belge yayınları

DİLİMİZ VARLIĞIMIZ DİLİMİZ KİMLİĞİMİZDİR

11 yıl sonra "Kürt Dili" Davası

Gülçiçek Günel Tekin

Gülçiçek Günel Tekin, 1956 Batman-Kozluk (Hezo) doğumlu. Kozluk Kız Yatılı Bölge Okulu'nu bitirdikten sonra, Van Kız Öğretmen Okulu'na başladı. Öğretmen Okulu'nda gösterdiği başarıdan dolayı, Ankara Yüksek Öğretmen Okulu'na gönderildi, sonra da Diyarbakır Eğitim Enstitüsü Almanca Bölümü'nü bitirdi. Evli ve iki çocuk annesi olan Tekin, yirmi yıl Almanca öğretmenliği yaptıktan sonra emekliye ayrıldı. Kürtçe, Arapça, Türkçe ve Almanca dillerini bilen Tekin, daha öğretmenliği döneminde araştırmalara başladı. Araştırmacı Yazar Gülçiçek Günel Tekin'in şimdiye kadar yayınlanmış dört kitabı bulunmaktadır. Dilimiz Varlığımız, Dilimiz Kimliğimizdir, Aram Yayınları 2002, *İttihat Terakki'den Günümüze Yek Tarz-ı Siyaset: Türkleştirme*, Belge Yayınları 2006, *Kara Kefen*, Belge Yayınları 2008, *Beyaz Soykırım / Türkiye'nin Asimilasyon ve Dilkırım Politikaları*, Belge Yayınları 2009. *Teşkilat-ı Mahsusa'dan Ergenekon'a / Kayıplar, Yargısız İnfazlar ve Faili Meçhuller*, Belge Yayınları 2011. *Beni Yıkamadan Gömün / Kürtler Ermeni Soykırımını Anlatıyor*, Belge Yayınları 2013.

BELGE YAYINLARI: 731
Türkiye İncelemeleri Dizisi

DİLİMİZ VARLIĞIMIZ
DİLİMİZ KİMLİĞİMİZDİR

© Gülçiçek Günel Tekin

Kapak Tasarım I Emel Akgül

Sayfa Düzeni I Aristan

Baskı I Mayıs 2013

İç/Kapak Baskı-Cilt I Ceylan Matbaa (Ahmet Uçar)
Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi 83 - 317-318-319
Topkapı-Zeytinburnu / İstanbul 0 (212) 613 10 79
Sertifika: 23352

BELGE ULUSLARARASI YAYINCILIK
Divanyolu Cad. Binbirdirek İşhanı No:15/1
Sultanahmet/İstanbul
Tel: 0 (212) 638 34 58 0 (212) 517 44 53
E-mail: belgeyayinlari@gmail.com
www.belgeyayinlari.com
Sertifka No: 11206

Gülçiçek Günel Tekin

DİLİMİZ VARLIĞIMIZ

DİLİMİZ KİMLİĞİMİZDİR

İ Ç İ N D E K İ L E R

Birkaç Söz / *Ragıp Zarakolu* 7
Önsöz 11
Dil ve Önemi 15
Dilbilim 27
Anadilinde Eğitim 29
Ulusal ve Uluslararası Sözleşmelerde Çocuğun Anadilinde Eğitim Hakkı 47
Çok Dillilikte Çözüme İlişkin Uygulamalar: Dünyadan Örnekler 61
Türkiye'nin Eğitim Politikası: Asimilasyon ve Kürtçe'nin Asimilasyona Direnişi 81
Kürt Dili ile İlgili Politikalar 99
Kürtçe Eğitim Uygulamaları 109
Türkiye Türkçesinin Tarihsel Gelişimi ve Bugünkü Durumu 127
Çözüm Nerede: Tartışma ve Öneriler 133
Sonuç: Çözüm Önerilerimiz 147
Yayınevinin Notu - Aram Yayınları 153
Kaynakça 155
EK I: Dilbilimci Prof. Dr. Tove Skutnabb-Kangas ile Röportaj / *Türkçesi: Zeri İnanç* 159
EK II: Dava Dosyası 175

BİRKAÇ SÖZ

Gülçiçek Günel Tekin ile Beşiktaş'ta, sözde şimdi kaldırılmış olan Devlet Güvenlik Mahkemesinin girişinde tanıştık. O, "*Dilimiz Varlığımız Dilimiz Kimliğimiz*,"* ben ise "*12 Eylül Yargılanıyor*"** adlı belgesel bir kitaptan dolayı yargılanıyorduk.

Karar aşaması, Türkiye'nin siyasal gelgitleri sırasında görece iyi bir konjonktüre denk geldiği için ikimiz de beraat ettik.

1968 yılında FKF'nin İÜ İktisat Kulübü başkanı olduğum için ve de *ANT* ve *Partizan* dergileri yayın kurulunda yer aldığım için 12 Mart darbesi döneminde üç kez tutuklanarak yargılandım ve 20 yıl boyunca pasaport alamadım.

1991 yılında, 10 yıldır süren *Demokrat Gazetesi* davasında beraat ederek ve de Özal'ın kısmi reformları sayesinde bir pasaport sahibi oldum. Aynı yılın sonbaharında, ilk yurtdışına çıkışımın nedeni ise, Federal Almanya'nın eski başkentinde, bir eyalet parlamentosunda Schröder'in

* Gülçiçek Günel Tekin, *Dilimiz Varlığımız Dilimiz Kimliğimizdir*, Aram Yay., Dil Hakları Araştırmaları, 126 s., 2002.

** *12 Eylül Yargılanıyor, Askeri rejime Karşı Askeri Mahkeme*, Derleyen Dr. Gazi Çağlar, 366 s., Belge Yayınları 2002.

himayesinde düzenlenen "Kürt İnsan Hakları Konferansına" davetli olmamdı. 1991 seçimlerini sözde "demokratikleşme programları" ile Demirel-İnönü ikilisi kazanmıştı. Avrupa'daki beklenti, artık Kürt sorununda da ciddi adımlar atılacağı doğrultusunda idi. Alman Sosyal Demokratları, aynı İspanya ve Portekiz süreçlerinde olduğu gibi, kendilerine yakın buldukları, Kemal Burkay önderliğindeki Kürdistan Sosyalist Partisi'nden yana ağırlık koyarak, onları öne çıkarmak istiyorlardı. Konferansa davetli olmayan Kürdistan İşçi Partisi sempatizanları ise, bundan dolayı eyalet parlamentosunun önünde protesto gösterileri yapıyordu.

1991 yılı Özal reformlarının önemli parçası ise, General Evren'in çıkarmış olduğu "Birincil Resmi Dil Olmayan Anadilleri Yasaklama Yasasının" kaldırılması olmuştu. Bu sayede Kürtçe yayınlanan günlük *Welat Gazetesi* hayatımızın bir parçası haline gelmişti. Ama daha sonra ne bedeller ödetme pahasına...

12 Eylül faşizminin en iğrenç uygulamalarından biri de, Kürt tutsakların Türkçe bilmeyen aile mensupları ile konuşmalarının engellenmesiydi. "*Kamber Ateş Nasılsın?*" sözü bir simge haline gelmişti.*

Eski Diyarbakır Belediye Başkanı Mehdi Zana, 12 Eylül yargılamaları sırasında Kürtçe savunma hakkı için en kararlı mücadele veren birkaç kişiden biriydi.

İngiliz yazarı Harold Pinter, "*Dağ Dili*"** adlı ünlü oyununu yazarak, anadil trajedisini evrenselleştirdi.

* Bak: *Kamber Ateş Nasılsın, Hapishanelerden Öyküler*, Haz. IHD Diyarbakır Şubesi, 120 s., Belge Yayınları 1991.

** Harold Pinter, *Dağ Dili*, Türkçesi: Aziz Çalışlar, 48 s., Kavram Yayınları, 1989.

1990 yılında Ankara'daki İHD Genel Kurulunda Vedat Aydın'ın anadil hakkını kullanarak Kürtçe konuşma yapması, kimi İHD üyelerince bile dehşetle karşılanmış, salonu terk etmelerine neden olmuştu. Vedat Aydın ise kongreden çıkarken, bir koridor oluşturan polisler tarafından, tercümesini yapan Avukat Okçuoğlu ile birlikte yaka paça tutuklanacaktı. Bir süre sonra serbest kaldı, ama kaçırılarak, işkence gördükten sonra hunharca katledildi. Ama onun bu sivil itaatsizlik eylemi 1991 de bu iğrenç anadil yasağı kanunun kalkmasında etkili olan nedenlerden biri oldu. Onu minnetle anıyoruz.

90'lı yıllarda Dr. İsmail Beşikçi, ısrarla, anadil çabasının, özgürleşme sürecinin son derece hayati bir parçası olduğunun altını çizdi, ve bu çabanın fiilen ikinci plana itilmesini haklı olarak eleştirdi.*

1991 Bonn Konferansında insan hakları perspektifi açısından linguistik hakların önemini kafamda iyice netleştiren ise, büyük bilim insanı Prof. Tove Skutnabb-Kangas'ın sunumu oldu. Daha o zaman onun makalelerini derleyip yayınlamak istedim. Mahkemeler ve bitmeyen mali sorunlar soluk aldırmadı ne yazık ki. Bir zamanlar Avesta yayınlarının bir şeyler yayınlayacağını duydum ama o da gerçekleşmedi ne yazık ki.

Kangas, linguistik hakların engellenmesinin, nasıl sömürgeciliğin ayrılmaz bir parçası olduğunu ve sömürge insanı kimliğini nasıl belirlediğini çok iyi anlatır araştırmalarında. Sadece Kürtçe açısından değil, Avrupa'daki bölgesel

* Bak: İsmail Beşikçi, *Daxuyaniyen Li Ser Rewşenbire Kurd*, Kürtçeye çeviren: Zeynettin Unay, 152 s., Belge Yayınları 2004.

dillerin engellenmesinin de, nasıl asimilasyon ve ulus devlet modelinin ayrılmaz bir unsuru olduğunu da çok net görebilirsiniz.

Kangas, Dr. Beşikçi gibi, Kürtler açısından son derece önemli bir isimdir. Bu nedenle arkada, mahkeme belgeleri yanında, onunla insan hakları uzmanlarımızdan Zeri İnanç'm yaptığı bir söyleşiyi de eklemekte yarar gördük. Kangas 2005 ve 2012 yılında Türkiye'ye gelerek, son derece dolu sunumlarda bulundu. [Hapisliğim sırasında bizlere sunduğu manevi destek için de kendisine müteşekkirim.(rz.)]

Evet, Yargılanan Kitaplar dizimizin Ermeni Soykırımını ele alan ilk belgesel kitabından sonra,* Gülçiçek Günel'in linguasid'i, yani dilkırımım konu alan incelemesini ikinci ibret verici bir belge olarak vermeyi anlamlı bulduk.

İyi okumalar...

Ragıp Zarakolu, 08.05.2013

* Yves Ternon, *Bir Soykırım Tarihi /20 yıl Sonra "Ermeni Tabusu" Davası,* Türkçesi: Emirhan Oğuz, Derleyen: Ragıp Zarakolu, Yargılanan Kitaplar Dizisi 1, 568 s., Belge Yayınları 2012

ÖNSÖZ

'Uyumayı ve rüya görmeyi sevmenin sizce anlamı nedir?' diye sorulduğunda, bazılarınız 'tembellik, 'umursamazlık' bazılarınız da 'hayalperestlik' ve 'gerçeklerden kaçmak' diye cevap verebilirsiniz. Benim için hiçbiri değil. 'Neden?' derseniz, cevabım 'yıllarca rüyalarımda kendimi bulmam' olacaktır. Yaşadığım gerçekleri anlattığımda, beni daha iyi anlayacağınızı umuyorum.

1956 Batman-Kozluk doğumluyum. Kozluk Kız Yatılı Bölge Okulu'na altı yaşımda başladım. Okula başladığımda çevremde ailem dâhil Türkçe bilen kimse yoktu.

Okula başlar başlamaz okul idaresi ve öğretmenlerimiz bizlere kendi dilimizi yasaklayıp 'Türkçe konuşun!' dediler. Oysa hiçbirimiz Türkçeyi bilmiyorduk. Bize kendi dilimiz yasaklanmıştı. Hiç bilmediğimiz bu dili nasıl konuşacağımızı da bilmiyorduk. Ayrıca kendi dilimize yasak konmasına hiçbir anlam veremiyorduk. Bizim bildiğimiz, kötü şeyler yasaklanırdı. Oysa şimdi kendi varlığımız, yani dilimiz yasaklanıyordu. Yasaksa bize kendi dilimiz, nasıl konuşacak, nasıl gülecek, nasıl ağlayacaktık?

Okulun ilk yıllarında ne konuşabildik, ne gülebildik ama çok ağladık... Sadece rüyalarımızda kendi dilimizi

konuşabiliyor ve kendimiz oluyorduk. Kendi dilimizle konuştuğumuzda şiddetle azarlanıyor, dövülüyor veya cezalandırılıyorduk. Bu baskıya dayanamayan çoğu arkadaşımız her türlü tehlikeyi göze alarak okuldan kaçıyor, ama okul idaresi tarafından tekrar evlerinden alınıp okula getiriliyordu. Kaçmanın cezası çok daha ağırdı. Okuldan kaçışlar çözüm olmadı ve okula devam etmek zorunda bırakıldık.

İlkokul boyunca çoğumuzun dersleri oldukça kötüydü. Konuşulan ve anlatılanların çoğunu anlayamıyorduk. Okuduklarımızı da anlayamadığımızdan ödevlerimizi pek yapamıyor, bundan dolayı da sık sık sıra dayağından geçiriliyorduk. Zar zor ilkokulu bitirdik.

Öğretmen okullarına giriş sınavında, öğretmenlerimizin yardımıyla birkaç kişi Van Kız İlköğretmen Okulu'nu kazandık. Öğretmen okulunda durum biraz daha farklıydı. Her sosyal kesimden ve bölgeden öğrenciler vardı. Laz'ı, Çerkes'i ve Gürcü'süyle burada tanıştık. Onların sıkıntısı da bizden pek farklı değildi. Onlarla aynı kaderi paylaşıyorduk. Hâlâ Türkçe'yi iyi kullanamıyor ve dersleri anlamakta zorlanıyorduk. Ayrıca anadili Türkçe olan arkadaşlarımız tarafından horlanıyor ve dışlanıyorduk. Burada da kendi dilimizi konuşmamız kesinlikle yasaktı. İş artık siyasiydi ve bölücülüğe giriyordu. Kendi dilimizi ve kültürümüzü unutturmak için elden gelen her şey yapılıyordu. Buna karşı gelenler çok sert bir şekilde cezalandırılıyor veya okuldan atılıyordu.

Nihayet öğretmen okulunu bitirdim ve ilkokul öğretmeni olarak kendi ilçemin bir köyüne atandım. Diğer taraftan da Diyarbakır Eğitim Enstitüsü Almanca Bölümü'ne devam ettim. Esas dertler şimdi başlıyordu. Öğretmenliğe

başladığım ilk yıl bana ilkokul birinci sınıf verildi. Tıpkı çocukluğumdaki gibi sınıfımda Türkçe bilen çocuk yoktu. Onlara bir taraftan Türkçeyi, bir taraftan da okuma yazmayı öğretmeye çalışıyordum ama nafile... Tüm çabalarıma rağmen bir türlü başarılı olamıyordum. Okulda öğrendiğim hiçbir eğitim-öğretim metodu burada geçerli değildi. Öğrencilerim sık sık okuldan kaçıyor, çoğu da hiç okula gelmiyordu. Onlara okulu sevdirmek için dağıttığım şekerler de kâr etmiyordu. Diğer öğretmen arkadaşların da durumu pek farklı değildi. Herkes hemen hemen aynı sorunları yaşıyordu. Müfettişlere sorunları anlattığımızda, aldığımız cevap genellikle şuydu: 'Çocuklara önce Türkçe, biraz da okuma yazma öğretin yeter!'

Bu sorunlarla boğuşurken Almanca bölümünü bitirdim ve Almanca öğretmeni olarak yıllarca İzmir'de çalıştım. Kürt çocuklar ile Türk çocukların eğitimdeki eşitsizliğini ve aralarındaki uçurumu burada gördüm ve acım bin kat daha arttı.

Dil öğretmeni olarak sürekli araştırmalar yaptım, gerçeklere ulaşmaya çalıştım; Türkiye'de yaşanan gerçekler insanlık adına, eğitim adına korkutucu ve ürkütücüydü. Milyonlarca çocuk dilleri ve kimliklerinden mahrum ediliyor; kendi ailelerinden ve kimliklerinden utanır hale getiriliyordu. Okuldaki dil yasağı yetmiyormuş gibi evde de kendi aileleriyle, kendi dillerini konuşmasınlar ve unutsunlar diye, kendilerine yemin ettiriliyordu. Aileler Türkçeyi bilmediklerinden bu yeminler her gün bozuluyor ve çocukların kişilikleri yok ediyordu.

Şimdi herkese ama herkese soruyorum: Hangi hakla, hangi vicdanla bir çocuğa kendi dili yasaklanır ve hiçbir

yerde konuşmaması için yemin ettirilir, bu insanlık dışı davranış hangi eğitim anlayışıyla açıklanır, hangi eğitim anlayışı milyonlarca çocuğu rüyalara mahkûm eder?

Dilsizlik, kimliksizlik, başta Kürt halkı olmak üzere Türk halkının da dilini ve kimliğini bozmuyor mu, Türkçenin niye bu kadar bozuk olduğunu hiç düşündünüz mü, Türkiye halklarının gösterdiği davranış bozukluklarının kaynaklarından biri de bu değil mi?

Milyonlarca insanı ve çocuğu kendi dillerinden ve kimliklerinden utanır hale getirmek ve 'beyaz ölüm'e mahkûm etmek hangi insani değerle açıklanır?

Bunun önüne geçilmesi ve bu insanlık dışı tabloya dur denmesi gerekir. Yaşamım boyunca bu acıyı en derinden hisseden biri olarak, bu sorumluluğu duydum ve anadili ile ilgili araştırma raporumu hazırladım.

Talebim; bir an evvel Türkiye'deki ırkçı, inkârcı, şoven ve asimilasyoncu politikalara son verilerek hemen anadilinde eğitime geçilmesidir. Bunun için başta eğitimciler olmak üzere tüm dilbilimciler, psikologlar, sosyologlar ve kendisine 'insanım' diyen tüm bireyler harekete geçmeli, kamuoyu oluşturmalı ve bu insanlık dışı gidişata dur demelidir. Bu olmazsa olmaz bir insanlık görevidir. Temennim; dil konusunda hazırladığım bu araştırma raporunun Türkiye kamuoyunun ve yetkililerin harekete geçmesine katkıda bulunması ve Türkiye'nin demokratikleşmesinde mütevazı bir işlev görmesi.

Gülçiçek Günel Tekin

DİL VE ÖNEMİ

Dilin Gücü

Dilin önemi ve gücü ilk çağlardan beri vurgulanmıştır. Adlandırma, nesnelere ad verme, dilin yalnızca bir yönü de olsa, ilk insanlar için büyüleyici bir değer taşımıştır. Birçok kültürde adlandırma yeteneği, nesneler üzerinde otorite kurmanın, onlara sahip olmanın en kesin yolu olarak görülmüştür. İlkel kültürlerde, insanların adlarını yabancılara açıklamaktan kaçınmaları da buna bağlanabilir (***Ana Britannica,*** 1993:149).

Geçmişte dilin tanrısal bir kökeni olduğuna inanılırdı. Eski Sami inançlarını yansıtan eski Ahit'te, Âdem'in dünyadaki yaratıkları Tanrı'nın yardımıyla adlandırdığı anlatılır. Hindu dinine göre de dili, tanrı İndra yaratmıştır. İskandinav mitolojisinde Runik alfabeyi yaratan tanrı Odin'dir. Gene eski Ahit'in Tekvin bölümünde, başlangıçta bütün dünyanın 'dilinin bir sözünün bir' olduğu belirtilir. Ama insanlar gökyüzüne ulaşacak bir kule (Babil Kulesi) yapmaya çalışınca tanrı onların dillerini böler ve böylece birbirlerini anlamalarını önleyen birçok dil ortaya çıkar. (***Ana Britannica,*** 1993:149)

Eskiden Hintliler Vak diye adlandırdıkları söze, dile, konuşmaya tanrıların tanrısı olarak bakarlarmış. Nitekim bir Hint kalıntısı uyarınca: 'bütün tanrılar söze bağlıdır, hayvanlar da insanlar da, bütün yaratıklar söze dayanır.. Söz, gelip geçmeyendir, hep var olan yasanın ilk doğurduğu sözdür, vedaların anasıdır söz, tanrılar dünyasının kilit taşıdır'. Arap inançlarında da yazıyı ve dili Âdem'e veren Tanrı'dır. (***Uygur***, 1989; 20)

Türkiye'deki Kürtçe ve diğer Anadolu dillerinden gelen bütün yer isimlerinin Türkçeleştirilmesi (Dersim/Tunceli, Amed/Diyarbakır, Harput/Elazığ, Hezo/Kozluk...), ailelerin çocuklarına Kürtçe isimler vermelerinin yasaklanması ve Kürtçe çocuk adlarının zorla Türkçe olarak değiştirilmesi, devletin de dilin önemi ve etkisinin ne kadar farkında olduğunu bize bir kez daha gösterir. Birçok örnek içinden bir tanesini vermekle yetineceğiz: 1983 yılında adları Brusk (yıldırım) ve Bınevş (menekşe) olan iki Kürt çocuğunun adları Mehmet ve Emine olarak değiştirildi. Türk mahkemesi bu isimleri 'milli kültür, gelenek, örf ve adetlere' aykırı bularak adeta Kürt çocukları cezalandırmıştı. İşin garibi, çocuklara verilen bu yeni isimler de aslında Türkçe değil Arapça kökenliydi.

Dilin Anlamı ve Tanımı

Dil, sözlüklerde şöyle tanımlanıyor: "insanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban" (*Türkçe Sözlük,* 1988:374).

Başka bir kaynak ise, "Dil insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta; kendi kanunlar içinde yaşayan ve

gelişen canlı bir varlık; milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese; seslerden örülmüş muazzam bir yapı; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir" diyor (Ergin, 1992: 9).

Hasanpur ise, "genel anlamda dil, insanların duygu, düşünce, istem ve beklentilerini birbirine aktardıkları en önemli iletişim aracıdır. Bununla birlikte onun işlevi, bilgi, düşünce ve duygu aktarımı veya iletişimiyle sınırlı değildir. O, dünyayı yansıtmakla kalmaz; gerçekleri ve dünyaları da yaratır. Siyaset, bilim, edebiyat, din ve kültürün diğer belirtileri, dil olmadan hayal (tasavvur) edilemezler. Bu nedenle dil bir iktidar kaynağıdır" demektedir (Hasanpur, 1997: 11).

Dil Düşünce İlişkisi

Dil ile düşünce ilişkisi birçok dilbilimci ve felsefeciyi uğraştırmıştır. Platon, düşünme ve konuşma eylemlerinin aynı şey olduğunu, ruhun sesini yalnız konuşmanın açığa çıkarttığını belirtir. Aristoteles'e göre 'konuşma, zihnin yaşantılarının temsil edilmesidir.' Aristoteles'in bu tanımı, yakın zamanlara değin bütün bir batı düşünce geleneği üzerinde etkili olmuştur. 17. yüzyılın usçu felsefesi de dil konusunda benzer bir görüş öne sürer; 'Konuşma, düşüncenin bu amaç için yaratılmış göstergelerle ifade edilmesidir ve düşüncenin farklı yönlerini ifade etmek için de farklı sözcük türleri ortaya çıkmıştır.' Prof. Dr. Nermi Uygur da 'Dilsiz düşünemiyorum ben. Daha doğrusu şöyle diyeyim, sözcükler ortamından ötede hiçbir düşüncem yok. Dilim düşüncemi, düşüncem de dilimi yoğuruyor. Bir ayrılmazlık var dilimle düşüncem arasında. Bu arada çok kez dilim bana kılavuzluk

ediyor düşünürken. Sanki sözcüklerle bağlanışları güdüyor beni. Bazı şeyleri düşünüyorsam bazen bazı sözcükler beni çağırdığı için düşünüyorum bunları.' diyerek dille düşünce arasındaki ayrılmaz bağı vurguluyor.

Öte yandan dil, kendisinden daha fazla şeyleri de bünyesinde barındırma özelliğine sahiptir. Öyle ki, düşünce ve duyuşun dildeki varlığı, tuz ve iyodun deniz suyundaki varlığına benzetilebilir. Dil, insan türünün toplu varlığının maddi bir öğesi olarak, bir iletişim aracı olmaktan önce, insanların ayrı ayrı düşünce ve duyuş dünyalarının toplu kaynağını oluşturmakta ve bu dünyaların sayısız ifade edimleriyle, ayrı ayrı katılmaları sonucu ortaya çıkmaktadır.

Düşünce ve duyuş, insanların dilden başka etkinlikleri olmalarına rağmen, insan kendi düşüncesi ve duyuşlarını ancak dil aracılığıyla billurlaştırabilir. Bir başka şekilde söylemek gerekirse, dil yalnızca insanlar arası iletişimi değil, insanın kendi varoluşunu tanımasına yönelik içsel iletişimin de başlıca aracı olarak ortaya çıkmaktadır. Düşüncenin iletilmesinde, dinleyen, dinlediği düşüncenin diliyle, söyleyen, söylediği dilin düşüncesiyle karşılaşmaktadır (Özbilge 1995: Sayı:3).

Başlangıçta düşünce, dili yaratmıştır. Dil de düşüncenin gelişmesi için bir araç konumuna gelmiştir. Dil, düşüncenin gelişimi ve ifadesi için en önemli araçtır. Dil olmadan bugünkü toplum yaşantısında düşüncenin anlam bulması mümkün değildir. Kısacası, dil ile düşünce sıkı bağlarla birbirlerine bağlıdırlar. Hem birbirlerini geliştirirler, hem de iç içe yaşayarak toplumun ilerlemesini ve gelişmesini sağlarlar. Böylece toplumda ilerlemenin olabilmesi, gelişmelerin sağlanabilmesi, yeni anlayış ve yaşam tarzlarının gelişebilmesi

için dil ile düşüncenin iç içeliği esastır. İnsanın düşüncesi, çevresindeki maddelerin ve olayların zihindeki yansımaları şeklinde oluşur. Maddelerin fiziksel yapısı, şekli, rengi, derinliği, maddenin çevresi ile ilişkileri duyu organları ile algılanır. Bu algılar düşünme organı olan beyine iletilir. Beyinde ise özel fonksiyon ile bu algılar düşünceye dönüşür. Oluşan düşünceler dil ile belirtilir. Karl Marx "*Dil düşüncenin doğal gerçekliğidir*" diyerek dil ile düşünce arasındaki bağlantıyı açıklar.

Dilin Toplumsal İşlevi

Eğer insanlar topluluklar halinde yaşamasalardı hiç kuşkusuz dile gereksinim duyulmazdı. Ancak dil de olmasaydı insanların bir arada yaşamaları ve anlaşabilmeleri mümkün olmazdı. Bireylerin toplumsallaşmasını sağlayan dildir. Toplumsallaşma, bir anlamda bireylerin birbirine benzemesi, birbirleri ile ortak anlamlar, davranışlar ve değerlere sahip olmasıdır ve bunu dil birliği gerçekleştirir. Ama toplumsallaşma, bir yönüyle de bireyselleşme, kendine özgü bir kişilik sahibi olma demektir. Bunu sağlayan da gene dildir. Dilin sınırsızca yeni anlamlar üretme, yeni bağıntılar kurma yeteneği, bireylere de birbirlerinden farklı anlam dünyaları kurma, farklı sözcüklerle, farklı üsluplarla konuşma ve yazma olanağını verir.

Bu toplumlar için de geçerlidir. Kültürleri birbirinden ayıran, sayısız çeviri güçlükleri ve olanaksızlıkları doğuran etken dildir. Ama ortak bir kültür temeli de ancak bu farklılıklar içinden kurulabilmiştir. Dilin toplumla ve toplumun kültürü ile olan bağları onun bir *toplumsal kurum* olarak nitelenmesine yol açıyor. İnsanı insan eden dil, bir toplumun

da başlıca temel taşlarındandır. Dil, bir ulusu ulus yapan öğelerin en başta gelenidir ve kültürün bel kemiği sayılabilir.

Tarihte istediğimiz kadar gerilere gidelim insanları hep dil toplulukları içinde buluruz. Yeri zamanı ne olursa olsun her insan, insan oluşunu dilinde gerçekleştirir. Öyle ya, insan olarak doğmak başka şey, insan olmak başka şeydir. Latince konuşanlar çocuğa, pek küçük çocuklara 'insan' demeye yanaşmazlarmış. Latincede çocuk *infans*'tır. *İnfans* konuşmayan, henüz dili olmayan anlamına gelir. İnsan oluş, dilin oluşturduğu bir süreçtir. Çocuk konuştukça insanlaşır. Çocuğun, dünyaya gelir gelmez, insan dünyasının tam bir üyesi olduğunu söylemek yanlıştır. Ancak konuşmaya başladıktan sonra, konuşmalarıyla; böylece söyleneni anlayıp kendi de söze katıldığı için, nesneler üzerinde başkalarıyla bildirişmeye geçeceğinden; artık payına belli bir hak ve sorumluluk düşeceğinden, çocuk insan dünyasının eşiğinden içeri atlar... İnsan dünyasında, insana özgü yaşama çevresinde ne varsa hep dilin gerçekleştirdikleriyle başarılmıştır. (Uygur, Nermi; 1989: 109-110)

Dil yalnızca insanı insana yaklaştıran, insanları değişik yönleriyle birbirine bağlayan bir yol değildir. Dil, insanın tüm evrenle karşılaşmasıdır. Tek tek gerçekler, nesneler, durumlar, olaylar, kullanışlar, olanaklar, hep bu karşılaşmada kendini açığa vurur. Adlandırarak evreni biçimler, düzenler, dilce yeniden kurar dil. Evren, dile getirdiği kılıkta vardır insan için. Böylece dil, evreni insana açar, insanın evrenin içine sokulabilmesini gerçekleştirir. (Uygur, Nermi; 1989: 77)

Dilbilimci Humboldt bir ulusun dilinden o ulusun kültürüne, dünya görüşüne inilebileceğini savunmaktadır. Ona

göre dil, bir ulusun ruhunun dış görüntüsüdür ve diller uluslarla beraber gelişirler. D. Aksan "*Bir ulusun yaşayış biçimi, inançları, gelenekleri, dünya görüşü, çeşitli nitelikleri ve hatta tarih boyunca bu toplumda meydana gelen çeşitli olaylar üzerinde bilgilerinin bulunmaması, yalnızca o toplum dilinin incelenmesi ile bir takım bilgiler elde edinilebilir. Aynı biçimde bir an için tek başına dili ele alarak, belli bir dilin, belli bir dönemdeki belirli bir metnini yalnızca yabancı öğeler, yabancı etkiler açısından inceleyerek, o dili konuşan toplumun, o süre içinde hangi dış etkiler altında ve hangi kültür hareketlerine sahne olduğunu saptayabiliriz*" demektedir.

Dil Kültür İlişkisi

Antropolojik anlamı ile kültür, insan yaşamının toplumsal ilişkilerinden doğan bütün yönlerini kapsar. Bu anlamda kültür ile dil, özdeş sayılmasa da, birbiri ile iç içe geçmiş olgulardır. Dil öğrenme yeteneği kalıtımsal olsa bile, bu yeteneğin geçekleşmesi ve kullanılması, toplumsal ilişkilerin varlığına bağlıdır. Toplum dışı bir ortamda, örneğin ormanda hayvanlar arasında büyüyen insanların konuşmayı öğrenemediği bilinmektedir.

Hayvanı insandan ayıran adım, dilin açtığı uçurumdur. Bilimin de tekniğin de, insanla ilgili başarı diye ne varsa her şeyin vazgeçilmez koşuludur dil. Yokluğunun doğuracağı kültürce eksiklikleri tasarlamaya kalkışmak gülünçtür. Çünkü dilsiz ne kültür diye bir şeyimiz olurdu, ne de biz kendimiz olurduk. Hayvanlar arasında bir hayvan türüydük o zaman, biz her şeyden önce dilimizle insanız, dilimizden ötürü insan oluruz. (Uygur, Nermi; 1989: 106)

Bir toplumun kültürü, değerleri, becerileri ve bütün bilgisi bireylere dil yoluyla aktarılır. Dille kültürün ilişkisi şöyle tanımlanabilir: Dil, bireylere kültürün bir parçası olarak aktarılır, ama kültür de gene dil yoluyla aktarılır. İnsanlar ait oldukları ulusun diliyle kültürel bir varlık olurlar. Bir ulusun dili ile kültürü arasındaki bağlar o kadar sıkıdır ki yalnızca dil varlığının incelenmesi ile bir ulusun yaşayış biçimi, inanç, gelenekleri hakkında bilgi edinilebilir. Dil, bir ulusun kültürünün oluşması ve gelişmesi için en temel öğedir.

Dille kültür arasındaki bağ özellikle 18. yüzyıldan bu yana önem kazanmıştır. Herder, Willhelm, Von Humboldt, Whorf gibi pek çok düşünür ve araştırmacı bu konu üzerinde önemle durmuştur. W. Von Humboldt, yukarıda da belirttiğimiz gibi, "*bir ulusun dili onun ruhudur, ruhu da dilidir. Dil ulusun karakterine bağlı olup, onu niteler, iç benliği belirten dilin en ince örgü ipleri ve kök saçakları ulusal ruh gücüne bağlıdır,*" diyerek dil ile kültür arasındaki ilişkiyi belirtmekteydi. K. Vossler, 'Dil kültürün aynasıdır" belirlemesini yapar. Glinz ise, dilin bir toplumsal, tarihsel birleşim, kurum olduğunu düşünmektedir.

Dil Sanat İlişkisi

İnsan, yeryüzünde anlamlı ve nedenli bir varlık olarak bilincini, yaratıcı eylemi aracılığıyla kazanmaktadır. George Lukacs, sanatın günlük yaşamdaki kaynaklarını araştırırken şöyle der; "*...her sanatsal eylemin ardında şu soru gizlidir: Bu dünya ne ölçüde gerçekten insanın olan bir dünyadır ve insanoğlu bu dünyayı ne ölçüde insanlığına yaraşan bir dünya olarak onaylayabilir?*"Ancak bu soru, insa-

nın yalnızca sanatsal eylemlerinin ardında mı gizlidir? Doğayla ve diğer insanlarla karşılaşması içinde, yeryüzündeki kendi varlığını anlamlandırmaya ve gerekçelendirmeye yönelen özerk insan, bu çabasını içinde yer aldığı toplumsal alanlarda paylaşılan dillerde ifade ederek, kendine ve diğer insanlara mal etmektedir. Sanatın da eninde sonunda bir dil olduğunu kabul edersek, insanın sormuş olduğu soruların cevaplarını ancak ifade ederek bulabileceğini, yaratıcı eylemin özünde bu cevapların ifadesini olanaklı kılan biçimlerin ortaya konulması olduğunu, bu eylemi geçekleştiren insanın yalnızca kendi varlık bilincini değil, aynı zamanda toplumsal bilinci de yaratmakta olduğunu ve yaratıcılığın tüm biçimlerinin yaygınlaşmasının, toplumsal bilincin yükselmesinin ön koşulunu oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Öyleyse, yaratıcı düşünmenin, dili yaratıcılıkla kullanmaksızın olanaksız olduğunu, daha doğrusu yaratıcılığın dilde ve düşüncede ancak bir arada ortaya çıkabileceğini söyleyebiliriz. (Özbilge, 1995)

Dil Felsefesi ve Dil Psikolojisi

Her dilin bir felsefesi vardır; her dil kendine özgü bir felsefeyi birlikte getirir; her dil bir felsefeyi zorunlu kılar. Dil bir bakış, görmede bir tutum, belli bir algılama biçimidir. Bu, her dilin kendi açısından var olanı başka türlü dile getirmesinden belli olur. Dil ile dünya görüşünü bir tutanların haklı olduğu yön, bir dünya görüşünün nasıl olduğunu gerçekten de çok kez en aydınlık biçimiyle o dünya görüşü dile getirildiğinde bilip öğrenmemizdir. Dünya görüşünün kuruluşunda da dönüp dolaşıp her şey, dilin insan yaşayışındaki o biçimleyen üstün gücüne dayanır. Böylece dil

dünya kavrayışıdır. Yadsınamayan bir doğru varsa, bu kavrayışın dilden dile değiştiğidir. Dünyadaki bir gerçeklik bölgesinde bir dilin 'var' dediği, 'var ettiği' bir düzen, başka bir dilinkiyle özdeş değildir. (Uygur, Nermi: 1989; 95)

Dil felsefesi ve dil psikolojisi alanında yapılan bilimsel çalışmalarda da dilin insan gelişimi üzerindeki etkisi bir kez daha ortaya çıkmıştır. Rossi Landi "*Eğer dil geliştirilmemiş olsaydı, insan insan olarak yaşayamazdı*" diyerek dilin önemini vurgulamıştır. Wittgenstein "*Dillerimizin sınırları, dünyamızın sınırlarıdır' 'diyerek düşüncesini açıklamıştır Heringer ise "Balık için su ne ise insan için de dil odur*" diyor ve dilin insan hayatı için önemini vurguluyor (Beyaz 1996).

Anlam, Mantık ve Dil

Düşünen birçok çevrelerin on yıllardan beri baş kavramı anlam. Bitki, hayvan, toplum, davranış- hangi varlık bölgesini deşerlerse deşsinler, bilim adamları artık anlamlarla uğraşıyorlar. Filozofların da, bazen pek belirmese de, dönüp dolaşıp aydınlatmayı denediği temel soru 'anlamın anlamı nedir?' sorusudur. Anlama ilişkin bir başlık taşıyan yazılardan geçilmiyor her yanda. Gene de anlamın ne olduğunu çepeçevre bilmiyoruz dersem gerçeğe aykırı bir şey demiş olmam. Ne de olsa anlam çağının başlangıcındayız biz. İçinden çıkılmaz güçlükler, acı yaşantılar, kıyasıya çatışmalar, dizi dizi yıkımlar ister istemez 'anlam'ı deşmeye itiledi. Bu deşmelerden çıkan ışınım, usul usul yaşamımızın dokusuna yayılmakta. Tek tek eylemlerimizde, kendimizi tanımada, bir araya gelişimizde, çocuklarımızı yetiştirmede, başarılarımızı değerlendirmede, 'anlam'la hesaplaşma, gün

güne sevinilecek bir bilinç sağlıyor. Eskiden de tek tük kimseler anlamın önemini sezmemiş değil. Anlamı insan ötesi bir varlık, değişmez bir güç, bir bakıma tanrısal bir kaynak olarak tasarlıyorlardı. Örneğin 'güzelliğin anlamı', 'iyiliğin anlamı', 'doğruluğun anlamı'. Anlamın yeri dildir. Anlamla ilgili bütün görünümler dili koşul tutar. Ya mantık? Mantığa söz yok mu hiç? Anlamlı dil yapıtları mantıklıdır, anlamsız dil yapıtları, mantıksız oldukları için anlamsızdır diye bir açıklamaya da rastlayabiliriz. Ama bence her şeyi açıklayamaz bu. Mantık zaten anlam demektir. Eski Yunanlıların 'mantık' ile 'anlam'ı hep aynı logos sözcüğünde kavramaları, derinliğine bir görüşün ürünüdür. Her dil bir mantık, her mantık bir anlam ortamıdır. Bir dildeki her yapıt, her deyim de o dilin bir kuruluşuyla mantıklı ve anlamlıdır; değilse mantıksız ve anlamsızdır. Dil kuralları, dile özgü anlam ile mantığın belirleyicileridir. Kuralların çiğnendiği yerde dilin sözü olamayacağına göre, dilce anlamın, anlamsızın, mantıklının mantıksızın da sözü olamaz. Dilde kurallarsa öyle değişken, öylesine esnektir ki. 'Anlam'dan ya da 'anlamsız'dan anlamlı olarak söz edebilmek için gereken birden fazla sözcük, sözcükler arasındaki bağ, bağlam - dildir. Tek tek sözcükler anlamlı ya da anlamsız olmalarını ancak dil içinde var oluşlarına borçludurlar. (Uygur, Nermi; 1989: 60-61, 66-67)

"Bir gün Konfiçyus'a sorarlar; "Bir ülkeyi yönetmeye çağrılsaydınız, yapacağınız ilk iş ne olurdu?" Konfiçyus soruyu şöyle yanıtlar;"Hiç kuşkusuz dili gözden geçirmekle işe başlardım." Konfiçyus kendini dinleyenlerin şaşkın bakışları arasında şöyle devam eder; "Dil kusurlu olursa, sözcükler düşünceyi iyi anlatamaz. Düşünce iyi anlatılmazsa, yapılması gereken şeyler doğru yapılamaz. Ödevler ge-

reği gibi yapılmazsa, idare ve kültür bozulur. İdare ve kültür bozulursa, adalet yanlış yola sapar Adalet yoldan çıkarsa, şaşkınlık içine düşen halk, ne yapacağını, işin nereye varacağını bilemez. İşte bunun içindir ki, hiçbir şey dil kadar önemli değildir" (MKM 1996).

DİLBİLİM

Dilleri inceleyen, araştıran, inceleme ve araştırmalarının sonuçlarını sistemleştiren ve disipline eden bir bilim dalıdır. Dillerin araştırılması ve incelenmesi çok eski tarihlere dayanır. Ancak bunların sistemleşmesi ve bilim haline gelmesi 20. Yüzyılın başlarına rastlar.

Dilbilimi kendi içinde yedi ana dala ayrılır

1- *Ses Bilim*: Sesleri inceler.

2- *Biçim Bilim*: Dili biçimsel olarak inceler.

3- *Dizin Bilim*: Cümledeki öğelerin dizilişini inceler.

4- *Anlam Bilimi*: Dilin anlamlandırılmasını inceler.

5- *Sözcük Bilim*: Sözcükleri kök ve türevlerini inceler.

6- *Ad Bilim*: Dildeki sözcüklerin adlandırılmasını inceler.

7- *Lehçe Bilim*: Dildeki lehçe ve ağızları inceler.

Dilbilim, dilleri biçim ve dil aileleri şeklinde ele alır ve inceler; Yapı Bakımından:

1- *Tek Heceli Diller*: Çin-Tibet Dilleri (Çince, Tibetçe vb.)

2- *Eklemeli Diller*: Ural- Altay Dilleri (Türkçe, Moğolca vb.)

3- *Çekimli Diller*: Sami Dilleri, Hint - Avrupa Dilleri (Arapça, Almanca, Fransızca, Farsça, Kürtçe vb.)

Dil Aileleri Yönünden:

1- *Hint-Avrupa Dilleri Ailesi*: Hint ve İran Dilleri, Kürtçe, Almanca, İngilizce, Fransızca, Rusça vb.

2- *Çin-Tibet Dilleri Ailesi*: Çin ve Tibet Dilleri

3- *Bantu Dilleri Ailesi*: Orta ve Güney Afrika Dilleri

4- *Ural Dilleri Ailesi*: Fince, Lapça, Macarca, Uğurca, Samoyedce

5- *Altay Dilleri Ailesi*: Türkçe, Moğolca, Mançuca, Tunguzca

6- *Sami Dilleri Ailesi*: Arapça, İbranice, Libya Berber Dilleri (Türk Dili ve Edebiyatı, 1993: 12 - 13)

Aynı dil ailesi içinde bulunan diller her zaman aynı veya yakın coğrafya parçası üzerinde bulunmazlar. Çünkü göçler sonucu insanlar yaşadıkları toprakları ve dillerini oluşturdukları coğrafyayı terk etmişler ve gittikleri yerlere de dillerini götürmüşlerdir.

Günümüzde üç bine yakın dilin varlığı bilinmektedir. Bunlardan bir kısmı ölü dildir, bir kısmı da bugün konuşulmaktadır. Bu dillerden sadece 118 tanesi devletlerin resmi dili olarak kullanılmaktadır. Dünyada en çok konuşulan dil Çince, en yaygın olan dil İngilizce ve en az konuşulan dil de Ona dilidir. Bu dilin iki kişi tarafından konuşulduğu tespit edilmiştir. 250 ülkede 2800 civarında dil konuşulmaktadır. Bu veriler bize birçok ülkede birden fazla dil konuşulduğunu göstermektedir.

ANADİLİNDE EĞİTİM

Anadil/Anadili: Tanım

Anadil [Alm. Urspracbe] [Fr. langue mere] [İng. primitive language]: *Bir ya da birçok dilin türemiş olduğu kök dil. (ör. Latince, Roman dillerine oranla bir anadildir.)*

Anadili [Alm. Muttersprache] [Fr. langue maternette] [İng. native language, mother tonguej]: *İnsanın içinde doğup büyüdüğü aile ya da toplum çevresinde ilk öğrendiği dil.* (Türkseven; 1996: 35)

Çoğunlukla insanlar, önce tek bir dil öğrenirler. Çocuğun ailesindeki ya da doğup büyüdüğü ortamdaki insanların konuştuğu bu dile anadili adı verilir (***Ana Britannica***, 1993: 149)

Her insan, 'benim' dediği bir dili konuşur. Bu, içinde doğduğu, geliştiği, biçim kazandığı topluma özgü dildir. İşte anadili budur. (Uygur, Nermi; 1989: 13)

'Bir dilde konuşma, yazma, eğitim hakkı sorunu' anadil ile değil anadili ile ilgilidir. Bu yüzden de insanların sorunu anadilde eğitim değil, anadilinde eğitimdir. (Türkseven; 1996: 35)

Yapılan tüm bilimsel araştırmalar, daha ana rahmindeyken öğrenmeye başladığımızı gösteriyor. Ana karnındaki bir çocuk, dördüncü aydan sonra, sesleri algılamaya başlıyor. Annesinin sevinç ve üzüntülerini hissedip, onun bedensel, zihinsel ve ruhsal değişiminden aynı şekilde etkileniyor. Bu da bize anne ile çocuğun bire bir etkileşim halinde olduğunu gösteriyor.

Doğum sonrası da çocuğun en çok birlikte olduğu kişi annesidir. Sürekli onun sesini duyar ve konuşmalarını dinler. Annenin konuştuğu dilin ses dizisi, vurgusu, tonlaması ve ahengi, çocuğa aynı şekilde intikal eder. Böylece çocuk annesinin konuştuğu dile göre şekillenir. İşte bundan dolayıdır ki dünyanın her yerinde bu ilk öğrenilen dile anadili denilmektedir. Kürtçe'de ise anadiline, *Zimane Zikmaki*, yani **ana karnındaki dil** deniliyor. Anadilini ifade etmek için ne kadar kapsamlı, anlamlı ve güzel bir ibare, değil mi?

Anneyle başlayan öğrenim, daha sonra aile çevresi, sokak ve okulla sürer. İnsan, yaşamı boyunca durmadan öğrenir ve kendisini geliştirir.

Yapılan bilimsel araştırmalara göre 1 yaşındaki bir çocuk 3 sözcükle konuşmaya başlar. 2 yaşındaki çocuğun yaklaşık olarak 227, 3 yaşındakinin 896, 4 yaşındakinin 1540, 5 yaşındakinin 2072 ve 6 yaşındakinin ise 2500 kelime haznesi vardır. Eğitimli ve kültürlü aile çocuklarının ve kültürlü bir toplumda yaşayan çocukların 6 yaşındayken 5000 sözcükle konuştuğu görülmüştür.

Bir çocuğun kişiliğinin temeli 0-6 yaş arasında atılır. Çocuk 6 yaşına geldiğinde anadilinin ayrıntılarını, inceliklerini, armonisini ve düşünce sistematiğini kavramış olur. Ondan sonra her şeyi bu programa göre öğrenir. Artık her

şey anadili çerçevesinden algılanır. (Çamlıbel, 1996: Ankara)

Görüldüğü gibi, herkes kendi dili ile kendi dilinin içinde hazırlanmıştır. Bu hazırlığı, sözcük ve kavram zenginliğini, çok büyük bir düşünme ve araç gereç deposuna benzetmek mümkündür. Çocuk, oradan gerekeni sağlayıp, kendisi için hazırlanan dünyasına uyum sağlamak için uğraşlarına okulda başlayabilir.

Eğitimin Amaçları

Eğitim, bireyin ruhsal, zihinsel ve bedensel biçimlenmesine yönelik bilgi, beceri ve anlayış kazandırma etkinliğidir. İnsanı zenginleştirme etkinliği de denilebilir. (Önen, 1993: 1)

Eğitimin çok çeşitli amaçları vardır. Bunlardan birkaç tanesini yazarsak;

- Düşünen, araştıran, inceleyen, kuşku duyan,
- Kendisini ve çevresini sorgulayan ve eleştiren,
- Kendisinin ve çevresinin sorunlarına çözüm arayan,
- Günü gününe yaşamayıp hem geçmişi değerlendiren, hem de geleceği ve geleceğin sorunlarını öngörmeye çalışan,
- Kendisinin ve başkalarının hakkını arayan, haksızlıklara karşı gelebilecek cesarete sahip, başkaları mutsuzken mutlu olmayan, toplumsal sorumluluğu olan,
- Yetenek ve sınırlarının ayrımında, ama aynı zamanda bu yetenek ve sınırları zorlayan, kendisini durmadan yetiştiren, yenileyen ve kendisini yenilemenin zorluğunun bilincinde olan,

- Bir iş üzerinde yoğunlaşabilen, başladığı işi bitiren,
- Tükettiğinden çok üreten, kırıcı değil yapıcı olan,
- Ayrımında olsun olmasın, çözemediği kişisel sorunları olumlu yönde değerlendirebilen insanlar yetiştirmektir. (Nesin, 1997: 22)

Kısaca eğitim, bireyin kendisini, toplumu ve doğayı daha iyi tanımasına ve bunlarla daha iyi ilişkiler kurup, bunları geliştirmesine olanak sağlayan bir süreç olmalıdır. İnsan kişiliğine saygı, her sosyal problemde, ama özellikle eğitimde bilgeliğin ilk koşuludur. (Russell, 1996: 229)

Anadilinde Eğitim

Bütün eğitim etkinliklerinin ve bununla ilgili süreçlerin anadilinde uygulanmasıdır. Bu konuda Türkseven önemli bir noktaya işaret etmektedir: 'Bir dilde konuşma, yazma, eğitim hakkı sorunu' anadil ile değil anadili ile ilgilidir. Bu yüzden de insanların sorunu anadilde eğitim değil, anadilinde eğitimdir (Türkseven; 1996: 35). Biz de, katıldığımız bu saptama uyarınca, kitabımızda anadilde eğitim değil, *anadilinde* eğitim terimini öneriyoruz.

Anadilinde eğitim, genel eğitimle birlikte başlar. İnsanlık tarihinde ilk eğitim etkinlikleri, doğaldır ki, anadilinde yapılmıştır. Eğitimde kullanılan ilk programlar (sözlü) anadilinde uygulanmıştır,

İnsanlar, ilkel toplumdan komünal ve göçebe topluma geçişte, özellikle avcılıkta ihtiyaç duyulan fiziki ve taktik performansın elde edilmesinde eğitimden büyük oranda yararlanmışlardır. Bu eğitimi kendi topluluklarında kullandıkları

dilleriyle, yani anadilleri ile yapmışlardır. Bu, daha çok deneyimlinin edindiği deneyimleri yeni yetişen nesillere ve deneyimsizlere aktarılması şeklinde olmuştur.

İnsanlar, göçebe topluma geçiş ile birlikte yeni yerler, değişik insan toplulukları ve değişik kültürler keşfetmişlerdir. Bu da o güne kadar süregelen eğitimin metot ve kapsam itibariyle değişmesine neden olmuştur. Değişik toplulukların kendi kültürleriyle, diğer toplulukların kültürlerinin iç içe ve yan yana yaşamaları, toplumsal kimlik ve kültürün ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bununla beraber kültür etkileşimi ve kültür çatışması ortaya çıkmıştır. Bu etkileşim, etnik kültür ve etnik dilin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Anadili Öğretimi

Eğitimin anadili dışındaki dillerle uygulandığı öğretim kurumlarında, anadilinin kaide ve kuralları ile öğretilmesidir. Özellikle birden fazla dilin konuşulduğu ülkelerde ve başka ülkelere yerleşen göçmen çocuklarının eğitiminde uygulanır. Bu uygulamada amaç çocuğun kültürel şoka girmeden uyumunu sağlamaktır.

Anadilinde Eğitimin Önemi ve Gerekliliği

Eğitimin amaçlarına ulaşabilmek için, eğitim sürecinde kullanılan dil çok önemlidir. Çünkü eğitim sürecinde kazandırılmak istenenlere dil aracılığıyla ulaşılır ve ancak bu dil çocuğun yapısına uygun ise eğitimden amaçlananlar gerçekleşebilir. Bu en uygun dil ise, elbette ki, onun anadilidir. Bilimsel anlamda anadili, okul öncesi öğrenilen ve evde en fazla konuşulan dildir. Çocuk okul öncesi kendi dilini

(anadilini) biliyordur. Yukarıda da belirttiğimiz gibi bu 2500 ile 5000 sözcük arasında değişmektedir. İşte burada anadilinde eğitim önem kazanmaktadır; çünkü çocuğun anadilini değerlendirememek, yani okulda kullandırmamak, var olan zenginliğinden, sözü edilen dil ve kavram hazinesinden, yani konuşma ve düşünme yeteneğinden yararlanmasına engel koymak, çocuğun geleceğini öldürmek demektir.

Diller arasında şu veya bu fark olabilir. Ancak, çocuğun anadili ne olursa olsun, Türkçe - Kürtçe - İngilizce - Almanca - Arapça vs., bu dillerin işlevleri hemen hemen aynıdır. Çocukların anadillerini öğrenmek için çektikleri zahmetleri ve çalışkanlıklarını değerlendirmek zorundayız. Eğer çocukları küçük düşürmek isterseniz, işte o zaman anadillerini yasaklar ve onlara başka bir dil ile eğitim yaptırırsınız. Çocuğa yapacağınız en büyük saygısızlık budur. Saygısızlığı bir tarafa bırakalım, dil deposu bir düşünme deposu olduğuna göre, bu yetenekleri kullandırmamak, çocuğun insanca gelişmesine engel olmaktır. (GEW: 1996)

Birey, anlam evrenini düşünme, konuşma, yazma, okuma, dinleme etkinliklerinin birbiri içine giren bağlantıları yoluyla oluşturur. Gördüklerini, dinlediklerini anadili kalıplarıyla algılar, gerekli bağlantıları sezer, düşünceleri ayrıştırır, birleştirir, çözümler, yorumlar yapar ve bunları karşısındakine dil kalıpları ile iletir. Anadilini kullanabilme becerisi, bireyin gereksinimleri doğrultusunda geliştikçe düşünce dünyası, düşünce dünyası geliştikçe de anadilini kullanabilme yetisi gelişir. (Adalı, 1991)

Prof. Eren Omay, Wittgenstein'ın 'Dilimin sınırları, dünyamın da sınırlarıdır' sözünü anımsatıyor ve '*Hiçbir*

insan yabancı dili anadili gibi konuşamaz. Yabancı dille eğitim yaptığınız zaman, dünyanızı sınırlıyorsunuz demektir' diye ekliyor. Dil konusundaki çalışmalarıyla tanınan Prof. Dr. Nermi Uygur da '*bilimi yaratabilmeniz, anlayabilmeniz için anadilinde çalışmanız gerekir' diyor ve anadilinin yaşamımızdaki önemini vurgulayarak 'Bizim için anadili genişlemedir, özgürleşmedir, yaygınlaşmadır, yücelmedir. Anadilimizin öyle sözleri, öyle deyişleri vardır ki, barınağımızdır onlar bizim... Anadili düpedüz konuşan dilimizdir. Anadilinden ayrı düşen, dilini yitirmiş gibidir. Dilini yitirmiş insan, bir bakıma yaşamasa da olur*' diye ekliyor.

Hubords'a göre dil, düşünceyi tamamlayan, düşünceyi yaratan bir şeydir. Ancak dilini oluşturan, yükselten bir toplum, gerçek bir düşünce etkinliği gösterebilir. (Uğuz, 1997: 21)

Gelişmiş ülkelere bakıldığında anadiline büyük önem verilmekte ve bunun için oldukça önemli çalışmalar yapılmaktadır. Örneğin Fransa'da, *Fransız Öğretmenleri Derneği*'nce hazırlanmış bulunan yeni bir amaçlar listesi, anadilinde eğitimin gereklerini özetlemekte ve bu amaçları 3 büyük kategoride, dil, edebiyat ve yaşama hazırlama olarak sınıflandırmaktadır:

- Konuşma ve yazı diline hâkimiyet
- Okuma; büyük edebi eserler (Fransız edebiyatı ve yabancı edebiyatlar, klasik ve çağdaş metinler) ve diğer haberleşme araçlarının (basın, sinema vb.) eleştirel incelenmesi.
- Kişiliğin gelişmesi ve yaşama hazırlama

Rohat'a göre de, anadilinde eğitimin sağladığı yararları şöyle sıralamak mümkündür: -

- Bir insan, yabancı bir dil yerine kendi diliyle daha rahat düşünür.
- Anadilini iyi bilen bir insan, ikinci bir yabancı dili daha iyi öğrenir.
- Çocuk, eğitimin içeriğini, çok iyi bildiği anadiliyle daha kolay kavrar.
- Anadilini bilen çocuk, kendisini güven içinde hisseder, benliği üzerindeki tasarımları gelişir, kişiliği zedelenmez.
- Dil-kültür arasındaki güçlü bağ çerçevesinde anadilini bilen çocuk, çevresiyle, yakınlarıyla iyi ilişkiler içerisine girer, toplumsal bir varlık olarak kişiliği daha da gelişir.

'Anadilinde eğitim, ikili bir rol oynar; hem kişiliği geliştirir, hem de anlatım olanağını arttırır. Anadilini iyi bilmek, dile hâkim olmanın düşünceye de hâkimiyet sağlaması dolayısıyla ilerlemiş derslerin izlenmesinde en öncül koşulu oluşturur. Dile olan bu hâkimiyet, okulun birinci amacıdır' diyen Marshall'a göre, gelişmesi halinde anadilinden etkilenebilecek türlü yeteneklere verilen önem derecesi, aşağıdaki öncelik sırasında görülmektedir:

I. *Estetik yönden:*

a) Edebiyatın değerinin bilinmesi

b) Okuma zevkinin gelişmesi

c) Dilin değerinin bilinmesi

d) Edebiyata bağlı boş zamanların değerlendirilmesi
e) Öbür sanatların değerlerinin bilinmesi

II. *Moral Yönden*
a) Öbür çağların anlaşılmasının geliştirilmesi
b) Fikir namusunun geliştirilmesi, kültür mirasının değerinin bilinmesi
c) Öbür ulusların anlaşılmasının güçlendirilmesi
d) Kişisel moral değerlerinin güçlendirilmesi
e) Diğer kültürlerin anlaşılmasının güçlendirilmesi

Anadilinde eğitim, aynı zamanda bizde rasyonel düşünce ile sezgisel düşünceyi oluşturmaktadır. Anadili öğretimi, sözcüklerin dış anlamlarının gizlediği derin kavramın öğrencilere tanıtılmasına çok fazla yardımcı olur.

Anadilinde eğitimin değerini vurgulayan yukarıdaki değerlendirmelerin yanı sıra, bu yönlü eğitimin önemini teorik temellere oturtan çeşitli görüşler de mevcuttur. Örneğin; enstrumantalist görüşte, anadili öğretimi bir çıraklık niteliğinde olup, bu öğretim öğrencinin derinleşmek için seçtiği bilim dalını inceleyip öğrenmesine ve toplum içinde yaşayıp çalışmasına yardım edecektir. Bu görüş, öğretimin her bölümünde ve her evresinde geliştirilecek, başlıca dilbilimi yetenekleri üzerine bir amaçlar aşama sırası (hiyerarşi) kuruluşuna kolaylıkla katılır ve her sınıfta okutulacak müfredatın, uygulanabilecek alıştırmaların inceden inceye tanımını yapmaya kadar gidilebilir. Yine hümanist görüşe göre, anadili öğretiminin temelinde kültürel bir fonksiyon vardır. Bu da dil dersinin kaldırılması anlamına gelmez.

Çünkü öğretimden kolayca ve duyarlılıkla yararlanma yeteneği önemli bir kültür uyanışını oluşturur. Edebiyat, genç kişinin kişisel, moral ve ruhsal gelişiminde önemli rol oynar. Ayrıca anadilin kullanımı ve eğitimi, düşünsel ve ruhsal yönlerdeki etkisinin yanı sıra siyasi yönüyle de büyük bir anlam taşır. Bir toplumun her türlü alışverişi, dertlerini ve sorunlarını ortaya koyabilmesi ve bunları örgütleyerek gerçekçi istemler haline getirebilmesi için, ortak bir iletişim aracını yakalaması gerekir ki, en basit olanı anadilidir. (Pertev; 1997: 3-4)

Anadilinde eğitimin ne denli gerekli olduğu, en bariz şekliyle, anadilinde eğitim görmeyen kişilerde ortaya çıkan problemlerde açığa çıkmaktadır. Bu problemlerin belirlenmesi, anadilinde eğitimin gerekliliği konusunda yeterli bilgileri vermektedir.

Anadilinde Eğitim Yapılmayışın Olumsuz Sonuçları

Anadilinde eğitim yapılmayışı ve bunun yasak oluşu birçok psikolojik, sosyal ve toplumsal rahatsızlığın ortaya çıkmasına neden olur. Olumsuzluklardan en çok etkilenen toplumlarda olumsuz kişilikler ortaya çıkar, bu kişilikler öncelikle kendi toplumlarına sonra da diğer toplumlara büyük zararlar verirler.

Bu olumsuz toplumsal ve sosyal durumların sebep-sonuç ilişkilerinin analizi, açıklanması ve pratikte yaşam bulmasını yazmak yüzlerce sayfaya sığdırılamayacak kadar geniştir. Ancak konumuza ışık tutması açısından önemli bulduğumuz, anadillerinde eğitimin yasak olduğu Kürt çocuklarımn davranışlarının analizi ve bazı davranış sapmalarının tespitini önemli görmekteyiz. Bu tespitler elinizdeki

çalışmanın sonunda sunacağımız önerilerle de yakın bir ilişki içindedirler. Bu davranış sapmalarını başlıca üç safhada ele almakta yarar vardır:

Okul Öncesi Çağ: 0-6 yaşları arasındaki dönemi kapsar. Bu dönemde zeka gelişiminin büyük oranda tamamlandığı, çocuğun çevresiyle ilişkilerini algılamaya ve tanımaya başladığı dönemdir. Bu dönemde çocuk, anadilini ailesinden ve yakın çevresinden öğrenir. Nesneleri bu dille algılamaya başlar. Bu dönemde çocuk TV ve radyo gibi iletişim araçlarından etkilenmeye başlar. Ancak bu iletişim araçlarında kullanılan dilin farklı olması çocukta zihinsel karmaşaya ve kavram kargaşasına neden olur. Bu, çocuğun zeka gelişimini olumsuz yönde etkiler. Çocuk iletişim araçlarında kullanılan dil ile aile ortamında kullanılan dilin farklı olmasından olumsuz yönden etkilenir. Zaman zaman dil seçme durumuyla karşı karşıya kalır. Bu, çocukta kararsızlığa ve bezginliğe sebep olur.

Okul Çağı: bu çağ, çocuğun algılama, öğrenme ve yorumlamaya geçiş çağıdır. Çocuk okula ilk başladığında değişik bir çevre ve değişik bir dünya ile ilk defa karşılaşır. Önceleri bu durum çocuğa cazip görünebilir. Ancak çocuk, zaman geçtikçe bir takım olumsuzluklarla karşılaşır. Bu olumsuzluklar özetle;

a) Hiç bilmediği bir dille karşılaşması,
b) Bu dille konuşan bir öğretmenle karşılaşması,
c) Yabancısı olduğu ve anlayamadığı bir kültürle karşılaşması,

d) Yabancısı olduğu bu dil ve kültürün kendisine dayatılması,

e) Yabancısı olduğu bu dil ve kültürle yaşamak zorunda bırakılması,

Çocukta öğrenme geriliği, okula karşı antipati, zamanla dil öğrenince dile ve kültüre karşı olumsuz tepki geliştirmesine neden olabilmektedir. Okul çağının son dönemlerinde yani ergenlik çağında çocuk yeni kültürü ve dili kısmen benimsemeye başlayınca bu sefer aile çevresine karşı olumsuz tavırlar geliştirme ve bu kültürü reddetme temelinde kendisini ve ailesini inkâr etme cihetine gidebilmektedir. Bazı durumlarda çocukta kekemelik ve çoğu durumda kendisini ifade edememe sorunları ortaya çıkar. Bu da çocuğun içine kapanmasına, ilerde ailesine ve topluma karşı kin ve nefret beslemesine neden olabilir. Öte yandan, ortaokul son ve lise çağlarındaki gençlerde ortaya çıkan davranış bozukluklarının, sözgelimi *öğretmeni dinlememenin, öğretmene karşı ani çıkışlarda bulunmanın, özellikle bayan öğretmenlere karşı cinsel tacizlere varabilecek olumsuz davranışların vb.*, biraz da çocuğun kendisini ifade edememesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Kısacası; insanın varoluşunun temeli kendisini ifade etmesidirki bu da dil aracılığıyla olur. Bu yüzden dilsel kopuş bir travmadır. Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Manisa, Diyarbakır, Urfa, Mardin, Batman, Siirt ve Van illerinden yaptığımız araştırmalar sonucu da bunu doğrulamaktadır. Bu illerdeki psikolog, sosyolog, pedagog ve rehber öğretmenlerle yaptığımız görüşmelerde, dil ve kültür hakkı kendisine yasak edilen ve anadilinde eğitim yapamayan çocuklarda görülen sorunlar kısaca şunlardır:

1) Çocuklarda iletişim kuramamaktan kaynaklı bazı sosyal davranış bozuklukları ortaya çıkıyor.
2) Saldırganlık (Birey, kendisini farklı şekillerde ifade etme yolları arıyor. Bunun en yaygın olanı şiddete başvurmasıdır.)
3) İçe dönüklük (Bireyin kendisini ifade edememekten kaynaklı.)
4) Tutukluk (Başkalarıyla iletişim kurmaktan çekinme.) ciddi bir sorundur ve oldukça yaygındır.
5) Kekemelik (Korkudan kaynaklı düşünce akışının kesintiye uğraması.)
6) Özgüven eksikliği (Bu da ciddi boyuttadır.)
7) Benlik kaygısı var (Kürtçe konuşmak ayıptır, Türkçe konuşmak çağdaşlığın bir ölçütüdür. Kendi dilimi konuşursam geri kalmış olurum.)
8) Enurezis (İstemdışı işeme, idrarını tutamamak. Aşırı şiddet ve korkudan kaynaklanır.) YİBO'larında oldukça yaygındır.
9) Çocukta öğrenme geriliği, okula karşı antipati, zamanla dili öğrenince, dile ve kültüre karşı olumsuz tepki geliştirmesine neden olabilmektedir.
10) Çocuk birinci dilini (ana dilini) saklamak zorunda kalırsa, yani birikimlerini kullanmamaya, hatta onlardan utanmaya zorlanırsa, yetişmesi gerekli öbür alanlardan da zarar görür.

Kısacası; anadilinde eğitim yapmamakla hastalıklı kişiler yetiştirilmektedir ki, bu hastalıkların tedavisi de pek yoktur.

Okul Sonrası Çağ: Okul sonrasında çocuğun veya gencin (bitirdiği okulun seviyesi ile ilgilidir) davranışları yakın çevresini, ailesini, iş ortamını ilgilendiren değişik şekillerde gelişmekte ve değişmektedir. Daha çok ilkokulu bitirip de öğrenime devam edemeyenlerde eski kültüre dönüş görülmektedir. Liseyi bitirenler ise, yaşanılan çevrenin şartlarına göre, ya eski kültüre dönüş ya da yeni kültürü alabildiğine uygulama ve yaşama şeklinde davranış göstermektedir. Bu değişiklik zaman zaman gençlerde büyük bunalımların yaşanmasına sebep olmakta, bu da gençlerde zararlı davranış biçimlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bazen bu bunalım, kendisini yaratan bu yeni kültüre karşı yönelirken, bazen de yeni çıkarlar doğrultusunda, yeni kültürle birlikte yaşama davranışını göstermektedir.

Yüksek öğrenim görmüş kişilerde yeni kültürü yaşama, eski kültürü de reddetmeme ikilemi görülmektedir. Bu dengenin sağlanması için bazen çifte standart bir yaşam şekli benimsenmektedir.

Anadilinin Sosyolojik, Psikolojik, Kültürel Ve Ulusal Boyutu

Yapılan araştırmalar, kişiliğin oluşumunda, kurulan iletişimin ve anadilinde düşünmenin büyük yeri olduğunu ortaya koymuştur. Kaldı ki, dil-düşünce arasında da önemli bir bağlantının varlığı bilinmektedir. Dilin düşünceyi, düşüncenin de dili beslediği gerçeği, kişilik biçimlenmesinde anadilin ve kültürün yadsınmaz bir önem taşıdığı benimsenmektedir.

Kişilik, somut olarak, doğuştan getirilen potansiyelin

toplumda, yani yaşantısal ortamda beslenmesi ve belli bir forma girmesidir. Bu form, hem düşünsel hem de duygusal bir özellik taşımaktadır. Bunlar özelde bireyin, genelde ise bir toplumun, bir halkın kimliği olarak karşımıza çıkar.

Kişilik: İçinde yaşanan toplumun özelliklerinin eğitim yolu ile bireye aktarılması ve özel bir durum - davranış olarak ortaya çıkışını kapsar. Bu süreçte birey, içinde bulunduğu topluma benzeşecek, bu benzeyiş beraberinde özel bir yapı da kuracaktır. Yani, toplumun kişide yansıması, onun aynı zamanda özel bir dünyasının olmasını da sağlayacaktır. Böylece, bir yerde herkes gibi olan birey, öte yandan herkesten farklı olacaktır. Bu, diyalektik açıdan, bireyin hem kendisi oluşunu, hem de toplumsal kimliği taşıması gibi bir çeşitlilik içinde bir birlik yaratımıdır.

Toplumdaki birey kendisini gerçekleştirirken, kendisi ile kurulan iletişimin, düşünce tarzının, duygulanış biçiminin de etkisi vardır. Bu etki elbette, kurulan iletişim sonrası oluşacaktır. Günümüzde ve tarihte bire bir iletişimin büyük önem taşıdığı ve bunun da dil ile ve en iyi biçimi ile anadili ile gerçekleştiği görülmektedir. Kişi, kendi anadili ile kendisiyle kurulan iletişimi çok yönlü algılayacaktır. Çünkü kullanılan sözcüklerin, o kişi açısından taşıdığı önem ve ifade ettiği anlam, duygu çağrışımı çok yönlüdür. Kişi, anadili ile iletişimde birden fazla iletişim kurmakta ve algıları o denli güçlü, net ve çok yönlü algılamaktadır. İşte bu durum, bireyin hem öğrenmede, hem öğretmede, eğitimde ve dolayısıyla bunu yaşamına aktarmada hem daha istekli, hem de daha kalıcı ve renkli bir edinim kazanmasını sağlayacaktır.

İnsanoğlu, kendisini gerçekleştirirken, kendi yansımasını bulduğu değerlere de yönelecektir. Bu bağlamda hangi kültürel ortamda olursa olsun, kişiliğin sağlıklı ve dengeli bir yapıya oturması, o kültürel ortamın kişi için hem eğitimde hem de kültürlenmede kullanılabilirliği ile ilişkilidir. Çünkü sonuçta birey, içinde yaşadığı ortamın bir tiplemesidir.

Kültürel seyri değiştirilen veya değiştirilmek istenen kişi ve toplumlarda kültürel şok denen bir bunalım anı ile karşılaşılır. Bireyler veya toplum bunu uzun zaman yadırgar, benimseyemez ve bundan dolayı da şok yaşarlar. Bu, toplumda psikolojik değerleri de altüst eder ve bu altüst oluş toplumları uzun zaman kendine getiremez. Birey, uyumsuzluklar gösterir, bu uyumsuzluklar ise doğal olarak kişilik sorunlarının yoğunlaşmasına neden olmaktadır.

Kişinin veya toplumun kendi kişiliğine, kültürüne, özüne yabancılaştırılması, öncelikle bir sömürünün vazgeçilmez, en önemli koşuludur. Toplumları, halkları kendi özlerinden uzaklaştırma, onların daha rahat sömürülmesi ve sonuçta bir kimliğin yitirilmesi demektir. Bu da gösteriyor ki, nerede bir kimliğe yabancılaştırma varsa, orada yaşanılan kültüre ve bunun aracı olan anadiline de bir yasaklama, bir engelleme vardır. Sağlam kişilikler her zaman direnen kişilikler olacağından, bu durum asimilasyoncu zihniyet açısından da dikkate değerdir ve elden geldiğince kişilikte bir erozyon, bir dejenerasyon amaçlanacaktır.

Zorla kültürlenme (*Trans-Culturation*) '*bir kültüre mensup birey veya grupların, başka bir kültür tarafından zorla değiştirilmesi*' (Bozkurt Güvenç- ***İnsan ve Kültür***) anlayışı da yine bir art niyet taşımakta ve bireye benzer

dayatmalar amaçlamaktadır. Onun içindir ki bu asimilasyon, hem kişilikte aşındırma yaparken hem de kendi değerlerine yabancılaştırma, kendi değerlerini küçümseme anlayışı gibi olumsuzlukları da içermektedir.

Bu bağlamda Hindistan işgaline ve kültürel asimilasyona karşı efsanevi lider Gandhi'nin sömürgecilerin diline hayır kampanyasının altında yatan, halkın kendi öz değerlerine yeniden sarılması ve anadiline yönelmesi ilkesini ortaya atarak, kişileri, halkı eski kişiliğine, değerlerine çağrısıdır. O zaman şunu vurgulamakta yarar vardır; toplumun değerlerine yabancı olmayan birey, ne yapması konusunda da sorun yaşamayacaktır.

Demek ki, kültür ve bunun bir aracı olan anadili hem kişisel (psikolojik), hem toplumsal (sosyolojik) hem de ulusal alanda kişiliğin gelişmesinde ve netleşmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu, anadilinin ulusal anlamda da önemli bir boyut oluşunun ifadesidir. (DEK, 2-6 Şubat 1998)

ULUSAL VE ULUSLARASI SÖZLEŞMELERDE ÇOCUĞUN ANADİLİNDE EĞİTİM HAKKI

Bugün, ülkemizde ve dünyanın birçok ülkesinde okul çağındaki milyonlarca çocuk, kendi anadili ile eğitim-öğretim görmekten yoksundur. Çocuk hakları ile ilgili 1924 tarihli Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi'nde ve insan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde belirtilen maddeleri onaylayan ülkeler, bu bildirgede herkesin ırk, renk, cinsiyet, din, dil, siyasal ve başka bir görüş, ulusal veya toplumsal köken, mülkiyet, doğuş ya da herhangi benzeri statü ayrımı gözetilmeksizin, anadilinde eğitim hakkından yararlanılmasının gerekliliğine işaret etmişlerdir.

Uluslararası Medeni ve Siyasal Haklar Paktı

Bu pakt 23 Mart 1976 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye pakta yeni girmiştir. Farklı ulusal toplulukların kimlik, dil, din ve kültür haklarına ilişkin düzenleme paktın 27. maddesinde yer almaktadır.

Madde - 27: Etnik, dinsel ya da dilsel azınlıkların bulunduğu ülkelerde, bu azınlıklara mensup kişilerin, kendi gruplarına mensup şahıslarla birlikte, kendi kültürleriyle

yaşamak, kendi dinlerinin gereğini uygulamak ve kendi dillerini kullanmak hakları yadsınamaz.

Bu madde, pakta taraf olan ülkelerde, egemen ulus dışındaki, ulusal toplulukların tümüne kendi dil, din ve kültürlerini özgürce kullanma hakkını tanımıştır.

Ulusal ya da Etnik, Dinsel ve Dilsel Azınlıklara Mensup Kişilerin Hakları Konusunda Birleşmiş Milletler Örgütü'nün Bildirisi

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 1 Aralık 1992 tarihinde ulusal ya da etnik, dinsel ve dilsel azınlıklara mensup toplulukların ve bireylerin hakları konusunda aldığı karara dayanılarak, bir bildiri yayınlanmıştır. Bu bildiri, farklı ulusal topluluklar için "azınlık" deyimi kullanmakla birlikte, kimlik, dil, din ve kültür hakları konusunda ulusal mevzuatları etkileyecek önemli konuları kapsamaktadır. Dil ve kültürle ilgili olanları özetle veriyoruz:

- Her ulusal topluluğun ve bu ulusal topluluğa mensup bireylerin kendi kültürlerini yaşamaya ve bu kültürü geliştirmeye hakları vardır.
- Resmi dilden farklı olan dil grubunun kendi dilini kullanma ve öğretme hakkı vardır.
- Her ulusal topluluğun ve bunlara mensup bireylerin kültürel, dinsel, dilsel, sosyal ve ekonomik yaşama etkin biçimde katılma hakları vardır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun kararıyla yayınlanan bu bildirinin, örgüte üye olan devletlerin tümü için bağlayıcı olduğu yadsınamaz. Ancak bu kararları tanımayan ve

uygulamayı reddeden devletlere bir yaptırım uygulanması söz konusu değildir. Genel Kurul kararlarının sadece ahlaki ve moral yaptırımı vardır. Devlet olma saygınlığını koruyarak uluslararası toplulukta saygı görmek isteyen her devlet BM kararlarına uymak zorundadır. Bir yandan örgütün üyesi kalarak bir yandan da BM Genel Kurul kararlarına ters düşmek ya da bu kararları yok sayacak bir tutum içine girmek devlet olma saygınlığıyla bağdaşmaz. Türkiye'nin Kürt kimliğini, dil ve kültür haklarını reddederek asimile etmeye çalışması, BM'nin bu kararıyla çelişmektedir.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi

Çocuk hakları bildirgesinden 30 yıl sonra, 7 Kasım 1989'da Birleşmiş Milletler Genel Kurul kararı ile Çocuk Hakları Sözleşmesi kabul edilmiştir. BM üyesi 20 ülkenin imzalaması ile birlikte sözleşme 20 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Türkiye, uzun bir bekleme döneminden sonra, Kürt çocuklarına hak talep edilmesini önlemek için çocukların dil, eğitim ve kültür haklarını düzenleyen 17, 29 ve 30. maddelerine çekince koyarak, sözleşmeyi ancak 9 Aralık 1994'te onaylamıştır. Türkiye'deki yürürlük tarihi ise 27 Ocak 1995'tir. Konumuz dil sorunu okluğu için sözleşmenin 17, 29 ve 30. maddeleri gözden geçirilecektir.

Madde 17: Taraf devletler, kitle iletişim araçlarının önemini kabul ederek çocuğun; özellikle toplumsal, ruhsal ve ahlaki esenliği ile bedensel ve zihinsel sağlığını geliştirmeye yönelik çeşitli ulusal ve uluslararası kaynaklardan bilgi ve belge edinmesini sağlarlar. Bu amaçla taraf devletleri:

a) Kitle iletişim araçlarını çocuk bakımından toplumsal ve kültürel yararı olan ve 29. maddenin ruhuna uygun bilgi ve belgeyi yaymak için teşvik ederler.

b) Çeşitli kültürel, ulusal ve uluslararası kaynaklardan gelen bu türde bilgi ve belgelerin üretimi, değişimi ve yayımı aracılığıyla uluslararası işbirliğini teşvik ederler.

c) Kitle iletişim araçlarını azınlık grubu veya bir yerli ahaliye mensup çocukların dil gereksinimlerine özel önem göstermek konusunda teşvik ederler.

Madde 29 -1: Taraf devletler çocuk eğitiminin aşağıdaki amaçlara yönelik olmasını kabul ederler:

- Çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi,
- İnsan haklarına ve temel özgürlüklere, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda benimsenen ilkelere saygısının geliştirilmesi,
- Çocuğun ana - babasına, kültürel kimliğine, dil ve değerlerine, çocuğun yaşadığı veya geldiği menşe ülkenin ulusal değerlerine ve kendisininkinden farklı uygarlıklara saygısının geliştirilmesi,
- Çocuğun anlayışı, barış, hoşgörü, cinsler arası eşitlik ve ister etnik ister ulusal, ister dini gruplardan, isterse yerli halktan olsun tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla, özgür bir toplumda, yaşantıyı sorumlulukla üstlenecek şekilde hazırlanması.

Madde 30: Soya, dine ya da dile dayalı azınlıkların ya

da yerli halkların var olduğu devletlerde, böyle bir azınlığa mensup olan ya da yerli halktan olan çocuk, ait olduğu azınlık topluluğun diğer üyeleriyle birlikte kendi kültüründen yararlanma, kendi diline inanma ve uygulama ve kendi dilini kullanma hakkından yoksun bırakılamaz.

Eğitimde Ayrımcılığa Karşı UNESCO Sözleşmesi

Farklı ulusal toplulukların kimlik, anadilinde eğitim ve kültür haklarını konu alan bu sözleşme, azınlık hakları açısından uluslararası önemli belgelerden biridir. 1960 yılında hazırlanmış ve 1962 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye bu sözleşmeye taraf olmamıştır.

- Taraf devletler, kendi ülkelerindeki ulusal azınlık mensuplarına kendi eğitim faaliyetlerini tanımanın önemini kabul etmişlerdir.
- Eğitim faaliyetlerini yürütme hakkı, azınlık dillerinin kullanılmasını ve bu dillerin öğretimini sağlamayı da içermektedir.

UNESCO'nun Ulusal ve Kültürel Kimlik Haklarına İlişkin Bildirileri: UNESCO'nun ulusal ve kültürel kimlik hakları konusunda birbirini bütünleyen 3 ayrı bildirisi vardır.

I. 1966 yılında yapılan XIV. UNESCO Genel Konferansı'nda kabul edilen bildiri: Bu bildiri, farklı ulusal toplulukların dillerini ve kültürlerini dışlayan asimilasyoncu politikalara karşı iki temel kural getirmiştir.

a) Her kültür saygındır; korunması ve saygı duyulması gerekir.

b) Her halk, kendi kültürünü öğrenme, geliştirme ve tanıtma hakkına sahiptir.

II. 1978 yılında yapılan UNESCO Genel Konferansı'nda kabul edilen 'Irk ve Irkçı Önyargılar' başlıklı bildiri:

Bu bildiride de 'Tüm şahısların ve grupların farklı olmak, kendilerini farklı görmek ve böyle tanınmak hakları vardır' kuralı yer almaktadır. Bu kural, UNESCO'nun ulusal kimlik ve kültür haklarına ilişkin temel bir ilkesidir.

III. 1982 yılında yapılan Mexico Kültürel Politikalar Dünya Konferansında kabul edilen tavsiye kararı:

Türkiye'nin de katıldığı bu karar metninin özeti şöyledir. Konferans;

a) Tüm ülkelerin, bölgelerin ve halkların kültürlerine saygı duyulmasını ve bunların korunması gerektiğini,

b) Kültürel kimliğin uygun görülen tüm olanaklarla geliştirilmesinin teşvik edilmesi,

c) Ulusal ve kültürel kimliği oluşturan ulusal, kültürel mirasın içeriğinin incelenerek korunmaya alınmasını,

d) Kültürün halk tarafından yaratıldığının ve halk yaşamını tüm kültürel yaratıcılığın kaynağını oluşturduğunu, geçmişten miras kalan zengin kültürün memleketin güzel geleneğini yenilemek ve sürekli gelişmesini sağlamak için halkın coşkulu ve anlamlı yaşantısından kaynaklanması gerektiğinin kabulünü tavsiye eder

Helsinki Nihai Senedi

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı çalışmaları 1 Ağustos 1970 tarihinde Helsinki Sonuç Belgesi'nin imzalanmasıyla sonuca ulaşmıştır. Türkiye de bu konferans çalışmalarına katılmış ve sonuç belgesini imzalamıştır. Avrupa ülkeleri ile Sovyetler Birliği, ABD ve Kanada'nın da imzaladığı bu tarihsel belgenin hukuki bir bağlayıcılığı olmamakla birlikte, siyasal sorumluluk doğurması bakımından önemi büyüktür. Bu belgenin 7. ilkesi insan hakları ile farklı ulusal toplulukların kültürel haklarını güvence altına almaktadır.

Belgeyi imzalayan taraf devletler, siyasal, medeni, ekonomik, kültürel, sosyal hak ve özgürlükleri ve insana özgü haysiyet sonucu doğan ve onun özgür ve tam olarak gelişmesi için gerekli bulunan diğer hak ve özgürlükleri teşvik edip geliştireceklerini taahhüt etmişlerdir. Keza taraflar bu belge ile *'İnsan hak ve özgürlüklerine, ırk, dil ve din ayırımı yapılmaksızın saygı göstereceklerini'* kabul etmişlerdir.

Kopenhag Dokümanı

Kopenhag Dokümanı, AGİK çerçevesinde hazırlanan kimlik, dil ve kültür hakları açısından son derece önemli bir belgedir. Bu belge, AGİK'e taraf devlet temsilcilerinin 5-29 Haziran 1990 tarihleri arasında Kopenhag'da farklı ulusal toplulukların hakları konusunda yaptıkları toplantıda hazırlanmış ve imzalanarak kamuoyuna açıklanmıştır. Bu toplantıya Türkiye de katılmış ve hazırlanan belgeyi imzalayarak taraf bir devlet olma sorumluluğunu yüklenmiştir. Bu belge, Türkiye için hem hukuki hem de moral ve ahlaki bakımdan bağlayıcıdır.

Bir ülkede yaşayan farklı ulusal topluluklar için ayırım gözetilmeden azınlık deyiminin kullanıldığı Kopenhag Dokümanı'nın ulusal kimlik, dil ve kültür haklarına ilişkin bölümleri aşağıya alınmıştır.

Madde 30: Taraf devletler, ulusal azınlık sorunlarının sadece demokratik hukuk devleti esasına dayanan bir ortamda ve bağımsız yargı organları nezdinde tatminkâr bir biçimde çözümlenebileceğini kabul etmektedirler. Bu çerçevede insan haklarına ve temel özgürlüklere tam olarak saygı gösterilmesi, tüm vatandaşların eşit haklara ve eşit statüye sahip olmaları, azınlıkların meşru çıkar ve isteklerini özgürce dile getirmeleri, siyasal çoğunluğu, toplumsal hoşgörüyü ve yönetimin yetkilerinin kötüye kullanılmasına karşı etkin yasal düzenlemelerin yapılması konusunda güvence vermektedir.

Madde 32: Bir ulusal azınlığa mensup olmak, kişinin kendi kararına bağlıdır. Bu kararından dolayı herhangi bir zarara uğramaması gerekir. Ulusal azınlık mensuptan, kendi etnik, kültürel, dilsel ve dinsel kimliklerini özgürce açıklama, onu koruma ve geliştirme, kültürlerini her boyutuyla muhafaza etme ve geliştirme hakkına ve kendi istekleri dışında özümsenmeme hakkına sahiptirler.

Madde 32 - 1: Ulusal azınlık mensupları, anadillerini özel hayatlarında ve kamu yaşamında özgürce kullanabilirler.

Madde 32 - 5: Ulusal azınlık mensupları, kendi anadillerinde bilgilendirme, bilgi değiş-tokuş etme ve bilgilenme hakkına sahiptirler.

Madde 33: Taraf devletler, ülkelerinde azınlıkların etnik, kültürel, dilsel ve dinsel kimliklerini koruyacak ve bu kimliklerin korunmasını sağlayacak ortamı yaratacaklardır.

Her ülke bu çerçevede kendi karar alma yöntemlerine uygun bir danışmadan sonra, azınlıkların teşkilatları ve dernekleriyle teması da içeren gerekli önlemleri alacaklardır. Bu çerçevede alınacak önlemlerin eşitlik ilkesine ve azınlık mensuplarının başka vatandaşlara oranla mağdur edilmemesi ilkesine uygun olması gerekir.

Madde 34: Taraf devletler, ilgili devletin resmi dil ya da dillerini öğrenmenin gerekliliği yanı sıra, ulusal düzenlemelerine uygun bir şekilde azınlıklara kendi anadillerinin öğretilmesi ve resmi merciler nezdinde, mümkün olduğu ölçüde ve gerekli olduğu takdirde kullanılmasını sağlayacak önlemler almaya çalışacaklardır. Eğitim kurumlarında tarih ve kültür öğrenimi çerçevesinde ulusal azınlığın tarih ve kültürü de dikkate alınacaktır.

Madde 35: Taraf devletler, ulusal azınlık mensuplarının kimliklerinin korunması ve geliştirilmesi konularında işbirliği dâhil olmak üzere azınlık mensuplarının etkin bir şekilde kamu işlerine katılma haklarını dikkate alacaklardır. Taraf devletler, ulusal azınlıkların dil, etnik, kültürel ve dinsel kimliklerinin korunması ve geliştirilmesi için koşullar sağlamak üzere, bu amaçların gerçekleşmesi için söz konusu olabilecek olanaklardan biri olan tarihi ve bölgesel verileri dikkate alan ve ilgili devletin politikaları ile uyum içinde bulunacak, uygun bölgesel ya da özerk idareler kurulmasını kolaylaştıracaklardır.

Paris Şartı

Yeni bir Avrupa için Paris Şartı, 21 Kasım 1990 tarihinde AGİK çerçevesinde Paris'te yapılan zirve toplantısında kabul edilen bir belgedir. Helsinki Sonuç Belgesi'ni taraf

ülkelerin devlet ve hükümet başkanları imzalamıştır. Türkiye adına da bu belgeye Cumhurbaşkanı Turgut Özal imza atmıştır.

Paris Şartı'na taraf olan devletler demokrasi ve hukuk devleti ilkelerine bağlı kalacaklarını, insan hakları ve farklı ulusal toplulukların dil ve kültür haklarına saygılı olacaklarını taahhüt etmişlerdir. Belgede azınlık haklarına ilişkin şu güvenceler yer almıştır;

'Bir ulus içindeki azınlıkların soy, kültür, dil ve din yönünden sahip oldukları kimliğin korunacağını ve azınlıklara mensup kişilerin hiçbir ayırım yapılmaksızın kanun önünde tam bir eşitlik içinde iş bu kimliği serbestçe ifade etmek, korumak ve geliştirmek hakkına sahip olduklarını teyit ederiz.'

Avrupa Konseyi'nin Ulusal Azınlıkların Korunması Hakkındaki Çerçeve Sözleşmesi

Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanan ve 1 Şubat 1995 tarihinde imzaya açılan 'Ulusal Azınlıkların Korunması Hakkında Çerçeve Sözleşme', farklı ulusal toplulukların kimlik, dil ve kültür haklarının tanınması konusunda da önemli hükümler getirmiştir.

Bu sözleşme, kültürel haklar konusunda evrensel normlar oluşturması, asimilasyonu reddetmesi, azınlıkların kimlik, dil ve kültür hakları ile demokrasi arasında doğrudan bağ kurması açısından uluslararası portresi olan önemli bir belgedir. Türkiye tarafından imzalanmamıştır.

Sözleşmenin dil ve kültürel haklara ilişkin başlıca maddeleri şunlardır:

Giriş Bölümü, Fıkra I: 'Ancak, çoğulcu ve gerçekten demokratik bir toplum ulusal azınlığa mensup kişilerin etnik, kültürel, dilsel ve dinsel kimliklerine saygı duyulması, bu kimliklerin özgürce açıklanması, korunması ve geliştirilmesi için gerekli koşulları sağlayabilir.'

Madde 5-1: Taraflar, ulusal azınlıklara mensup kişilerin kimliklerinin temel öğeleri olan dil, din, gelenek ve kültürel miraslarının korunması ve kültürlerinin geliştirilmesi İçin gerekli koşulları oluşturmayı taahhüt ederler.

Madde 10 - 1: Taraflar, bir ulusal azınlığa mensup kişilere özel hayatta olduğu gibi resmi işlemlerde de sözlü ya da yazılı olarak azınlık dilini özgürce ve engellenmeden kullanma hakkını tanıyacaklarını taahhüt ederler.

Madde 10-2: Taraflar, azınlıklara mensup kişilerin yoğun biçimde ya da geleneksel olarak, oturdukları coğrafi bölgelerde, talep halinde ve bu talep gerçek bir ihtiyacı yansıtıyorsa, olanaklar ölçüsünde, bunların idari makamlarla ilişkilerinde azınlık dilini kullanmalarını olanak tanıyan koşulları sağlamaya çaba göstereceklerini taahhüt ederler.

Uluslararası Kamuoyunun Koruduğu Dil ve Kültür Hakları

Uluslararası belgelerde yer alan, kamu vicdanında karşı çıkılamaz ve reddedilemez dil ve kültürel haklar şunlardır:

- Anadili, kişinin kimliğinin ayrılmaz bir parçasıdır.
- Kültürel kimliğin belirleyici öğesi olan anadilin kullanılması, temel insan haklarındandır.
- Anadilinde eğitim görme hakkı yadsınamaz temel bir haktır.

- Azınlıklara mensup herkesin, kendi dilinde konuşma, kendi kültürüne sahip çıkma ve onu geliştirme hakkına karşı çıkılamaz.
- Ulusal azınlık mensupları, kendi anadillerinde bilgilendirilme, bilgi değiş tokuşu yapma ve bilgilenme hakkına sahiptirler.
- Farklı ulusal toplulukların yaşadığı ülkelerde, resmi dil ve kültürün dışında kalan azınlık dil ve kültürlerini asimile edecek uygulamalar, uluslararası kamuoyunda bir dışlama eylemi, bir kültürel soykırım ve gayri meşru bir tasarruf sayılmaktadır.
- Farklı ulusal toplulukların yaşadığı ülkelerde, bunların kimlik, dil ve kültür hakları başta olmak üzere, yukarıda sıralanan diğer temel haklarının tanınarak, sorunun evrensel ölçülerde çözülebilmesinin ancak demokratik hukuk devleti kuralları içinde mümkün olduğu konusunda uluslararası bir mutabakat oluşmuştur. (Ekinci, 1997: 92-100)

'Uluslararası sözleşmelerde de vurgulandığı gibi, çocuğun anadilinde eğitim hakkı, en doğal haklarından biridir. Bu hakkı hiçbir güç, kurum ve kişi çocuğun elinden alma hakkına sahip değildir. Ancak üzülerek belirtmek gerekir ki, ülkemizde milyonlarca çocuk bu en doğal insani haktan yararlanamıyor. Sorunun çözümü için sadece eğitsel yaklaşım yeterli olamıyor, bununla birlikte politik çözümler üretmek gerekiyor. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde belirtilen çocuğun eğitim hakkı ve çocuk haklarıyla ilgili maddelerin yerine getirilmesi, ülke yönetimini elinde bulunduran iktidar mekanizmasının, diğer kişi ve kuruluşların, yani

herkesin bunlara saygı göstermesi gerekir. Bu konuda, insan haklarına saygı duyan siyasi partilere, demokratik kitle örgütü ve sendikalara, eğitimcilere, aydınlara, bilim adamlarına ve sorunla yakından uzaktan ilgilenen her kesime önemli görevler düşmüyor mu? Öyleyse niye gücümüzü birleştirerek gür sesimizle sorunun üzerine gitmiyoruz?' (Arayıcı, 1997: 14-15)

ÇOK DİLLİLİKTE ÇÖZÜME İLİŞKİN UYGULAMALAR: DÜNYADAN ÖRNEKLER

Dil ve kültür sorununu çözen devletlerde uygulanan politikaların özü ve biçimi ne olursa olsun, sonuçta bunların tümünde, farklı ulusal toplulukların dillerini özgürce kullanma, anadilinde eğitim ve kültürlerini geliştirme hakları sağlanmıştır.

Batı demokrasisinde özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra dil ve kültür sorunlarını eşit haklar temelinde çözmek için geliştirilen politikalar üç ayrı bölümde ve somut örneklerle anlatılacaktır. (Ekinci, 1997, s: 49-73)

Üniter Devlet Yapısı İçinde Dil ve Kültür Özerkliği Uygulanan Ülkeler

Üniter devlet yapısı içinde çok kültürlülük sorununu dil ve kültür özerkliği temelinde çözüme kavuşturan demokratik ülkelerin başlıca örnekleri; Fransa, İtalya, Finlandiya, Avusturya, ABD, Yunanistan ve benzerleridir.

Fransa: Bu ülkenin nüfusu yaklaşık 56 milyondur. Resmi dili Fransızca'dır. 1789 Fransız Devrimi'nden sonra homojen bir ulus devlet modelinde örgütlenmiştir. Ülkede

yaşayan herkes Fransız ulusundan sayılmış, uzun yıllar boyunca değişik etnik grupların dil ve kültür hakları konusunda herhangi bir yasal düzenleme yapılmamıştır. Buna karşın, ülkedeki farklı ulusal toplulukları asimile ederek homojen bir ulusun oluşturulması mümkün olmamıştır. Fransa'da yaşayan diğer halkların, dil ve kültür talepleri artarak devam etmiştir. Bu taleplerle birlikte, demokrasi ve insan haklarına ilişkin evrensel gelişmeler, devleti yeni düzenlemeler yapmak zorunda bırakmıştır. 1950'lerden başlayarak, farklı ulusal toplulukların dil ve kültür hakları konusunda önemli yasalar çıkarılmıştır. Fransa'da halkın %82'si Fransızca konuşmaktadır. Ayrıca, 7 milyon kişi Oksitanca, 800 bin kişi Bretonca, 100 bin kişi Baskça, 90 bin kişi Flamanca ve 85 bin kişi de Korsika dilinde konuşan Fransız vatandaşı vardır. Ülkede konuşulan dillere Fransızca'dan farklı bir hukuki statü tanınmıştır. Korsika ve diğer bazı deniz aşırı yörelere de özerk bölge statüsü tanınmıştır. Ülkede konuşulan ve okutulan diller konusunu ele alan iki önemli yasadan biri, 1951 tarihli Deixonne Yasası diğeri de 1975 tarihli Haby Yasası'dır. Bu yasa 1975 tarihlidir. Yerel dil ve kültürlerin öğretilmesine ilişkin Deixonne Yasası'nı bütünleyici mahiyettedir. Bu yasanın on ikinci maddesi *'tüm eğitim süresinde yerel dil ve kültürler hakkında eğitim verilebilir'* genel hükmünü getirmiştir. Haby Yasası, 1951 tarihli Detxonne Yasası ile birlikte ele alındığında, istek halinde tüm yerel azınlık dillerinde, kuramsal da olsa eğitim verme zorunluluğunu getirmiştir. Bu yasanın kabulünden sonra, yerel dillerin ve kültürlerin öğretimi için yeni programlar hazırlanması, ders saatlerinin yeniden düzenlenmesi ve öğretmenler için staj programları yapılması gerektiğinden, eğitimle ilgili yeni düzenlemeler zorunlu olmuştur.

Deixonne Yasası ise, yerel dil ve diyalektlerin öğretimine ilişkin bir yasadır. Amacı hem Fransızca'yı, hem de yerel dilleri korumak olan bu yasanın birinci maddesi yerel dilleri hukuken tanımaktadır. Bu dillerin öğrenimini teşvik ederek bunun için en uygun koşulların araştırılıp uygulanması görevini Milli Eğitim Yüksek Kurulu'na vermiştir.

İtalya: İtalya'nın nüfusu 58 milyondur. Ülkede yaklaşık 25 dil konuşulmaktadır. Ülkenin resmi dili İtalyanca'dır. İtalya'da konuşulan dillerin büyük bir kısmı İtalyanca'nın lehçeleridir. Ayrıca Sardunya Adasında Sard dili, Güney Tiroller'de Almanca, Aosta Vadisi'nde Fransızca, Venedik yöresinde de Slovence konuşulmaktadır. İtalya'da beş bölgeye özerk ya da yarı özerk statüler tanınmıştır. Bunlar sırasıyla; Güney Tiroller, Aosta Vadisi, Friuli ve Venedik Bölgesi ile Sicilya ve Sardunya Adaları'dır. Sicilya ve Sardunya dışındaki bölgelerin özerkliği uluslararası antlaşmalarla sağlanmıştır. İtalya'daki özerk bölgelerin bir yerel meclisleri, eyalet konseyleri ve bölge hükümetleri bulunmaktadır. Yerel meclislerin, yasama yetkileri sınırlıdır; dil ve kültür alanında geniş yetkileri vardır. Eğitim alanındaki yetkileri daha azdır. 1947 tarihli İtalyan Anayasası'nın altıncı maddesi, İtalyan Cumhuriyeti'ni, uygun önlemler alarak, ülkedeki farklı ulusal toplulukları korumakla yükümlü tutmuştur. Özerklikleri uluslararası antlaşmalarla tanınan bölgelerde yerel diller İtalyanca ile birlikte yargı dili olarak kullanılmaktadır. Diğer bölgelerde ise yargı dili İtalyanca'dır. İdarenin vatandaşlarla yazışması da İtalyanca yapılmaktadır. Yerel yönetimlerde ise İtalyanca ile birlikte yerel diller de kullanılmaktadır.

Avusturya: Avusturya'nın nüfusu 7.5 milyondur. 1974 tarihinde değiştirilen Anayasa'nın sekizinci maddesi ile farklı dillere federal kanunlarla tanınan haklar saklı kalmak koşuluyla Almanca'nın resmi devlet dili olduğu benimsenmiştir. Ülkede Almanca konuşan çoğunluk yanında Slovence, Hırvatça, Çekçe, Macarca ve Sorab dilleri de konuşulmaktadır. Anayasa'da sözü edilen federal kanunların dayandığı uluslararası antlaşmalar çerçevesinde farklı ulusal topluluklara mensup Avusturya vatandaşlarına eğitim, yargı, idare ve belediyelerde kendi dillerini kullanma özgürlüğü tanınmıştır. Ayrıca, Anayasa'nın yedinci maddesinde öngörülen, *'vatandaşların kanun önünde eşit olduğu, doğuştan asalet, dil ve cinsiyet nedenleri ile kimseye ayrıcalık tanınmayacağı'* kuralı, ülkede konuşulan diller arasında hiçbir ayırım yapılmayacağını hükme bağlamıştır. Sonuç olarak Avusturya'da yaşayan farklı ulusal topluluklar, hem Avusturya vatandaşlarının tümüne tanınan hakları eşit olarak kullanmakta hem de kendi dil ve kültürlerini özgürce kullanma haklarından yararlanmaktadırlar.

Amerika Birleşik Devletleri: ABD'nin nüfusu 245 milyondur. Federal hükümetin anayasa ile belirlenmiş resmi bir dili olmamakla birlikte resmi dil, de facto İngilizce'dir. 17 eyalet İngilizce'yi resmi dil olarak kabul ettikleri halde Washington ve New York gibi kimi eyaletler İngilizce'yi resmi dil olarak kabul etmeyi reddetmişlerdir. ABD'de ülke nüfusunun %87'sinin anadili İngilizce'dir. %1 oranındaki 17.3 milyon kişinin anadili de İspanyolca'dır. Hükümet, iki dilde eğitim yapılması konusunda bazı yasalar kabul etmiştir. Ayrıca iki dilde eğitim yapan eyaletlere yardım yapılması öngörülmüştür. ABD'de halen iki

dilde eğitim veren 1000 okul vardır. Önce azınlık dilinde eğitim yapılmakta, daha sonra da tedricen İngilizce'ye dönülmektedir. Bu eğitim biçimi kimi itirazlarla karşılaşmakla birlikte, entegrasyonu kolaylaştıracağı düşüncesi Federal hükümette egemen bir görüş olarak etkisini sürdürmektedir.

Finlandiya: Finlandiya 700 yıl boyunca İsveç'in egemenliği altında yaşamış, ancak 1919'da bağımsızlığına kavuşmuştur. Nüfusu 5 milyondur. Ülkenin resmi dili olan Fince'nin yanında, İsveçlilerin yaşadıkları yörelerde, İsveççe ikinci resmi dil olarak kullanılmaktadır. Finlandiya'nın bağımsızlığa kavuşmasından sonra Fince yaygınlaşarak devlet dili konumuna gelmiş, daha önce egemen bir dil olan İsveççe azınlık dili haline dönüşmüştür. Finlandiya'da kalan İsveçliler, yaşadıkları bölgelerde dil ve kültür haklarını özgürce kullanmaktadırlar. Bir yerleşim bölgesinde, İsveçlilerin oranı %8 ya da daha fazla ise yerel ve merkezi yönetimle ilgili konularda iki dil kullanılmaktadır. Finlandiya'da 415 komün vardır. Bunların 366'sı Fince tek dilli, 8'i İsveççe tek dilli, 41'i de çift dillidir. Çift dilli komünlerde devlet yaşamının her alanında iki dilde hizmet verilmektedir.

Çok Kültürlülük İçin Toprağa Bağlı Özerklik ya da Eyalet Sistemi Uygulayan Ülkeler

İspanya, İngiltere ve bunun gibi kimi ülkelerde, çok kültürlülük sorunu, yine üniter devlet yapısı içinde kalınarak, resmi devlet dilinin öğrenilmesi koşuluyla, toprağa bağlı özerklik ya da eyalet sistemiyle çözülmüştür.

İspanya: İspanya'nın nüfusu yaklaşık 40 milyondur. Resmi dili Kastilyan olarak da adlandırılan İspanyolca'dır. Halkın %73'ü İspanyolca konuşur. Ülkede ayrıca beş azınlık dili de kullanılmaktadır. İspanya'nın resmi dili dışında konuşulan azınlık dilleri; Katalan, Galiçya, Bask, Asturya ve Aragon dilleridir. Katalan dilinde 8.5 milyon, Galiçya dilinde 3 milyon, Asturya dilinde 800 bin, Bask dilinde 650 bin, Aragon dilinde ise sadece 30 bin kişi konuşmaktadır. İspanyol Anayasası'nın üçüncü maddesine göre, İspanya'nın resmi dili Kastilyan'dır. Bu dili bilmek bütün İspanyolların görevi ve kullanmak da haklarıdır. Ülkenin resmi dili dışındaki diller, özerk bölgelerde ikinci resmi dil olarak kullanılmaktadır. İspanya'da 17 özerk topluluk vardır. Merkezi hükümet, kimi yetkilerini yerel hükümetlere devretmiştir. Her bir özerk topluluğun ayrı bir statüsü vardır. Yerel meclisler tarafından hazırlanmış olan özerklik statüleri, Madrit'teki Meclis ve Senato tarafmdan onaylanmıştır. Yerel yönetimlerin parlamento ve hükümetleri, eğitim, çevre koruması, yollar ve demiryolları, tarım, ormancılık, avlanma, iktisadi kalkınma, kültür, yerel dillerin öğretimi ve kullanılması, sağlık, sosyal yardım, turizm, eğlence, polis vb. alanlarda yetkilidirler. Merkezi idare ise özel hukuk, yurda giriş çıkış, yargı, uluslararası ilişkiler, genel bütçe, para, silahlı kuvvetler, gümrükler vb. konularda tüm yetkileri elinde toplamıştır. Özerklik statüleri daha kapsamlı olduğu için Bask ülkesi, Katalonya ve Galiçya'daki yerel yönetimlerin incelenmesi, çok kültürlülük sorununda İspanyol sisteminin anlaşılması için yeterlidir.

i) Bask Bölgesi'nde Yönetim Biçimi: Bask ülkesi dördü İspanya'da üçü de Fransa'da olmak üzere 7 ilden oluşmuştur.

Bask dili Özkara'dır. Bu dil İspanyolca'nın tersine, Hint-Avrupa diller ailesinden değildir. Yürürlükteki özerklik statüsüne göre Özkara, Bask bölgesinde, İspanyolca ile aynı konuma sahiptir. Bask halkı, idare ile ilişkilerinde her iki dili de kullanma hakkına sahiptir. İdare, bunu sağlamak için Bask dilini bilen memurlar yetiştirmekle yükümlüdür. Bask Parlamentosu'nda İspanyolca ve Baskça konuşmak serbesttir. Her iki dili bilmeyenler için simültane çeviri hizmeti verilmektedir. Yargıda da Bask dili isteğe bağlı olmak üzere kullanılmaktadır. Bask hükümeti, iletişimde, Bask diline tercihli bir statü tanımıştır. Bu bölgede altı radyo istasyonu, her iki dilde de yayın yapmaktadır. Ayrıca yalnız Bask dilinde günde on altı saat yayın yapan bir radyo istasyonu vardır. Bask dilinde yayın yapan ikisi günlük ikisi haftalık olmak üzere dört gazete ve onlarca dergi vardır. Bask hükümeti eğitim programlarını düzenlemede yetkilidir. Her öğrenci, Özkara ya da Kastilyan dilinde eğitim görme hakkına sahiptir. Ortaöğrenimin sonuna gelen öğrenciler, her iki dilde de kendini ifade edebilme yeteneğine sahip olmak zorundadırlar. İlkokullarda haftada on altı saat, ortaöğrenim okullarında da haftada yirmi beş saat Baskça eğitim verilmektedir. Sadece Bask dilinde öğretim yapan resmi okul yoktur. Ancak, tümüyle bu dilde öğretim yapan özel okulların açılması serbesttir. Bask bölgesi üniversitesinde felsefe, coğrafya, tarih, dil ve eğitim bilimleri dallarında Baskça öğretim yapılmaktadır. Bask bölgesinde yol, kent ve köy isimleriyle trafik işaretlerinin her iki dilde yazılması yasal zorunluluktur.

ii) Katalanya Bölgesi'nde Yönetim Biçimi: Katalanya, 6 milyon nüfuslu özerk bir bölgedir. Katalan Parlamentosu

ile hükümeti tarafından özerk olarak yönetilmektedir. Katalan dili bu bölgede İspanyolca ile aynı statüye sahiptir ve ikinci resmi dil olarak kullanılmaktadır. Katalan Parlamentosu'nda her iki dilde de konuşulabilir. Meclis'in tüm yayınları iki dilde yayınlanmaktadır. Ancak, Bölge Parlamentosu'ndan çıkan kanunlar Katalan dilinde yazılmaktadır. Yerel hükümet, Katalan dilinin kullanılmasını teşvik etmektedir. Eğitimin her aşamasında öğretim, her iki dilde eşit olarak yapılmaktadır. İlkokul sonunda öğrenci bu iki dili tam olarak öğrenememişse diploma alamaz. Öğretmenlerin ve üniversite öğretim görevlilerinin her iki dile de hâkim olması zorunludur. Üniversitede derslerin yarıdan fazlası Katalan dilinde verilmektedir. Özerk hükümete bağlı radyo ve televizyonlarda yalnız Katalanca kullanılmaktadır. Özerk hükümetin izlediği politika nedeniyle Katalan dili ve kültürü giderek bölgenin egemen dili ve kültürü haline gelmektedir. Özerk hükümetin izlediği politikanın bir sonucu olarak Katalan dili, özel sektöre de egemen olmaya başlamıştır. Katalan Bölgesi'nde ilanlar, tabelalar, yol ve kent levhaları yalnız Katalanca yazılmaktadır.

iii) Galiçya Bölgesi'nde Yönetim Biçimi: Galiçya, İspanyolca'dan bağımsız bir dili olan ulusal bir topluluğun yaşadığı coğrafi bir bölgedir. Bölgenin nüfusu 3 milyondur. Konuşulan yerel dil, Portekizce ile benzerliği olan Gallego'dur. Galiçyalılar, Gallego ile birlikte İspanyolca'yı da konuşmaktadırlar. Galiçya 1981'den beri özerk bir bölgedir. Bu bölgede Gallego, İspanyolca ile birlikte resmi dil olarak kullanılmaktadır. Her iki dilin birlikte kullanılması yasal bir zorunluluktur. Diğer özerk bölgelerde olduğu gibi bu bölgede de yasama yürütme ile ilgili kurumların tümünde

İspanyolca ile birlikte Galiçya dilinin kullanılması bir hak olarak tanınmıştır. Eğitim kurumlarmda Gallego, dil dersi olarak okutulmaktadır. İlkokulu bitiren öğrenci, İspanyolca ile birlikte Gallego'yu da öğrenmek zorundadır. Radyo, televizyon ve yazılı basında yerel dilin kullanılması serbesttir.

İngiltere: İngiltere'nin nüfusu 60 milyondur. Yazılı bir anayasası yoktur. Resmi dili *de facto* (fiilen) İngilizce'dir. Ülkede yaklaşık 15 dil konuşulmaktadır. Bunlardan toprağa bağlı özerklikleri olan ulusal topluluklar sadece İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda halklarıdır. Büyük Britanya Vatandaşlığı Yasası'nın birinci maddesine göre Britanya vatandaşı olmak isteyen her şahıs, yeteri kadar İngilizce, Galler dili, İskoç dili ya da ülkenin herhangi bir yerinde resmi dil olarak tanınan dillerden birini konuştuğunu kanıtlamak zorundadır. İngiltere'de konuşulan dillerden sadece Galler diliyle İskoç dili milli dil sayılmaktadır. İngiltere'de Galler dilinde, İskoç dilinde, Hindice, Urduca ve Pencap dilinde İngilizce'nin öğretilmesi koşuluyla eğitim yapılması serbesttir. Yasama organlarında İngilizce konuşulması zorunludur. Yasalar diğer dillere çevrilmez. Yargıda, idarede, çalışma ve ticaret hayatında İngilizce rakipsiz tek dildir. İngiltere, II. Dünya Savaşı'mn bitimine kadar olan dönemde azınlık dillerini ortadan kaldırmaya yönelik bir politika izlerken, insan hakları ve eşit vatandaş kavramlarının geliştiği son yıllarda, farklı dil ve kültürlerin yaşatılmasına özen göstermeye başlamıştır.

Toprağa bağlı özerklikleri olan Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda'da var olan dil ve kültür haklarına karşın daha fazla özerklik, hatta bağımsızlık talepleri ortaya çıkmıştır.

Kuzey İrlanda'da İngiltere'den ayrılmak için verilen mücadele bir iç savaş biçiminde sürdürülmektedir. Özgün konumlarından dolayı bu üç bölgenin yönetim biçimlerini ayrı ayrı incelemekte yarar vardır.

i) Galler Bolgesi'nde Yönetim Biçimi: Galler dili, İngiltere'de 'korunmakta olan dil' statüsüne sahiptir. Bu dil, yasama çalışmaları dışında İngilizce ile eşit konuma sahiptir. Mahkemelerde kullanılmasına olanak tanınmakla birlikte pratikte kullanıldığına dair örnek çok azdır. Galler Bölgesi'nde Galce yol, kent adları ve trafik levhalarında İngilizce ile birlikte kullanılmaktadır. Galler dilinde eğitim yapan okullarda İngilizce öğretimi zorunlu ve önceliklidir. İsteyen aileler, çocuklarını Galler dilinde eğitim veren ilk ve ortaokullara gönderme hakkına sahiptirler. Galler dilinde dört haftalık gazete ile dört magazin dergi yayınlanmaktadır. İki dilde yayın yapan dört radyo istasyonu vardır. Bir TV istasyonu da haftada 50 saat İngilizce ve 22 saat Galler dilinde yayın yapmaktadır. Ticari ilanlar konusunda yasal bir düzenleme olmamakla birlikte her iki dilde de ilan vermeye engel yoktur. Galler Bölgesi'nde yaşayan halkın dil ve kültür haklarını savunan sivil toplum örgütleri, var olan hakları yetersiz görmekte ve daha geniş haklar sağlayacak yasal düzenlemeler için mücadele etmektedir. Son zamanlarda hükümet, Galce'yi yaşatmak için özel önlemler almış ve büyük harcamalara girişmiştir. Sadece Gal dilinde yayın yapan televizyon kanalına yılda 63 milyon ve Gal dilini geliştirmek için kurulan birime de 2 milyon sterlin ayrılmasına karar vermiştir. Galce kitap, dergi yayınlanması ve eğitimin sürmesi için gerekli malzemenin hazırlanması amacıyla yılda 10 milyon sterlin harcanmaktadır. 18.09.1997

günü Galler Bölgesi'nde yapılan bir referandumla vergi toplama yetkisi olmayan, özerk bir temsilciler meclisinin kurulması kabul edilmiş ve bölgenin özerkliği daha da geliştirilmiştir.

ii) İskoçya Bölgesi'nde Yönetim Biçimi: İskoçya dili (Gaelik) ülkede sadece 80 bin kişi tarafından konuşulmaktadır. Bu da Galler dili gibi 'korunan dil' statüsündedir. Bu dilin gelişmesi ve yaygınlaşması için kimi sivil toplum örgütleri büyük çaba göstermektedirler. İskoçya dilinde, isteğe bağlı olmak üzere İngilizce ile birlikte ilk ve ortaokullarda eğitim görme olanağı vardır. İngiltere'de, İskoç dilinin geriletilerek az kullanılan bir dil haline getirilmiş olması, İskoçya'da güçlü bir milliyetçilik akımının gelişmesine neden olmuştur. Özerkliğin daha çok geliştirilmesi, İskoç dilinde eğitimin yaygınlaştırılması ve kültür hakkının daha kapsamlı biçimde kullanılabilmesi istemleri yanında, İskoçya'nın bağımsızlığı için mücadele eden örgütler de vardır. Hükümetlerin gösterdikleri destekleyici çabalar sonunda son on yılda İskoç dilinde eğitim yapan okul sayısı ikiden elliye çıkmış ve Gaelik TV yayınlarını izleyenlerin sayısı da 500 bine ulaşmıştır. 11.09.1997 günü İskoçya'da yapılan bir referandumla halkın %74'ünün evet oyu ile vergi toplama yetkisi de olan bağımsız bir İskoç Parlamentosu'nun kurulması kabul edilmiş ve bölgenin özerkliği kurumlaştırılmıştır.

iii) Kuzey İrlanda'da Yönetim Biçimi: 1949 yılında güneyde İrlanda cumhuriyeti adıyla yeni bir devletin kurulmasından sonra Kuzey İrlanda, İngiltere'ye bağlı kalmıştır. Bu

bölgede yaşayan nüfusun çoğunluğu İngiliz kökenli ve Protestan'dır. İrlanda kökenli Katolikler azınlıkta oldukları halde, bu bölgenin de İrlanda Cumhuriyeti'ne bağlanmasını istemektedirler. Kuzey İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA), Ulster Eyaleti diye anılan bu bölgenin İrlanda Cumhuriyeti'ne bağlanması için silahlı bir mücadele yürütmektedir. 1972 yılına kadar Kuzey İrlanda Eyaleti, Belfast'taki özerk bir parlamento ve buna dayanan özerk bir yerel hükümet tarafından yönetilmekte iken, bu tarihten sonra parlamento ve özerk hükümet askıya alınmıştır. Ulster Eyaleti'nde İngilizce ile birlikte İrlanda dili de kullanılmaktadır. Yasal bir zorunluluk olmamakla birlikte İngilizce *de facto* resmi dil statüsündedir. Sokak isimlerini belirleyen tabelalar, iki dilde yazılmıştır. Savaşa karşın bu uygulama devam etmektedir. İlkokulların bir bölümünde İngilizce öğrenmek koşuluyla, İrlanda dilinde eğitim verilmektedir. İç savaş nedeniyle yargı, idare, belediye ve çalışma hayatında İrlanda dili arka plana itilmiştir. 1990 yılından bu yana toplumdaki rahatsızlığı azaltmak amacıyla, İngiltere hükümeti tarafından parasal destek sağlanarak İrlanda dilini ve kültür mirasını geliştirmek için büyük çaba harcanmaktadır.

Çok Kültürlülük İçin Federasyon Sistemi Uygulayan Ülkeler

Çok etnili ve çok kültürlü kimi ülkelerde sürtüşmeleri ve toplumsal gerginlikleri önlemek için ya klasik federasyon sistemi ya da bu sistemin değişik varyantları uygulanmaktadır.

Ulusal kimlik, dil ve kültür sorunlarını, federasyon sistemi içinde çözen ülkeler için en uygun örnek İsviçre'dir.

İsviçre: İsviçre 23 kantondan oluşan 6.5 milyon nüfuslu federal bir cumhuriyettir. Ülkenin resmi adı Helvet Konfederasyonu'dur. İsviçre'de kullanılan diller Almanca, Fransızca, İtalyanca ve Romans dilleridir. Ancak değişik dilleri kullanan toplulukların içiçe yaşadığı çok dilli kantonlar da vardır. Yalnız Almanca konuşulan on dört, Fransızca konuşulan dört, İtalyanca konuşulan bir kanton vardır. Üç kantonda Almanca ve Fransızca, birinde de üç dil bir arada konuşulmaktadır. Kantonlar, federal yasaların çizdiği sınırlar içinde bağımsız statüye sahiptirler. İsviçre Anayasası'nın farklı ulusal toplulukların dil ve kültür sorununa ilişkin altı temel ilkesi vardır:

a) İsviçre'de kullanılan diller eşit olduğu gibi, farklı dilleri konuşan vatandaşlar da eşittir.

b) Bölgeler dillere göre ayrılmıştır.

c) Bölgelerin azınlık dilleri korunacaktır.

d) Federal hükümetin görev alanına giren federal yargı, federal hükümetin resmi yayınları ve konfederasyonun genel iradesiyle ilgili konularda federal dil yasası uygulanır.

e) 1983 tarihli bir yasa ile Alman, Fransız ve İtalyan ulusal topluluklarının federal kurumlardaki temsil oranları belirlenmiştir. Federal kurumlara yapılan atamalar, bu oranlar gözetilerek yapılmaktadır. Federal Parlamento'da milletvekilleri istedikleri ulusal dilde konuşabilirler. Yasaların çoğu Almanca hazırlanır, sonradan Fransızca ve İtalyanca'ya çevrilirler. Federal mahkemelerde İsviçre vatandaşları anadillerini kullanmakta özgürdürler.

f) Eğitim her kentin resmi diline uygun olarak yapılır,

çok dilli kantonlarda mahallelere göre Fransızca ya da Almanca eğitim verilir. İsviçre'de her kantonun öğretim diline ilişkin esasları belirleyen özgün yasaları vardır.

Belçika: Belçika üç dilli bir toplum olduğu halde, 1830'da, ilk kuruluşta resmi dili Fransızca olan üniter bir devlet olarak kurulmuştur. Ülkede Fransızca, Flamanca ve Almanca olmak üzere üç dil konuşulmaktadır. Nüfusu 10 milyondur. Bunun %58'i Flamanca, %41'i Fransızca (Valon dili), ve %1.5'i de Almanca konuşmaktadır. Yarım yüzyıl boyunca Fransızca'nın egemenliği altında yaşayan Flamanların giderek artan tepkisi karşısında üniter devlet politikası terkedilmiş ve çok dilli, çok kültürlü federasyon tipi yeni bir devlet biçimine geçilmiştir. Bu değişim, aşamalı bir süreç içinde gerçekleşmiştir. Önce Flaman dilinde eğitim hakkı tanınmış ve 1833 yılında Flamanca eğitim başlamıştır. 1889 yılında bu dil, Flaman bölgesinde yargı dili olmuş ve 1932 yılında da bölgenin resmi dili olarak tanınmıştır. Böylece Fransızca, ülkenin tek resmi dili olmaktan çıkmış, sadece Valonların resmi dili olarak kalmıştır. 1962 yılında, toprağa bağlı dil ve kültür anlayışı çerçevesinde, ülkenin Valonlarla Flamanlar arasındaki dil sınırı çizilmiş ve Brüksel bölgesi, iki topluluğu bir arada barındırdığı için, İki dilli bir başkent olarak ilan edilmiştir. Belçika'da konuşulan dillere göre önce 1970'de, sonra da 1980'de yapılan reformlarla ülke bölgelere ayrılmış ve farklı ulusal toplulukların yaşadığı üç özerk bölgeden oluşan bir devlet ortaya çıkmıştır. Daha sonra ortaya çıkan yeni sorunları aşmak için 1989 yılında yapılan düzenlemelerle bugünkü federasyon tipi devlet oluşmuştur. Belçika'da Fransızca, Flamanca

ve Almanca konuşan üç ayrı ulusal topluluk vardır. Almanlar Valon bölgesi içinde yaşamaktadırlar. Sayıca az oldukları için (66.000 kişi) ayrıca bir Alman bölgesi kurulmamıştır. Merkezi devlet yetkileri %42 oranında bölgelere ve dil topluluklarına verilmiştir. Ulusal toplulukları temsil eden bölge konseyleri, başta dil konusu olmak üzere yetki alanlarına giren her konuda yasa çıkarabilirler. Topluluk konseylerinin çıkardığı yasalara 'kararname' denmektedir. Alman topluluğunun kendilerine özgü bir bölgeleri olmadığından kararname çıkarma yetkileri yoktur. Flaman bölgesinde resmi dil Flamanca, Valon bölgesinde de Fransızca'dır. Her bölgede idare, yargı, eğitim, resmi ilanlar ve işaretler için bölge dili kullanılır. Özel sektörde bölge dilinin kullanılması zorunlu olmamakla birlikte, psikolojik nedenlerle topluluk dili tercih edilmektedir. Alman topluluğunun yaşadığı yörelerde sağlık, sosyal yardım ve polis hizmetleri Almanca verilmektedir. Mahkemelere Almanca başvuru yapılır. Eğitim, adalet ve içişleri bakanlıkları adeta ikiye bölünmüş olup bunların yarısı Flamanca, yarısı da Fransızca hizmet vermektedir. Orduda da durum aynıdır. Flamanca, Fransızca ve Almanca konuşan birlikler vardır. Nüfusunun %70'i Fransızca ve %10'u Flamanca konuşan Brüksel bölgesinde iki dillilik egemendir. Her komünde egemen dilde eğitim yapılır. Brüksel okullarında iki dili de öğrenmek zorunludur.

İsrail: İsrail nüfusu 4.5 milyondur. Bunun %82'si Musevi ve %18'i Araptır. 1988'de kabul edilen bir yasa ile İbranice, devletin tek resmi dili ilan edilmiştir. Ancak, Washington Antlaşması'ndan sonra Filistin Özerk Hükümeti'nin kurulmasıyla birlikte bu yasa geçerliliğini yitirmiştir.

Halen Filistin Özerk Bölgesi'nin resmi dili Arapça'dır. İsrail'in Filistin Özerk Bölgesi dışında kalan bölgelerinde resmi dil İbranice'dir, Filistin Özerk Bölgesi dışında da Arapça'nın özel bir statüsü vardır. Knesset'te İbranice ve Arapça konuşulmaktadır. Arapça'dan Ibranice'ye simültane tercüme yapılması bir gelenek haline gelmiştir. Yasalar İbranice yazılmakta ancak Arapça'ya da çevrilmektedirler. Filistin Özerk Hükümeti bağımsız bir devlet oluncaya kadar, İsrail Devleti'ni iki resmi dil olan kültürel bir federasyon saymanın uygun olacağını düşünüyoruz.

Kanada: Kanada on eyalet, iki bölge ve merkezi yönetimden oluşan kültürel bir federasyondur. Ülkenin bir federal hükümeti ve on iki eyalet hükümeti bulunmaktadır. 25.5 milyon olan ülke nüfusunun %63'ü İngilizce ve %25.3'ü de Fransızca konuşmaktadır. Kanada'nın zorunlu bir resmi dili yoktur. Her iki topluluğun dilleri kendi bölgelerinde resmi dil sayılmaktadır. Bu diller parlamentoda ve hükümette eşit muamele görmekte ve aynı haklardan yararlanmaktadır. Eyaletler ve belediyeler iki dilli olmak zorunda değillerdir. Bu kurumlarda eyaletin çoğunluk dili kullanılır. Zorunlu bir devlet dilinin olmayışı ve ulusal toplulukların çoğunlukta oldukları bölgelerde kendi dillerini resmi dil olarak olmaları nedeniyle Kanada, kültürel bir federasyondur.

Çok Kültürlülük Sorununu Aşmak İçin Asimilasyon Uygulayan Ülkeler

Genellikle, bağımsızlıklarına yeni kavuşan ve uluslaşma sürecini henüz tamamlayamayan ülkeler, çok kültürlülük

sorununu burjuva devrimlerinin ilk aşamasındaki gibi tek kültürlü, homojen ulus devlet modeline göre çözmeye çalışmaktadırlar. Henüz sanayi devrimini gerçekleştirememiş olan bu ülkeler, farklı tarihsel konjonktürde çok kültürlü yapıdan homojen bir ulus oluşturmaya giriştikleri için, kaçınılmaz olarak baskı ve şiddete dayalı, asimilasyoncu bir politika izlemektedirler. Bugünkü dünyada çok kültürlülük sorununun, kimlik, dil ve kültür haklarına saygı gösterilerek eşit haklı vatandaşlık temelinde çözülmesi, çağdaş demokrasiyle yönetilmenin olmazsa olmaz koşulu haline gelmiştir. Avrupa konseyinde, azınlıkların dil ve kültür haklarını tanımayan, Türkiye dışında başka hiçbir ülke kalmamıştır. Artık, *kültürel jenosit olarak tanımlanan asimilasyon,* çağdışı ve gayrimeşru sayılmaktadır. Asimilasyoncu ülkeler, uluslararası toplulukta saygınlığı olmayan ikinci sınıf devlet muamelesi görmektedirler. Azınlıkların kimlik, dil ve kültür haklarını reddeden asimilasyoncu ülkelerin ortak özellikleri şunlardır:

Bu ülkelerde;

- Demokrasi geri ve insan hakları ihlalleri yaygındır.
- Demokrasinin güvencesi olan sivil toplum örgütleri sayıca az ve etkisizdir.
- Hukuk devleti kavramı yerleşmemiştir, keyfi yönetim yaygındır.
- Kapitalizm öncesi kurumlar etkili ve değer yargıları yaygındır.
- Laiklik gelişmemiştir, din, toplum ve devlet yaşamında etkisini sürdürmektedir.
- Devlet kutsaldır ve devlet için vatandaş anlayışı geçerlidir.

- Ulusçuluk, egemen kültüre dayanır, ırkçı ve şoven karakterlidir.
- Azınlıklar sürekli baskı altındadır ve toplum tek kültürlü olmaya zorlanmaktadır.

Asimilasyoncu ülkelere örnek olarak; Fas, Cezayir, Tunus, Suriye ve Türkiye gibi birçok ülke gösterilebilir. (Ekinci, 1997: 49-73)

Birden Fazla Resmi Dili Olan Diğer Ülkeler

Günümüz dünyasında birçok ülkede birden fazla dil, resmi dil olarak kabul edilmiş ve uygulanmaktadır. Bu ülkelerden bazıları şunlardır:

Afrika Cumhuriyeti: İngilizce ve Afrika dilleri

Madagaskar: Madagaskar dili ve Fransızca

Çin Halk Cumhuriyeti: Çince, Tibetçe ve diğer bütün azınlık dilleri

Batı Samua Bağımsız Devleti: Samuaca ve İngilizce

Rusya: Rusça, Çeçence, Beyaz Rusça

Brundi Cumhuriyeti: Brundi dili ve Fransızca

Jibuti: Arapça ve Fransızca

Fiji Cumhuriyeti: Fiji dili ve İngilizce

Filipinler Cumhuriyeti: İngilizce ve Filipince

Hindistan Cumhuriyeti: Hintçe, İngilizce, Bengali, Tolugu, Marati, Tamil, Urdu, Bhari ... dilleri

Kamerun Cumhuriyeti: Fransızca ve İngilizce

Kribati Cumhuriyeti: Kribati dili ve İngilizce

Komor Federal İslam Cumhuriyeti: Laosça ve Fransızca

Lüksemburg: Lüksemburg dili, Fransızca ve Almanca

Malavi Cumhuriyeti: Çiçeva dili ve İngilizce

Maldiv Adaları Cumhuriyeti: Maldivce ve İngilizce

Malta Cumhuriyeti: Maltaca ve İngilizce

Moritanya İslam Cumhuriyeti: Arapça ve Fransızca

Namibya: Afrikanca, Almanca ve İngilizce

Nauru Cumhuriyeti: Naurca ve İngilizce

Pakistan İslam Cumhuriyeti: Urduca, Sindice ve İngilizce

Peru Cumhuriyeti: İspanyolca ve Keçuva dili

Ruanda Cumhuriyeti: Kınyaca, Kısuhalice ve Fransızca

Singapur Cumhuriyeti: Tamilce, Çince, Malezyaca ve İngilizce

Srilanka Demokratik Sosyalist Cumhuriyeti: Seylanca ve Tamilce

Tacikistan Cumhuriyeti: Tacikçe ve Özbekçe

Resmi Dillerin Dışındaki Diğer Yerli Dillerin Kullanımına Özel Hukuk Tanıyan Bazı Ülkeler

İngiltere: Galler dili

Fransa: Kostarika dili

İspanya: Bask dili

Belçika: Flamanca, Almanca

Hollanda: Friesce

Norveç: Sami dili

İsveç: Sami dili

ABD: İspanyolca

İsrail: Arapça

Irak: Kürtçe

İran: Kürtçe, Azerice

TÜRKİYE'NİN EĞİTİM POLİTİKASI: ASİMİLASYON VE KÜRTÇE'NİN ASİMİLASYONA DİRENİŞİ

Cumhuriyet Türkiye'sinin politikası, 1923'deki kuruluşundan beri, dilkırım (*linguicide*) ya da dilsel jenosit (*linguistic genocide*) olarak adlandırılan şeyin tipik bir örneğidir. Gevşekçe entegre olmuş Osmanlı Devleti'nin yerine geçen Cumhuriyet Türkiyesi, Türk etnik kimliği üzerine inşa edilmiş hayli merkezi, laik ve batılılaştırılmış bir ulus - devlet (nation - state) olarak kuruldu. (Hasanpur, 1997: 53)

Türkleştirme politikası gereği başta Kürtler olmak üzere Lazlar, Çerkesler, Araplar yani Türkiye'de yaşayan tüm halkların Türk oldukları ve konuştukları dillerin de aslında Türkçe olduğu iddia edildi. Bu savlar, Türk Tarih Kongreleri ve Güneş Dil Teorisi ile ispatlanmaya çalışılmıştır.

Asimilasyoncu Politikanın Kökenleri

Asimilasyon, hâkim güçlerin, bir ulusu kendi hâkim kültürü içinde eriterek, çözülmeye uğratarak ortadan kaldırma süreçlerinin tümüne denir.

Asimilasyon politikası durup dururken ortaya çıkmamıştır. Bunun önemli tarihsel kökenleri vardır. Türkiye'deki

halklara karşı asimilasyon politikasını uygulayabilmek için Türk Ocağı Türk Tarihi Tetkik Heyeti kuruldu. Heyet bugünkü Türk Tarih Kurumu'nun çekirdeğidir. 16 kişilik heyette milletvekilleri, bakanlar, tarih profesörleri, müze müdürleri vardır. Bu heyet, 1930 yılı sonlarında 'Türk Tarihinin Ana Hatları' isimli 11 bölümlük bir eser meydana getirdi. Türk Tarih Tezi bu kitapta belirgin bir hale geliyordu. Bu tez şöyle özetlenebilir:

...Tarihin en eski devirlerinden başlayarak Orta Asya'dan Doğu'ya, Batı'ya, Güney'e kuraklık ve ekonomik nedenlerle büyük göçler olmuştur. Bu göç edenler, brakisefal, alpin tipinde Türkçe konuşan insanlardır. Bunlar gittikleri yerlere ileri bir uygarlık da götürmüşlerdir. Mezopotamya'da, Mısır'da, Anadolu'da, Çin'de, Girit'te, Ege'de, Roma'da medeniyet kuran bu insanlardır, Türklerdir. Dünyada medeniyetlerin kurulmasında ve gelişmesinde, dünyanın öteki köşelerine yayılmasında belli başlı pay, Türkçe konuşan bu insanlarındır.'

Bölümlerin her birinde, medeniyetin, kültürün Orta Asya'da Türk ırkı tarafından yaratıldığı ve oralara Türk ırkı tarafından taşındığı anlatılmaktadır. Çin, Hint, Mezopotamya, Mısır, Ege, İtalya, Anadolu, İran bölgelerinde kültür ve medeniyetin bu yolla gelişip kök saldığı iddia edilmektedir.

1931 yılının Nisan ayı başlarında Türk Ocakları kapatılacaktır ama 15 Nisan 1931'de kurulacak -ve adı 1935 yılında 'Türk Tarih Kurumu' olarak değiştirilecek- olan 'Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti' misyonu devralacaktır. 2-11 Temmuz 1932 tarihlerinde, Ankara'da toplanan Birinci Türk Tarih Kongresi, Türk Tarih Tezi'nin gelişip boyutlanmasmda önemli bir basamak olmuştur. İkinci Türk Tarih

Kongresi de 20 - 25 Eylül 1937'de İstanbul'da toplanır. Bu sefer kongreye yabancı uzmanlar da çağırılmıştır. Kongrede Etiler ve Sümerlerin Türk olduğu, Mezopotamya, Anadolu, Mısır, Ege, Girit, Akdeniz medeniyetlerinin, Çin, Hint uygarlıklarının Türkler tarafından yaratıldığı ve geliştirildiği üzerinde sık sık durulmuştur. Üçüncü Türk Tarih Kongresi, 15-20 Kasım 1943 tarihlerinde Ankara'da toplandı. Daha önceki kurultaylarda dile getirilen istekler, öznel yargılar, bu kurultayda da dile getirildi.

Türk Tarih Tezi'nin geliştirilmesine çalışıldığı sıralarda, Türk diliyle ilgili görüşler de geliştiriliyordu. Türk Dili Tetkik Cemiyeti üyesi Samih Rıfat Bey, kongrede başlıca iki konferans vermiştir. Samih Rıfat Bey bu konuşmalarında, Asya'da, Afrika'da Avrupa'da konuşulan dillerde Türk dili kökenleri aramıştır. Arı dillerin Türk dili kökenli olduğunu söylemektedir. 12 Temmuz 1932'de, Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti'ne paralel olarak bir de Türk Dili Tetkik Cemiyeti kurulmuştur. Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin amacı, Türk dilinin yapısı, diğer dil'erle ilişkisi, tarih içinde Türk dilinin gelişmesiyle ilgili araştırmalar yapmaktır. Türk Dili Cemiyeti, daha sonra 'Türk Dil Kurumu' adım almıştır.

Birinci Türk Dili Kurultayı, 25 Eylül-5 Ekim 1932 tarihleri arasında İstanbul'da toplanmıştır. Türk dilinin, bütün dünya dillerine kaynaklık ettiği iddia edilirken, Türk toplumunun Arapça'nın etkisiyle, kendi özbenliğini kaybetmeye başlaması sürecinden ve bunun tehlikelerinden söz edilmektedir. 18 Ağustos-22 Ağustos 1934 tarihleri arasında İstanbul'da toplanan İkinci Türk Dil Kurultayı'nda da Birinci Türk Dil Kurultayı'nda belirlenen istek ve özlemler dile getirilmiştir. Güneş Dil Teorisi ise, Üçüncü Türk Dil Kurultayı'nda ileri sürülmüştür. Birinci ve İkinci Türk Dil

Kurultayı'nda verilen konferanslar, yapılan konuşmalar, Güneş Dil Teorisi'ne geniş ölçüde hazırlık niteliğindedir. Üçüncü Türk Dil Kurultayı, 24 Ağustos-31 Ağustos 1936 tarihleri arasında İstanbul'da toplanmıştır.

Güneş Dil Teorisi, Türk Tarih Tezi'ne paralel olarak ortaya atılmıştır ve geliştirilmiştir. Güneş Dil Teorisi'ne göre bütün dünya dillerine kaynaklık eden dil Türkçe dilidir. Türk Tarih Kongrelerinde olduğu gibi Türk Dil Kurultayı'nda da 'Herkesin Türk olduğu, dolayısıyla Kürt, Laz, Çerkes vb. kavimlerin mevcut olmadığı sık sık tekrarlanırken, zaman zaman ve fiili olarak Kürtler, Laz, Çerkes vb. horlanmakta ve küçük görülmektedir. (Kaygısız -Akarsu 1996: 38-39).

Kürt adıyla bilinen bir ulusun olmadığı, Kürtçe diye adlandırılan bir dilin olmadığı biçiminde ifade edilen bu görüş, özellikle askeri darbelerden sonra yoğun bir çaba ile tekrar ele alınmaktadır. Örneğin 27 Mayıs darbesinden hemen sonra, Mehmet Şerif Fırat' ın "Doğu İlleri ve Varto Tarihi" isimli kitabının, dönemin devlet başkanı Cemal Gürsel'in önsözü ile yeniden yayınlandığını görüyoruz. 12 Eylül 1980 darbesinden sonra, yine devlet tarafından basılmış ve dağıtılmıştır. Burada şu değişikliği belirtmekte yarar vardır. 1980'e yani 12 Eylül' e kadar, Kürt diye bir kavmin, Kürtçe diye bir dilin olmadığı vurgulanıyordu, Kürt ve Kürtçe sözcükleri inkâr ediliyordu, yok sayılıyordu. Bu tarihten sonra ise 'Kürttürkleri' diye bir sözcük kullanılmaya başlandı. Bunu özellikle Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü'nün ilgili yayınlarında görmek mümkündür. Metinlerdeki 'Kürt' sözcükleri Kürttürkleri olarak değiştirildi. (Beşikçi, 1991: s. 12)

Günümüzde de Türkiye'deki okullarda okutulan ders kitaplarında Kürt ve Kürdistan sözcüğüne rastlamak mümkün değildir.

Örnek vermek gerekirse, Kanuni'nin Fransa Kralı I. Fransuva'ya yazdığı mektup: 'Ben ki Vilayet-i Zülkadriye'nin ve Diyarbekir'in ve Kürdistan'ın ve Azerbaycan'ın' şeklindeki ünlü mektubu 'Kürdistan' sözcüğünü sansüre uğratarak hem Kanuni hem tarihi gerçekler tahrif edilmiştir. (Aydın, 1997: 81)

Bir Kürt ulusunun var olduğunun inkârı, Kürtlerin tarihlerinin ve dillerinin tahrif edilmesi suretiyle gerçekleştirildi. 'Kürt' ve Kürdistan' adları yasaklanarak, yerlerine 'Dağlı Türkler' ve 'Doğu' adları kullanılır oldu. (Hasanpur, 1997: 55)

Türkiye'de Farklı Ulus Ve Azınlıklar

Ermeniler: Yaklaşık bin yıldır Anadolu'da yaşıyorlar. 19. yüzyılın son çeyreğinde milliyetçilik akımının etkisinin Ermeniler üzerinde de görülmesine kadar merkezi otorite ile uyum içinde oldular. Bu uyum Ermenilere fiili bir özerklik kazandırırken 'sadık millet' olarak tanımlanmalarına da neden oldu.

1923 Lozan Barış Antlaşması ile resmen azınlık olarak tanındılar, bu nedenle özel okul açma, Ermenice konuşabilme, yayın yapabilme ve dinsel özgürlük gibi ayrıcalıklara sahipler. Ermenilerin büyük bir bölümü İstanbul'da yaşamaktadır. Kastamonu, Bolu, Hatay, Sinop, Sivas, Amasya, Malatya, Diyarbakır, Yozgat, Ankara ve Artvin'le (İslamiyet'i kabul eden Ermenilerin yaşadığı) Erzurum, Kars, Siirt bu azınlık toplumunun yaşadığı saptanan başlıca illerdir.

Ermenice'nin batı lehçelerini konuşan bu topluluk Mezopisan yazısını kullanır.

Rumlar: Başta İstanbul olmak üzere büyük kentlerde yaşarlar. İslamiyet'i benimseyen Rumların dışındakiler, Fener Patrikhanesi'ne bağlı Ortodokslar, Ermeniler gibi Osmanlılar döneminde millet, Cumhuriyet döneminde de azınlık statüsündedirler.

Türk ve Yunan hükümetleri arasındaki sorunların çatışma aşamasına geldiği 1930 -1959 - 1963 yıllarında getirilen kısıtlamalar dışında Lozan ile sağlanan eğitsel, kültürel, dinsel haklarından yararlanan bir topluluktur.

Rumlara ilişkin yukarıdaki özet bilgiye çoğu Doğu Karadeniz'de olmak üzere Rumca konuşan Müslümanlar dâhil değildir.

Museviler (Yahudiler): Başta İstanbul olmak üzere, İzmir, Ankara, Bursa, Çanakkale, Edirne'de yaşayan bir topluluktur. Türkiye'deki Yahudi nüfusunun önemli bir kesimi İsrail'e göç etmiştir. Museviler, başta İbranice olmak üzere Fransızca, Almanca, Türkçe ve Ladino dili bilirler. Onlar da azınlık statüsünde olduklarından belirli ayrıcalıklara sahiptirler.

Çerkesler: Kafkas halklarından olan Çerkesler, 19. yüzyılın ikinci yarısında kitlesel olarak Osmanlı topraklarına göç ettiler. Bilinçli politikalarla dağıtılarak farklı bölgelerde iskân ettirildiler. Her bölgede Çerkeslere rastlamak mümkündür.

Günümüzde Sakarya, Bolu, Kocaeli, İstanbul, Çorum, Düzce, Bursa, Bilecik, Balıkesir, Çanakkale, Ankara, Eskişehir, Kütahya, Sinop, Adana, Kahramanmaraş, Konya, Samsun, Sivas, Kayseri, İzmit, Yozgat, Tokat başta olmak üzere çok dağınık olarak her bölgede Çerkeslere rastlamak mümkündür.

Topluluk, dil açısından da benzer özelliği gösterir. Çerkesce dilini konuşurlar. Kabartayca, Besleneyce, Abhazca, Ubıkça ve Adıgece, ülkemizdeki Çerkeslerce konuşulan başlıca lehçelerdir. Kafkasya ve çevresinde yaşayanlar Kiril Alfabesi'ni kullanırlar. Ülkemizde bu alfabeyi kullananların ve bilenlerin sayısı çok azdır. Kuzey Kafkas Kültür Dernekleri, Çerkes tarihi ve kültürüne ilişkin Türkçe dergi, kitap ve broşür yayınlamaktadırlar.

Kurtuluş Savaşı'nın önder kadrolarının önemli bir bölümünün Çerkes olmasına karşın, Yunanlılara sığınmaya zorlanan ve katkıları bir çırpıda silinip, resmi tarih tarafından hainlikle ödüllendirilen Çerkes Ethem'le ilgili olumsuz propaganda, genel ırkçı, asimilasyoncu politika ile bütünleştirilince, bu toplumun önemli bir bölümünü, kendisini Türk olarak, hatta daha da ileri giderek, *gerçek Türk biziz* kabullenmesine kadar savurdu.

Gürcüler: Genelde Marmara ve Karadeniz Bölgesi'nde yaşarlar. Artvin, Ordu, Sakarya, Bursa, Kocaeli, Samsun, Giresun, Bolu, Amasya, Tokat, Sinop, İstanbul bu illerin başlıcalarıdır.

Bu topluluk Güney Kafkasya Dil Ailesi'nin temel dili olan Gürcüce'yi kullanırlar. Genelde Gürcüce daha çok köylerde, aile içersinde konuşulmaktadır. Kentlerde yaşayan

Gürcülerin tamamına yakın bir bölümü ise Türkçe'yi tek dil olarak kullanmaktadır. Ülkemizde yaşayan Gürcülerin çoğu Müslüman'dır. Ortodoks Hristiyan olanlar da vardır.

Lazlar: Doğu Karadeniz kıyıları başta olmak üzere Bolu, Bursa, İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Zonguldak, Ankara illerinde yaşarlar.

Güney Karkasça Dil Grubu'ndaki Lazca'yı konuşurlar. Yaygın bir şekilde yazıya dönüştürülemeyen fakat yerel edebiyat geleneğinin oluşmasında belirleyici olan dildir. Fahri Lazoğlu tarafından oluşturulan bir Laz Alfabesi vardır. Lazların yoğun olarak yaşadığı Doğu Karadeniz'de konuşulan Lazca ve Türkçe iç içe geçmiş durumdadır. Gürcüler ve Çerkesler gibi Lazların da hemen hepsi Türkçe konuşurlar.

Kürtler: Türkiye'nin temel sorunlarının odağında bulunan, tarihin farklı dönemlerinde yoğun soykırım ve asimilasyon politikalarıyla yüz yüze kalan, Türkiye nüfusunun % 20-25 kadarlık bölümünü oluşturan Kürtler, 15-20 milyona varan nüfusu ile ulus tanımlamasının tüm özelliklerini taşımasıyla, ülkemizdeki diğer etnik topluluklardan ayrılan özelliğe sahiptir. Türklerden sonraki ikinci kalabalık ulusturlar. 20'den fazla ilde nüfusun çoğunluğunu oluştururlar. Kürtlerin yoğun olarak yaşadıkları Doğu ve Güneydoğu Anadolu denilen kesimin Türkiye yüzölçümüne olan oranı % 25-30 kadardır.

Kaynaklar, Kürtleri Türkiye, İran, Irak, Suriye ve eski SSCB'yi (günümüzde Bağımsız Devletler Topluluğu) kapsayan geniş alanda yaşayan bir halk olarak tanımlamaktadır.

Konuştukları dil Kürtçe'dir. Kürtçe, Hint - Avrupa Dil Grubu'na dâhildir.

Osmanlı döneminde merkeziyetçi devlet politikalarının doruk noktasına çıktığı Yavuz Sultan Selim döneminde, Kürt feodal beylerinin fiili özerkliğe sahip oldukları bilinmektedir.

Eldeki tarihi bilgiler, Kürtlerin 5000 yıldan öte bir zamandan beri Anadolu'da yaşadıklarını göstermektedir. Yani Kürtler Anadolu'nun yerli halkıdır.

Başta Ahmed Bin Mahmud'un Selçuknamesi'nde olduğu gibi Alparslan'ın 1071'de Bizans'ı yenerek Anadolu'ya fetih sürecini başlatırken, seçkin ordusunun büyük bir bölümünün Kürtlerden oluştuğuna dair bilgiler (Selçukname, 1977) Kürtler ile Türklerin 11. yüzyıldan itibaren bir arada yaşadıklarını, Bizans'ın mağlup edilmesinde Kürtlerin belirli rol oynadıklarının kanıtıdır.

Ulusal mücadele sürecinde eşit bir gelecek vaad edilen Kürtlerin desteği, Savaş sonrası '1925 Takrir - i Sükûn Kanunu' ve Kürtlere ilişkin resmi politikaların temellerini oluşturacak olan 'Şark Islahat Planı' yasa ve uygulamalarla hızla varlıklarını inkâra, kendilerini de imhaya yönelik politikalara dönüştü. Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorisi ile başta Kürt ulusu olmak üzere diğer azınlık toplulukların varlıkları teorik olarak da reddedilmeye çalışıldı. (Kaygısız - Akarsu, 1996: 40-41-42)

Merkezileştirme ve Türkleştirme Pratiği, şiddetle bastırılan bir dizi Kürt isyanına (1921 Koçgiri İsyanı, 1925 Şeyh Said İsyanı, 1927 Mutki İsyanı, 1930 Zilan İsyanı, 1931-32 Ağrı İsyanı, 1937-38 Dersim İsyanı) yol açtı.

Bedirxan, Mustafa Kemal ve Kürtçe

Osmanlının son döneminde yetişmiş seçkin aydınlardan olan ve Kürtçe'nin dışında yedi dil (İngilizce, Fransızca, Türkçe, Almanca, Farsça, Arapça ve Yunanca) bilen dilbilimci Celadet Ali Bedirxan, Mustafa Kemal'e yazdığı mektupta, bilimdışı iddiaları ince ince alaya aldıktan sonra, bugün bile kullanılan bir iddianın, "kürtçenin dağ türkçesi olduğu ve sadece 193 kelimeden ibaret olduğu iddiasının" bilim dışılığının altını çizer:

"Bilimsel hakikatlerin yalan olduğunu iddia etmeye cesaret edebilecek yegâne kuvvet, bilgisizliktir, cehalettir; kara perdesi ilmin ışığıyla lekelenmemiş kara ve karanlık bir cehalet. Bu mesele karşısında bilimi terk ederek cehalete müracaat etmek, hükümet ve onun fahimane teşkilatı için gerekliliği inkâr edilemez bir zorunluluk olmuştu.

Paşa Hazretleri, müsaade buyurunuz da bu neşriyattan bir iki misal arz edeyim. İlmi mevzuların tetkikinde bilgisizliğin vermiş olduğu inkâr kuvvetiyle mücehhez müraffa-a vekillerinizden biri, Kürt kelimesini tahlil ediyor:

"Kürt; cahil, dağlı, çapulcu manasına gelir. Mazeret makamında 'Kusura bakmayın Kürtlüktür' yani 'şehirden, medeniyet merkezlerinde uzak yaşayışımızın neticesidir' derler Hatta buna daha ağır kelimeler de eklerler, hatta aşiret hayatını terk edip mütareke senelerinde ticarete başlayan bir kimselerin bir sene evvel dağda kendisiyle yayla arkadaşlığı yaptığı kimselere kavga ederken 'eşek Kürt' dediklerini işittim. Dağlı kardeşlerimize, her şey bir yana, nezaket gereği, Kürt dememek mecburiyetindeyiz. Fırat ve Murat nehirleri havzalarında Kürt demek Kızılbaş demektir. İşte görüyoruz ki Türk'e Kürt demek bir nezaket meselesi

olaraktan çok mühim ve vatan aleyhinde bir hareket mahiyetindedir."

Dikkat buyurulursa görülür ki bu satırların sahibi, evvela Kürt kelimesini tahlil ve bu kelimenin cahil, çapulcu, Kızılbaş manasına geldiğini bilimsel ve akli delillerle ile ispat ediyor; ondan sonra ise bu kelimenin, Türk kelimesiyle anlamdaş olduğunda ve Dağlı Türk manasında müstamel bulunduğunda karar kılıyor. Paşa Hazretleri, zannederim ki bu adama cevap vermek, onu yeni ceza kanununuzun Türk Milleti aleyhinde tefevvuhatta bulunanlara (boşboğazlık edenlere, ceza gerektiren söz söyleyenlere) mahsus olan maddesine tevfikan cezalandırmak ve kalemini kırıp dilini kesmek benden ziyade size düşen vatani ve milli bir vazifedir.

Biraz da Kürtçe namında bir lisanın mevcut olmadığını ispat eden muharririnizin bu bahse dair sözlerini dinleyelim.

"Kürt dilinin tarihi malum değildir. Tarihin muhtelif devirlerinde muhtelif tesirler altında kalmıştır. Bütün kabileler arasında müşterek olan kelimeler yalnız en eski Türk kelimeleri ve yeni Farisi kelimeleridir Diğer dillerden alınmış olan kelimeler her mıntıkada başkadır. Dini ve fenni ıslahat ile Arabi ve Farisi kelimeler Türklerin istimal ettiklerinin aynıdır. Kelimelerin çoğu Türkçe olduğu halde lehçe farkının ziyadeliği meselesine gelince Türkçe'de hatta bütün milletlerde yer yer birçok lehçeler mevcuttur. Bir Erzurumlunun, bir İstanbullu'nun, Kastamonu, Antalya, Menteşe vilayetleri köylüsünün dilini anlaması için epeyce idman ister. Hülasa Dağlı Türklerin lehçesinin bu kadar değişmiş olmasına hayret etmemelidir. 12 asra yakın bir zaman İran medeniyetinin tesiri altında kalmış ve o medeniyetin icabatına tamamıyla uymuş bu Türklerdeki dil değişikliği azdır

bile. Kendi Türkçemizde, münevverler Türkçesinde düne kadar kaç tane halis Türkçe kelime kalmıştır? Binaenaleyh Dağlı Türklerin dilinin değiştiğine değil, 25 asırdan beri tahribine çalışılan bir dilde bu kadar çok Türkçe kelime kalmış olmasına hayret olunur"

Kürtleri ve dillerini bu şekilde tetkik eden muharrir nihayet Kürtçe kelimeler hakkında Doktor Friç isminde bir Alman tarafından yazılmış olan* ve vaktiyle aynı maksatla, yani Kürtleri Türk göstermek emeliyle Aşair ve Muhacirin Müdüriyet-i Umumiyesi tarafından neşrolunan bir esere istinaden Kürtçe kelimeler hakkında şöyle bir liste meydana koyuyor.

Pehlevi (eski)	370
Zend	1240
Türk (Eski Türkmen)	3080
Ermeni	220
Arap (Türkçeleşmiş)	2000
Farisi (Türkçeleşmiş)	1030
Asıl Kürt	300
Çerkes (eski)	60
Gürcü (eski)	20
Keldani	108
Toplam	8428

* Bugün artık Dr. Friç'in bir takma isim olduğunu; söz konusu kitabın bir tür psikolojik savaş aracı olarak İttihatçılarca yazdırıldığı ve göçler ve asimilasyondan sorumlu kurum olan Aşiretler ve Muhacirler Genel Müdürlüğü tarafından yayınlandığını biliyoruz.

Kürtçe 300 kelimeden, dağ istilahatına ait 107 kelime de aslen Türkçe olduğu için Kürtçe kelimeler miktarı 193'e tenezzül eylemektedir. Diğer taraftan Arapça'dan gelen 2000 ve Farsça'dan gelen 1030 kelime de Kürtçe'ye Türkçe tarikiyle intikal eylemiş. Türkçeleşmiş kelimeler olmakla bunlar da Türkçe hesabına kaydolunmaktadır. Bu suretle 426 kelime Türkçe'ye, 6247 kelime diğer muhtelif lisanlara ait müstaar olup halis Kürtçe olarak 193 kelime kalmaktadır. (İşte) ilim adına söz söyleyen murafaa vekilinizin Kürtçe lisanı hakkındaki ekspozesi de hülasaten bundan ibarettir."

Yine Bedirxan aynı mektubunda, Türkçe'nin Ural-Altay dil grubuna dâhil *agglutinante* bir lisan olduğunu belirtir. Kürtçenin ise *aryenne, indo-europeen, iranienne* (Hint-Avrupa) dil grubuna dahil olduğunu açıklar ve yukarıdaki dil tahrifatını, Kürtçenin grammer ve fonotik dil yapısını açık örneklerle ortaya koyarak sergiler. (Bedirxan, 1933: 35-38)

Celadet Ali Bedirxan aynı eserinde Kürtçe-Türkçe karşılaştırması yaparak, her iki dilin özgün yapılanması ile ilgili ilginç örnekler vermektedir:

Fonetik: Kürtçe'de öyle bir takım sesler vardır ki, Türkçe'ye tamamıyla yabancıdırlar. Ünlüler sistemine gelince Türkçe'de ünlüler monotondur. Tamamıyla kısadır. O nispette ki uzaktan bir adamın Türkçe konuştuğu dudaklarının hareketinden anlaşılır. Nutkun devamı müddetince ağzın açıklığında hemen hiçbir değişiklik görülmez.

Kürtçe'de ise ünlüler uzun ve kısa olmak üzere iki kısımdır. Lisanda uzun olan bir sesin kısası olmadığı gibi kısa olan bir sesin de uzunu yoktur.

Türkçe'de, Arapça'nın şeddesine mukabil olmak üzere iki harfin yan yana geldiği vakidir. Kürtçe'de ise bu yoktur. Binaenaleyh Kürtler ecnebi lisanlara ait çift harfli kelimeleri oldukları gibi telaffuz edemezler, çift harflerden birini atarlar. Mesela "meşakkat" kelimesini, "meşeket" olarak telaffuz ederler.

Kürtçe'de kelime iki sesiz ile başlayabilir. "Standin" kelimesinde olduğu gibi. Türkçe'de ise bu yoktur. Binaenaleyh Türkler "istatistik" kelimesini yine "istatistik" şeklinde telaffuz ederler. Almanca dilinin telaffuzuna henüz hâkim olmamış olan Türkler "strasse" diyeceklerine "istrasse" derler.

Görülüyor ki birbirinden ayrı iki sistem.

Gramer: Türkçe'de genre (cinsiyet) yoktur. Dişil, eril ayırt edilmez. Kürtçe'de ise lisanın bütün organizminde ve muntazam bir şekilde *genre* vardır. Ve bu dişil ve eril olarak ikidir.

Atlarım : Hesp-ên min
Kısraklarım : Mehîn-ên min
Atım : Hesp-ê min
Kısrağım : Mehîn-a min
O söylüyordu (erkek) : Wî digot il disait (Fransızca)
O söylüyordu (kadın) : Wê digot Elle disait (Fransızca)
Erkeğin biraderi : Brayê wî Sein Bruder (Almanca)
Kadının biraderi : Brayê wê Ihr Bruder (Almanca)

Türkçe'de sarih bir çoğul eki vardır: LER. Kürtçe'de bu şekilde bir çoğul eki yoktur. Esasen bu fenomen Kürtçe'yi karakterize eden en mühim noktalardan biridir.

Biz onu gördük : Me ew dît
Çocuk geldi : Zaro hat
Biz onları gördük : Me ew dîtin
Çocuklar geldiler : Zaro hatin

Genre olmayan Türkçe'nin *declination*'u da yoktur. Kürtçe ise Yunanca, Latince, Almanca gibi bir *declination* lisanıdır.

Ben atı görüyorum : Ez hesp-î dibînim
Ben atları görüyorum : Ez hesp-an dibinim
Ben kısrağı görüyorum : Ez mehîn-ê dibînim
Ben kısrakları görüyorum : Ez mehîn-an dibînim

Erilde bünyesinde (e) ve (a) bulunan kelimelerde bunların (ê) ye tahliliyle de *decliné* edilmeleri şekli vardır.

Ez hesp-î dibînim Ez hêsp dibînim
Ez ji aş-î têm Ez ji êş têm

Türkçe'de sens *indefiniyi* ifade edecek bir article veya kelimeye ilave edilen herhangi bir *desinence* yoktur. Kürtçe'de ise *indefini*yi ifade edecek muntazam bir teşkilat vardır.

(Muayyen) adamlar geldiler	: Merov hatin
(Muayyen) adam geldi	: Merov hat
Bir adam geldi	:Yek merov hat
İyi adamlar	: Merovên qenc
İyi adam	: Merove qenc
İyi bir adam	: Yek merovî qenc
(Gayri muayyen) iyi adamlar	: Mirovînen qenc
(Gayri muayyen) iyi adam	: Mirovekî qenc

Kürtçe'de *préposition* teşkilatı gayet vası ve kuvvetlidir. İki kısımdan müteşekkil olup, biri kelimenin öncesine, diğeri sonrasına gelen bir takım *préposition*lar vardır ki herhangi diğer bir kelimeye veya *adverbe*'e lüzum kalmaksızın resen manada mühim farklar ifadesine kadirdirler. Faraza di ser mürekkep *prépositionu* "*de*" ile beraber kullanımında iltisak, "*re*" ile kullanımında ise infisal ifade eder. Bunu iki misal ile açıklayalım:

Masanın üzerine konu olan ve ona bağlı bulunan lambanın vaziyetini ifade için "*Çıra di ser mêze de ye.*" demek yeterlidir. "*Çira di ser mêze re ye.*" dediğimiz zaman ise lambanın masa sathı istikametinde ve fakat ondan munfasıl, yani onun fevkinde muallâk olduğu anlaşılır.

Türkçe'de oturduğumuz bir yerden ayrılmak lüzumunu ifade için "*buradan gidelim*" dendiği gibi, muhtelif sokak başlarında takip olunacak sokağı anlatmak için de "*buradan gidelim*" denir. Kürtçe'de ise birinci mefhum "*ji vir herin*" ikincisi ise "*di vir re herin*" şeklinde ifade edilir.

Bu teşkilatın pek derin olan teferruatından *prépositionl*arın icaze hizmet eden *contraction*larından, Almanca

fillerde görülen, *umstellung* ve *Trennbarkeit* ve Yunancanın *vokatifi* kabilinden kelimelerin hitap halindeki şekilleri gibi Türkçe'ye yabancı esas ve sistemlerden bahsetmiyorum. Bunun için bir kitap yazmak lazım gelir. Mamafî *Hawar*'ın -Havar, Kürtçe intişar eden bir mecmuanın ismidir- muhtelif nüshalarında Fransızca olarak bu hususta az çok malumat vardır.

Cümle teşkilatında her ne kadar bir yakınlık ve müşabehet görülürse de, bu da umumi değildir. Türkçe'de cümle unsurları her zaman (fail, maf ul, fiil) bir sıra takip ederler. Kürtçe'de fiilin mahiyet ve hareketine göre bu sıra değişir.

Ben Şam'da idim : Ez li Şamê bûm
Ben Şam'a gittim : Ez çûm Şamê

Ayrı ayrı ailelere mensup olan bu iki lisanı konuşan milletlerin asırlardan beri vuku bulan ihtilak ve münasebetlerine rağmen *expression*'larında mühim ve bariz farklar görülmektedir. Bu hususta bir misal zikri ile iktifa edeceğim: Türkçe'de saati söylerken *on iki buçuk veya yarım* tabiri ile ifade olunan zamanın, Kürtçe'de şekil edası tamamıyla başkadır. Filhal birinci şekilde ve Türkçe'de olduğu gibi *Donzde û nîv* demek kabildir. Fakat orijinal tabiri nîv yektir. Bunun mukabilini Almanca'da buluyoruz. *Halb-eins.* Yine saati söylerken, Türkçe'de ona çeyrek var tabiri, Kürtçe'de *deh kem çaryek* şeklinde ifade edilir. Yani *ondan çeyrek eksik.* Fransızca'da *dix heures moins quart* dendiği gibi." (Celadet Ali Bedincan, s. 44-45-46-47)

Bedirxan'm bu açıklamalarından onyıllar sonra, günümüz Türkiyesi'nde üniversite çevresinden kültür ve politika

alanına kadar uzanan yığınla çevre Kürtçe diye bir dilin ve Kürt diye bir halkın olmadığını halen iddia edebilmektedir. Hemen tümünün bu görüşlerini Profesör Doktor Enis Öksüz 13 Ocak 1997 günü bir televizyon programında yaptığı konuşmayı özetlemek gerekirse; "Kürt halkı diye bir halk yoktur, yaratılmak isteniyor. Kürtçe diye bir dil de yok. Arapça, Farsça ve Türkçe'nin karışımı; sayı adları bile olmayan ilkel bir dil... Türkçe gibi köklü ve zengin bir dil varken, Kürtçe ile eğitim ve yayına ne gerek var" biçiminde ifadeler kullanmıştır.

Mehmet Fakir ise 25 Ocak 1997 tarihli Demokrasi gazetesinde konuyla ilgili yayınlanan araştırma yazısında Öksüz gibilerin anlayışını taşıyanlara şu cevabı vermeyi uygun görmüştü: "Sözüm bu iddia sahiplerine: Kürt halkına, Kürtçe eğitim ve yayın hakkını tanımayabilir ve bu düşünceyi savunabilirsiniz. Kendi açınızdan haklı da olabilirsiniz. Ancak tüm bunlar, hiçbirinize, milyonlarca insanın konuştuğu; Türk, Arap ve Fars dil ve kültürlerinin yüzyıllardır süren bilinçli, yoğun baskılarına karşılık binlerce yıl sonra bile dimdik ayakta duran bir Kürt dili gerçeğini inkâr ve hatta hakaret hakkını vermemeli"

Bizce dile yapılan saygısızlığa verilen en iyi cevaplardan biri de Prof. Dr Nermi Uygur'un *Dilin Gücü* adlı eserinde vermektedir. "Kimse bile bile dilin gücünü yadsımaz. Yadsırsa her şeyden önce kendine eder. Dile saygısızlık insanın kendi özüne saygısızlıktır. Dil zorbasının başına gelmedik kalmaz. Dilin öcü, uğradığı saygısızlıkla oranlıdır."

KÜRT DİLİ İLE İLGİLİ POLİTİKALAR

Kürt dili ile ilgili politika, bu ülkedeki Türk olmayan nüfusun en yoğun ve sayıca en büyüğünü oluşturan Kürtlerin etnik pozisyonunu değiştirme şeklindeki daha genel ve uzun erimli bir amaç üzerine inşa edildi. Bu hedefe ulaşabilmek için Türk Hükümeti, 1920'lerle 1940'lar arasında yüz binlerce insanın Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden ülkenin Türklerle meskun bölgelerine göç ettirdi, her isyandan sonra kırımlar yaptı ve Balkanlardan gelen Türk göçmenleri Kürt bölgelerine yerleştirdi.

Kürtleri kendi dillerini terk etmeye ve Türkçe konuşur hale gelmeye zorlamak, dil politikasının birinci amacıydı. Geçen yetmiş yılda Kürt dilini yok etmek için çeşitli yöntemler kullanıldı. Öncelikle Anayasal değişiklikler yapıldı.

Anayasanın "**Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti**" bölümünde şöyle denilmektedir. (Md. 26/3-4)

'Düşüncelerin açıklanmasında ve yayılmasında kanunla yasaklanmış olan herhangi bir kullanılamaz. Bu yasaya aykırı yazılı ve basılı kâğıtlar, plaklar, ses ve görüntü bantları ile diğer anlatım araç ve gereçleri, usulüne göre verilmiş hâkim kararı üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan

hallerde kanunla yetkili kılınan merciinin emriyle toplattırılır. Toplatma kararını veren merci bu kararını 24 saat içinde yetkili hâkime bildirir. Hâkim bu uygulamayı 3 gün içinde karara bağlar.'

Açıkça görülmektedir. Anayasanın bu maddesi, Türkçe'den başka dillerle yani Kürtçe ile yayın yapılmasını yasaklamaktadır. Özel olarak Kürtçe ile yayın yapılmasını yasaklamaktadır. Zira İngilizce, Fransızca, Almanca, Arapça, Ermenice, Rumca, Farsça, İbranice gibi dillerle gayet rahat bir şekilde yayın yapılmaktadır.

Anayasanın **"Basın Hürriyeti"** bölümünde şöyle bir kayıt vardır. (Md. 28/2)

'Kanunla yasaklanmış olan herhangi bir dille yayın yapılamaz.'

"Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi" bölümünde ise şöyle deniliyor. (Md. 42/9)

'Türkçe'den başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarının anadilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez. Eğitim ve öğretim kurumlarında okutulacak yabancı dille eğitim ve öğretim yapan okulların tabi olacağı esaslar kanunla düzenlenir. Milletler arası antlaşma hükümleri saklıdır.'

Burada Kürtçe'yi yasaklayan, **"Türkçe'den Başka Dillerde Yapılacak Yayınlar Hakkında Kanun"**dan söz etmek gerekir. 19 Ekim 1983 tarihli ve 2932 sayılı bu kanunun **"Amaç ve kapsam"** başlıklı birinci maddesi şöyledir.

'Bu kanun; devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün, egemenliğin, Cumhuriyetin, milli güvenliğin, kamu düzeninin korunması amacıyla düşüncelerin açıklanması ve yayılmasında yasaklanan dillere ilişkin esas ve

usulleri düzenler.'

Bu kanunun **"Düşüncelerin Açıklanması ve Yayılmasında Kullanılamayacak Diller"** başlıklı 2. maddesi ise şudur:

'Türk Devleti tarafından tanınmış bulunan devletlerin birinci resmi dilleri dışındaki herhangi bir dille düşüncelerin açıklanması, yayılması ve yayınlanması yasaktır.

Türkiye Devletinin taraf olduğu milletlerarası antlaşmalar yükümleri ile eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve kamu kurum ve kuruluşlarının yayınlarına ilişkin mevzuat yükümleri saklıdır.'

Kanunun üçüncü maddesi ise **"Türk Vatandaşlarının Anadili"**ni göstermektedir.

'Türk vatandaşlarının anadili Türkçedir. Türkçeden başka dillerin anadil olarak kullanılmasına ve yayılmasına yönelik her türlü faaliyette bulunulması, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde, mahalin en büyük mülki amirinden izin almadıkça bu kanunla yasaklanmamış bile olsa Türkçeden başka dille yazılmış afiş, pankart, döviz, levha ve benzerlerinin taşınması, plak, ses, ve görüntü bantları ve diğer anlatım araç ve gereçleriyle yayım yapılması yasaktır.' (Beşikçi, 1991, s. 186-187).

Her ne kadar 2932 sayılı kanun daha sonra yürürlükten kaldırılsa da, Kürtçe üstündeki fiili yasak ve sınırlamalar bilindiği gibi halen sürmektedir.

Kürtçe konuşmanın yasaklanması

Halka açık yerlerde, hükümet dairelerinde ve okullarda konuşulan dil üzerine konulan yasağı uygulamak kolaydı.

Cumhuriyetin ilk yıllarında devlet memurları, şehir merkezlerindeki yasağın uygulanması ile görevlendirilmişlerdi. Örneğin pazara mal getiren köylülerin bile, konuştukları her Kürtçe sözcük başına - bir koyunun 50 kuruş ettiği zamanlarda- 5 kuruş vermek zorunda oldukları biliniyor.

Fiziksel şiddet ve çocukları ailelerinden ayırmak, Türk okullarındaki öğrencilerin Kürtçe konuşmalarını engellemek için kullanılan diğer yöntemlerden bazılarıdır. Keza öğrenciler, sınıf dışında, paydoslar sırasında kendi dillerini kullandıktan için de cezalandırılırlardı. Öğrenciye yılın daha büyük bir bölümünde tecrit etmek ve kendi anadillerini unutmalarını teşvik edebilmek için 1964'te yatılı bölge okulları inşa edildi.

Sembolik şiddet diye adlandırılması mümkün olan anadilini konuşanları kendi dilinden, akrabalarından ve kökenlerinden utanır hale getirmek de Kürtlere karşı oldukça yoğun bir biçimde uygulandı.

Yazılı Kürtçe'nin yasaklanması

Yazılı Kürtçe'nin yasaklanması, konuşulan Kürtçe'nin yasaklanmasından daha kolay olmuştur. Çünkü basılı varlıkları veya kişilere ve gruplara ait el yazmalarını veya bunların kütüphanelerdeki dolaşımlarını kontrol etmek çok daha kolaydır. Sadece Kürtçe yazı yazmak değil, herhangi bir dilde Kürtçe isimlerin yazımı dahi yasaklanmıştır. (Tek istisna sayım raporlarında kullanılan Kürtçe kelimesiydi.)

Bununla birlikte liberalleşme dönemlerinde (1967, 71, 75, 80 başları) yeni bir siyasi aydınlar ve siyasi aktivistler kuşağı, iki dilli dergiler, iki tane Kürtçe-Türkçe sözlük, bir tane gramer ve hatta Xani'nin Mem-u Zin'inin oto sansürlü

bir baskısını yayınlamayı başardılar. Bu yayınların büyük çoğunluğu, yayınlanmalarından hemen sonra yasaklandı ve yazarları veya yayıncıları bölücülük suçlamalarıyla mahkemeye verildi. Yalnızca bir örnek olsun diye aktarırsak, 1968'de yayımlanan bir alfabe kitabı, yaymlamşından iki gün sonra İstanbul ve Diyarbakır'daki mahkemeler tarafından yasaklandı ve yazan bölücülük ve bağımsız bir Kürt Devleti kurma suçlamasıyla dört ay tutuklu kaldı.

Dilin yasaklanması ülke topraklarıyla sınırlı değildi. Bir örnek yeterlidir; 1980 askeri darbesinden hemen önce Danimarka'daki *Northic Cultural Foundation* (Kuzey Ülkeleri Kültürel Vakfı) İskandinav ülkelerindeki göçmenler arasından Kürt öğretmenlerin eğitimi için Kürtçe bir kurs düzenlemişti. Amaç Kürtçe'nin yazılışını, kelime hazinesini ve grameri öğretmek ve onları İskandinavya'da yaşayan Kürt çocukların eğitimi için hazırlamaktı. Kopenhag'daki Türk Elçiliği, katılanların hâlâ Türk Vatandaşı olduklarını ve bu nedenle hangi ülkede yaşarlarsa yaşasınlar, Türk Hukukunu ihlal etme hakkına sahip olmadıklarını ve Türk Hukukunda Kürtçenin yasak bir dil olduğunu belirterek kursu engellemeye çalıştı. (Hasanpur, 1997:53-57)

Türkiye'nin dil politikasının etkileri

Kürt halkını ve onun dilini yok etmeye yönelik çok yönlü girişimler, bir zamanlar yoğun nüfusa sahip Güneydoğu ve Doğu Anadolu'daki nüfusun azaltılmasında ve çok sayıdaki Kürdün Türkleştirilmesinde, ulusal kültürün (sözlü ve yazılı edebiyat, müzik ve giyim kuşam) imha sınırına dek getirilmesinde kısmen başarılı olmuştur. Sert bastırma yöntemleri, Kürtler açısından kendi etnik kimliklerini açığa

vurmayı zorlaştırmıştır. Örneğin politik elitler üzerine çalışan batılı bir araştırmacı, çok az Kürt milletvekilinin 'Kürtçe konuşma yeteneğini itiraf ya da kabul ettiğini saptamıştır.' (Frey, 1965: 109) Benzer şekilde 1965 sayımında görevli bir Kürt memuru Türklere benzemeyen birçok Kürdün, başlarına iş açmamak için kendilerini Türkçe konuşan kişiler olarak belirtmeyi tercih ettiklerini gözlemlemiştir. (Hasanpur, 1997: 53-58)

65 Yıllık Asimilasyon Politikaları ve Yatılı Bölge Okulları

Devletin asimilasyon politikasını en iyi uyguladığı yer eğitim kurumlandır. Türkiye'de ise bu yok etme politikası en iyi şekilde yatılı bölge okullarında uygulanmıştır.

1935-36 yıllarında başlatılan yatılı bölge okulları ile yatılı bölge okullarında asimilasyoncu eğitim anlayışı 65 yıldır sürüyor. İlk dönemler 5 yıl olarak verilen eğitim, 12 Eylül askeri döneminin ardından ortaokullarla birleştirilerek 8 yıla çıkarıldı. Bu tür okullar, darbeci generallerin eliyle daha da yaygınlaştırıldı.

24. 06. 1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 25. maddesinde değişiklik yapan 16. 06. 1983 tarih ve 2842 sayılı kanunun 9. maddesinde ilk ve orta eğitimin birleştirilerek, bölgede Kürt çocuklarına yönelik yeni bir Türkçe atağına geçildi. Söz konusu değişiklik ile bu okullarda eğitim 8 yıla çıkarılarak, yatılı bölge ilköğretim okulları (YİBO) uygulamasına geçildi.

DPT tarafından Şenay Eser'e hazırlatılan *'Kalkınmada Öncelikli İllerde Eğitim'* adlı kitapta, söz konusu okulların Kürt illerinde yaygın olarak kurulduğu belirtilerek, bu durum

şöyle açıklanıyor: '... bir çözüm yolu olarak görülen Yatılı İlköğretim Bölge Okulları ise daha ziyade Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde kurulmuşlardır.' Söz konusu kitapta, 1985 - 86 öğretim yılı itibariyle 94 yatılı ilköğretim bölge okulunun 78'inin *kalkınmada öncelikli illerde* yani Kürt illerinde olduğu belirtilmektedir. (Balcı, 1997)

Ülkemizde 1995-96 öğretim yılı sonu verilerine göre 153 YİBO vardır. YİBO'ların illere göre dağılımı incelendiğinde, Ağrı, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Erzurum, Muş, Tunceli, Van, Batman gibi olağanüstü koşulların yaşandığı illerde daha çok olduğu görülmektedir. YİBO'ların %70'i bu bölgede bulunmaktadır. Yapımı devam eden YİBO'larm yoğunluğuna da bakılınca bu yüzdenin gelecek yıllarda daha da artacağı görülmektedir. (Yılmaz; 1997: 60)

Şu anda da başbakan olan Sayın Bülent Ecevit, 90'lı yılların sonlarında, ilk iş olarak Kürt illerinde 250 tane yatılı bölge ilköğretim bölge okulu açacağını söylüyordu. Sayın Ecevit bu okulları açtırmayı düşünürken, programında Kürt sorununu çözme (hatta bunu kabul etme) gibi bir tutum içinde olmamasının yanı sıra asimilasyon politikasını hedefliyor ve *'Kürt sorunu diye bir şey yok, sorun sadece ekonomiktir'* şeklinde açıklamalarda bulunuyor. Gazeteci-yazar Cengiz Çandar ise, Diyarbakır'daki bir panelde yaptığı bir konuşmada, sorunun Güneydoğu sorunu olmadığını belirterek *'Güneydoğu sorunu olsaydı, gider tarım sorunlarını ve gübre fiyatlarını konuşurduk. Oysa mesele kimlik meselesidir. Doğuştan kazanılan bir kimlik vardır. Adı konulmalı ve mesele çözülmelidir'* diyor. (Çandar, 1997)

Dersim'de 1943 yılında öğretmen olarak görev yapan Bursa İlköğretim Okulu müfettişi O. Necati Engingöz,

anılarım topladığı *Köy Eğitiminde Yaşanmış Realiteler* adlı kitabında Kürt çocuklarının nasıl Türkleştirileceğini anlatıyor. Bölgede okullara toplanan Kürt çocuklarının Türkleştirilmesi için ilk olarak kendi anadillerinin engellenmesinin yöntemlerini de maddeler halinde kitabında anlatan Engingöz, eğitim ile uygulanması planlanan asimilasyonu daha da ileri götürerek, çocukların evlerinde aileleri ile anadillerini konuşmasının önüne geçilmesini öneriyor. (Balcı, 1997)

Engingöz'ün yıllar önce önerdiği Kürt çocuklarının kimliklerinden koparılması için uygulanan eğitim sistemi, bugün de sürüyor. 1935 yılından bu yana bölgede uygulanan asimilasyoncu eğitim politikasının bir parçası olan yatılı bölge okulları aracılığı ile bölgede Türkçe eğitimin yaygınlaştırılması ve Kürt çocuklarının ailelerinden koparılarak Türkleştirilmeye çalışılması, 28 Şubat'ta yapılan Milli Güvenlik Kurulu (MGK) toplantısında da yeniden ele alındı.

6 yaşında ailesinden koparılan, yaşadığı çevreden uzaklaştırılan, yeni bir kültür, yeni bir yaşam biçimi, yeni bir dil ve yeni bir yaklaşımla karşı karşıya bırakılan çocuğun psikolojisinin yerinde olmasını beklemek olanaksızdır. Bu yaşlarda çocuk anne baba sevgisine ve yakın bir ilgiye muhtaçtır. Gittiği YİBO'larda çoğunlukla şiddete maruz kalan çocuk, artık yaşama anlamsız bakmaktadır.

Okul öncesi evrede çocuk, çevresinin yönlendirmesi sonucu ilk eğitimini almış, objeleri algılamaya başlamış ve belli bir ölçüde düşünme pratiğine sahiptir. YİBO'lara gelen ve daha önce öğrendiklerini okulda uygulayamayan ve sert yönelimlerle karşılaşan çocuk, içine kapanık, kendini ifade edemeyen, ani ve dengesiz davranışlarda bulunan bir birey olur. Çocuğu dört duvar arasına hapseden bir eğitim

sonucunda, edilgen, kişiliksiz ve başarısız bireylerin yetişmesi kaçınılmazdır. (Yılmaz; 1997: 59-60)

Dili yasaklanan bir insanın dili koparılmış demektir. Bu yasaklama süreci insanların bedensel bütünlükleri yanında toplumsal ve ruhsal bütünlüklerini de parçalar. Sağlıksız, hasta, dengesiz, kendine güvenmeyen, kendini küçümseyen bireyler yaratır. (Beşikçi, 1991: s.39)

YİBO'lar eğitim öğretimde, yetkililer tarafından savunulduğu gibi bir yenilik, bir atılım değildir. Halkçı bir özelliği de yoktur. YİBO'lar eğitimde çocukların ruhsal, bedensel, zihinsel gelişimlerine darbe vuran, sorunlu bir kuşağın yaratılmasına neden olan ve hemen vazgeçilmesi, ortadan kaldırılması gereken çağdışı bir uygulamadır. (Yılmaz; 1997: 59-60)

Eğitimciler, yatılı ilköğretim bölge okullarını toplama kamplarına benzeterek, bu uygulamayı çağdışı olarak niteliyor ve bu uygulamaya karşı çıkıyorlar.

KÜRTÇE EĞİTİM UYGULAMALARI

Osmanlı ve Pers İmparatorlukları ile Türkiye - İran - Irak ve Suriye Cumhuriyetlerinin her türden engelleme ve yasaklamalarına karşın Kürtçe eğitim, kimi zaman legal, kimi zaman illegal olarak; bazen dar, bazen geniş alanlardan, ama her zaman uygulama imkânı bulabilmiştir.

Osmanlı ve Pers İmparatorluklarının iki taraftan uyguladıkları baskılara karşın, bağımsızlıklarını koruyabilen Kürt Beylikler, dönemlerinin en büyük okullarına ve bilginlerine de sahip olabildiler. Bu dönemde, medrese olarak bilinen eğitim yerleri ve burada öğretmenlik yapan bilginler açısından Kürt Beyliklerinin Osmanlı'dan daha geri olmadığı, hatta daha ileri olduğu bile söylenebilir. Bu durumu, XVII. yüzyılın en büyük Türk coğrafyacılarından *Evliya Çelebi* de doğrulamaktadır. Osmanlılar, Bitlis Emiri Evdilxan'ın çok zengin olan kütüphanesini ve etnografya müzesini talan ettiler. Evliya Çelebi'ye göre Bitlis'te ve Van'da 20 mektep (medrese-okul) vardı. Şerefhan Bitlisi, *Şerefname* adlı eserinde Van, Bitlis, Ahlat, Erciş, Hizan, Amadiye ve Cizre'deki medreselerden övgü ile söz ederken, Cizre Emiri Bedirhan Bey için şunları söyler: *'Bilgin ve alimlerle çok ilgilendiği ve onlara sahip çıktığı için,*

onun döneminde çok sayıda bilgin ve konularında otorite olan ulema, Cizre'de toplanıyorlardı. Hiçbir yerdeki şair ve bilginler Cizre'dekilerle boy ölçüşemez.' Şerefhan Bitlisi, Ahlat'lı Muheddin'in bir astronomi bilgini olduğunu ve Hülagu Han'ın fermanı ile Nesreddin Tusi ve bazı başka bilginlerle birlikte astronomi gözlemevi yaptıklarını söylüyor.

İslamiyet'ten önce Kürtler arasında en yaygın din Yezidilik'ti. Yezidi dininin kutsal kitapları olan 'Mishefa Reş' ve 'Kitaba Cilve' Kürtçe yazıldılar ve günümüze kadar okunarak korundular. VII. Yüzyılda orduların Kürdistan'a girmesi, Kürtlerin Müslümanlaştırılması, *Kuranı Kerim*'in Arapça olması ve Arapça öğretiminin zorunlu olarak dayatılmasından sonra, Kürdistan'da eğitim dili Arapça oldu. Fakat daha sonra medreselerde okutulan ders kitaplarının Kürtçe yazılması ile Kürtçe, eğitim dili haline geldi.

Bu Kürtçe kitaplarının en önemlileri, Hz. Muhammed'in doğumunu anlatan *Mevluda Kurmançi*, Ehmed'e Xani'nin *Nubar* ve Mela Yunis'in Arap grameriyle ilgili yazdığı Tasrif, Zurüf ve Terkip'tir.

Osmanlı Devleti Ve Kürtçe Eğitim

Medreselerdeki eğitim dili Kürtçe'dir. Kürtçe eğitimin en seçkin uygulayıcılarından olan Ehmede Xani, Doğu Beyazıt'da bir okul açmış ve bu okulun öğretmenliğini yapmıştır. Ehmede Xani, Bıçukan ismiyle Kürtçe-Arapça bir sözlük yazmıştır. (1683) - Ehmede Xani'nin *Mem u Zin* isimli eseri, dil, edebi anlatım, stil olarak hâlâ aşılamamış bir başyapıttır.

- Ehmede Xani'nin ölümünden sonra Doğu Beyazıt'taki okulunun öğretmenliğini, öğrencisi olan İsmail Bayezedi sürdürmüştür. Bayezedi, Kürt çocuklar için Gülzar ismi ile Kürtçe-Arapça-Farsça bir sözlük yazmıştır.
- Kürtçe eğitim amacıyla Diyarbakır ve Bitlis'de iki okul açan Mıkıtıç Tigranyan (Ermeni Eğitimci), 1848'de bu okulların Kürtçe dersi öğretmenliğini de yapmıştır. Tigranyan, 1860'da Kürt ve Ermeni Alfabesi'ni, daha sonra da Kürtçe - Ermenice Sözlük hazırlamıştır.
- 1908'de kurulan Kürt Teavvün ve Terakki (Kürt Yardımlaşma ve İlerleme) Cemiyeti, Kürtçe eğitim veren okullar açmak ve Kürtçe kitaplar hazırlayıp yayınlamak amacı ile bir komite oluşturur. Bu komitenin çabalarıyla İstanbul Divan Yolu'nda Dıbistana Meşrutiyete (Meşrutiyet Okulu) açıldı. Okul yöneticiliğini Abdurrahman Bedirhan yapıyordu ve başlangıçta okulun 30 kadar Kürt öğrencisi vardı (Celile Celil, s. 88). Bu okul, dört kurucusundan ikisinin Kürt olduğu İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin yöneticileri tarafından kapatıldı.
- 1912-13 yıllarında Abdülrezzak Bedirhan ve Sımko'nun çabalarıyla İran'ın Xoy kentinde Gihandin ismiyle kültürel bir cemiyet kuruldu. Cemiyetin amacı Kürt okulları açmak, Kürtçe alfabe hazırlamak, Kürtçe dergi ve gazete çıkarmaktı. Bu cemiyet halktan topladığı paralar ve Rusya ile Fransa'dan aldığı teknik yardımlarla (Osmanlı ve İran Devletleri'nin bütün karşı koymalarına rağmen)

Xoy'da *Dıbistana Destpeki A Kışt ü Kal* (Meslek Okulu) açmayı başardı. Açılan bu okul, öğretmenler odası, yemekhane, revir gibi bölümlerin olduğu yatılı bir meslek okuluydu.

- 22 Ekim 1913'de açılan bu okulun 29 öğrencisi vardı. Okulda tarih, coğrafya, matematik gibi dersler veriliyordu. Marangozluk, terzilik, demircilik, silah yapım ve onarımı gibi bölümler de vardı.
- 1919'da kurulan Kürt Tamim-i Maarif ve Neşriyat Cemiyeti (Kürt Eğitim ve Yayınlarını Yaygınlaştırma Cemiyeti) programında eğitim ile ilgili kısımlara özel bir yer vermişti.
- Kürtçe eğitim yapacak okulların Kürdistan'da açılıp yaygınlaştırılması
- Kürt sanat okullarının açılması ve Kürdistan'da yaygınlaştırılması
- Bir Kürt öğretmen okulunun açılması
- Kürtçe ders kitaplarının basılması
- Kürtçe sözlük hazırlanması

Bir dil komisyonu oluşturmayı da hedefleyen bu cemiyet, amaçladıklarından sadece *Mem û Zîn* kitabının yayınlanmasını gerçekleştirebilmiştir.

Kuzey Irak'ta (Güney Kürdistan) Kürtçe Eğitim

Kürtçe eğitimin en yaygın ve kesintisiz olarak uygulandığı Güney Kürdistan'a Milletler Cemiyeti, 1925'te resmi bir statü tanımıştı. Bu nedenle, Irak yönetimini elinde bulunduran İngiltere, Kürtlerin okul açmalarına az da olsa imkân tanımaktaydı. Kemalist iktidarın Kürtlere yönelik

baskılarının doruğa çıkması nedeniyle, Türkiye'de bulunan çoğu Kürt aydını da bu dönemde Irak'a gelip yerleşmişlerdi.

1926'da Güney Kürdistanlı Kürtlerin ilk kültürel örgütü olan Cemiyet'i Zandi Kurd (Kürt Bilim Cemiyeti) Süleymani'de kuruldu. Cemiyetin programı, daha çok eğitim ile ilgili konulardan oluşuyordu.

1) Kürdistan'da eğitimi yaygınlaştırmak için gazete ve bülten yayını
2) Genel kitaplar ve okul kitaplarının tercümesi ya da yazılması
3) Gündüz-gece eğitimi yapabilecek okulların açılması
4) Kütüphane ve kitap evlerinin açılması
5) Yurt dışına öğrencilerin gönderilmesi ve Kürt tarihi, coğrafyası ve etnografyası üzerine çalışmalar yayınlamaya öncelik verilmesi

1930'lu yıllarda Kürtçe eğitim veren ikisi orta dereceli olmak üzere 60 okul vardı. Bu okulların 1411 öğrencisi bulunmaktaydı. Kürt okulları olmalarına rağmen haftalık 37 saat dersin ancak 3'ü Kürtçe idi.

1932'de İngiltere'nin çekilip, Irak'ın Milletler Cemiyeti'ne kabul edilmesinden sonra da Güney Kürdistan'daki Kürtçe eğitim devam etmiştir. Ancak Kürtçe eğitimin uygulanma alanı, Kürtlerle merkezi yönetim arasındaki güç dengelerine göre daralmış ya da genişlemiştir. Örneğin 1944'te Kürt ulusal mücadelesinin boyutlarının bir sonucu olarak, merkezi iktidar Kültlerle bir anlaşma imzalamak zorunda kaldı. Bu anlaşmaya göre, *öğrenim ve kültür alanında Kürdistan özerk olacaktır.*

Bağdat Üniversitesi'nde açılan Kürt Dili ve Edebiyatı bölümünün öğretmenliğini 1960'dan ölümüne kadar yapan Alaaddin Secadi, tüm ülkenin en büyük dilbilimcisi, edebiyat tarihçisi ve eleştirmeni olarak biliniyordu.

Devletin resmi okullarının dışında, kurtarılmış bölgelerde de Kürtçe eğitim olanaklar ölçüsünde devam ediyordu. Kurtarılmış bölgelerdeki okullara öğretmen yetiştirmek için açılan kurslara sınavla öğrenci alınıyor, öğretmen olarak yetiştirildikten sonra kendilerine diploma verilerek görev yerlerine gönderiliyordu. Örneğin, kurtarılmış bölgelerden biri olan Gılala'da bir lise (Xwendegeka Amandayi), iki ortaokul (Xwendegeka Navendi) ve birçok ilkokul (Xwendegeka Seretayi) Kürtçe eğitime devam etmiştir (Rohat - 47). 1968 itibariyle kurtarılmış bölgelerdeki okulların tümü Kürtçe öğrenim verebilir durumdaydı.

Ulusal mücadele güçlendikçe, merkezi iktidar daha çok okul açıyordu. 4 Ağustos 1968'de Irak İhtilal Komite Konseyi, Kürt dilinin bütün Irak okullarının her aşamasında öğretilmesi karan aldı. Süleymaniye'de bir Kürt akademisi ve üniversitesinin açılması programa alındı. 21 Eylül 1968'de Newroz resmi tatil günü haline geldi. Kürdistan Demokrat Partisi'nin sekreterliğini yapmış, 1956'da yazdığı Jani Gel (Halkın Sancısı) adlı romanı ile önemli Kürt romancılarından biri olarak kabul edilen *İbrahim Ahmet*, Kürt Kültür Akademisi'nin başına getirildi.

11 Mart 1970 tarihli özerklik antlaşmasına göre;

- Nüfusun çoğunluğu Kürt olan bölgelerde Kürt dili, Arap dili ile birlikte resmi dil olacaktır.
- Bu bölgelerde eğitim dili Kürtçe olacaktır.

- Kürtçe eğitim yapan bütün okullarda Arapça da okutulacaktır.
- Kürtçe, Irak'ın diğer bölgelerinde yasal sınırlar içinde ikinci dil olarak okutulacaktır.

Bu antlaşmadan sonra Bağdat, Süleymaniye ve Erbil'de Kürdoloji Enstitüleri, Erbil'de Selahattin Eyyubi Üniversitesi açıldı.

Güney Kürdistan'daki Kürt okullarında Kürtçe eğitim antlaşmaya tam uygun olmasa da devam etti. Örneğin 1980 yılında sadece Erbil'de 990 ilkokul, 94 ortaokul Kürtçe eğitime devam ediyordu. (Rohat- 49)

Kürtçe eğitim, Güney Kürdistan'da her kademedeki eğitim kurumlarında bugün de devam etmektedir.

İran'da (Doğu Kürdistan) Kürtçe Eğitim

Ocak 1946'da kurulan Mahabad Kürt Cumhuriyeti'nin resmi eğitim dili Kürtçe idi. Cumhuriyetin ulusal eğitim bakanı *Manaf Kerimi*, bir yandan Kürtçe eğitim veren okullar açarak, bir yandan da 600 kadar Kürt çocuğunu SSCB'ye göndererek eğitim alanındaki ihtiyaçtan karşılamaya çalışıyordu. Gırugali Mındalan (Çocukların Cıvıldaması) adlı bir çocuk dergisi yayınlandı.

Mahabad kuşağından olan *Rehime Gazi*, Kürdistan'ın Irak-İran alanında ortaya çıkmış başyapıtlarından biri olan ***Peşmerge*** romanının yazarıdır.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünya devletlerinden bir tekinin bile yardım elini uzatmadığı Mahabad Kürt Cumhuriyeti, İran Devleti tarafından yıkıldı ve yöneticileri idam

edildi. Bu, aynı zamanda Kürtçe eğitim veren eğitim kurumlarının da yıkılışıydı.

1979'da Şah'ın devrilmesiyle Kürtçe eğitim süreci yeniden başladı. KDP'nin peşmergeleriyle kontrol edebildiği bölgelerde eğitim Kürtçe yapılıyordu.

SSCB'de Kürtçe Eğitim

Kürt dili ve kültürünün en iyi yaşam alanlarından birisi de SSCB'dir. Bu durum, daha Çarlık Rusyası döneminde başladı. 1914'te Petersburg Üniversitesi'nde Kürt Dili ve Etnografyası kursu açıldı. Kürt dili ve kültürü ile çok yakından ilgilenen İ. A. Orbeli, bu kursun öğretmenliğini yapıyordu. Kürdistan'da (Erzurum), Çarlık Rusyası adına konsolosluk görevi yapan Alexander Jaba, 1848-1866 yıllarında ***Kürt Klasikleri'nden Seçmeler***, ***Kürtçe-Fransızca Sözlük***, ***Fransızca-Kürtçe Büyük Sözlüğü***'nü yayınladı.

Ekim devriminden sonra, sayıları 300.000 civarında olan SSCB'deki Kürtler, Kürtçe eğitim imkânına kavuştular. Çeşitli üniversitelerde Kürt Dili ve Edebiyatı bölümleri açıldı ve bu bölümlerin bazılarına bizzat Kürt bilim adamlan başkanlık yapıyordu. Örneğin; Heciye Cindi, Ermenistan Bilimler Akademisi'nin Kürt Dili Bölümü'nde profesördür ve okullarda okutulan Kürtçe ders kitaplarından onlarcasınm yazarıdır. Leningrad Üniversitesi Şark Dilleri Bölümü'nün Kürt Dili Kürsüsü profesörü olan Qanate Kurdo, Kürt dili ve edebiyatına ilişkin çok sayıda kitap yanında, ***Kürtçe-Rusça Sözlük*** de (34.000 kelime, 1960) yazmıştır.

1925'ten itibaren Erivan ve çevresinde, Kürtçe eğitim veren ilk ve orta dereceli okullar açıldı. Bu okullarda bütün

dersler Kürtçe veriliyordu. Ayrıca Rusça ve Ermenice dersleri de vardı. Eğitim dilinin Kürtçe olmadığı, ama Kürt nüfusunun olduğu bazı yerlerdeki okullarda ise, Kürt Dili ve Edebiyatı dersi yer alıyordu. Gerek Kürtçe ders kitaplarının hazırlanması, gerekse söz konusu okullara Kürtçe ders verecek öğretmenler yetiştirmek amacı ile Erivan'da bir yüksek okul açıldı. Ayrıca kısa süreli kurslar da düzenlenerek, öğretmen ihtiyacı giderilmeye çalışıldı. Bu kurslarda da öğretmenlik yapan Qanate Kurdo, şunları söylüyor: *'1935'te Abaran nahiyesine gitmiştim. Burada Kürt okullarına öğretmen yetiştirme kursları açılmıştı. Burada, Büyük Çavuşan Köyü'nde Kürt Dili ve Edebiyatı dersini veriyordum.'*

1928 yılında, Latin harfleriyle bir alfabe hazırlayan Kürtler, günümüze kadar yayın faaliyetini sürdüren Riyateze isimli bir gazete çıkardılar.

9 Temmuz 1934'te, Erivan'da ilk kez Kürdoloji Kongresi yapıldı. Bu kongrede şu kararlar alındı:

- Kürtçe edebi dilinin geliştirilmesi.
- Doğru yazma ve Kürtçe alfabenin geliştirilmesi.
- Kürtçe gramerinin yeniden yazılması.
- Yeni sözcüklerin türetilmesi.

1930-31 yıllarında, 27 Kürt okulunda 1951 öğrenci Kürtçe eğitim görüyordu. Ancak, Kürt okullarına Ekim Devrimi'yle açılan özgürlük kapısı, 1938'e kadar devam edebildi. Bu yıllarda, çoğu demokratik hak gibi Kürt okulları da ortadan kaldırıldı. Ancak Kürtçe eğitim, Ermeni okullarında, Kürt Dili ve Edebiyatı dersi olarak halen okutulmaktadır.

SSCB'de Kürtçe eğitimin yaşam bulduğu diğer bir yer de Kürdistana Sor'dur. 1923'te Azerbeycan Cumhuriyeti'ne bağlı olarak kurulan Kürdistana Sor (Otonom Kürt Bölgesi), bugünkü Karabağ ile Ermenistan sınırları arasında yer alıyordu. Başkenti Laçin idi. 1926'da 42.000 nüfusu olan Kürdistana Sor, aynı yıl *Azerbeycan Komünist Partisi*'nin kararıyla ortadan kaldırıldı.

Avrupa'da Kürtçe Eğitim

Avrupa ülkelerinin bir kısmında üniversite veya yüksek okullara bağlı Kürdoloji bölümleri vardır. (Sorbon Üniversitesi gibi). Yine Avrupa ülkelerinin çoğunda Kürtçe kurslar vardır. Her 10-15 öğrenci için bir sınıfın açıldığı bu Kürtçe kurslarında genellikle Kürt öğretmenler görev almaktadır. Bu kursların organizasyon ve finansmanını belediyeler yapmaktadır. İsveç ve Almanya'da ilk ve orta dereceli okullarda Kürtçe, bir ders olarak okutulmaktadır. Almanya'nın Aşağı Saksonya Eyaleti'ndeki Kürt öğretmenler, Kürt dili, kültürü ve eğitimi temel stratejisi ile, *Aşağı Saksonya Kürdistanlı Öğretmenler ve Eğitimciler Derneği*'ni 1992'de kurdular.

İsveç, bütün yabancılar için olduğu gibi, Kürtler için de anadili eğitimi olanağını en iyi sağlayan Avrupa ülkesidir. 1977'de uygulamaya konulan Anadili Reformu, yabancılara kendi anadilleriyle eğitim imkanı sağlamaktadır. İsveç dilini de öğretmeyi içeren bu program, belediyelerce yürütülmektedir.

İsveç'te Kürt nüfusunun fazla olduğu şehirlerdeki temel öğretim okulları ile liselerde Kürtçe, bir ders olarak okutulmaktadır. Bu okullardaki Kürtçe dersine öğretmen

yetiştirmek amacıyla 1984'te 'Kürt Yüksek öğretmen Okulu' açıldı. Batı Avrupa'nın ilk Kürt çocuk yuvası, 1984'te İsveç'te açıldı. İkisi İsveçli üçü de Kürt olan yuvanın eğitimcileri, çocuklara İsveççe ve Kürtçe olarak iki dilde bir eğitim vermeye çalışıyorlar. Kürt çocukları için bir başka hizmet de, çocukların hafta sonundaki zamanlarını değerlendirmek amacıyla Cumartesi okulunun açılmasıdır.

Yetersiz de olsa Kürtler, Kürtçe eğitimi hep önemsemişler ve ulusal talepleri arasında sürekli yer vermişlerdir. Buna en iyi örnek, 1907 baharında Osmanlı baskılarının yoğunlaşması nedeniyle toplanan Kürt aşiret reisleri, köklü ailelerin liderleri ve şeyhlerin, Osmanlı Yönetim Merkezi'ne gönderdikleri telgraftaki taleplerdir:

- Kürt dilinin bütün Kürt bölgelerinde resmi dil olması.
- Öğrenim dilinin Kürtçe olması.
- Kürdistan'daki yönetici ve memurların Kürt olması.
- Vergi sisteminin olduğu gibi muhafazası; ancak, toplanan paranın Kürdistan'da okul ve yol yapımı için kullanılması. (Bilgin, s. 18)

Tamamen ulusal ve insani talepler içeren yukarıdaki telgraf, başka diyarlara medeniyet götüren (!) Osmanlı Devleti tarafından bir **başkaldırı ilanı** olarak kabul edildi ve seferberliğin ilanına yol açtı.

Türkiye'nin Anadilinde Eğitime İlişkin Sorunları

Eğitim sisteminin bozukluğu, bütçeden eğitime ayrılan payın azlığı, eğitime gereği kadar önem verilmemesi, eğitim

öğretimi felç ederken, bir de ülkemizde yaşanan 15 yıllık çatışma ve savaş süreci bu durumu daha da içinden çıkılmaz hale getirmiştir. Bilindiği gibi, savaş nedeniyle İHD ve değişik kesimlerin verilerine göre 3600'ü geçkin köy, devlet güçleri tarafından zorla boşaltılmış veya yakılmış, üç milyonu aşkın insan değişik bölgelere göç etmek zorunda kalmıştır.

7. 8. 9. Milli Eğitim Şuraları'nın yapıldığı ve Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 20. maddesinin, uygulanmaya konduğu dönemlerin Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığını yapmış, eski Gençlik ve Spor Bakanlarından Zekai Baloğlu'nun Tüsiad (Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği) adına yaptığı Türkiye'de Eğitim başlıklı incelemesinde yer alan Eğitim Sorunları bölümünde, aşağıdaki saptamalarda bulunmuştur;

Büyük kentlere akın ve gecekondulaşma, büyük kentlerde eğitim talebini birden arttırmakta ve talep baskısı eğitim hizmetlerinde darboğaz yaratmaktadır.

Hızlı göç, bu kentlerin alt yapı, eğitim, sağlık gibi kamu hizmetlerinin görülmesinde sorunlar yaratmaktadır. Metropolitan iller ile Konya, Gaziantep, Manisa, Balıkesir, Antalya gibi kentleşme hızı yüksek merkezlerde eğitim altyapısı yetersiz kalmakta, ikili öğretim ve kalabalık sınıflar sorunu ortaya çıkmakta, bu durum ise eğitimin kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir.

Baloğlu aynı incelemede ayrıca "Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde görev yapan öğretmenlerin en büyük sorunu, yöredeki öğrencilerin önemli bir bölümünün Türkçe bilmemesinden kaynaklanmaktadır" saptamasında bulunmuştur (Baloğlu: 45-51).

55. Hükümet Başbakanı Mesut Yılmaz da 16.11.1997 tarihinde Van'da yaptığı konuşmasında, bölgede binlerce okulun kapalı olduğu ve bu yüzden okul çağındaki çocukların % 15'inin okula gidemediği açıklamasını yapmıştır.

Bölgede çalışan öğretmenlerin çoğu Kürtçe'yi bilmediklerinden, oradaki çocuklar da Türkçe'yi bilmediklerinden sağlıklı bir eğitim-öğretim yapılamıyor. Öğrencilere anadillerini okulda konuşmak yasaklandığından, ya hiç okula gitmiyorlar ya da sık sık devamsızlık yapıyorlar. İlkokulu bitiren bir çocuk ancak biraz okuma-yazma ve derdini anlatacak kadar Türkçe öğreniyor. İlköğretim müfettişleri de bölgedeki öğretmenlere, 'üzülmeyin, ilkokulu bitiren bir çocuk biraz okuma-yazma, biraz da Türkçe öğrensin yeter' diyorlar. Öğrencilerin konuştukları Türkçenin yarısından fazlası ise Kürtçedir. Sanırım buna küçük bir örnek yeterlidir. Babası mühendis olan bir kız çocuğu annesine, 'Daye! Mast yiyeceğim' diyor (Anne! Yoğurt yiyeceğim). Eğer bir mühendis çocuğu böyle konuşursa, gerisini siz düşünün. Herhalde bu Güzel Türkçe'yi de (!) yine Kürtlerden başkası anlayamaz.

Metropollerin varoşlarına göç etmek zorunda kalan ailelerin çocukları ise apayrı sorunlarla karşı karşıyadır. Barınma, ekonomik ve sağlık sorunları vardır. Çoğu okul idaresi de okulun başarısı düşer kaygısıyla bu çocukları okullarına kaydetmek istememektedirler. Göç çocuklarının ayrıldıkları okulları kapalı olduğu için, nakil sorunları bulunmaktadır. Ayrıca da çocukların önemli bir kısmının nüfus cüzdanları yoktur, bundan dolayı okula alınmak istenmemektedir. Okula gidenler ise oldukça kalabalık sınıflarda (mevcudu 100'ü aşan sınıflar vardır) eğitim görmektedirler. Kendi anadilinden başka bir dil bilmediği veya Türkçeyi doğru

kullanamadığı için, arkadaşları tarafından dışlanmakta, bu yüzden de okula gitmek istememektedirler. Adana'ya göç etmek zorunda bırakılan bir ailenin kız çocuğu, anadiliyle alay edildiği ve buna tahammül edemediği için intihar etmiştir. Bu olay bize anadilini kullanamayan veya kullanıp da aşağılanan çocukların psikolojik yapısını kavramamızda çok önemli ipuçları vermektedir.

Adını gizli tutmak zorunda kaldığımız, İzmir'in bir kenar mahallesinde bulunan ve çok göç alan bir ilköğretim okulunda öğretmen-veli ve yöneticilerle bir ön araştırma için dar kapsamlı bir anket uygulaması yapılmıştır. (Okul yönetimi, ancak okulun adının gizli tutulması kaydı ile bu çalışmaya izin vermiştir). Okul yöneticileri Milli Eğitim Bakanlığı'ndan korktukları için anket sorularını yanıtlamak istememişlerdir. Okul yönetimleri ile yapılan sözlü sohbetlerde ise, bu çalışmanın önemli olduğunu, tüm okullarda yapılması ve hemen anadilinde eğitimin gerektiğini şu saptamaları ile açıklamışlardır:

- Öğrencilerin % 90'ı Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden geldiler.
- Göç nedenleri önce savaş, sonra ekonomik kökenli.
- Öğrencilerin ekonomik ihtiyaçları veliler tarafından zor karşılanıyor. Barınma sorunları var.
- Türkçe'yi bilmedikleri veya iyi kullanamadıkları için arkadaşları tarafından alaya alınıyor ve dışlanıyorlar.
- Çocuklar, kendilerini iyi ifade edememelerinden ve alaya alınmalarından dolayı, arkadaşları ile sık sık kavga ediyorlar, okuldan kaçıyorlar ya da okula hiç gelmiyorlar.

- Ekonomik nedenlerle çoğu çalışmak zorunda kalıyor, bu nedenle okula gelemiyorlar. Göç nedeniyle sınıflar çok kalabalık. Mevcut sürekli değişiyor ve öğretmenler dersi vermede zorlanıyor.
- Veliler Türkçe'yi hiç bilmediğinden veya çok az bildiğinden, öğretmenlerin velilerle diyalog kurup problemleri çözmesi zorlaşıyor.
- Öğrencilerin çoğunun kimliği olmadığı için kayıt işlemlerinde veya resmi tutanaklarda problemler çıkıyor.

15 öğretmenle yapılan anket çalışmasında ise şu saptamalar kaydedilmiştir:

- Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan gelen öğrencilerin anadillerinin Kürtçe olduğu,
- Bu öğrencilerin Türkçe'yi doğru düzgün kullanamadıklarını, bu nedenle anlattıkları dersleri anlayamadıklarım ve yorumlayamadıkları,
- Anadili Türkçe olanların Kürtçe olanlara oranla çok daha başarılı oldukları,
- Genelde en başarısız oldukları derslerin Türkçe (% 90), Matematik (% 70), ... olarak sıralandığı, çoğunun da bütün derslerden başarısız oldukları,
- Türkçe'yi iyi anlayıp, seri bir şekilde konuşamadıklarından, anlatım derslerinde çok zorlandıkları,
- Başarısız olma nedenlerinin başında dil sorununun, yeterli beslenememenin, ilgisizlik ve ailesel ilişkilerdeki sorunların olduğu,
- Okula uyum sağlayamadıkları, hırçın ve kavgacı

oldukları, arkadaşları ile ilişkilerinin bozuk olduğu,

- Öğretmenlerine karşı uyumlu olmak istemelerine rağmen, uyum sağlamakta zorlandıkları ve hırçın davrandıkları,
- Sık sık devamsızlık yaptıkları ve okuldan kaçtıkları,
- Kendi anadilleriyle eğitim gördüklerinde bu sorunların büyük oranda çözümleneceği, daha başarılı ve uyumlu olacakları, inancını taşıyorlar (15 öğretmenden 11'i bu görüşü paylaşıyor).

66 öğrenci ile yapılan anket çalışmasında ise;

- 27 kişi evde sadece Kürtçe konuştuklarını, 25 kişi Kürtçe-Türkçe konuştuklarını (genelde anne-baba Kürtçe, çocuklar Türkçe), 14 kişi ise Türkçe konuştuklarını,
- Okula başlamadan önce çok az Türkçe bildiklerini veya hiç bilmediklerini,
- En başarısız oldukları derslerin Türkçe (% 80), Matematik ve Hayat Bilgisi (% 70) olduğu,
- Başarısızlıklarının çevre değişikliğinden, ekonomik sorunlardan ve Türkçe'yi iyi bilmemekten kaynaklandığı,
- Dersleri ve öğretmenin söylediklerini iyi anlayamadıklarını,
- Anne ve babalarının ödev yapmada kendilerine yardımcı olamadıklarını,
- Kendi anadilleriyle (Kürtçe) eğitim yapmak istediklerini yazdılar.

"Anadilinde eğitim istiyor musunuz?" sorusuna 62 kişi evet, 2 kişi hayır, 2 kişi de seçenekleri boş bırakarak yanıt vermiştir. Velilerle yapılan anket çalışmasında ise (50 kişiden 8 kişi anketleri doldurup verdi. Nedeni ise çoğunun Türkçe okuma-yazma bilmemesi, bir bölümünün de korkması...);

- Kürt illerinden göç ettiklerini,
- Göç nedenlerinin savaş ve ekonomik kökenli olduğu (köyleri yakılmış, boşaltılmış veya zorla göç ettirilmiş),
- Evde Kürtçe konuştukları, çocukları ile ise Kürtçe-Türkçe konuştuklarını,
- İşsiz olduklarını ve zor geçindiklerini,
- Çocuklarının okul ihtiyaçlarını karşılayamadıklarını,
- Çocuklarının ödevlerine hiç yardımcı olamadıklarını, çocuklarının kendilerini dinlemediklerini, söz geçirmekte zorlandıklarını,
- Anadilinde eğitimin mutlaka yapılması gerektiğini (% 100) belirttiler.

Yine özel alt sınıflarda yapılan genel bir tarama ve gözlem sonuçları da, içerdikleri özellikler nedeniyle buraya alınmaya uygun bulunmuştur. Varılan sonuç şudur:

Özel alt sınıflarda öğrenim sürecine katılan çocukların % 72 oranında (varoş) Kürt çocuklarından oluştuğu görülmüştür. Bu çocuklarla yapılan görüşmeler ve öğretmenlerden alınan bilgilere göre, IQ sorunu olmayan bu çocuklar, dilini yeterince kullanamama ve savaş şiddetinin yarattığı etkilerden dolayı davranış bozukluğu göstermektedirler.

Koparıldığı ortamla, yaşamını sürdürmeye çalıştığı yeni ortamın çocuklarda yarattığı çatışma, dışarıya uyumsuzluk, içe kapanıklık, okula karşı ilgisizlik hatta nefret duyma şeklinde yansımaktadır.

Yukarıda belirtilen sorunlardan kaynaklanan başarısızlık, eğitim-öğretimin tüm kademelerinde kendisini göstermektedir. Baloğlu da, Türkiye'nin eğitim sorunlarını araştırırken, üniversiteye giriş sınavlarında bölgelerarası dengesizliğe dikkat çekmiş ve *"Eşitsizlik, bölgelerarasında sosyal adaleti sarsan boyutlara ulaşmıştır. Bölgelerarası dengesizliği göstermek amacıyla yapılan ve ÖSYM tarafından yayınlanan araştırma bulgularına göre, 1988 üniversite giriş sınavlarında en yüksek başarıyı gösteren 100 lisenin 45'i Marmara, 26'sı İç Anadolu, 12'si Ege Bölgesi'ndedir. Bu üç bölge, ülke nüfusunun % 53'ünü barındırırken, en başarılı 100 lisenin % 83'ü bu bölgelerde bulunmakta, buna karşılık, ancak 17'si nüfusun % 47'sini barındıran diğer 4 bölge sınırları içinde yer almaktadır. Yine 1988 üniversite giriş sınav verilerine göre, en az başarılı 100 lisenin 30'u Doğu Anadolu, 25'i Karadeniz, 21'i İç Anadolu, 8'i Güneydoğu Anadolu, 7'si Akdeniz, 5'i Marmara, 4'ü Ege Bölgesi'nde bulunmaktadır"* (Baloğlu, 1988: 63-64).

1998'deki ÖSS'de en başarılı 5 il; Yalova (%80.736), İzmir (% 78.950), Aydın (% 78.274), Antalya (% 77.409), İçel (% 76.780), en başarısız 5 il ise; Şırnak (% 39-927), Hakkâri (% 41.123), Ardahan (% 50.062), Mardin (% 52.444), Bitlis (% 53.388) olarak sıralanmıştır.

1999'daki ÖSS'de en başarılı 5 il; İzmir, Yalova, Aydın, İçel ve Antalya, en başarısız 5 il ise; Mardin, Bitlis, Ardahan, Şırnak ve Hakkâri'dir (ÖSYM Verileri).

TÜRKİYE TÜRKÇESİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE BUGÜNKÜ DURUMU

Bilindiği gibi Osmanlılar kendilerini Türk kabul etmedikleri gibi, yaşamlarının hiçbir alanında da Türkçe'yi kullanmazlardı. Saray çevresi ağırlıklı olarak Arapça, Farsça, Türkçe ve Kürtçe'nin karışımı olan Osmanlıca bir dil yarattılar. Padişahın fermanlarından, saray çevresindeki kültürel etkinliklere kadar bu dilin egemen olduğunu görüyoruz. Bu nedenle Anadolu halkları ile Osmanlı sarayı birbirine yabancılaştılar. Eğitim sadece saraya yakın çevrelerin ayrıcalığıydı. Anadolu'nun değişik kısımlarında ise ya Farsça ya da Arapça eğitim dili olarak kullanıla gelindi. Kendi anadilinde eğitim yapma olanağı bulamayan ya da bu olanakları yaratmaktan uzak kalan halklar ise kör bir cehaletin içinde yaşıyorlardı. Osmanlı döneminde hem Türkler hem de Kürtler arasında yazılı edebiyat dilinin gelişmemiş olması bundandır. Her iki dili de "köylü dili" olarak kabul edilen sözlü edebiyatın günümüze taşıması ilginçtir. Türkçe açısından bu süreç Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla sona ererken, Kürtçe açısından bu süreç tüm sancılarıyla hâlâ devam etmektedir.

Kuşkusuz Türkçe'nin evrimi ve Osmanlıca'nın Türkçe üzerindeki tahribatı ile ilgili yığınla araştırmalar yapılmış ve yapılmaktadır. Bu araştırmalar arasında en ilginç olanlardan birkaçına kısaca göz atalım.

Eğitim ve Yaşam dergisinde Ali Türkseven imzasıyla "Anadili olarak Türkiye Türkçe'sinin Tarihsel Görünümü" başlıklı yazısında Osmanlı dönemi öncesini kısaca irdeledikten sonra şöyle devam etmektedir: "Bilindiği gibi Osmanlıca, Arapça-Farsça-Türkçe karışımı bir dildir. Medreselerde bilim, Arapça ile, sanat Farsça ile ya da Osmanlıca ile yapılıyordu. Yaklaşık altı yüzyıl süren Osmanlı devleti yönetiminde **Türkçe'ye hiçbir zaman önem verildiği görülemez.** Egemen sınıf olan saray çevresi, kendini birçok yönden olduğu gibi, dil yönünden de halktan ayırmıştır. Bu egemen çevreye göre, Türkçe "köylü dilidir" Ondördüncü yüzyıl şairlerinden Aşık Paşa da Türkçe'ye boş verildiğini "Türk diline kimsene bakmaz idi/ Türklere hergiz gönül akmaz idi" dizelerinde belirtir. Halkın büyük çoğunluğu okuma yazma olanağına kavuşamadığından (böyle Arapça-Farsça'yı da öğrenemediğinden) Türkçe gerçekten de köylüler sayesinde bugünlere gelebilmiştir. Gerçi Türkçe bu arada az şey yitirmemiştir. Eğer devlet, bilim ve sanat adamları Türkçe'ye önem verip, onu geliştirselerdi, Türkçe bugün çok daha iyi bir noktada olacaktı; bu kesin"

Prof. Dr. Hamza Zülfikar ise, "Yüksek Öğretimde Türkçe yazım ve anlatım" adlı MEB tarafından okullara tavsiye kararlı ders kitabında ise Türkçe'nin gelişimi ile ilgili olarak verdiği geniş bilgiler kısaca şöyle özetlenebilir: "Türklerin, Asya'dan batıya açılıp İran'da ilk devleti kurdukları 9, yüzyıldan 18. yüzyılın ortalarına kadar yani yaklaşık 9 yüzyıl kadar süreyle bu topraklarda Türkçe dili resmi

devlet dili olamadı. Daha öncesine ilişkin olarak da (karanlık dönem) elde belge yok. Bu süre içinde, Arapça ve Farsça resmi devlet ve eğitim dili oldu. 18. yüzyıla gelindiğinde, Türkçe yazmak zorunda kalanlar, yazılarının başında okuyucudan özür diliyor ve bundan utanıyorlarmış!..." (Aktaran M. Fakir; Demokrasi Gazetesi 25 Ocak 1997)

Prof. Dr. Nermi Uygur ***Dilin Gücü*** adlı eserinde Arapça, Farsça ve Yunanca'nın Türkçe üzerindeki etkisini şu sözlerle ifade ediyor: "Türkçe konuşanlardan büyük bir çoğunluğun, bu arada bazı arı dilcilerin Türkçe diye dört elle sarıldığı tümen tümen sözcük de aslında Türkçe'ye, ufak tefek değişikliklerle de olsa, Yunanca'dan aktarılmış olan kazançlardır. Anahtar, antika, baraka, barut, çelebi, demet, domates, efendi, fener, fidan, huni, ırgat, izmarit, kalem, kiler, kilit, kiremit, karpuz, kiraz, lamba, lodos, loğusa, mayıs, mendil, ortanca, (çiçek) pide, salata, sınır, tente... Yunanca ile ilgili olarak şimdi şuracıkta anımsadığım bir-iki örnek bunlar. Türklerin Farsça'dan aldığı sözcüklere hiç dokunmayayım. Bağ, bahçe, cam, can, dev, dost, duvar, hoş, kâğıt, kin, köfte, pencere, rende, renk diye bir başladı mı insan ne denli arıtıcı olursa olsun, Türkçe konuşurken her gün başvurduğu birçok sözcüğün köklere gidince Farsça'dan devşirilmiş olduğunu şaşarak öğrenir. Ya Arapça - Türkçe'deki Arapça sözcükler? Türkçe bir sözlük alıp da şöyle bir karıştırın, Arapça'nın çokluğundan bazen Türkçe'yi göremez olursunuz. Arapça'nın yoğurduğu Müslümanlık dolayısıyla günlük dile girmiş olan bol bol dinsel deyimler mi yalnız, bütün yaşama alanlarında da sarmış Türkçe'yi Arapça" (Uygur; 1989: 84).

Türkiye'de Yabancı Dilde Eğitim Uygulamaları

Türkiye Cumhuriyeti, 1982 Anayasasının 42. maddesine göre; *'Türkçe'den başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına anadilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez.'*

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, değişik etnik yapılardaki kendi vatandaşlarına, kendi dillerini yasaklayıp, anadilleriyle eğitim yapmalarını engellerken, yine kendi vatandaşlarına açtığı özel okullarda (yabancı dilde eğitim veren kolejler, anadolu liseleri vs.) İngilizce, Almanca veya Fransızca eğitim yaptırıyor. Böylece Türk çocuklarının da Türkçesinin gelişmesi engelleniyor.

Üniversitelerdeki öğretim üyeleri de yabancı dille eğitime karşı çıkıp, anadilinde eğitimin önemine vurgu yapıyorlar.

Yıldız Teknik Üniversitesi öğretim Üyesi Prof. Oktay Sinanoğlu: 'Bir ülkeyi ilelebet köle yapmak istiyorsanız, dilini yabancılaştıracaksınız' diyor.

Sömürge ülkeler dışında dünyanın hiçbir ülkesinde eğitimin yabancı dille yapılmadığını söyleyen Marmara Üniversitesi G.S.F.'den *Prof. Atilla Ergül*, yabancı dille eğitim anlayışının batıya dayandığını belirtiyor. Ergül, 'Bu bağımlılıktan bir an önce kurtulmak gerekir. Tam bağımsızlık fikri geliştirilmeli, hem ekonomik, hem de dil bağımsızlığı. Dili yabancılaştırmak, sömürge konumunu benimsemektir' diyor.

Fikret Başkaya ise 'Yabancı Dilde Eğitim Soytarılığı' adlı makalesinde: 'Dil, bir toplumun kültürel kimliğinin en önemli yapıcı unsurlarından biridir. Eğer kendi dilinizi bırakıp bir başkasının dilini kullanmaya kalkarsanız, kendi kimliğinize de yabancılaşırsınız. Kimliksizleşirsiniz. Eğer

dil bir ulusun kimliğini oluşturan en önemli unsurların başında geliyorsa, dili dejenere olan toplumun kimliği de dejenere olur. Sonuçta bir 'kimlik çatlaması' söz konusu olur ki bu durumda ortaya şizofrenik bir toplum çıkabilir.

Eğer bir toplumu dejenere etmek istiyorsanız, dilini dejenere etmeniz yeterlidir. Zira dilin dejenere edilmesi, kültürel kimliğin dejenere edilmesidir.

İngiliz sömürgeciliğinin Hindistan'da yerleşmesinde önemli rol oynamış bir ideolog olan Thomas Bibington Maculay, 1835'te yayınlanan ünlü denemesi *Minute on Education*'da şunları yazmıştı: 'İngiliz dilini ve kültürünü tüm Hindistan'a yayarak öyle bir insan tipi oluşturacağız ki bunlar kanları ve renkleri itibariyle Hintli ama zihinsel yapıları, dünya görüşleri ve zevkleri itibariyle İngiliz olacaklar' diyor.

Türkiye'de 'Yabancı Dille Eğitime Hayır' kampanyası, Eğitim Hakkını Savunma Komitesi Başkanı Zeki Sarınan başkanlığında başlatılarak 'Yabancı Dille Öğretime Hayır' adlı bir bildiri metni hazırlanmış ve bu metne yüzlerce öğretim görevlisi ve aydın imza atıp destek vermiştir.

Aydınların Topluma Yabancılaşmaları

Yabancı dille eğitimin getireceği en önemli sorunlardan biri de yabancılaşma. Kendi ait olduğu toplumun dilini kullanmayan bir aydın, topluma yabancılaşır. Prof. Eren Omay, 'İnsan insana yabancılaşır. İnsan yarattığı maddelere yabancılaşır. Eğer siz aydınlarınızı yabancı dille eğitirseniz ve toplumun içine bırakırsanız, topluma yabancılaşır. Aydınıyla yabancılaşmış bir toplum felakete gider.' diyerek anadilinde eğitimin önemine ve gerekliliğine vurgu yapıyor.

Doç. Dr. Ethem Apaydın, üniversitelerin öğretim üyeleri ve öğrencileri ile bir toplumun aydın kitlesinin önemli bir parçası olduğuna dikkat çekiyor, 'Topluma aydın kitlesi yön verir. Bu kitlenin toplumdan kendisini bir başka yabancı dili tercih ederek soyutlaması, toplumda yabancılaşmaya ve bölünmeye neden olur.' diye ekliyor. (Dilek Uğuz, 1997)

Yukarıdaki açıklamaların tümüne katılıyoruz. Gerçekten de bu özellikler, Kürt aydınlarında belirgin bir şekilde kendisini göstermektedir. Tabi ki bu sadece Kürt aydınını değil yabancı dille eğitim gören çoğu aydını da kapsar. Üniversitelerdeki öğretim üyeleri de yabancı dille eğitime karşı çıkıp, anadilinde eğitimin önemine vurgu yapıyorlar.

ÇÖZÜM NEREDE: TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Türkiye toplumu olarak bu konuda yeterince duyarlı olduğumuz söylenemez. Kendisini demokrat ve çağdaş olarak tanımlayan kesimler bile, ülkemizdeki insan hakları konu ve sorunlarına gereğince sahip çıkamamaktadırlar. Hatta bilim kaleleri olarak nitelediğimiz üniversitelerde bile bu konuların gündeme getirilemediğini veya getirilmek istenmediğini görüyoruz.

Prof. Dr. Ali Nesin'in hazırlayıp, imzaya açtığı bildirgesinde *-ki bu bildirge Türkiye'deki Türk çocuklarının yabancı bir dilde eğitim almasına karşı çıkıyor ve Türkçe eğitim almasını savunuyor-* onlarca aydın ve üniversitelerdeki akademisyenler imza atmışlardır. Fakat benzer tutumun değişik etnik yapılardaki milyonlarca çocuk için, gelecekleri açısından çok önemli olan anadilinde eğitimlerinin yasaklanması konusunda sergilenmediğini görüyoruz. Dilerdik ki Türk çocuklarına anadilinde eğitim konusunda gösterilen bu duyarlılık, ülkemizdeki tüm Kürt, Laz, Çerkes, Arap, Asuri vb. Çocuklar için de gösterilebilsin.

Bu konuda demokratik kitle örgütlerinin de cesur adımlar

atamadığını görüyoruz. Ülkemizdeki demokratik kitle örgütleri ve sendikalar içinde en duyarlı kesim anadilinde eğitim konusunu programına ve tüzüğüne alan, bu konuda yeterli olmasa da, ciddi çalışmalar yapan ve bunun mücadelesini yürüten Eğitim-Sen (Eğitim, Bilim ve Kültür Emekçileri Sendikası)'dir.

Anadilinde eğitim konusu, Eğitim-Sen tüzüğünün amaçlar bölümünün üçüncü maddesinde yer almıştır.

a) İnsan hakları ve temel özgürlüklerin bütünlüğü içinde, din, dil, ırk, cinsiyet, siyasal düşünce farkı gözetmeksizin bütün üyelerinin ekonomik, demokratik, akademik, sosyal, siyasal, kültürel, hukuksal, mesleki, özlük hak ve çıkarlarını koruyup geliştirmeyi, üyelerine insanca bir yaşam düzeyi sağlamayı,

b) Toplumun bütün bireylerinin kendi anadilinde, demokratik, laik, bilimsel bir eğitimden eşitlik içinde ve özgürce yararlanabilmesini savunur ve demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla yerleşmesini ve bir yaşam biçimi haline getirilmesini amaçlar. (Eğitim-Sen Tüzüğü, s.4)

Eğitim-Sen Genel Başkanı Alaattin Dinçer de 28.11.2001 tarihinde saat 18'de '*Sela Sor*' programına yaptığı açıklamada kısaca; üniversite öğrencilerinin, üniversitelerde Kürtçe'nin seçmeli ders olarak konması ve anadilinde eğitim taleplerini desteklediklerini, YÖK'ün tutumunu benimsemediklerini, anadilinde eğitimin Eğitim-Sen'in ana ilkeleri arasında yer aldığını ve bunun için mücadele ettiklerini açıklamıştır. Buna benzer açıklamalar Eğitim-Sen tarafından sık sık yapılmaktadır.

Eğitim-Sen, anadilinde eğitim ile ilgili çeşitli etkinlikler de düzenlemiştir. Bunlardan biri 14-15 Mart 1996 tarih-

lerinde Ankara'da yapılan 'Uluslararası Anadilinde Eğitim Sempozyumu'dur.

Sempozyuma Almanya, İsveç, Norveç ve Hollanda eğitim çalışanları sendikalarından temsilciler yanında, yurtiçinden de çeşitli siyasi parti temsilcileri, demokratik kitle örgütü yöneticileri ve bu alanda etkin akademisyenler katılmıştır. İki gün süresince sempozyumda ülkemizin eğitim alanındaki en önemli sorunlarından biri olan 'Anadilinde Eğitim' konusu, bilimsel ve uluslararası bir çerçeveden incelendi. Demokratik kitle örgütleri adına bildirge sunan katılımcıların bazılarının bildirgelerinin özeti aşağıda verilmiştir (*Eğitim ve Yaşam*, 1996: s. 58-67

Prof. Dr. Tahsin Yılmaz, (KESK G.Y.K. Üyesi) 'Konfederasyonumuz ülkemizde anadilinde eğitim sorununun artık duygusal zeminden çıkartılıp, bilimsel zeminde tartışılıp çözüm üretilmesi görüşündedir. Anadilinde eğitim deyince karşımıza öğrenme olgusu çıkıyor. Hayvanlarda sınama yanılma, koşullu öğrenme türleri var ancak insana özgü öğrenme anadile dayanan öğrenmedir ve insan kimliğini kazandıran da bu olgudur. Anadilin ses, gramer ve anlam kazandırma özellikleri diğer dillerinkinden farklıdır. Ve anadili bir bildirişim aracı değil, o insanın tüm zihinsel yetenekleri uyandırıp geliştiren; kendi gelişmişliği düzeyinde onları belirleyen, bu anlamda insanı insan yapan, ona kimlik kazandıran bir alettir. Çocuk anadilin temel özelliklerini dördüncü yaşın sonuna kadar kazanır. Bu konuda elimizde sayısız bilimsel veri var. Bu yaştan sonraki öğrenmeler bu yaşa kadar kazanılan anadilin özellikleri çerçevesinde cereyan etmektedir.

Kuşkusuz insan her yaşta başka dili öğrenebilir. Ancak

bu hiçbir zaman tam olmaz; adı üstünde tercüme dildir. Kişi bu dille öğrendiklerini kendi anadiline tercüme ederek kazanır. Kişi kendi anadilin olanaklarını bu tercüme dille zenginleştiremez, zihinsel yeteneklerini pürüzsüz gerçekleştiremez. Sayılan gerekçelerle anadilinde eğitim zorunludur. Bu hakkın temelinde öncelikle politik değil, bilimsel nedenler bulunuyor. O nedenle konfederasyonumuz, ülkemizdeki tüm halkların ve Kürt halkının anadilinde eğitim öğretim görmesinin onun en doğal hakkı olduğu, bu hakkın Kürt halkının bir insan olma hakkı olduğu; bunun ülkemizin kültürel birikimim zenginleştireceği, halkların kardeşliği ve birarada yaşamalarını pekiştireceği görüşündedir.

Atilla Öngel, (DİSK Genel Başkanı Vekili): Öngel 'bir ülkede demokrasinin gelişmişlik düzeyini belirleyen en temel etkenlerden biri eğitimdir' diyerek çağdaş, demokratik ve örgütlük katılımı sağlayan bir eğitim sisteminin oturtulması gerekliliğine vurgu yaptı. Eğitimin demokratikleşmesinin ise 'eğitimin içeriğinin demokratikleşmesine' bağlı olduğunu, bununsa 'ezberlemeyi değil, özgür düşünmeyi öğreten, ırkçı ve gerici olmayan; dogmaların değil, bilimin ışığında ilerleyen bir eğitimle' gerçekleşebileceğini ve toplumsal gelişmenin motoru olabileceğini söyledi.

Konuşmacı 'bu noktada sempozyumun konusu olan anadilinde eğitimin önemi ortaya çıkmaktadır. Çünkü çağdaş ve demokratik eğitimin temeli anadilinde eğitimdir, anadili bilincidir.' dedi. 'Dil insan mülkiyetinin dışında, alınıp satılamayan bir varlıktır... Bütün diller, bütün insanların dilleridir. Dil insanlık hafızasının deposudur' diyen Öngel, 'bugün dünyada 250 ülke ve 2800 yaşayan dil vardır. Yani her ülkeye 11 dil düşmektedir. Dolayısıyla bir ülkede birden fazla dil olması doğaldır ve bu bir kültürel zenginliktir.

Bu zenginlik korunmalı ve anadili eğitimiyle dillerin gelişmesi sağlanmalıdır. Bu bir hak olmanın ötesinde, demokratik, kültürel ve toplumsal bir gelişme içinde gereklidir' dedi. Ayrıca, 'kültürel emperyalizmin yoğunlaştığı, dillerin yavaş yavaş ortadan kaldırılmaya çalışıldığı bir dönemde, ülkemizde çok dil ve kültürün varlığı zenginlik olarak değerlendirilmeli, Kürtler anadili eğitimi hakkına sahip olurken, Türkler de bu kültür emperyalizmi karşısında dillerini korumalıdırlar' diyerek sözlerine devam eden Atilla Öngel 'Devletin de yasakçı ve baskıcı tutumunu terk etmesi gerektiğini' söyledi.

Prof. Dr. Onur Bilge Kula (Mersin Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi): Bildirgesini 'Dilin kültürelliği ya da kültürün dilselliği' ana başlığı altında sunan Onur Bilge Kula öncelikle 'dilin işlevleri ve gelişimi' konusunda bir dizi açıklama yaptı. Buna göre; 'Anlaşım ve iletişim aracı olan dil, bir yönüyle kültürel yaratımların adlarının toplamıdır. Dil, üretim ve tüketim süreçlerinin düzenlenmesini, toplumsal ilişkilerin yürütülmesine ve genişletilmesine ilişkin bilgilerin aktarımını olanaklılaştırılır, olguları ve oluşları adlandırır; bireylerin ruhsal durumlarını, duygu ve algılarını anlatır. Dil ve düşünce, karşılıklı etkileşim ve belirleyim sürecinde bedensel ve düşünsel çalışmanın yetkinleşmesine koşut olarak gelişir ve ayrımlaşır. Dil yetisi ve bilincinin gelişmesi, toplumsal siyasal oluşumları anlama, eleştirel çözümleme ve birlikte belirleme olanağını yükseltir. Bireyleşme toplumsallaşmanın bir sonucu olan kültürel biçimlenme, dil yoluyla gerçekleşir. Olumlu olumsuz her türlü düşünce ve yargı dilde anlatımını bulur. Özellikle tarihsel, toplumsal, dinsel, siyasal, iktisadi ve coğrafi etmenlerin renklendirdiği kültürel özgürlükler ya da başkalıklar dilde

somutlaşır. Dil, konuşucularla, konuşanlarca taşınır, korunur ve geliştirilir, dil ortak bir üründür; toplumsallık dilin en belirgin özelliğidir.'

Onur Bilge Kula, çeşitli deyimlerle Yunus Emre'den, Karacaoğlan'dan, Nazım Hikmet'ten Ahmet Arif'ten aldığı şiirlerle süslediği ve yararlı geçen sunuşunun sonunu ise şu cümle ile tamamladı. 'Nazım'ın deyimiyle dünyanın en diri, en taze dillerinden biri olan Türkçe'nin boyutlanması için Türkiye kültürünü uygarlaştıracak düşünce ürünlerini yaratma ve onları adlandırma uğraşını ödünsüzce sürdürmekten daha hoş, mutlandırıcı ve umutlandırıcı bir görev olabilir mi?'

Feyza Hepçilingirler (Türkiye Yazarlar Sendikası 2. Başkanı): 'Her halkın anadilini kullanmaya ve bu dille eğitim görmeye hakkı vardır. Türkiye'de yaşayan bütün halkların da, kendi kültürlerini korumanın neredeyse biricik yolu olan anadiline sahip çıkmak ve bu dili kurallarıyla öğrenmek hakkı olmalıdır. Burada iki noktaya açıklık getirmekte yarar görüyorum. Birincisi, kültür, o dili konuşan insanların gelişmişlik düzeyleriyle ilgili değildir. Her dil, türküsüyle, şiiriyle bir kültürdür ve bu kültür yaşatılmalıdır. Küreselleştiği söylenen dünya kimi kültürlerin mezarlığı olmamalıdır; tam tersine farklı kültürlerle renklenen mozaik ne pahasına olursa olsun korunmalıdır. İkincisi, dil, kültürün neredeyse kaynağına yakın bir yerde durmaktadır... Bir kültürü ortadan kaldırmanın en kestirme yolu, o halkın dilini geliştirmesini önlemektir. Anadolu'nun bir kültür mozaiği oluşu, gurur duyulacak bir gerçektir. Bu kültürlerin barış içinde bir arada yaşamasından rahatsızlık duyacak kişiler, ancak şoven duygularına yenik düşmüş kişiler olabilir. Dünyanın çeşitli yerlerindeki Türkler için kendi dillerinde eğitim hakkını

savunmak, beraberinde Türkiye'de yaşayan halkların da kendi dillerinde eğitim hakkım savunmayı getirmelidir.'

Prof. Dr. Klauss Liebe Harkort, Almanya Eğitim, Bilim Sendikası (GEW): 'Konu hem bizim için hem de sizin için oldukça önemli, bu tartışmayı keşke on yıl önce, yirmi, elli evet 73 yıl önce başlatabilseydik, bu kadar kan akmazdı' diyen Harkort, atılan adımın yine de önemli olduğunu belirterek 'Bundan sonra, bizi rahat bırakmayan konu, sizi on kere rahat bırakmayacak' şeklinde devam etti. Anadilin insanlara en yakın olaylardan biri olduğu; insanlığın yaşamının her alanına girdiği, çocukların anadile bağlı gelişip eğitildiğine de vurgu yapan konuşmacı 'anadilin halkların ve kültürlerin temeli olduğuna ve politik yönleri bulunduğuna' işaret etti. Bildirgesini Almanya ve Türkiye'deki anadil sorunuyla ilgili benzerlik ve farklılıklara değinerek aktarmaya devam eden Harkort, 'Türkiye'deki Kürtler bir halktır, yani çoktan beri burada yaşıyorlar. Daha doğrusu, bugünkü Türkiye, Türklerin vatanı olmadan önce başka halklarla beraber Kürtler de vardı bu ülkede... Her iki ülkede de, yani buradaki Kürtler ve oradaki Türkler dağınık yaşıyor. İki ülkedeki sözünü ettiğimiz halklar dışlanarak yaşıyor; dışlanma biçimi değişikse de... Burada Kürtçe, resmen çok otoriter bir devlet tarafından kaba bir yöntemle dışlanmıştır. Almanya'da Türkçe en az sevilen azınlık grubunun dili olduğu için Türkçe'yi toplumun çok az yerlerine ve kurumlarına yerleştirmek mümkün oldu şimdiye dek... Türkiye'deki insanlar çoktan beri çok kültürlü bir toplumun olmasına alışkınlar. Almanya'da ancak kısa bir zamandır buna benzer akım gelişiyor' dedi. Ayrıca Kürtlerin yaşadıkları devletler tarafından dışlandıklarını ve bu nedenle yazılı edebiyatlarının, kitaplarının, dilbiliminin az geliştiğini; bugün Almanya'daki

Türklerin, sanayinin geliştiği merkezlerin kenarlarında, Kürtlerin ise geri bırakılmış bölgelerde yaşadıklarını sözlerine ekledi. Konuşmacı, insanların anadilleri için mücadele etmemiz ve 'dilsiz insanların dili olmamız' gerektiğini söyleyerek, çocukların iki dilli eğitimleri için dünya üzerinde var olan modellerin incelenmesi gerektiğini belirtti.

İsveç'te Göçmen Çocuklar İçin Dil Eğitimi (Çeviri: Meral Şirinyel, Rıdvan Korkut):

İsveç, dünyanın değişik kesimlerinden kültür, dil ve eğitim olarak çeşitlilik gösteren göçmenleri barındırdı.

Dil, hem kimlik hem de bir kültür aracı olarak yaşamsal öneme sahiptir. Göçmenler için kendi anadillerinde eğitimin sağlanması, onların kendi kültürlerinin korunması ve açıklanması için gerekli olan bir destektir. Kişinin anadiline olan hâkimiyeti, hem nesiller arasındaki kaynaşma, hem de eski ülkeleriyle iletişim açısından son derece önemlidir. Ayrıca dil araştırmacıları, öğrencilere İsveç dilini öğrenmenin yanında kendi dillerini geliştirme fırsatının verilmesinin önemi konusunda birleşmektedirler. Okul, değişik yerlerden, değişik kültür ve dillere sahip insanların bir araya geldiği yerdir. Bu durum okulların diğer kültür ve dilleri anlama, onlar hakkında bilgi sahibi olma konusunda yeni anlayışlar geliştirmesi konusunda talep yaratmaktadır. Okulların, göçmen çocukların anadili eğitimleri konusunda özel bir sorumluluğu vardır. Göçmen çocuklarına dil desteği iki yolla verilmektedir; kendi anadillerini eğitim dili olarak kullanma ve İsveç dilini yabancı dili olarak öğrenme. İlkokul ve orta dereceli okullarda anadili İsveççe'den farklı olan öğrenciler kendi anadillerinde eğitim görebilirler.

Öğrencinin bu eğitimi alıp almayacağı, kendisinin ya da anne ve babasının tercihine bağlıdır. 1993-94 eğitim yılında yaklaşık 156 değişik anadilin eğitimi verilmiştir. Bu eğitim, yerel yönetimin (belediyenin) sorumluluğundadır. Belediyeler, yasalara göre, göçmen çocuklarına kendi anadillerinde eğitim sağlama ve ikinci dil olarak ta İsveç dilini öğretmekle yükümlüdürler. En yaygın on dil şunlardır: Fince, Arapça, Sırpça, İspanyolca, Farsça, Lehçe, Türkçe, İngilizce, Arnavutça ve Kürtçe. (Eğitim ve Yaşam; 1996: 58-67)

Ayrıca Eğitim-Sen, 2-6 Şubat 1998 tarihlerinde Ankara'da 'Demokratik Eğitim Kurultayı'nı düzenlemiştir. Bu kurultayda 'Anadilinde Eğitim' konusu geniş yer almış, çeşitli bildirgeler sunulmuştur. Eğitim ve Dil Komisyonu'nun hazırladığı raporun sonuç ve öneriler bölümünden bir kesimi aşağıda aktarılmıştır.

- Başta Kürtçe olmak üzere Çerkesce, Arapça, Lazca, Gürcüce ve daha az konuşulan diğer dillere ilişkin çalışmaların üniversiteler bünyesinde yapılabilmesinin koşulları oluşturulmalıdır.
- Eğitimi yapılacak dilin eğitim plan ve programları hazırlanırken tarafların düşünce ve istekleri alınmalıdır.
- İsteyen herkese Türkiye'de konuşulan bu dillerde eğitim yapılabilmesinin koşulları oluşturulmalıdır.
- Söz konusu dillerde eğitim yapılabilmesi için finansman devletçe karşılanmalıdır.
- Farklı dilleri konuşan insanlar arasında karşılıklı saygı ve anlayış geliştirilmeli, dil şovenizminin ortadan kaldırılması için gerekli önlemler alınmalıdır.

- Söz konusu dillerin eğitimde, kültürel ve sanatsal etkinlikte kullanılması için gerekli olan yasal ve idari düzenlemeler yapılmalıdır.
- Türkiye'deki bütün dillerin ve bütün kültürlerin birer zenginlik olarak kabul edilmesi, bunun için bütün dil ve kültürlere eşit bir biçimde yaşama hakkının tanınması, demokratik bir ortam ve iklimin sağlanması için çalışılmalıdır.
- Türkiye'nin bir dil haritası çıkarılmalıdır.
- Eğitim-Sen, belirlenen sorunları ve çözüm önerilerini gündemde tutmaya çalışarak kamuoyu oluşturmaya çaba harcamalıdır. (Demokratik Eğitim Kurultayı; 1998: 427-430)

Öğretmen Dünyası'nda yayınlanan Eğitim Hakkı'nı Savunma Komitesi Başkanı Zeki Sarıhan'ın anadilinde eğitime ilişkin olarak 'Kaldırdıkları Taşı Ayaklarına Düşürelim' adlı yazısının özetini vermeyi uygun gördük:

'Batı, Kürtçe eğitim konusunda Türkiye'yi sıkıştırıyor. Avrupa Birliği, 'Kürtçe eğitimi kabul etmezsen seni aramıza, almayız' diyor.

Biz de yıllardır anadilinde eğitimi savunuyoruz. Anadilinde eğitimi birinci olarak Türkçe için savunuyoruz. Çünkü bu ülkenin çoğunluğunun anadili ve resmi dili Türkçe'dir. İkinci olarak anadilinde eğitim yalnız Türkçe için değil, bütün diller için gereklidir...

Bizim eskiden beri savuna geldiğimiz anadilinde eğitimin şu aşamada sorunları nelerdir? Bu toz duman içinde sağlıklı yolu bulmak için ne yapmalıyız?

1. Bütün eğitim kurumlarında, Bilkent, ODTÜ, Boğaziçi, Galatasaray, TED demeden yabancı dille eğitim saçmalığına hemen son vererek, eğitimi kayıtsız şartsız Türkçe yapmalıyız. Bu hem bilime, hem ulusal onura uygundur, hem de hiç istemediği bir noktadan Batı'ya güzel bir yanıt olur.

2. Kürtçe üzerinde hiçbir anlamı da olmayan yasaklamaları ortadan kaldırarak Kürtçe radyo, televizyon, gazete çıkarılmasına izin çıkmalıdır. Bunun ülkeyi böleceğini sanmak yanlıştır. Görüldüğü gibi, ülkeyi bölmek isteyenler bunu Türkçe ile de, İngilizce, Almanca ile de yazıp söyleyebilmektedirler. Kürtçe yayın ve eğitim, büyük bir rahatlama sağlayacak, ülkedeki birliği güçlendirecektir.

3. Kürtçe eğitimin nasıl yapılacağına ilişkin bir proje henüz ortaya konulabilmiş değildir...

Sorunu, 'Kürtçe, bir bilim ve eğitim dili olabilir mi?' diye almak doğru değildir. Kürtçe, yurdumuzda konuşulan dillerden biri olduğu için Kürtçe'ye saygı, yurdumuzun insanlarına saygının bir ifadesidir...

Kürtçe eğitime yönelim ne yönde olursa olsun, ulusal birliği akılcı ve halkçı temeller üzerinde güçlendirmek isteyen bir yönetim, Kürtçe'nin unutulmaması, zenginleşmesi için çalışmalıdır ve bu dili Türkçe'ye bir rakip olarak görmemelidir...

Kürtçe eğitimi kabul edelim. Bu dille de Türkiye'nin bağımsızlık ve birlik şarkıları, çok güzel kardeş türküleri söylenebilir...' (Öğretmen Dünyası; Aralık 2000; 3)

Siyasi partilerin programlarında da -muhalif birkaç parti hariç- anadilinde eğitime yer vermemişlerdir. Ulaşılabildiği kadarıyla programlarına çok dilli, çok kültürlü eğitimi alan partiler aşağıda verilmiştir.

HADEP: *Dil, kültür ve eğitim alanında bugüne kadar süren ağır baskıları, asimilasyon çarkının yarattığı çorak ortamı ve büyük eşitsizliği gidermek için özel çabalar gösterilecektir. Eşitlik temelinde barışçıl ve demokratik yöntemlerle Kürt sorununa adil bir çözüm getirmek, partimizin temel amaçlarındandır.* (HADEP Programı, 1995: 8)

ÖDP: Devlet, tek kimlikli toplum anlayışı ile muhaliflerine ağır baskı uyguluyor. Türkiye'nin çok kültürlü, çok dilli, çok inançlı, çok kimlikli bir yapıya sahip olduğu gerçeği üzerinde şekillenen bir mücadele o nedenle büyük önem taşıyor.

İnsanlar arasında dil, etnik köken ve inanç farklılıklarına dayanan ayrımcılığın son bulduğu, milletler arasındaki düşmanlıkların sona erdiği; milletlerin kendi kaderini özgürce tayin edebildiği; insanın kendisiyle ve doğa ile barıştığı ve barışın kuşattığı bir toplumu hedefler.

Çok kimlikliliğin her düzeyde tanınması için tüm yasal düzenlemeler en kısa sürede gerçekleştirilmelidir.

Türkiye'de yaşayan tüm kültürlerin ve dillerin gelişiminin önündeki bütün engeller kaldırılmalıdır. (ÖDP Program-Tüzük, 1997: 10-16)

EMEP: Kürt sorunu demokratik ve halkçı bir biçimde çözümlenecektir. (EMEP Programı, 1997: 6)

CHP: Irk, din, dil, mezhep ve köken farklılıklarını, kültür mozaiğimizin zenginliği, çoğulculuk anlayışımızın koşulu, demokrasi inancımızın gereği olarak gören CHP, farklı kültür kümelerinin her alanda eşitliğini temel alan bir toplum yapılanması öngörür. (CHP Programı, s. 92)

Programlarında anadilinde eğitimle ilgili hiçbir değiniye rastlamadığımız diğer partilerin isimlerine ise 'Kaynakça'

bölümünde yer verilmiştir.

Bu konuda dikkatimizi çeken diğer bir karar da 1995 yılı Bakanlar Kurulu'na aittir. DPT yayınından aynen aktardığımız maddeler, hükümetlerin çok kültürlülük ve dil eğitimi konusunda izledikleri tutarsız politikaları yansıtmaları açısından oldukça önemli bulunmuştur.

7. Beş Yıllık Kalkınma Planı Stratejisi, 1996-2000:

27.04.1995-6782 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı:

Bölüm: İnsan kaynaklarının geliştirilmesi

Eğitim Reformu: Kültür politikası, demokratikleşmeyi gerçekleştirmek ve insanı özgür kılmak, bu amaçla kendisini tanımaktan ve açıklamaktan korkmayan bir toplum oluşturmayı hedef alacaktır.

- Vatandaşların etnik, kültürel ve dile ilişkin kimlik özelliklerinin özgürce ifadesinde, korunmasında ve geliştirilmesinde karşılaştıkları yasal ve fiili eksiklik, engel ve sınırlamalar ulusal bütünlük içinde giderilecektir.

Temel yaklaşım, kültürel zenginliği kalkındırma hamlesinin asli unsuru saymanın yanında, uluslararası etkileşim ve iletişimin ivmesini de ülkemizin kültürel kalkınmasına katabilmek olacaktır.

SONUÇ:
ÇÖZÜM ÖNERİLERİMİZ

Halklar mozaiğinin yaşadığı ülkemizde eğitimin tek dil tek kültür politikasına göre planlanması ve uygulanması çoktan beri iflas etmiştir. Tek başına sendikal mücadelenin sınırlarını aşacak bu sorunun çözümü, siyasal mücadele ekseninde birleştirilerek başarıya ulaşacaktır.

Eğitimin örgütlenmesi özellikle Eğitim-Sen tarafından özenli bir biçimde araştırılmalıdır. Daha önceki bölümlerde örneklerini verdiğimiz bölgesel özerklik, federasyon ve bunun gibi uygulamaların olumsuz yönleri eleştirilip, olumlu yönleri, politikamızı oluşturmada bize kaynak olmalıdır.

Ülkemizdeki anadilinde eğitim sorununun çözümünün ilk adımı olarak Kürt sorunundan kaynaklanan ve 15 yıl süren kirli savaş, adil, barışçıl ve demokratik bir şekilde çözüme ulaşmalıdır. Türkiye'de taraflar arasında bu barış süreci özenli bir şekilde korunmalıdır.

- Anadilinde eğitim, sağlıklı bir eğitim için vazgeçilmez bir koşuldur. Ayrıca her ulus ve azınlığın kendisini yaşatabilme ve geliştirebilmesi, böylece dünya kültürüne kendi zenginliğini de katabilmenin

olmazsa olmaz koşuludur. Bu nedenledir ki, anadilinde eğitim bütün dünyanın üzerinde anlaştığı evrensel bir haktır; dünya çok sayıdaki uluslararası antlaşmalarla bu hakkı güvenceye almıştır ve Türkiye'nin de çok sayıdaki uluslararası antlaşmada imzası vardır.

- Eğer Türkiye'nin dünyanın onurlu bir üyesi olmak gibi bir iddiası varsa -ki vardır- bu antlaşmalara uyup hemen anadilinde eğitime geçmek zorundadır.
- Kürtçe eğitim, esas olarak, Kürtlerin kendi geleceklerini belirleme hakkına bağlıdır. Çünkü Kürtler, diğer halklar gibi azınlık veya topluluk değil, ulus özelliği gösteren bir halktır. Kürtlerin nasıl, kimlerle veya hangi statüde yaşayacaklarına karar verecek olan Kürt ulusunun kendisidir. Kürtçe eğitim de bu hakkın kullanımına bağlı olarak şekillenecektir. Ulusların kendi geleceklerini belirleme hakkının, Kürt ulusu için de bir hak olduğunu ve demokratiklik iddiasında olan herkesin, Kürtlerin bu hak mücadelesinden yana olmaları gereğini belirtip, mevcut idari yapı temelinde Kürtlerin, eğitim alanındaki talepleri üzerinde durulacaktır.

Türkiye'deki Kürt nüfusun yerleşmesi iki boyutludur:

1) Kürtlerin binlerce yıldan beri yaşadıkları ve nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturduktan Doğu ve Güneydoğu denilen coğrafyadaki yerleşimi.
2) Osmanlı döneminde başlayan ve Cumhuriyet ile günümüze kadar devam eden sürgünler, zora dayalı asimilasyon ve ekonomik nedenlerle Türkiye'nin batı bölgelerindeki yerleşme.

- Yerleşmelerden birincisi, kendi topraklarında nüfusun çoğunluğunu oluşturan bir ulusa, ikincisi ise, azınlık teşkil eden topluluğa tekabül eder. Eğitim alanındaki öneriler de bu konumlanmaya uygun olarak farklılık gösterecektir.
- Bölgedeki ilk, orta ve yüksek dereceli okullardaki eğitimdili Kürtçe olmalıdır. Ders kitapları ve programları Kürtçe yazılmalı, öğretmen ve öğretim üyelerinin derslerini Kürtçe verebilmeleri için hızlı-kısa süreli kurslardan geçirilmeleri sağlanmalıdır.
- Bölgedeki eğitim fakültelerine yenileri de ilave edilerek Kürtçe eğitim veren okullara öğretmen yetiştirilmelidir. Ayrıca İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Mersin gibi büyük şehirlerin üniversitelerinde de Kürt Dili, Kürt Dili ve Edebiyatı bölümleri açılarak, hem Kürt kültürünün araştırılması, hem de Kürtçe eğitime katkı sağlayacak öğretmen ve öğretim üyelerinin yetiştirilmesi sağlanmalıdır.
- Bölgede gerek Türkler, gerekse de başka milliyetlerden isteyenler için Türkçe eğitim verecek okullar olmalıdır. Ayrıca Kürt ve Türk olmayan ulusal toplulukların (Arap, Ermeni, Asuri vs.) da kendi dilleriyle eğitim yapmalarına olanak sağlayacak okullar açılmalıdır.
- Kürtçe eğitim veren okullarda Türkçe, diğerlerinde ise Kürtçe zorunlu ders olmalıdır. (Kürtçe ve Türkçe resmi dil olmalıdır)
- Bölgenin dışında, Türkiye'nin çeşitli yerlerinde yerleşmiş Kürtler için de, Kürtçe eğitim veren okullar

açılmalıdır. İlk ve orta derecedeki bu Kürt okulların sayısı, şehirlerdeki Kürt nüfusu ve Kürtçe öğrenim görmek isteyecek Kürtlerin sayıları göz önüne alınarak" tespit edilmelidir. Bu okullarda da Kürtçe zorunlu ders olmalıdır. Ayrıca yeterli sayıda Kürt öğrencinin bulunmadığı yerlerdeki Türkçe eğitim veren okullara Kürtçe dersi konulmalıdır.

- Anadilinde eğitim yalnızca Kürtlere değil, Türkiye'de yaşayan Laz, Çerkes, Arap, Gürcü, Asurî vs. gibi ulusal topluluklara da tanınmalıdır.

Kürt halkını ve diğer toplulukları inkâr etmeye veya görmezlikten gelmeye dayalı ders kitapları, bu gerçek dışı özelliklerinden arındırılmalıdır. Özellikle tarih, coğrafya, vatandaşlık gibi sosyal içerikli ders kitapları, Kürtlerin ve diğer toplulukların tarihi, coğrafyası ve tüm ulusal özellikleri göz önüne alınarak, bilimsel bir tarzda yeniden yazılmalıdır.

Türkiye'de çok dilli, çok kültürlü bir eğitimin uygulanması için eğitim sendikalarına büyük görevler düşmektedir. Sekiz yıllık kesintisiz eğitimin uygulanmaya başladığı şimdilerde, anadilinde eğitim sağlıklı bir eğitimin olmazsa olmaz bir koşuludur. Bunun için Eğitim-Sen başta iktidar erki olmak üzere, diğer siyasi partilerle, demokratik kitle örgütleriyle, diğer sendikalarla, aydınlarla ve bilim adamlarıyla görüşüp kamuoyu oluşturmalı ve işin aciliyeti halka çeşitli etkinliklerle anlatılmalıdır.

Sonuç Olarak:

- Bütün diller, genel olarak eşit değerdedir.
- Her dille aşağı yukarı her şeyi söyleyebilirsiniz.
- Dil öğrenmek, düşünme araçlarını benimsemek demektir.
- İnsan ikinci bir dili anadiline bağlı olarak öğreniyor. Onun için anadilini iyi bilen bir çocuk ikinci dili daha doğru ve daha kolay öğreniyor.
- Çocuk birinci dilini (anadilini) saklamak zorunda kalırsa, yani birikimlerini kullanmamaya, hatta onlardan utanmaya zorlanırsa, yetişmesi gerekli öbür alanlarda zarar görür.
- Çok kültürlü bir toplum, çok dilli olmak zorunda, bu da çok dilli, en azından iki dilli okulların var olması demektir.
- Türk çocukları için anadillerinin önemi neyse, Kürt, Arap, Çerkes, Laz vs. gibi başka dilleri konuşan çocuklar için de anadillerinin önemi odur.
- Okuma yazmayı öğrenmenin en kolay yolu da yine kendi anadilinde eğitim yapmaktır. Dil, hem kimlik, hem de bir kültür aracı olarak yaşamsal bir öneme sahiptir.
- T.C. Devleti, kendi vatandaşlarının Türkçeyi iyi öğrenmelerini ve doğru kullanmalarını istiyorsa, öncelikle her vatandaşın kendi anadilinde eğitimine izin vermelidir. Bu, aynı zamanda insani ve uluslararası bir haktır.

Debi Prasanna Pattanayak'ın belirttiği gibi 'Nilüfer Çiçekleri' yani çok dilli, çok kültürlü toplum açılsa...

YAYINEVİNİN NOTU

"Dilimiz Varlığımız Dilimiz Kimliğimizdir," Kürt insanının dil yarasını çarpıcı bir şekilde ifade eden önsözü dışarıda bırakılacak olursa, dil hakları alanında eğitici bir derleme özelliği taşıyan bir çalışma. Konuyla ilgili Türkçe kaynakların önemlice bir bölümünü tarayan ve özetleyen bir araştırma raporu. Başta öğrenciler ve eğitimciler olmak üzere, genel olarak okurlara ansiklopedik bilgi sağlaması ve konuyla ilgili Türkçe literatürden haberdar etmesi açısından da yararlı. Aslında bu türden çalışmaların, dil haklarını gündemine alan demokratik kitle örgütleri ve sivil inisiyatifler tarafından teşvik edilmesi ve yayınlanması gerekiyor. Böylece, Türkiye'de henüz tanınma aşamasında olan dil hakları alanında özgün eserlerin verilmesinin de önü açılmış olacaktır. Yayınevimizin Gülçiçek Günel Tekin'in eserinin basılmasına ve dağıtımına verdiği desteğin nedeni bu eksikliğin giderilmesine katkıda bulunmaktır.

Aram Yayıncılık, Birinci baskı 2002

KAYNAKÇA

1. Arayıcı, Ali (1997); Uluslararası Sözleşmelerde Çocuğun Anadilinde Eğitim Hakkı, *Eğitim ve Yaşam Dergisi* Bahar sayısı.
2. *Ana Britannica* (1993); Dil maddesi, Ana Yayıncılık A.Ş., C: 10.
3. Adalı, Oya (1991); Anadili Eğitimi, yer aldığı eser: *Yazma Uğraşı*, Cem Yayınevi, Ankara.
4. Aydın, İsmail (1997); *Türkiye'de Ders Kitapları ve Tarih Ders Programı* (Ön Rapor), Eğitim-Sen kurultayı dokümanı: 1, Ankara.
5. Aksan, Doğan (1982); *Her Yönüyle Dil*, Türk Dil Kurumu Yayınları.
6. Balcı, Bayram (1997); Asimilasyoncu Eğitim Politikası Sürüyor. Yatılı Bölge Okullarının Gerçek İşlevi. *Demokrasi Gazetesi* (26 Nisan 1997).
7. Baloğlu, Zekai (1996); *Türkiye'de Eğitim*, Yeni Yüzyıl Kitaplığı - Türkiye'nin Sorunları Dizisi: 1.
8. Beşikçi, İsmail (1991); *Devletlerarası Sömürge Kürdistan*, Yurt Kitap-Yayın, Ankara.
9- Beşikçi, İsmail (1991); *Bilim - Resmi İdeoloji - Devlet - Demokrasi ve Kürt Sorunu*, Yurt Kitap-Yayın, Ankara.
10. Bedirxan Celalet Ali (1995); *Bir Kürt Aydınından Mustafa Kemal'e Mektup*, Doz Basım ve Yayıncılık, İstanbul.

11. Beyaz, Şefik (1996); *Dil ve Anadilinde Eğitim* (Eğitim-Sen -Anadilinde Eğitim Sempozyumu'nda sunulan yayınlanmamış bildiri), Ankara.
12. Binyazar, Adnan; *Türk Dili Dergisi.*
13. Cumhuriyet Halk Partisi Programı, Yeni Hedefler Yeni Türkiye (tarihsiz, s.92).
14. Cüceloğlu, Doğan (1993); *İnsan ve Davranışı*, İstanbul.
15. Çamlıbel, Yılmaz (1996); *Anadilin Düşünce Gelişimine Katkısı ve Kültür Boyutu*, (Eğitim-Sen - Anadilinde Eğitim Sempozyumu'nda sunulan yayınlanmamış bildiri), Ankara.
16. *Demokrasi Gazetesi*; 25 Ocak 1997, sayı: 42.
17. Demokratik Eğitim Kurultayı (1998); Eğitim-Sen Yayınları.
18. *Demokratik Eğitim Kurultayı*, (Dil Komisyonu'nun Eğitim-Sen'e sunduğu yayınlanmamış rapor).
19. Dr. M. Sıraç Bilgin; *Barzani*, Fırat Yayınları.
20. *Eğitim ve Yaşam Dergisi* (1996); Güz; sayı: 4, Anadili Olarak Türkiye Türkçesi'nin Tarihsel Görünümü, Türkseven, Ali.
21. *Eğitim ve Yaşam Dergisi* (1996); Güz; sayı: 4, Türkiye'de Anadilinde Eğitim Üzerine Bir Deneme.
22. *Eğitim ve Yaşam Dergisi* (1996); Bahar-Yaz; sayı: 2-3 Anadilinde Eğitim, derleyen: Akif Coşkun.
23. *Eğitim ve Yaşam Dergisi* (1996); Bahar - Yaz; sayı: 2-3 İsveç'te Göçmen Çocuklar İçin Dil Eğitimi, çeviri: Meral Şirinyer, Rıdvan Korkut.
24. *Eğitim ve Yaşam Dergisi* (1997); Kış; sayı: 8, 8 Yıllık İlköğretim ve YİBO'lar, Yılmaz, Fevzi.
25. *Eğitim ve Yaşam Dergisi* (1997); Bahar; sayı: 5, Uluslarası Sözleşmelerde Çocuğun Anadilinde Eğitim Hakkı, Prof. Dr. Ali Arayıcı
26. Eğitim-Sen, *Tüzük.*
27. Ekinci, Tarık Ziya (1997); *Vatandaşlık Açısından Kürt Sorunu ve Bir Çözüm Önerisi*, İstanbul.

28. Emeğin Partisi (EMEP) Programı ve Hedefleri (1997).
29. Ergin, Muharrem (1992); Üniversiteler için Türk Dili, Bayrak Basım Yayım-Tanıtım.
30. Gencan, Tahir Necat (1979); *Dil Bilgisi*, Ankara.
31 GEW (Eğitim-Sen -*Anadilinde Eğitim Sempozyumu'nda sunulan yayınlanmamış bildiri*, 1996), Ankara.
32. Güvenç, Bozkurt; *İnsan ve Kültür.*
33. Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) Programı (1995).
34. Hasanpur, Amir (1997); *Kürt Dili ile İlgili Devlet Politikaları ve Dil Hakları* (çev: Cemil Gündoğan) Avesta Yayınları.
35. Harkort, Klaus Liebe (Eğitim-Sen -*Anadilinde Eğitim Sempozyumu'nda sunulan yayınlanmamış bildiri*, 1996), Ankara.
36. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi.
37. Kaygısız, İbrahim - Akarsu B. Çetin (1996); Türkiye'de Anadilinde Eğitim Üzerine Bir Deneme, *Eğitim ve Yaşam Dergisi*, Güz sayısı.
38. MKM (1996); Anadilinde Eğitim Sorununun Türkiye Boyutu ve Etkilenmesi, (Eğitim-Sen -*Anadilinde Eğitim Sempozyumu'nda sunulan yayınlanmamış bildiri*), Ankara.
39. Nesin, Ali (1997); Eğitim Bildirgesi, *Bilim ve Ütopya Dergisi*, Ocak sayısı.
40. *Öğretmen Dünyası*, Mayıs 2001, sayı 257, Yabancı Dille Eğitime Hayır.
41. *Öğretmen Dünyası*, Aralık 2000, sayı 252, Kaldırdıkları Taşı Ayaklarına Düşürelim; Sarınan, Zeki.
42. Önen, Abdurrahman (1993); *Eğitim, Anadili ve Kürtçe Eğitim* (Musa Anter Araştırma Yarışması'na katılan yayınlanmamış eser).
43. Özbilge, Özcan (1995); *Dilin Arafında Yaratıcı Düşünce.*
44. Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Program - Tüzük (tarihsiz).

45. Pertev, Ahmet (1996); *Anadilinde Eğitimin Önemi ve Gerekliliği* (yayınlanmamış araştırma).
46. Rohat (1992); *Kürdistan'da Eğitim Süreçleri*, Dilan Yayınları, Diyarbakır.
47. Russell, Bernard (1996); *Sorgulayan Denemeler,* Nurol Matbaacılık, Ankara.
48. Tacar, Pulat (1996); *Kültürel Haklar*, Gündoğan Yayınları, Ankara.
49. *Türk Dili - Türk Dili ve Edebiyatı* (1993); Milli Eğitim Yayınları, Ankara.
50. *Türkçe Sözlük* (1988); Atatürk Kültür ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
51. *T.C. Anayasası* (1982); Yasa Yayınları: 47, Yasalar Dizisi: 35, Ankara.
52. Uğuz, Dilek (1997); Yabancı Dille Eğitim Sömürge Konumunu Benimsemektir, *Bilim ve Ütopya Dergisi*, Ocak sayısı.
53. Uygur, Nermi (1989); *Dilin Gücü - Denemeler*, Ara Yayıncılık.
54. *Ülkede Gündem Gazetesi* (29 Eylül 1997) Cengiz Çandar, haber küpürü.
55. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Stratejisi, 1996-2000.

Taranan Diğer Kaynaklar

1. Anavatan Partisi Genel Başkanı Mesut Yılmaz'ın Türk Demokrasi Vakfı Paneli'ndeki konuşması (10 Nisan 1997, Anavatan Partisi Araştırma Merkezi) yayın: 9.
2. Demokratik Sol Parti Seçim Bildirgesi, (DSP İle Dürüst Yönetim), Hakça Düzen, Ulusal Birlik, 1995.
3. Doğru Yol Partisi Tüzüğü ve Programı (24 Kasım 1990).
4. Refah Partisi Hükümet Programı (RP Genel Başkam ve Başbakan Necmettin Erbakan Tarafından TBMM'ye sunulan RP - DYP Koalisyon Hükümeti Programı.

EK I

DİLBİLİMCİ PROF. DR. TOVE SKUTNABB-KANGAS İLE RÖPORTAJ

DİLBİLİMCİ PROF. DR. TOVE SKUTNABB-KANGAS İLE RÖPORTAJ

"Dünyanın her yerinde, eğer çocuklar eğitim dilini anlamıyorlarsa, eğitim sisteminin dışına itilirler."

Tove Skutnabb-Kangas

Prof. Tove Skutnabb-Kangas, çokdillilik, dilsel ve kültürel çeşitlilik, biyoçeşitlilik, çok dilli eğitim modelleri, dilsel insan hakları ve dille ilişkili diğer birçok alanda çok sayıda ürün vermiş dünyaca ünlü bir dilbilimci. 25-26 Şubat 2012'de Barış ve Demokrasi Partisi'nin Ankara'da düzenlemiş olduğu "Dinmeyen Çığlık: Dersim Hakikat ve Yüzleşme Konferansı"na katıldı. "Bir Soykırım olarak Zoraki Dilsel Asimilasyon ya da Çokdillilik ve Dilsel İnsan Hakları" başlığıyla bir konuşma yaptı. 26 Şubat 2012'de Tove Skutnabb-Kangas'la bu röportajı yapma olanağı buldum.

* * *

Zeri İnanç- ***Prof. Tove Skutnabb-Kangas, öncelikle sizinle röportaj yapmamı kabul ettiğiniz için teşekkür ederim. Size uzmanlık alanınız olan dil haklarıyla ilgili ve ayrıca, Kürt sorununun dil-bağlantılı meseleleri hakkında bazı sorularım olacak. İlk sorum şu: Kürtlerin dilsel ve kültürel soykırım yaşadıklarını söylüyorsunuz. Sizce bu süreç nasıl değiştirilebilir, bu anlamda herhangi bir olumlu değişim görüyor musunuz?***

Tove Skutnabb-Kangas- Söze, sizlerin, Kürtlerin ve Türklerin, ne gibi değişiklikler olabileceği ve ne yönde olabileceği konusunda çok çok daha fazla şey bildiğinizi söyleyerek başlamak isterim. Sizler uzmansınız; ben, durumu belli ölçüde izlemeye çalışıyor olsam da dışarıdan biriyim. Durumun analizi bakımından ben çok kötümserim. Çok sayıda olumlu değişiklik olduğunu düşünmüyorum. Uzlaşmaya yönelik bazı küçük meseleler çözüme kavuşturulmuştur. Örneğin şimdi sokakta Kürtçe konuşabilirsiniz ya da [Ragıp] Zarakolu gibi yayıncılar cezaevine giriyor olsa bile, belli koşullar altında Kürtçe kitap basabilirsiniz... Bunlar küçük değişiklikler, ancak anayasa Kürtler için belirli haklar içermedikçe, Kürtler bu ülkenin temel bir parçası olarak kabul edilmedikçe, en azından, asgari olarak azınlık haklarına sahip olmadıkça durum çok fazla değişmeyecektir.

Durumu kim değiştirebilir? Büyük değişimler başladığında çoğu durumda bunu başlatan halktır. Büyük değişimler genellikle gücü elinde bulunduranların eliyle olmaz. Bu bakış açısından hareketle, şu anda gerçekten çok güçlü, tarihte hiçbir dönemde olmadığı kadar güçlü olan Kürt mobilizasyonu bir iyimserlik işaretidir. Bugün on binlerce Kürt sokaklarda. Hapse girmeye hazırlar, her şeyi yapmaya hazırlar ve değişimin şimdi gerçekleşmek zorunda olduğuna karar vermişler. Bir diğer olumlu işaret de, ordudan, iş dünyasından, şirketler dünyasından bazı kişilerin de, yaptıklarından dolayı belli ölçüde mahkeme önüne çıkarılıyor olmalarıdır. Ancak bu alanda adil bir şeylerin olacağını söylemek için henüz çok erken. En azından bu yönde bazı gelişmeler var ve iş dünyasından çok sayıda insan, Türkiye'nin, örneğin AB ile ilişkilerinde bir parya konumunda

olması halinde, ki şu anda öyle, bunun iş hayatlarına zarar vereceğini açıkça görebiliyor.

Öte yandan dış güçleri düşünecek olursak, bu güçler, en azından 2007 yılından beri, Türkiye'nin askeri olarak yaptıklarında hatta ekonomik edimlerinde ve başka şekillerde çok belirleyici olmuşlardır; bu dış güçler esas olarak Amerika Birleşik Devletleri, belli ölçüde Britanya, Fransa ve diğer ülkelerdir. Bu güçler, Kürtlerin durumunun değişmesinin kendi çıkarlarına olduğunu düşünmedikleri sürece muhtemelen bir değişim olmayacak ve ben çok iyimser değilim. Obama çok daha fazla şey yapabilirdi ama yapmadı ve Lockheed Martin gibi şirketler dünyasının etkisi altında. Dolayısıyla, biraz olsun iyi niyet sahibiyse bile (ve ben artık bundan emin değilim), hele şimdi, özellikle de ABD'de seçimlerin yapılacağı, Cumhuriyetçilerin oldukça güçlü olduğu bir zamanda, Obama'nın bir şey yapması çok zor. Dolayısıyla benim değerlendirmem oldukça kötümser bir değerlendirme. Ama öte yandan Kürtlerin gücünü görmekten sevinç ve mutluluk duyuyorum. Bu, nihayetinde kazanmaya götürecek bir şeydir.

Z. İnanç- ***Farklı alfabelerin kullanılıyor olması Kürtler arası iletişimde ve düzenli bilgi akışında sorun yaratan bir durum. Sizce bu sorun nasıl aşılabilir?***

Tove Skutnabb-Kangas- Burada iki soru var. Biri, bir dili veya diyalekti nasıl tanımladığınıza bağlı olarak, farklı Kürt dilleri ya da diyalektlerinin varlığı, diğeri ise alfabe. Bu konuda, karşılaştırma yapılabilecek çok sayıda örnek yok. Örneklerden biri Samiler, sömürge diliyle söylersek Laponlar, Avrupa Birliği'ndeki tek yerli halk... Ren geyikleri vs. olan bir halk... Bu halk dört farklı ülkede yaşıyor:

Norveç, İsveç, Finlandiya ve Rusya'da... Üç İskandinav ülkesinde kullandıkları alfabe aynı ama Rusya'da farklı bir alfabe kullanıyorlar. Rusya'da çok az Sami var ama Rusya'daki Samiler Norveç'e, bütün eğitimin Sami dilinde yapıldığı tek üniversitede okumaya geldiklerinde, çoğunlukla en büyük Sami dili olan Kuzey Sami dilinde eğitim görüyorlar. Dolayısıyla alfabeyi değiştirmek zorunda kalıyorlar ama bunun kendileri için çok kolay bir şey olduğunu çünkü alfabe farklı olsa da sonuçta bunun aynı dil olduğunu ifade ediyorlar. Buradan, en az 300 dilin konuşulduğu (1954'te yapılan bir nüfus sayımına göre 1600'den fazla dil vardı) Hindistan gibi ülkelere bakacak olursak, bu dillerin çoğunun farklı bir alfabesi var. Eğitim sisteminde farklı alfabelerin kullanılması konusunu inceleyen Hintli araştırmacılar, çocuklar kendi alfabeleriyle okumayı ve yazmayı bir kez öğrendiler mi, başka bir alfabeye geçmelerinin çok kolay olduğunu çünkü söylenen şeyin yazı olarak gördüğü şeyle nasıl bir ilişkisi olduğuna dair süreci öğrenmiş olduklarını ifade ediyorlar. Bir alfabeden diğer bir alfabeye geçmenin, diğer alfabe tamamıyla farklı olsa bile bunun çocuklar için kolay olduğunu söylüyorlar. Bu nedenle alfabe sorununu eğitim açısından çok önemli teknik bir sorun olarak görmüyorum. Bu daha çok davranışsal bir sorun. İnsanlar kendi alfabelerini seviyorlar ve ona bağlılık gösteriyorlar. Bu duygusal bir davranış ve bunu değiştirmek, bir alfabeyle okumaktan diğer bir alfabeyle okumaya geçmekten çok daha zor. Bu, başka bir alfabeyle okumak isteyip istemediğinize ilişkin bir sorun. Farklı Kürt dilleri ve diyalektlerinden söz etmek gerekirse, aralarında çok büyük farklılıklar var ama onları tek bir standartta aynılaştırmaya çalışmak, çok büyük ihtimalle çok olumsuz duygulara neden

olur. Samileri örnek verecek olursam, çok küçük Sami dillerinden biri, 350 kişinin konuştuğu, daha fazla değil, Skolt Sami dili, neredeyse ölmüştü çünkü birbiriyle rekabet halinde, iki farklı ortografisi, aynı dilin iki farklı yazım biçimi vardı. Sami dili bu yazım biçimlerinin birbiriyle mücadelesi nedeniyle neredeyse ölmüş bir dil idi. Şimdi, çok güçlü bir yeniden canlandırma süreci yaşıyor ancak bu iki yazım biçimi arasındaki mücadelenin yarattığı olumsuz duyguları aşmak 20 yıldan fazla sürdü. Bu nedenle standartlaştırmanın iyi bir şey olduğunu düşünmüyorum. Bazı politikacılar bütün Sami dillerinin, diyalektlerinin standartlaştırılması gerektiği önerisinde bulunuyorlar. Sami halkının çoğunluğu bunu istemiyor. Biraz çaba göstererek, sözcükler birbirinden çok farklı olsa da hatta gramerde bazı farklılıklar olsa da, birbirlerinin dillerini anlar hale gelebiliyorlar. Bu konularda çalışan çok iyi Kürt dilbilimciler var ve bu konularda çokça da tartışma var. Örneğin Amir Hassanpour, Jaffer Sheyholislami bu konularda çok yazı yazan kişilerdir. Bu konularda araştırma yapan çok sayıda Kürtçe uzmanı var. Ve yine söylemem gerekirse ben dışarıdan biriyim, yabancıyım. En iyisini Kürtler bilir.

Z. İnanç- ***Onbinlerce Kürdün sokaklarda olduğunu, hak talep ettiklerini söylediniz. Haklarını elde etmek için uğraşıyorlar. Sizce Kürtler ne tür haklar talep etmelidirler? Uluslararası bağlamda, Kürtlerden söz edildiğinde, örneğin insan hakları bağlamında Kürtler ele alındığında, yaşadıkları ülkelerdeki konumları bakımından zaman zaman azınlık olarak ele alındıklarını görüyoruz. Sizce Kürtlerin talep ettikleri haklar azınlık hakları mı, Kürtler bu hakları mı istiyor? Sizce Kürtler azınlık mıdır? Sizce Kürtler yerli halk olarak haklar talep edebilirler mi?***

Tove Skutnabb-Kangas- Azınlık olmakla ki Kürtler, yaşadıkları her ülkede sayısal bakımdan azınlıktırlar, bir yerli halk olarak haklar talep etmek arasındaki farkı düşünecek olursak, aralarında hayli büyük bir fark var.

Kürtler en azından azınlık haklarına sahip olmalıdırlar. Dil ve eğitim hakları bakımından yerli halklar, azınlıkların sahip olduğu haklardan daha güçlü haklara sahiptirler. Ama bu yine de Kürtlere kalmış bir şey. Eğer bir azınlığın ne olduğuna ilişkin tanımları düşünecek olursak, uluslararası düzeyde kabul edilmiş tek bir azınlık tanımı yoktur. Birçok azınlık tanımı vardır ama bütün bu tanımlar birbirine çok benzer. Bir azınlığın nasıl tanımlanacağıyla ilgili bütün kitapları okuyan bazı uluslararası uzmanlar, "bir azınlığı gördünüz mü onu tanırsınız" demeye başlamışlardır. Kürtler asgari olarak azınlık haklarına sahip olmalıdırlar. Benim ülkem Finlandiya'da, dilleri ülkenin her yerinde resmi dil olan iki grup var; Fince konuşanlar ve İsveççe konuşanlar. İsveççe konuşanlar nüfusun % 6'sından azını oluşturmaktadır ve İsveççe konuşanların çoğu, kendilerine azınlık denildiğinde (ki sayısal olarak elbette azınlığız) buna kızmaktadırlar. Bizler hukuksal bakımdan bu ulusun eşit bir parçasıyız. Bir ulus, hiçbirini azınlık olarak tanımlamadan birçok etnik grubu bünyesinde barmdırabilmelidir. Azınlıkların sahip oldukları hakların ne olduğuna baktığımızda, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun kabul ettiği Ulusal ya da Etnik, Dinsel ve Dilsel Azınlıklara Mensup Kişilerin Hakları Bildirgesi var. Adı üstünde bu bir bildirge, bir sözleşme değil; yani bildirgeyi kabul etmiş devletler açısından bağlayıcı değil. Bağlayıcı değil ve birçok hak tanıyan bir belge değil, çünkü çok ama çok sayıda çekinceleri var; önce 'şu koşulda şu şu haklarınız vardır' deniyor. Sonra da çok sayıda

koşul önünüze konuyor ve eğer devlet bu hakları vermek istemiyorsa o zaman 'onlar bu koşulları yerine getirmediler' diyebilir. Yani bu bildirge birçok hak tanıyan bir bildirge değil. Bildirgenin uzmanlarca yapılan yorumları var ve bu yorumlar, bildirgenin söylediklerini çok ileriye taşıyan yorumlar. Bu uzman yorumları çok önemli ve eğer devletler bu uzman yorumlarını dikkate alırlarsa, durum, okullarda, medyada ve her yerde çok daha iyi bir hale gelir. Benzer şekilde Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nm (AGİT) Ulusal Azınlıklar Yüksek Komiserliğinin ulusal azınlıkların hakları konusunda tavsiyeleri var. Türkiye, Kürtleri en azından ulusal azınlık olarak kabul etmiş olsa bu durumda söz konusu tavsiyeler uygulanır. Bu tavsiyeler eğitim alanında da BM Bildirgesi'nin sağladığı haklardan çok daha fazlasını sağlamaktadır. Örneğin AGİT Yüksek Komiserliğinin Lahey Tavsiyeleri'nde, dün sözünü ettiğim batıran eğitimin, örneğin Kürt çocuklarının sadece Türkçe dilinde eğitim görmesinin, egemen dilde eğitim görmesinin, devlet dilinde eğitim görmesinin, uluslararası standartlara uygun olmadığı ifade edilmektedir. Türkçe bağlamında bu, Kürt çocuklarına Türkçe eğitim vermenin "uluslararası insan hakları standartlarına uygun" OLMADIĞI anlamına gelmektedir. Kürt çocukları, en az ilk 6 yıl, mümkünse 8 yıl, eğitim dilinin bütün derslerde asıl olarak Kürtçe olduğu bir eğitim almalıdırlar. Öğretmenlerin, ikinci dil olarak Türkçe öğreten öğretmenler de dahil, ikidilli olmaları gerekir. Çocukların iki dili karşılaştırabilmeleri ve böylece her ikisini de daha iyi düzeyde öğrenebilmeleri için, öğretmenlerin hem çocuğun dilini hem de Türkçeyi bilmeleri gerekir.

Kürtlerin yerli halk statüsü talep etme olasılığına baktığımızda, Kürtler bu durumda "Biz yerli bir halkız, bizler

hepimiz her zaman bu bölgelerde yaşadık ve işgale uğradık. Bizler hâlâ dilimizi ve kültürel geleneklerimizi koruyoruz ve onları korumak, sürdürmek istiyoruz ve her zaman yaşamış olduğumuz yaşam tarzını elbette 'modernleştirerek' korumak, sürdürmek istiyoruz" demiş olurlar. Prensip olarak, Kürtlerin yerli halk olduklarını ileri sürmeleri mümkündür. Bu durumda Kürtlere kısmen, yerli halklara kendi geleceğini belirlemekte çokça hak tanıyan 169 no.lu ILO Sözleşmesi ve elbette 2007 Eylülünden beri var olan Birleşmiş Milletler Yerli Halkların Hakları Bildirgesi uygulanır. Ama burada da söylenmesi gereken, bunun sadece bir bildirge olduğudur, bu bir sözleşme değildir. Bu bildirgeyi bağlayıcı bir sözleşmeye dönüştürmeye çalışan güçler var ama bugüne kadar bu gerçekleşmiş değil. Ancak bu bildirgeye uymayan devletleri, yapması gerekeni yerine getirmediği için mahcup hissettiren kuvvetli bir manevi güç var. Ve hangi ülkenin bu bildirgenin hangi kısmını uyguladığını takip eden çok ve çeşitli izleme organları var.

Z. İnanç- ***Devletlerin mahcup edilmeyi önemsediğini, bunu dikkate aldığını düşünüyor musunuz?***

Tove Skutnabb-Kangas- Türkiye önemsemiyor. Size 1990'lı yıllardan bir örnek vereyim. İsveç'te, Finlandiya ile İsveç arasında bir sınır şehri olan Haparanda'da, kreşlerdeki çocukların çoğunluğu Fince konuşan çocuklardı. Bu kreşlerdeki personelin çocuklarla Fince konuşmalarına izin verilmemesi kararlaştırılmıştı. Aileler ve örgütler bu durumu değiştirmek için her şey yaptılar, ayrımcılık konusundaki Ombudsman'a da gittiler ama hiçbir şey değişmedi. Başbakana mektuplar yazdık, işe yaramadı. Bunun bir ayrımcılık olduğunu göstermeye çalıştık. O sıralarda, üç yılda bir yapılan

Uluslararası Sosyoloji Kongresi vardı. Bir protesto metni yazdım ve aynı protesto metni içinde Türkiye'nin ve İsveç'in, her ikisinin de ayrımcılık yaptığını, çocukların dil haklarını ihlal ettiklerini söyleyerek protesto ettim. Çok sayıda sosyoloji profesörü bu metni imzaladı ve bu metin Türkiye başbakanına ve İsveç başbakanına gönderildi. Ertesi hafta İsveç'in tutumu değişti. Türkiye'de değişen bir şey olmadı. İsveçliler Türkiye ile aynı protesto metninde yer almaktan hicap duydular, değişmek zorunda kaldılar, bunun böyle olmasını istemediler. Türkiye'de hiçbir şey olmadı. Bu nedenle Türkiye'nin bu şekilde mahcup edilebileceğini sanmıyorum. Çünkü Türkiye her zaman çok çok daha kötü şeyler yapıyor; sadece dilsel ve kültürel soykırım değil, insanları öldürerek ve BM Soykırım Sözleşmesi'nin 2(c) maddesinde belirtildiği üzere "grubun bütünüyle veya kısmen fiziksel varlığını ortadan kaldıracağı hesaplanarak yaşam koşullarını kasıtlı olarak değiştirmek" suretiyle fiziksel soykırım da yapıyor. Yine de, çok sayıda uluslararası insan hakları belgesi, hem eğitim hem de dil hakları bakımından, kendi geleceğini belirleme hakkı bakımından vs. azınlıkların sahip olduğu birkaç haktan daha fazla haklar tanıdığı için, yerli halkların haklarını talep etmek de bir yol olabilir.

Z. İnanç- ***Kürt sorunu özü itibariyle bir dilsel sorun mudur sizce? Kürt sorunu nasıl bir sorundur?***

Tove Skutnabb-Kangas- Bu bir iktidar sorunudur, iktidar ilişkileri sorunudur. Dün söylediğim şeylerden bazılarını düşünecek olursak, eğer iktidar ve ekonomik kaynaklar etnik ve dilsel farklılıklar temelinde paylaşılmışsa, siyasal iktidar, ekonomik kaynaklar da sistematik bir şekilde etnik ve dilsel farklılıklara göre paylaşılmış olur. Böylece belirli bir

etnik ve dilsel gruba mensup kişiler, diğer bir etnik ve dilsel gruba mensup kişilerin iktidardan ve ekonomik kaynaklardan aldığından daha az pay alırlar (Türkiye'de olan budur). Bu durumda, gerçekte ekonomik ve politik kaynaklarla ilgili ve bu kaynakların insanlar arasında nasıl eşitsiz paylaşıldığıyla ilgili bir çatışmayı dilsel bir çatışma veya etnik bir çatışma olarak adlandırmak kolaylaşır. Ama elbette Kürt sorunu bir dilsel sorundur da, elbette...

Z. İnanç- ***Dilsel hakların resmi olarak tanındığını ve buna uygun olarak bazı pratik adımların atıldığını, örneğin, çokdilli eğitimle artırıcı eğitimin, anadili temelli bir eğitimin benimsendiğini düşünelim. Böylesi bir gelişmenin Kürt sorununun çözümü bakımından ne tür sonuçları olur? Bu, ne ölçüde bir çözüm olur?***

Tove Skutnabb-Kangas- Dün sözünü ettiğim, Herkes için Eğitim (Education for All) inisiyatifinin 2010 yılı İzleme Raporu'nun verdiği rakamları düşünecek olursak, diğer şeylerin yanı sıra, Türkiye'de en yoksul ailelerden kız çocuklarının temel eğitim durumunun da incelendiği bu rapora göre, en yoksul ailelerden Kürt kız çocuklarının % 43'ü iki yıldan daha az temel eğitim almaktadırlar, bu konudaki Türkiye ulusal ortalaması ise % 6'dır. Bu, en yoksul kesimden Kürt kız çocuklarının çok az temel eğitim aldıklarını göstermektedir. Bu çocuklar, en yoksul Türk kız çocuklarına nazaran neden çok daha az temel eğitim almaktadırlar? Çünkü öğretmeni anlamıyorlar. Ve dünyanın her yerinde, eğer çocuklar eğitim dilini anlamıyorlarsa, eğitim sisteminin dışına itilirler. Bazı insanlar bu durumdaki çocukların okulu terk ettiklerini söylerler. Bu, çocukları suçlayan bir tutumdur. Oysa bu çocuklar okulu terk ETMİYORLAR;

eğitim sisteminin örgütlenme biçimi sebebiyle okulun dışına itiliyorlar. Yani bu çocuklar okulda başarısız değiller, okul, sistematik ve kasıtlı olarak onları başarısız kılıyor.

Şimdi, eğer eğitim anadili temelinde ve çokdilli eğitim biçiminde düzenlenmiş olsa, en yoksul kesimden olan kız çocukları da dahil bütün Kürt çocukları, okulda kalmaya devam ederler, öğretmeni anlarlar. Çok daha iyi bir eğitim görürler. Anadili eğitimi temelinde çokdilli eğitime başlayan bütün ülkelerde bunun böyle olduğunu görebiliriz. Bu durumda çocuklar çok çok daha başarılı oluyorlar. Kürt çocuklarının ve gençlerinin böyle bir eğitim aldıklarını düşünecek olursak bu durumda Türkiye'deki sistemi çok daha iyi anlayacaklardır çünkü daha iyi bir temel eğitim alacaklar, üniversiteye bile çok daha fazla sayıda kişi gidebilecektir. Sadece Kürtçe değil çok iyi derecede Türkçe de öğrenecekler ve iyi derecede İngilizce bilecekler çünkü bu eğitim sisteminde üçüncü bir dili, şimdi olduğundan ve Türk çocuklardan çok daha iyi öğreneceklerdir. Kendi durumları hakkında düşünme ve bunu tahlil etme kapasiteleri çok daha iyi olacaktır ve eğer durumunuzu analiz edebiliyorsanız, harekete geçmek için çok daha iyi olanaklara sahipsiniz demektir. Dolayısıyla bu, Kürtlerin kapasitesini, yaşam koşullarını değiştirme becerilerini artıracaktır. Temel olarak anadilinde eğitimin yararı budur.

Z. İnanç- ***Dillerin % 50'sinin 2100 yılına kadar kaybolacağı-kaybedileceği / 'tehlike altında dil' haline geleceğini gösteren araştırmaları göz önünde bulundurarak, Kürtçenin ve Türkçenin geleceği konusunda ne söylersiniz?***

Tove Skutnabb-Kangas- İlk olarak bu oranın % 90 olabileceğini, örneğin Michael Krauss'un böyle söylediğini,

dillerin % 90'ının yok olabileceğini, yok edilebileceğini, ölebileceğini söylediğini belirtmek gerek (Michael Krauss 1992'de bu konudan söz etmeye başlayan ilk kişidir). M. Krauss bu oranın % 90'a varabileceğini düşünmektedir. UNESCO farklı yayınlarında her iki rakamı da, %50'yi de % 90'ı da kullanmıştır ve % 90 tahmini çok gerçekçi bir değerlendirmedir. Kürtçe elbette yok olmayacaktır. Kürt dili, sayıca dünyanın en büyük dilleri arasında, çok büyük bir dildir; bu dili konuşan çok sayıda insan var ve bu dil yok olmayacak. Türkçe yok olmayacak. Ve artık insanlar kendi dillerini kaybetme pahasına İngilizceye geçilmesine, İngilizcenin kendi dillerinin yerine geçmesine gitgide daha fazla direnç gösteriyorlar. Bunun nedeni, kısmen, bütün dünyada, Asya'da, Afrika'da, başka yerlerde, çocuklara İngilizce eğitim verilmesinin giderek daha fazla bir felaket halini almış olmasıdır. İngilizce yapılan eğitimden alınan sonuçlar çok çok kötü; çocuklar İngilizceyi iyi öğrenmiş olmuyorlar, kendi dillerini de öğrenmiyorlar. Oysa çocuklara kendi dillerinde eğitim verilmesi ve İngilizcenin ikinci veya üçüncü dil olması iyi sonuçlar veriyor. Bu nedenle bence önümüzdeki 10 yıl, 20 yıl içinde, İngilizce eğitime geçilmesine karşı dünya çapında gerçek bir direniş olabilir. Bu, orta büyüklükteki diller için çok iyi sonuçlar doğurabilir. Ayrıca, çok küçük diller arasında da çok güçlü bir yeniden canlandırma çalışması söz konusu. Ben şu anda, Anar-Sami dilinin yeniden canlandırılması konusunda kitap yazan iki kadınla (Marja-Liisa Olthuis ve Suvi Kivelä ile) birlikte çalışıyorum. Dünyada Anar-Sami dilini konuşan kişi sayısı maksimum 350 ve müthiş bir yeniden canlandırma faaliyeti içindeler. Şu anda üç tane 'dil yuvaları' var; yani 1-6 yaş arası çocukların geldiği gönüllü kreşleri var. Gelen çocuklar genellikle Anar-

Sami dilini hiç bilmiyorlar ama orada onlarla sadece Anar-Sami diliyle konuşuluyor. Anne babaları ile büyükanne ve büyükbabalarının çoğu bir zamanlar Anar-Sami dilini konuşan ama zorla asimilasyona maruz kalan kişiler ve şimdi dillerini geri kazanıyorlar. Anar-Sami dilini bilen yaşlılar, Anar-Sami dilini ikinci dil olarak bilen gençlerle birlikte kreşe gelen çocuklara bu dili öğretiyorlar. Okullarda 6. sınıfa kadar, Anar-Sami dilinde eğitim veren sınıflar var ve bunu görmek müthiş bir şey. Bütün bunlar yaşanabiliyor.

Örneğin, 100'den fazla dilin olduğu Nepal'de nüfusun %51'i anadili olarak Nepal dilini değil başka bir dili konuşuyor. Nepal'de çocukların en azından ilk iki yıl kendi anadilleriyle eğitim görmelerinin sağlanması planlanıyor. Nepal Eğitim Departmanının Genel Direktörü, Lava Deo Awasthi, bunun doğru bir yol olduğundan kesinlikle emin ve bunu başarmak için çok çalışıyor (bu arada kendisi benim eski bir doktora öğrencim). Orada harika şeyler oluyor. Hindistan'da onbinlerce aşiret çocuğu/yerli halk çocuğuna son 10 yılda kendi dillerinde eğitim verilmeye başlanmıştır. Daha önce öldürülen bu diller şimdi yavaş yavaş gelişmeye başladılar. Birkaç Latin Amerika ülkesinde, Afrika'nın birçok yerinde benzer şeyler yaşanıyor. Bu nedenle, dilleri öldürme, onları tehlike altındaki dil haline getirme konusundaki eğilimin değişmeye başladığı yönünde bir umut var. Ve Kürtçe her zaman yaşayacaktır, Türkçe de öyle.

Z. İnanç- ***Türkiye'nin, şu anda neredeyse durma noktasına gelmiş olan AB üyelik süreci, konusunda ne düşünüyorsunuz? Kürtlere yönelik politikasında ve diğer sorunlarında gerçek bir değişiklik olmadan Türkiye'nin AB'ye üye olabilmesi mümkün müdür sizce?***

Tove Skutnabb-Kangas- Bütün AB raporlarını, Kıbrıs sorununa verilen önemi, Kürt sorununun bazı insanlar haricinde fazla önemsenmemesini düşünecek olursak, Türkiye'nin Kürt sorununda hiçbir değişim olmaksızın AB'ye üye olabileceğinin mümkün olduğu düşünülebilir. Bence bu mümkün değil. AB içinde halen ahlaki olarak dürüstlüğünü yitirmemiş yeteri düzeyde bir güç var. Öte yandan azınlık sorunlarının çözülmemiş olduğu, kendi azınlıklarının sahip olması gereken haklara sahip olmadığı AB üyesi ülkeler var. Bu ülkeler, kendi ülkelerinde yapmadıkları şeyleri Türkiye'den isterken biraz olsun dikkatli davranmak zorundadırlar. Ama ben Kürt sorununda gerçek anlamda büyük bir değişim olmadan Türkiye'nin AB'ye üye olabileceğini sanmıyorum. Ve elbette ki yeni anayasa ve bunun nasıl bir anayasa olacağı, terörle mücadele yasasının ne olacağı, Kürt haklarının ne olacağı, eğitimin nasıl düzenleneceği vs. kesinlikle belirleyici olacaktır.

Z. İnanç- ***Çok teşekkürler Prof. Tove Skutnabb-Kangas***

Türkçesi: ***Zeri İnanç***

EK II

DİLİMİZ VARLIĞIMIZ
DİLİMİZ KİMLİĞİMİZDİR

D A V A D O S Y A S I

T.C.
İSTANBUL
5. NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
BAŞKANLIĞI

MÜTEFERRİK KARAR

MÜT-KARAR NO : 2002/162
HAZIRLIK NO : 2002/668
YEDEK ÜYE : Seyhan ILIPINAR-15085
Z.KATİBESİ : Safinaz TEKİN-112

İstanbul DGM C. Başsavcılığının 01.04.2002 gün ve 668 sayılı yazıları ve buna bağlı İstanbul'da ARAM yayıncılık tarafından basılıp yayınlanan DİLİMİZ VARLIĞIMIZ DİLİMİZ KİMLİĞİMİZDİR adlı GÜLÇİÇEK GÜNEL TEKİN tarafından yazılan kitabın Martz 2002 tarihli baskısı okundu.

DGM C. Başsavcılığınca bahsedilen kitabın 117-118 sayfalarında SONUÇ ÇÖZÜM ÖNERİLEMİZ başlıklı yazıda halkı ırk ayrımı gözeterek kin ve düşmanlığa tahrik suçunun işlendiği belirtilerek adı geçen kitabın TC. Anayasanın 28, CMUK 86 ve 5680 Sayılı Yasanın Ek 1 / 2 maddeleri uyarınca TOPLATILMASINA karar verilmesi istenilmiş olup, istem yapılan inceleme sonunda yerinde görülmekle;

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ :

İstanbul'da ARAM yayıncılık tarafından basılıp yayınlanan DİLİMİZ VARLIĞIMIZ DİLİMİZ KİMLİĞİMİZDİR adlı GÜLÇİÇEK GÜNEL TEKİN tarafından yazılan kitabın Mart 2002 tarihli baskısı ile ilgili olarak İstanbul DGM C. Başsavcılığının yukarıda belirtilen talebi yerinde görülmekle adı geçen kitabın Anayasanın 28, CMUK.86 ve 5680 Sayılı yasanın Ek 1 / 2 maddesi gereğince **TOPLATILMASINA**, kararın gereği için İstanbul DGM C. Başsavcılığına iadesine, yapılan inceleme sonucunda itirazı kabil olmak üzere karar verildi. 01.04.2002

Z.KATİBESİ-112 YE[illegible]-15085

T.C.
İSTANBUL
DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI

HAZIRLIK NO: 2002/668 ***01.04.2002***

İSTANBUL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
GÜVENLİK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜNE

İstanbul' da ***ARAM Yayınları*** *tarafından basılıp yayınlanan* ***"DİLİMİZ VARLIĞIMIZ DİLİMİZ KİMLİĞİMİZDİR"*** *adlı* ***GÜLÇİÇEK GÜNEL TEKİN*** *tarafından yazılan kitabın Mart 2002 tarihli nüshası hakkında hazırlık soruşturması başlatılmış olup, yayınevi sorumlu yazı işleri müdürünün tespit edilerek, ifadesine başvurulacağından nüfus cüzdanı ile birlikte en kısa zamanda mutlaka Cumhuriyet Başsavcılığımızda hazır bulundurulması rica olunur.*

HADİ SALİHOĞLU - 22866
İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi
Cumhuriyet Savcısı

-TUTANAK-

İlimizde Aram Yayıncılık tarafından yayınlanan "Dilimiz VARLIĞINIZ - Dilimiz KİMLİĞİNİZDİR" adlı Gelecicilik Genel TEKİN'in yazdığı Mart 2002 tarihli kitap, "İst. 3 Nolu DRM'nin 01-04-2002 tarih ve 2002/162 Müt. sayılı ile Toplatılmasına karar verildiği ile Yayıncılık Sorumlusunun en kısa zamanda İlçeli C. Başsavcılığına gitmesi hususu yayıncının gelmesinde burada bulunan Fatih TAŞ'a tebliğ edilerek kararın bir suretinin kendisine verildi. Yayıncının Sahibi ve sorumlusu kendisinin olduğunu en kısa zamanda İlçeli C. Başsavcılığına ifade vermesi gerektiğini, kitaptan (300) Adet basım yapıldığını dağıtımını kendilerinin yaptığını, ellerinde bulunmadığını, kontrolde rastlanmamış, kontrolde bulunan zararlarının bulunmadığını beyanla; işbu tutanak mahallinde tanzimle imza altına alındı. 01-04-2002 Saat: 13.00

89211

ISSPTT

Fatih TAŞ
Aram Yayıncılık Ltd

Avukat Özcan KILIÇ
İstiklal Cad. Ayhan Işık Sok.
4 /7 Beyoğlu-ISTANBUL
Tel: (0.333) 340 43 62
(0.212) 244 07 00

İSTANBUL 5 NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
BAŞKANLIĞI'NA

Müteferrik No: 2002 / 162
Hazırlık No: : 2002/ 668

TOPLATMA KARARINA
İTİRAZ EDEN : Fatih TAŞ

V E K İ L İ : Av. Özcan KILIÇ-İstiklal Cad. A.Işık Sok. 4/ 7 Beyoğlu-İSTANBUL

Ö Z Ü : İstanbul 5 Nolu DGM Yedek Yargıçlığı'nın 2002/162 Müt. Sayılı 01.04.2002 tarihli toplatma kararının kaldırılması istemidir.

AÇIKLAMALAR :

1-) Müvekkilimin sahibi olduğu ARAM Yayıncılık Şirketi tarafından yayımlanan ve yazarı Gülçiçek Günel TEKİN olan **"DİLİMİZ VARLIĞIMIZ, DİLİMİZ KİMLİĞİMİZDİR "** isimli kitabın, Mahkemeniz Yedek Yargıçlığı tarafından 01.04.2002 tarihli ve 2002/ 162 Müteferrik Sayılı kararı ile toplatılmasına karar verilmiştir.

2-)Toplatma kararına gerekçe olarak; Sözkonusu yayının 117-118.. sayfalarında yeralan: "SONUÇ: ÇÖZÜM ÖNERİLERİMİZ" başlıklı yazıda; Halkı ırk, bölge ve sınıf farklılığı gözeterek açıkça tahrik etme suçunun işlendiği belirtilmektedir.

3-)Toplatma kararının gerekçesi hukuka ve yasaya aykırıdır. Sözkonusu kitap bir bütün olarak incelendiğinde, TCK. nun 312/2-son maddesinde tanımlanan suçun, unsurları yönünden oluşmadığı açıkça görülmektedir. Gerçekten de, hangi ırk, sınıf veya halkın diğerine karşı fark gözetilerek tahrik edildiği; Sözkonusun kitabın yayımlanmış olmasının kamu düzeni için ne şekilde bir tehlike yarattığı, kararda açıkça ortaya konulmamıştır. Kaldı ki sözkonusu kitap, bilimsel bir araştırma sonucu elde edilen bulgulara dayanılarak kaleme alınmış olup, yazarın kişisel görüş, öneri ve düşüncelerini içermektedir.

4744 sayılı yasa ile TCK. nun 312/2. Maddesi, "*Sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge farklılığına dayanarak halkı birbirine karşı, kamu düzeni için tehlikeli olabilecek bir şekilde düşmanlığa veya kin beslemeye alenen tahrik eden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.*" şeklinde yeniden düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu düzenlemeye göre, hakkında toplatma-yasaklama kararı verilen kitabın yayımlanmış bulunması tek başına bu suçun işlenmiş sayılması için yeterli değildir.

Bu anlamda kararın yeterli ve hukuka uygun bir gerekçesi bulunmamaktadır.

4-)Sözkonusu toplatma kararı hernekadar CMUK. nun 86. Maddesine dayanmakta ise de; Kararın Anayasa ve Avrupa insan Hakları Sözleşmesi hükümlerine aykırı olduğu; Bu bağlamda, ifade ve düşünce özgürlüğünü sınırlamaya ve ortadan kaldırmaya yönelik bulunduğunu da belirtmek isteriz.

SONUÇ : Yukarıda açıklanan nedenlerle; Hukuka, AİHS. Kurallarına, yasaya ve usule aykın verilmiş bulunan toplatma kararının kaldırılmasına karar verilmesini vekil olarak saygıyla dilerim. 11.04.2002

Eki: Vekaletname sureti.

Fatih TAŞ Vekili
Av. Özcan KILIÇ

K.K.

HAKİM 25941
11.04.2002 — Mütalaa beyanı konusunda
DGM C.Başsavcılığına

T.C.
İSTANBUL
5 NOLU DEVLET GÜVNELİK MAHKEMESİ
BAŞKANLIĞI

MÜT.KA. NO : 2002/211
HAZIRLIK NO : 2002/668 MÜTEFERRİK KARAR

BAŞKAN : KÖKSAL ŞENGÜN 20909
ÜYE : MUSTAFA ERSİN 19409
ÜYE : KEMAL CAN 25941
KATİP : ŞENEL YİRMİBEŞ

Mahkememizin 1.4.2002 tarih ve 2002/162 müt. 2002/668 sayılı müteferrik kararıyla, yazarı Gülçiçek Güney Tekin olan DİLİMİZ VARLIĞIMIZ,DİLİMİZ KİMLİĞİMİZDİR isimli kitabın toplatılmasına ilişkin karara Fatih Taş vekili Av.Özcan Kılıç tarafından itirazda bulunulmuş ve hazırlık evrakı DGM C.Savcısının görüşü ile birlikte mahkememize gönderilmiş olmakla,evrak incelendi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ

Yazarı Gülçiçek Güney Tekin olan DİLİMİZ VARLIĞIMIZ,DİLİMİZ KİMLİĞİMİZDİR isimli kitabın toplatılmasına ilişkin Mahkememiz yedek üyeliğince verilen 1.4.2002 tarih ve 2002/162 Müt.ka. 2002/668 Hazırlık sayılı müteferrik kararında bir isabetsizlik bulunmadığından,Fatih Taş vekili Av.Özcan Kılıç ın toplatma kararının kaldırılmasına ilişkin isteminin REDDİNE,

Kararın DGM C.Başsavcılığınca Av.Özcan Kılıç'a tebliğine,

Hazırlık evrakı üzerinde yapılan inceleme sonucu oybirliğiyle karar verildi. 12.4.2002

BAŞKAN 20909 ÜYE 19409 ÜYE 25941 KATİP

T.C.
İSTANBUL
DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI

HAZIRLIK	NO: 2002/668
E S A S	NO: 2002/ 482
İDDİANAME	NO: 2002/ 483

İ D D İ A N A M E
İSTANBUL ( ) NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİNE

DAVACI	:	K.H.
SANIK	:	FATİH TAŞ/ Hüseyin ve Gülperi oğlu, 1979 doğ. Van-Gevaş ilçesi, Kurultu köyü nüf. kay. olup, Keçi Hatun Mah. Millet Cad. No:11/8 Aksaray-İstanbul adresindeki yayınevinde bulunur.
SUÇ	:	Halkı ırk farklılığı gözetmek suretiyle kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmek.
SUÇ TARİHİ	:	01.04.2002
SEVK MADDELERİ	:	TCK. nun 312/2 ve son, 5680 s.k. nun Ek 2/1, TCK. nun 36. maddeleri.

HAZIRLIK EVRAKI TETKİK EDİLDİ :

Sanık **Fatih TAŞ'** ın sahibi ve sorumlu yazı işleri müdürü olduğu İstanbul'da **ARAM YAYINCILIK** tarafından basılıp yayınlanan **"DİLİMİZ VARLIĞIMIZ DİLİMZ KÜLTÜRÜMÜZDÜR"** adlı kitabın Mart 2002 tarihli baskısının incelenmesinde;

117. sayfasından başlayıp 120. sayfasında biten **"SONUÇ: ÇÖZÜM ÖNERİLERİMİZ"** başlıklı yazıda geçen **"...kürtçe eğitim esas olarak, kürtlerin kendi geleceklerini belirleme hakkına bağlıdır. Çünkü kürtler diğer halklar gibi azınlık veya topluluk değil, ulus özelliği gösteren bir halktır. Kürtlerin nasıl, kimlerle veya hangi statüde yaşayacaklarına karar verecek olan kürt ulusunun kendisidir. Kürtçe eğitim de bu hakkın kullanımına bağlı olarak şekillenecektir. Ulusların kendi geleceklerini belirleme hakkının, kürt ulusu için de bir hak olduğunu ve demokratik iddiasında olan herkesin, kürtlerin bu hak mücadelesinden yana olmaları gerektiğini belirtip, mevcut idare yapı temelinde kürtlerin eğitim alanındaki talepleri üzerinde durulacaktır... kürtlerin binlerce yıldan beri yaşadıkları ve nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturdukları Doğu ve Güneydoğu denilen coğrafya yerleşimi. Osmanlı döneminde başlayan ve Cumhuriyet ile günümüze kadar devan eden sürgünler, zora dayalı asimilasyon ve ekonomik nedenlerle Türkiye'nin batı bölgelerindeki yerleşme. Yerleşmelerden birincisi, kendi topraklarında nüfusun çoğunluğunu oluşturan bir ulusa, ikincisi ise azınlık teşkil eden topluluğa tekabül eder. Eğitim alanındaki öneriler de bu konumlanmaya uygun olarak farklılık gösterecektir. Bölgedeki ilk, orta ve yüksek dereceli okullardaki eğitim dili kürtçe olmalıdır. Ders kitapları ve programları kürtçe yazılmalı, öğretmen ve öğretim üyelerinin derslerini kürtçe verebilmeleri için hızlı-kısa kurslardan geçirilmeleri sağlanmalıdır. Bölgedeki eğitim fakültelerine yenileri de ilave edilerek kürtçe eğitim**

veren okullara öğretmen yetiştirilmelidir. Ayrıca İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Mersin gibi büyük şehirlerin üniversitelerinde de kürt dili, kürt dili ve edebiyatı bölümleri açılarak, hem kürt kültürünün araştırılması, hem de kürtçe eğitime katkı sağlayacak öğretmen ve öğretim üyelerinin yetiştirilmesi sağlanmaktadır. Bölgede gerek Türkler, gerekse de başka milliyetlerden isteyenler için Türkçe eğitim verecek okullar olmalıdır. Ayrıca kürt ve Türk olmayan ulusal toplulukların (Arap, Ermeni, Asuri vs.) da kendi dilleriyle eğitim yapmalarına olanak sağlayacak okullar açılmalıdır. Kürtçe eğitim veren okullarda Türkçe, diğerlerinde kürtçe sorunlu ders olmalıdır (kürtçe ve Türkçe resmi dil olmalıdır). Bölgenin dışında, Türkiye'nin çeşitli yerlerinde yerleşmiş kürtler için de kürtçe eğitim veren okullar açılmalıdır. İlk ve orta derecedeki bu kürt okulların sayısı şehirlerdeki kürt nüfusu ve kürtçe öğrenim görmek isteyecek kürtlerin sayıları gözönüne alınarak tespit edilmelidir. Bu okullarda da kürtçe zorunlu ders olmalıdır. Ayrıca yeterli sayıda kürt öğrencinin bulunmadığı yerlerdeki Türkçe eğitim veren okullara kürtçe dersi konulmalıdır. Anadilinde eğitim yalnızca kürtlere değil, Türkiye'de yaşayan Laz, Çerkes, Arap, Gürcü, Asuri vs. gibi ulusal topluluklara da tanınmalıdır. Kürt halkını ve diğer toplulukları inkar etmeye veya görmezlikten gelmeye dayalı ders kitapları, bu gerçek dışı özelliklerinden arındırılmalıdır. Özellikle tarih, coğrafya,vatandaşlık gibi sosyal içerikli ders kitapları, kürtlerin ve diğer toplulukların tarihi, coğrafyası ve tüm ulusal özellikleri gözönüne alınarak, bilimsel bir tarzda yeniden yazılmalıdır..." *cümlelerde halkı ırk farklılığı gözetmek suretiyle kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmek suçunun işlendiği anlaşılmıştır.*

Sanığın eylemine uyan sevk maddeleri gereği yargılanarak ***CEZALANDIRILMASI****, yargılamanın 2845 s.k. nun 20.maddesi gereğince İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesinde açılıp yapılması kamu adına iddia ve talep olunur.* ***19****.04.2002*

HADİ SALİHOĞLU- 23866
İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi
Cumhuriyet Savcısı

T.C.
İ S T A N B U L
6 NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ

Esas No :2002/126
S.Esas No :2002/483

T E N S İ P T U T A N A Ğ I

BAŞKAN	:METİN ÇETİNBAŞ	(24570)
ÜYE	:RAŞİT ERGİN ŞERAN	(26486)
ÜYE	:ALİ TAMER TARGAN	(24472)
KATİP	:HAYRETTİN ÖZGÜL	(133)

DAVACI : K . H .

SANIKLAR :

1-FATİH TAŞ:Hüseyin ve Gülperi oğlu,1979 doğ.lu, Van İli, Gevaş İlçesi Kurultu köy.nüf.kay. Köyü, Nüf. kayıtlı.

SUÇ :HALKI KİN VE DÜŞMANLIĞA AÇIKÇA TAHRİK ETMEK

SUÇ TARİHİ:01.04.2002

İstanbul DGM C. Başsavcılığının 19.04.2002 gün ve 2002/483 Esas ve iddianame numaralı iddianamesiyle açılan kamu davası tevzien mahkememize gelmiş olmakla mahkememiz esas defterinin 2002/126 esasına kaydı yapılıp 2845 S.K. gereğince duruşma icrasına karar verildi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ :

1. Sanığa iddianamenin tebliği ile duruşma gün ve saatinde mahkememizde hazır edilmesi hususunda İstanbul DGM C. Başsavcılığına müzekkere yazılmasına.

2. Sanığın nüfus kaydının celbine, nüfus kaydı geldikten sonra adli sicil/kaydının çıkartılmasına.

3. İstanbul DGM C. Başsavcılığına müzekkere yazılarak;

Davaya konu şirketin sahibi ve sorumlu yazı işleri müdürünün kim olduğunun araştırılıp ticaret sicili kayıtları ile birlikte gönderilmesinin istenmesine.

4. Bu nedenlerle yargılamanın defter durumu ve 2845 S.K. 20/4. maddesi gereğince zorunlu olarak 04/09/2002 günü saat 09[00] bırakılmasına oybirliğiyle karar verildi. 13.05.2002

BAŞKAN-24570 ÜYE-26486 ÜYE-24472 K-133

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
ADLİ SİCİL VE İSTATİSTİK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YI :. ..... ANKARA

NU : ADLİ SİC. SOR 10.07.2002

ADLİ SİCİL KAYDI SORGULAMASI SONUÇLARI

SOYADI: TAŞ ADI: FATİH
B.ADI: HÜSEYİN A.ADI: GÜLPERİ
OĞUM TAR.: 00/00/979
ĞUM YERİ : NKYER:

YUKARIDA KİMLİK BİLGİLERİ BULUNAN KİŞİNİN ADLİ SİCİL KAYDI YOKTUR.

10. 7.2002
YETKİLİ MEMUR
Z. K. 77134

ADLİ SİC.VE İST.GN.MD.Y.

T.C
İSTANBUL
6 NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2002/126 05.09.2002

DGM CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İSTANBUL

TCK.nun 312/2-SON Maddesine muhalefet suçundan sanık FATİH TAŞ hakkında mahkememizce yapılan duruşmada verilen ara kararı gereğince,

Davaya konu kitabın yazarı olarak bildirilen GÜLÇİÇEK GÜNEL TEKİN hakkında iddianame doğrultusunda gereğinin takdir ve ifasının temini rica olunur.

A.E

BAŞKAN-24470

ŞAHİT: GÜLÇİÇEK GÜNEL TEKİN
6749/3 sk. No: 6/5, Evka 2,
Çiğli/İzmir adresinde oturur.

EKİ: İDDİANAME

Sn.
Hadi Salihoğlu.
11.09.2002

2002/1788 Hz

14.10.2002
2002/80 Tal.

Gereği için kaleme
25.12.2002
Başkan 21907

T.C
İSTANBUL
6 NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2002/126

TALİMAT
05.09.2002

İZMİR DGM BAŞKANLIĞINA

TCK.nun 312/2-SON Maddesine muhalefet suçundan sanık FATİH TAŞ hakkında mahkememizce yapılan duruşmada verilen ara kararı gereğince,

Aşağıda kimliği yazılı bulunan şahsın mahkemenize celbi ile, (kendi aleyhine beyan olduğundan çekilme hakkı da hatırlatılarak) ilişikte gönderilen iddianame ve sanık FATİH TAŞ'ın beyanlarının okunarak, şahit sıfatı ile ifadesinin tesbit edilip tutulacak talimat zabıtnamesinin duruşma günü olan 27.12.2002 tarihinden önce mahkememize gönderilmesinin temini ile TALİMATTIR.

A.E

BAŞKAN-24570

ŞAHİT: GÜLÇİÇEK GÜNEL TEKİN:
6479/3 SK. No:6/5, Evka 2
Çiğli/İzmir adresinde oturur.

EKİ: İddianame ve duruşma tutanağı

HAZIRLIK NO: 2002/1788 ***11.09.2002***

İZMİR DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

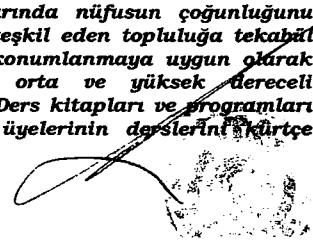
Halen yürütülmekte olan bir soruşturmaya esas olmak üzere;

674/3 Sk. No:6/5 Evka-2 Çiğli-İzmir adresinde oturan ***GÜLÇİÇEK GÜNERTEKİN'*** *in sanık sıfatıyla Cumhuriyet Başsavcılığınıza celbiyle;*

1- *İstanbul'da ARAM Yayıncılık tarafından basılıp yayınlanan* ***"DİLİMİZ VARLIĞIMIZ, DİLİMİZ KÜLTÜRÜMÜZDÜR"*** *isimli kitabın yazarı olduğu anlaşılmakla sanığa;*

a) *Bu kitabın yazarı olup olmadığı,*

b) *Bu kitabın yazarıysa kitabın 117. sayfasından başlayıp 120. sayfasında biten* ***"SONUÇ ÇÖZÜM ÖNERİMİZ"*** *başlıklı yazıda geçen* ***"... kürtçe eğitim esas olarak, kürtlerin kendi geleceklerini belirleme hakkına bağlıdır. Çünkü kürtler diğer halklar gibi azınlık veya topluluk değil, ulus özelliği gösteren bir halktır. Kürtlerin nasıl, kimlerle veya hangi statüde yaşayacaklarına karar verecek olan kürt ulusunun kendisidir. Kürtçe eğitim de bu hakkın kullanımına bağlı olarak şekillenecektir. Ulusların kendi geleceklerini belirleme hakkının, kürt ulusu için de bir hak olduğunu ve demokratik iddiasında olan herkesin, kürtlerin bu hak mücadelesinden yana olmaları gerektiğini belirtip, mevcut idare yapı temelinde kürtlerin eğitim alanındaki talepleri üzerinde durulacaktır... kürtlerin binlerce yıldan beri yaşadıkları ve nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturdukları Doğu ve Güneydoğu denilen coğrafya yerleşimi. Osmanlı döneminde başlayan ve Cumhuriyet ile günümüze kadar devam eden sürgünler, zora dayalı asimilasyon ve ekonomik nedenlerle Türkiye' nin batı bölgelerindeki yerleşme. Yerleşmelerden birincisi, kendi topraklarında nüfusun çoğunluğunu oluşturan bir ulusa, ikincisi ise azınlık teşkil eden topluluğa tekabül eder. Eğitim alanındaki öneriler de bu konumlanmaya uygun olarak farklılık gösterecektir. Bölgedeki ilk, orta ve yüksek dereceli okullardaki eğitim dili kürtçe olmalıdır. Ders kitapları ve programları kürtçe yazılmalı, öğretmen ve öğretim üyelerinin derslerini kürtçe*

verebilmeleri için hızlı-kısa kurslardan geçirilmeleri sağlanmalıdır. Bölgedeki eğitim fakültelerine yenileri de ilave edilerek kürtçe eğitim veren okullara öğretmen yetiştirilmelidir. Ayrıca İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Mersin gibi büyük şehirlerin üniversitelerinde de kürt dili, kürt dili ve edebiyatı bölümleri açılarak, hem kürt kültürünün araştırılması, hem de kürtçe eğitime katkı sağlayacak öğretmen ve öğretim üyelerinin yetiştirilmesi sağlanmaktadır. Bölgede gerek Türkler, gerekse de başka milliyetlerden isteyenler için Türkçe eğitim verecek okullar olmalıdır. Ayrıca kürt ve Türk olmayan ulusal topluluklarında (Arap, Ermeni, Asuri vs.) kendi dilleriyle eğitim yapmalarına olarak sağlayacak okullar açılmalıdır. Kürtçe eğitim veren okullarda Türkçe, diğerlerinde kürtçe zorunlu ders olmalıdır. Ayrıca yeterli sayıda kürt öğrencinin bulunmadığı yerlerdeki Türkçe eğitim veren okullara kürtçe dersi konulmalıdır. Anadilinde eğitim yalnızca kürtlere değil, Türkiye'de yaşayan Laz, Çerkez, Arap, Gürcü, Asuri vs. gibi ulusal topluluklara da tanınmalıdır. Kürt halkını ve diğer toplulukları inkar etmeye veya görmezlikten gelmeye dayalı ders kitapları, bu gerçek dışı özelliklerinden arındırılmalıdır. Özellikle tarih, coğrafya, vatandaşlık gibi sosyal içerikle ders kitapları, kürtlerin ve diğer toplulukların tarihi, coğrafyası ve tüm ulusal özellikleri gözönüne alınarak bilimsel bir tarzda yeniden yazılmalıdır... *" cümlelerinde halkı ırk farklılığı gözeterek halkı kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etme suçunu işlediği anlaşıldığından bu konuda savunmasının alınması,*

2- Sanık ***GÜLÇİÇEK GÜNELTEKİN'*** *in nüfus kayıt örneğinin evraka eklenmesi,*

Talimat evrakının ikmalen faksla Cumhuriyet Başsavcılığımıza gönderilmesi rica olunur.

HADİ SALİHOĞLU - 23866
İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi
Cumhuriyet Savcısı

T.C.
İSTANBUL
6 NOLU DGM BAŞKANLIĞI

DURUŞMA TUTANAĞI

ESAS NO : 2002/126

BAŞKAN : METİN ÇEİNBAŞ-24570
ÜYE : ALİ TAMER TARGAN-24472
ÜYE : ALİ RIZA KONURALP-19714
C.SAVCISI : AHMET AYVAZ
KATİP : AYŞE EDİZDAĞ-142

Belli gün saatte celse açıldı,

Sanık ve vekili geldi harçsız vekalatnamesini ibraz etti. Alındı okundu dosyasına konuldu.

Kuruldaki değişiklik nedeni ile tutanakların önceden okundu anlaşıldı.

SANIK FATİH TAŞ: Hüseyin ve Gülperi den olma, 07.05.1979 doğ. Van, Gevaş ilçesi kurultu köyü nüf.kayt. halen, Evliya çelibi mah. Aybastı sk. No:19 da oturur, bekar, üniversite öğrencisi, sabıkasız, davaya konu kitabının yayınlandığı ARAM Yayıncılıkta sorumlu yazı işleri müdürü ve işletmecisi,

Sanığa iddianame ve ekleri okundu, suçu anlatıldı. Savunma ve delilleri soruldu.

SANIK FATİH TAŞ SORGU VE SAVUNMASINDA:

Dava konusu kitap benim sorumlu işlemetmeci ve sorumlu yazı işleri müdürlüğünü yaptığım Aram yayıncılık şirketi tarafından basturılmıştır, ben kitapta herhangi bir suç unsuru görmediği için yayınladım, esasında yazı bir kısım yazılar ve konferanslardan alıntılar mevcuttur, kitabı derleen yazar GÜLÇİÇEK GÜNEL TİKİN dir, kendisi 6749/3 sk. No:6/5, Evka 2, Çiğli/İzmirde oturmaktadır, kendisinden aidiyet belgesi getirip kendisi dinlenebilir, kitapta hiçbir suç unsuru bulunmadığı kanaatindeyim, suç kastı ile hareket ektmediğimden beraatime karar verilmesini talep ederim dedi.

Sanığa dosyada mevcut doğum ve sabıka kaydı ile tüm belge ve tutanaklar ayrı ayrı okundu.

Sanık okunan doğum sabıka kaydı doğrudur bana aitir dedi.

Savcılığa yazılan azıya cevap var.

Davaya konu Aram yayınevinin FATİH TAŞ olduğu hakkında bilgi verildiği anlaşıldı okundu dosyasına konuldu.

Sanık gelen yazı doğrudur dedi.

G/G İSTEM GİBİ

1. Yazar olarak bildirilen GÜLÇİÇEK GÜNEL TEKİN hakkında iddianame doğrultusunda gereğinin takdir ve ifası için İstanbul DGM C.Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

2. Yazar olarak bildirilene GÜLÇİÇEK GÜNEL TEKİN e iddianame ve sanığın bu celsedeki ifadesinin de gönderilerek şahit olarak beyanlarının tesbiti için (kendi aleyhine beyan olduğunda çekilme hakkı da hatırlatılarak) İzmir DGM Başkanlığına talimat yazılmasına,

İSTANBUL
6 NO'LU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
BAŞKANLIĞI
Gid No: 80400
Sıra No: 81810
Yazı İşleri Müdürü

T. C.
İSTANBUL
)'LU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
BAŞKANLIĞI
Kod No: 80700

3. Bu nedenlerle duruşmanın iş ve defteri durumu ve 2845 sayılı yasanın 20/4 maddesi gereğince zorunlu olarak 27.12.2002 saat 09.05 e bırakılmasına oybirliğiyle karar verildi.

BAŞKAN 24572 ÜYE 24472 ÜYE 19714 KATIP 142

6 NO'LU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ

SAVUNMA

Neden bu kitap, beni araştırmaya sevk edip, bu bilimsel ve akademik çalışmaya teşvik eden sebepler nelerdir?

Savcılık makamının iddia ettiği gibi, kitap ta gerçekten suç unsuru var mıdır? Dil, din,kültür farklılığı gözeterek halklarda kin ve nefret duygularını mı geliştiriyor, yoksa bunun tam aksine çok dilli, çok kültürlü bir yapıya sahip olan ülkemizdeki dil ve kültür sorunlarına çözüm önerilerini mi sunuyor?

Aguste Comte, " bir fikrin iyice anlaşılabilmesi için onun tarihinin incelenmesi gerekir" demiş.

Bende fikirlerimi bilimsel ve akademik bir çerçevede, değerli zamanınızı fazla almadan kısaca açıklamak istiyorum.

Batman'ın Kozluk ilçesinin kız yatılı bölge okuluna alındığımda Türkçe yi hiç bilmiyordum. Ailem ve çevremde de Türkçe yi bilen pek kimse yoktu. Okula başlar başlamaz Anadilimiz olan Kürtçe bize yasaklandı ve "herkes Türkçe konuşacak!" dendi. Hiç bilmediğimiz bir dille nasıl konuşacağımızı siz düşünün? Biraz Türkçe öğrenene kadar, -ki çok uzun bir sürede- hep sessiz kaldık ve göz yaşlarımızı içimize döktük. Sadece rüyalarımızda kendi dilimizle konuşabiliyorduk. Genelde öğretmenlerimizle bizim aramızdaki tercümanlarımız 4. Ve 5. Sınıflardaki ablalarımız oluyordu. Onlarda kolay kolay bizimle Kürtçe konuşmuyor, Kürtçe konuşanlarda çok sert cezalara çarptırılıyor veya aşağılanıyorlardı. Derslerden de pek bir şey anladığımız yoktu, çok büyük bir çoğunluk başarısız oluyordu. Öğretmenin anlatmak istedikleri şeyleri de genel de el kol hareketlerinden çıkarmaya çalışıyorduk. Herkes okula geldiğine pişmandı ama yapabileceğimiz hiçbir şey de yoktu. Çünkü okuldan kaçanlar tekrar yakalanıp (çok sert cezalar verilerek) okula getiriliyordu. Ailelerimiz de Türkçe yi bilmediklerinden bizi savunacak durumda değillerdi. Kendi bildiği diliyle hiç konuşamayan bir çocuk düşünün? Sanırım bunu yaşamayan birinin anlaması çok güç! Gerçekten hepimiz çok acı çektik.

Okulda sürekli bize Türk olduğumuz söyleniyor, Kürtçe yi unutmamızı, çünkü bunun dağ dili olduğu vurgulanıyordu. Doğrusu bir süre sonra bizde buna inanmaya başladık ve Türklerden daha çok Türk olduğumuzu iddia eder olduk.

Bu süreçte önce ailelerimizle, sonra çevremizle dilsel ve kültürel çatışma başladı. Onlara "biz Kürt değiliz, hepimiz Türk'üz" diyor. Ve Kürtçe yi hiç konuşmuyorduk. Onlarda bize " siz bizi beğenmiyor, aslınızı inkar ediyorsunuz, bunu yapmaktan utanmıyor musunuz? Ayıp ayıp!" diye azarlıyorlardı. İş kendi kimliğimizi ve ailemizi inkara vardı ve ciddi bir çatışma başladı.

İlk öğretmenliğimi kendi ilçemin bir köyünde yaptım. Herkese Kürtçe yi unuttuğumu ve bilmediğimi söylüyordum (oysa bal gibi de biliyordum). Öğrencilerim hiç Türkçe yi bilmedikleri halde (ilkokul 1. Sınıf) onlarla Kürtçe konuşmuyor, oranın insanlarını da cahil diye aşağılıyordum. "Türk'üm" dediğim halde Kürtlerden ve Kürtlüğümden utanıyor, ailemi Türk olan arkadaşlarımdan gizliyor, sürekli Türklüğümden söz ediyordum.

Sonuçta hem öğrencilerimle diyalog kuramadım hem de velileriyle. Çocuklar Türkçe bilmediklerinden okula gelmek istemiyorlardı, bende bir an önce onlardan kurtulmak istiyordum. o yıl bende başarısız oldum, onlarda... ve yolu batı bölgelerine kaçmakta buldum. O ara Diyarbakır eğitim. Enstitüsünün Almanca bölümüne de devam ediyordum. Okulda İzmir Ödemişli olan öğretmen olan eşimle tanıştım. Zaten tek amacım bir Türk'le evlenmekti. Ailem çok şiddetli bir şekilde buna karşı çıktı. Tüm karşı çıkışlara rağmen eşimle evlendim ve Ödemişe gelin gittim. Eşimin ailesi Türkmen Yürüktü. Ödemiş'in geneli de böyleydi. Aramızda ciddi bir kültür ve anlayış farklılığı

vardı. Onlar herkese (karşı çıkmama rağmen) benim Kürt olduğumu söylüyor. Kürt gelin diye tanıtıyorlardı. Ayrıca kendilerinden farklı olanlara Kürd'ün Ali, Kürd'ün Ayşe veya Çerkez karısı diye hitap ediyorlardı.

Ödemiş'te benim Kürt kimliğim hep öne çıktı ve Türk kimliğimi kimse kabul etmiyordu. Kürtleri aşağılamanın ise haddi , hesabı yoktu. En ufak bir hatam Kürtlüğümle bağdaştırılıyor, sürekli aşağılanıyordum. Ödemiş' in en yozu en cahili, en geri kalmışı bile memur olan Kürtleri dahi beğenmiyor onları aşağılıyor ve horluyordu. Bu sefer de onlarla ciddi bir çatışmaya girdim.

Bu gerçekler karşısında bende ciddi bir kimlik bunalımı başladı. Gerçekten ben kimdim? Kürt olduğumu söylediğimde bölücülükle suçlanıyor , Türklüğüme ise ben kendim dahil kimse inanmıyordu. Çünkü kullandığım ilk cümleden sonra Kürt kimliğim beni ele veriyordu. Sonuçta kim olduğumu araştırmaya başladım. Yaşadığım acıları bunalımları diğer çocukların ve insanlarında yaşamaması için sorunların kaynağına inmeye ve cevap olmayı kendime bir görev bildim.

Bana Kürtlerin dillerini unutan dağ Türkleri , Kürtçe'nin de bozuk bir Türkçe olduğu söylenmişti. Onun için Kürtçe dili unutulmalıydı. Oysa bilimsel ve akademik çalışmalarım bunu doğrulamıyordu.

Kürtlerden ve haklarından bahsetmek, savcılık makamınca halklar arasında kin ve nefret uyandırmak diye nitelendiriliyor ve hakkımda dava açılıyor. Oysa tarih boyunca Kürtler ve dilleri hep var olmuş ve bunu başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere bütün Türk sultanları ve yöneticileri hem resmi belgelerde hem de resmi yazışmalarda dile getirmişlerdir. Bunlardan çok kısa örnekler vermek istiyorum:

Thomas Bois, Kürtlerle ilgili araştırmalarında " Kürt etnik teriminin kullanımı çok eskilere dayanmakla birlikte, bu terimin yaygın olarak kullanımı Arap yayılmasından itibaren biline gelmektedir. Tarihsel açıdan " Kürdistan yada Kürtlerin Ülkesi adının Hemedan'ın kuzey doğusunda başkenti Bahar olan bir eyalet kuran son büyük Selçuklu Hükümdarı Sultan Sencer (öl. 552/1157) zamanına dayandığı sanılmaktadır..." diye yazmaktadır.

Türk gezgin Evliya Çelebi (öl. 1093/1682) de o dönemde Kürdistan'ın dokuz vilayetten oluştuğundan söz eder. Erzurum, Van, Hakkari, Diyarbekir, Cezire, Amadiye, Musul, Şehrizor ve Erdelan. Evliya Çelebi ayrıca ülkeyi boydan boya kat etmek için 17 gün gerektiğini söyler. (Thomas Bois, Kürtler Kürdistan syf. 13-14)

Kanuni Sultan Süleyman'ın Fransa Kralı 1. Fransuva ya yazdığı mektup ta " ben ki... vilayet-i Zülkadriye'nin ve Diyarbekir'in ve Kürdistan'ın ve Azerbaycan'ın... "diye devam etmektedir.

Türkçülüğün esaslarını yazan sosyolog Ziya Gökalp de bütün kitaplarında Kürtlerden söz etmektedir. Milleti tanımlarken; "coğrafi Türkçülere göre millet, aynı ülke de oturan ahalinin mecmuu demektir. Mesela onlara göre bir İran milleti, bir İsviçre milleti, bir Belçika milleti, bir Britanya milleti vardır. Halbuki İran da Farisi, Kürt ve Türkten ibaret olmak üzere üç millet,..."

"... Araplarda ve Kürtlerde de milliyet cereyanı ibtida harsi bir şekilde başladı..."

"Rumeli ahalisi umumiyetle Arnavut'tu, Karadeniz sahili yalnız Lazlarla, şarki Anadolu yalnz Kürtlerle meskundu. Böyle bir coğrafi kavmiyet ünvanı bulamayanlar da mefakirini daha parlak gördüğü kavimlerden birine gönüllü yazılıyordu. Bu suretle aslen Türk olan bir çok gençler Arnavutlukla, Araplıkla, yahut Kürtlükle iftihar ediyorlardı. Türklükle mübahat eden tek bir fert yoktu. " Türk kelimesini ayıplı ünvanlar gibi kimse üzerine almıyordu." Diye açıklamalarda bulunur.

Milli kurtuluş savaşının örgütleyicisi ve Doğu Anadolu da görevli olan Kazım Karabekir yazışmalarında sık sık Kürtler ve Kürdistan'a değinmektedir.

"... dikkat edeceğimiz mühim bir mesele de Kürtlük cereyanıdır. İstanbul da bu husus da büyük bir faaliyet gördüm. Bu mıntıkamızdaki aşiretleri düzene koyarak ve beylerini bizzat çağırarak onları tutabilirim. Kürdistan'ın Ermenistan olacağını anlatmakla mesele kolay halolur..." (Kazım Karabekir İstiklal Harbimiz syf 22-23)

"... Kürt İstiklali gibi propagandaların durmayacağı belli idi. Bu zehire karşı ben daha evvelden Kürdistan'ı Ermenistan yapmak istiyorlar, fakat Kürt kardeşlerimizi çiğnetmeyeceğiz diyerek bütün Kürtleri şerbetlemiştim" (Kazım Karabekir İstiklal Harbimiz syf 80-81)

Atatürk'ün tamim telgraf ve beyannamelerinde de Kürtler ve Kürt sorunu geniş yer almaktadır.

"1 Mr. Noel isminde bir İngiliz binbaşısı Urfa'dan Siverek yolu ile Viranşehir'e giderek milli aşireti reisi ile görüşmüş ve Urfa ya dönmüştür. Osmanlı hükümeti aleyhine pek fena propagandalar yapmıştır. Aşiret reislerinden aldığı kesin cevaplar kendisini memnun etmemiştir. Kürtler kayıtsız şartsız devletten ve Türk kardeşlerinden ayrılmayacaklarını, bu uğurda son nefeslerine kadar savaşacaklarını bildirmişlerdir. Ve adı geçen kişinin vermek istediği büyük miktardaki paraları kabul etmeyerek vatanperverlik ve namus örneği olmuşlardır. " (Atatürk'ün tamim telgraf ve beyannameleri syf 43)

Amasya görüşmelerinde de; Kürt sorunuyla ilgili olarak 20-22 Ekim 1919 tarihleri arasında temsilciler kurulu üyelerinden M. Kemal Paşa, Rauf Bey ve Bekir Sami Bey ile İstanbul hükümetinden Bahriye Nazırı Salih Paşa arasında çok önemli görüşmeler yapıldı. Bu görüşmelerin tutanakları aynen şöyledir:

" 20 Ekim 1919 dan 22 Ekim 1919 tarihine kadar, Amasya da, Bahriye Nazırı Salih paşa ile Anadolu ve Rumeli Müdafa-i Hukuk Cemiyeti üyelerinden M. Kemal Paşa Hazretleri, Rauf ve Bekir Sami Beyefendiler arasında geçen görüşmelerin tutanağıdır.

... Beyannamenin 1. Maddesinde Osmanlı Devletinin düşünülen ve kabul edilen sınırı Türklerin ve Kürtlerin oturduğu araziyi kapsadığı ve Kürtlerin Osmanlı İmparatorluğundan ayrılması imkansızlığı açıklandıktan sonra, bu sınırların en az bir istek olmak üzere elde edilmesinin sağlanması gereği, ortaklaşa kabul edildi. Bununla beraber yabancılar tarafından, görünüşte Kürtlerin bağımsızlığı amacı altında yapılmakta olan yalan propaganların önüne geçmek için, Kürtlerin gelişme serbestliğini sağlayacak yerde ve şekilde ırksal (etnik) ve sosyal haklar bakımın dan desteklenmeleri dahi kararlaştırıldı ve bu hususun şimdiden Kürtler tarafından bilinmesi uygun görüldü." (Faik Reşit Unat Amasya Protokolleri 1-2-3 protokol, tarih vesikaları)

Ord. Prof. Ekrem Akurgal " Kürtlerin kökeni ve Türkiye'nin kültür bütünlüğü başlıklı yazısında ise şunları söylemektedir:

"...Kürtler tıpkı Hintliler, İranlılar, Hititler, Frigler, Ermeniler, Hellenler ve Galatlar gibi tarihin değişik dönemlerinde Asya ya ve Anadolu ya göç etmiş Hint Avrupa dili konuşan topluluklardan biridir. Kürtçe bilen bir Türk vatandaşına 15-20 Türkçe sözcüğün Kürtçe'sini sorunuz dil bilimci olmanıza gerek yok, bildiğiniz İngilizce yada Almanca veya Fransızca yardımı ile göreceksiniz ki, Kürtçe Hint Avrupa dillerinin bir türüdür.

Bu kesin veriler karşısında bazı çevrelerin Kürtçe yi Türkçe imiş gibi gösterme çabaları geçersiz kalır. Böyle bir davranışla hem kendi kendimizi aldatmış, hem de gülünç duruma düşmüş oluruz..." (Aziz Nesin Bulgaristan da Türkler, Türkiye de Kürtler syf 65)

Bütün çağdaş ve Demokratik ülkeler çok dilli , çok kültürlü yapıdan kaynaklanan sorunlarını Demokratik ve eşitlikçi bir anlayışla çözmüş, etnik yapıların dil ve kültür haklarını geliştirmeleri için, her türlü ortamı sağlamışlardır. Ayrıca milletlerin

dil ve kültür hakları öncelikle insani boyutta ele alınmış, sonra uluslar arası sözleşmelerle de hukuki olarak garanti altına alınmıştır. Ayrıca anadilinde eğitim hem insani, hem sosyal, hem evrensel ve ham de hukuksal bir haktır. Bu hakkı çocuğun elinden kimse alamaz.

Ülkemizdeki bu sorun tüm sivil toplum kuruluşlarınca (TÜSİAD-TOBB-KESK-EĞİTİM-SEN-ÇHD-TYB vs. gibi) ve siyasi partilerce gündeme alınmış raporlar hazırlanarak soruna çözüm üretilmeye çalışılmıştır.

AB'ye girmek isteyen ve çağdaş toplumları yakalamakta iddialı olan Ülkemizde bu konuda yeterli olmasa da önemli adımlar atmış ve Kopenghag Siyasi Kriterlerini harfiyen yerine getireceğine taahhüt etmiştir. Ayrıca dil ve kültür haklarını garanti altına alan bütün uluslararası sözleşmelere imza atarak bu hakkı garanti altına almıştır.

Bu bağlamda, benim yazdığım kitap, bırakın suç unsuru taşımayı, tam aksine önerdiği çözümlerle ülkemizde dostluğu ve kardeşliği sağlayacaktır. Ayrıca kültürler arası çatışma ve nefreti sağlamak en fazla bana zarar verecektir. Çünkü benim iki ailem var, biri Kürt, biri Türk, her ikisi de yüreğimin bütünlüğünü oluşturuyor. Amacım yüreğimi parçalamak değil, tam aksine sızlayan yüreğimin acısını dindirmek ve daha güçlü olması için çabalar aramaktır. Bu benim hem insani hem eğitimci ve hem de aydın görevimdir.

Ayrıca yıllarca mağdur edilen benim. Beraatımı istiyorum.

GÜLÇİÇEK GÜNEŞ (TEKİN)
EMEKLİ ÖĞRETMEN

T.C.
ÇİĞLİ KAYMAKAMLIĞI
İlçe Emniyet Müdürlüğü

SAYI : B.05.1.EGM.4.35.42.14. 14/10/2002
(D.1/12).2001/14
KONU: Gülçiçek Günel TEKİN

İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜNE

İLGİ : İzmir D.G.M. C.Başsavcılığının 30.09.2002 gün ve 2002/4643 Muh. sayılı yazısına Derkenar 02.10.2002 gün ve 5816 sayılı yazınız.

İlgi sayılı yazı ile İstanbul 6 No'lu D.G.M.' nin talimatı ile ifadesinin tespiti istenen, "6794/3 Sokak No:6/5" sayılı yerde ikamet eden, Gülçiçek GÜNEL TEKİN isimli şahsın 14.10.2002 günü saat:09.30' da mahkemenizde hazır bulundurulması istenilmiştir.

Adı geçen şahısa 14.10.2002 günü saat:08.30' da D.G.M. Cumhuriyet Başsavcılığına gitmek üzere Müdürlüğümüz Güvenlik Büro Amirliğinde hazır bulunması gerektiği tebliğ edilmiştir.

Bu itibarla şahıs temin edilerek belirtilen saatte savcılıkta hazır bulundurulmuş olup, evrakın tetkik edilerek İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığına havale edilmesini arz ederim.

Sezai KARAKADI
Başkomiser
Terörle Mücadele Büro Amir V.

5816
DGM. C.BAŞSAVCILIĞINA
14 10 2002
ÇİĞLİ İLÇE EMNİYET MÜDÜRÜ V.

12 Başkan 24570
21-10-2002

T.C.
İZMİR
DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ

2002-126

TALİMAT DURUŞMA TUTANAĞI **TALİMAT NO : 2002/80**

OTURUM NO	:	1	
OTURUM TARİHİ	:	14.10.2002	
BAŞKAN	:	G. DİNÇER CENGİZ	21907
ÜYE	:	M.ERDEN YANDIMATA	19017
ÜYE	:	Ö.FARUK KARA	29246
YAZMAN	:	AYGÜL DÖNMEZ	40

BELLİ GÜN VE SAATTE MAHSUS SALONDA CELSE AÇILDI: Tanık geldi açık duruşmaya devam olundu;

TANIK: GÜLÇİÇEK GÜNEL TEKİN: Abdulmecit kızı, 1953 Doğ. 6794/3 Sk. N:6 D:5 EVKA 2 Çiğli İzmir adresinde oturur. Mani hali yok, çekilme hakkını kullanmayacağını beyanla yemini yaptırıldı beyanı soruldu; Ben sanık Fatih Taş ı tanırım kendisi arama yayıncılığın sahibi ve sorumlu yazı işleri müdürüdür, bende bir araştırmacı ve yazarım DİLİMİZ VARLIĞIMIZ, DİLİMİZ KÜLD-TÜRÜMÜZDÜR adlı kitap benim tarafımdan yazılmış olup, yayınlanmak üzere aram yayıncılığa verilmiştir ve aram yayıncılık da kitapta her hangi bir suç unsuru görülmediğinden söz konusu kitabı yayınlayarak kitabı piyasaya arz etmiştir. Benim kitabında yazdığım ve iddianamede alıntısı yapılan hususlar ile ben her hangi bir ayrımcılık yapmayı gözetlemeden kişilerin anadillerinde eğitim yapmalarının demokratik toplumlarda yasal hakları olduğunu ve bu hakkında evrensel bir hak olduğunu dile getirmek istedim ve bu konuda açıklamalarda bulundum, benim bu açıklamalarım ve kitabımda aram yayıncılık tarafından yukarıda dediğim gibi kitap haline getirilip basılmıştır. Sanığın olaydaki katkısı sadece benim kitabımı basıp yayınlamaktır, her hangi bir suç kastı ile hareket ettiğini zannetmiyorum aynı şekilde bende kitabımda ırk , dil ve cins ayrımı yapmadan ne mutlu Türkiye'liyim imajını yerleştirmeye ve topluma kabul ettirmeye çalışan fikirlerimi ortaya sundum, bende aynı şekilde her hangi bir kasıt ile hareket etmiş değilim dedi.

Sanığın talimata ekli ifadesi okundu sanıktan soruldu; sanığın ifadesinde bahsettiği şekilde yukarıda belirttiğim gibi söz konusu kitabın yazarı benim ve kitabım bana aittir dedi.

Talimat tetkik edildi.

G/G:

Buraca işi biten talimatın ikmalen İstanbul 6 Nolu DGM'ye iadesine oybirliğiyle karar verildi 14.10.2002

BAŞKAN-21907 ÜYE-19017 ÜYE-29246 T/K-40

GÖRÜLDÜ
C.SAVCISI

İFADE TUTANAĞI

SANIK :GÜLÇİÇEK GÜNEL (TEKİN) : Abdulmecit ve Hayriye kızı, 01.01. 1953 Kozluk doğumlu, İzmir Tire Kızılcahavlu nüfusuna kayıtlı, 6794/3 sokak No:6/5 Evka -5 Çiğli İzmir adresinde oturduğunu söyledi.

İstanbul DGM.C.Başsavcılığının 11.09.2002 tarih ve 2002/1788 Hz. sayılı talimatı ve ekleri okundu. Usulen yemini yaptırıldı. soruldu:

İstanbul'da Aram Yayıncılık tarafından basılıp, dağıtılan "Dilimiz varlığımız, Dilimiz kültürümüz" isimli kitabın yazarı benim. Ben kitabın 17. Sayfasında başlayıp, 120. Sayfasında biten "sonuç çözüm önerimiz" başlıklı yazıda geçen bana okunan ve gösterilen yazılar benim kitabımda yazılan yazılardır.

Benim araştırmam bilimsel ve uluslar arası çerçevededir. Türkiye'nin katıldığı uluslar arası sözleşmeler, evrensel değerler ve insan hakları anadilde eğitimi en temel hak olarak almıştır. Türkiye'nin de katıldığı anadilinde eğitim hakkını savunuyorum. Amacım budur.

Benim amacım bölücülük ve halkı kin ve nefrete teşvik etmek değil, tam aksine Türkiye'nin kanayan yarası olan Kürt sorununa Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde kalarak herkesin temel insani haklarından yararlanması ve insanı insan eden anadilde eğitim hakkından yararlanmasıdır.

Suçlamaları kabul etmiyorum dedi.

Beyanı okundu. İmzası alındı.24.10.2002

DGM.C.Savcısı	T/K	Sanık
24316	41	GÜLÇİÇEK GÜNEL (TEKİN)

T.C.
İ S T A N B U L
6 NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ

TÜRK ULUSU ADINA YARGILAMA YAPMAYA VE HÜKÜM KURMAYA YETKİLİ İSTANBUL 6 NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİNİN 28.11.2002 TARİHLİ KARARIDIR.

BİRLEŞTİRME
28.11.2002

Tarih	:28.11.2002	
Celse No	:1	
Sav. Esas No	:2002/1203	
Mh. Esas No	:2002/291	
Karar No	:2002/276	
BAŞKAN	:METİN ÇETİNBAŞ	(24570)
ÜYE	:RAŞİT ERGİN ŞERAN	(26486)
ÜYE	:ALİ TAMER TARGAN	(24472)
C.SAVCISI	:AHMET AYVAZ	(22030)
KATİP	:AYŞE EDİZDAĞ	(142)
DAVACI	: K . H .	
S A N I K L A R	:	

1-GÜLÇİÇEK GÜNEL (TEKİN):Abdulmecit ve Hayriye kızı,1953 doğ.lu, İzmir İli, Tire İlçesi Kızılcahavlu nüf.kayt.

SUÇ :HALKI IRK FARKLILIĞI GÖZETMEK SURETİYLE KİN VE DÜŞMANLIĞA AÇIKÇA TAHRİK ETMEK

SUÇ TARİHİ:01.04.2002

Yukarıda açık kimliği ve müsnet suçu yazılı bulunan sanık hakkında mahkememizce yapılan yargılama sonucunda,

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ :

İstanbul DGM C.Başsavcılığının 08.11.2002 gün ve 2002/1203 esas sayılı iddianamesi ile sanık hakkında cezalandırılması istemi ile mahkememize gönderilen kamu davası esas defterimizin 2002/291 sırasına kaydedilmiş,

Bu dosyamız ile yine mahkememizin 2002/126 esas sayılı dava dosyası arasında fiili ve hukuki irtibat nedeni ile birleştirilmesi gerektiği sonuç ve kanaatine varıldı.

HÜKÜM : Nedenleri yukarıda izah edildiği üzere,

1. Gelen dosyanın mahkememizin 2002/291 sırasına kaydedilmesine,

2. Sanık adına İzmir DGM Başkanlığına talimat yazılarak sorgu ve savunmasının tesbitinin istenmesine, talimata diğer sanık ifadesi eklenecektir.

3. Sanığın nüfus kaydının celbi ile gelen kayıt doğrultusunda sabıka kaydının çıkarılmasına,

4. Bu dosyanın yine mahkememizin 2002/126 esas sayılı dava dosyası ile aralarında fiili ve hukuki irtibat nedeni ili Birleştirilmesine,

Birleştirme nedeni ile mahkememizin 2002/291 esasının kapatılarak yargılamanın bu dosya üzerinden yürütülmesine,

Dair, dosya üzerinde yapılan inceleme sonucunda tensiben oybirliğiyle karar verildi. 28.11.2002

BAŞKAN-24570 ÜYE-26486 ÜYE-24472 KATİP

T.C.
İ S T A N B U L
6 NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ

Esas No :2002/291
S.Esas No :2002/1203

T E N S İ P T U T A N A Ğ I

BAŞKAN	:METİN ÇETİNBAŞ	(24570)
ÜYE	:RAŞİT ERGİN ŞERAN	(26486)
ÜYE	:ALİ TAMER TARGAN	(24472)
KATİP	:AYŞE EDİZDAĞ	(142)

İstanbul DGM C.Başsavcılığının 08.11.2002 gün ve 2002/1203 esas sayılı iddianamesi ile sanık hakkında cezalandırılması istemi ile mahkememize gönderilen kamu davası esas defterimizin 2002/291 sırasına kaydedilerek, 2845 sayılı yasa gereğince duruşma icrasına karar verildi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ :

1. Gelen dosyanın mahkememizin 2002/291 sırasına kaydedilmesine,

2. Sanık adına İzmir DGM Başkanlığına talimat yazılarak sorgu ve savunmasının tesbitinin istenmesine, talimata diğer sanık ifadesi eklenecektir.

3. Sanığın nüfus kaydının celbi ile gelen kayıt doğrultusunda sabıka kaydının çıkarılmasına,

4. Bu dosyanın yine mahkememizin 2002/126 esas sayılı dava dosyası ile aralarında fiili ve hukuki irtibat nedeni ili Birleştirilmesine,

Birleştirme nedeni ile mahkememizin 2002/291 esasının kapatılarak yargılamanın bu dosya üzerinden yürütülmesine,

Dair, dosya üzerinde yapılan inceleme sonucunda tensiben oybirliğiyle karar verildi. 14.11.2002

BAŞKAN-24570 ÜYE-26486 ÜYE-24472 KATİP

14 Başkan-24570
07.01.2003

02/176

T.C.
İZMİR
DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ

TALİMAT DURUŞMA TUTANAĞI **TALİMAT NO : 2002/112**

OTURUM NO	: 1	
OTURUM TARİHİ	: 23.12.2002	
BAŞKAN	: G. DİNÇER CENGİZ	21907
ÜYE	: M.ERDEN YANDIMATA	19017
ÜYE	: GÜNGÖR TOSUNOĞLU	23883
YAZMAN	: AYGÜL DÖNMEZ	40

BELLİ GÜN VE SAATTE MAHSUS SALONDA CELSE AÇILDI: Sanık geldi sanık vekili olduğunu söyleyen Mustafa Rollas gelmekle açık duruşmaya devam olundu;

SANIK: GÜLÇİÇEK GÜNEL TEKİN: Abdulmecit ve Hayriye kızı 1953 Doğ. İzmir Tire ilçesi Kızılcahavlu köyü nüfusuna kayıtlı olup, halen 6794/3 Sk. N:6 D:5 Evka 1 Çiğli adresinde oturur evli, 2 çocuklu okuryazar, sabıkasız, emekli öğretmen, T.C.İslam

İstanbul 6 Nolu DGM nin talimat ve ekleri okundu sanık duruşmadan vareste tutulmayı talep etmekle sorgu ve savunmasının tespitine geçildi;

Hakkımda isnat olunan suçlamayı kabul etmiyorum, söz konusu kitabın yazarı benim ancak kitapta suç ihtiva ettiği belirtilen sözleri her hangi bir suç kastı ile yazmış değilim, tamamen bilimsel ve akademik bir çalışma sonucu olarak belirtilmiş ibarelerdir, bu konudaki savunmamı yazılı olarak hazırladım ibraz ediyorum dedi. 4 sayfadan ibaret yazılı savunma dilekçesi ibraz etti alında okundu dosyasına konuldu, soruldu dilekçe kapsamını aynen tekrar ediyorum suç işleme kastı ile hareket etmedim dedi.

Sanık vekilinden yapılan sorguya karşı soruldu kitapta belli bir bölüm göz önünde tutularak müvekkilim hakkında dava açılmış olup kitap bir bütün halinde değerlendirildiğinde müvekkilimin düşünce özgürlüğü çerçevesinde fikirlerini beyan etmiş olduğu ve suç işleme kastı ile hareket etmediği düşüncesindeyim bu hususun göz önüne alınmasını talep ediyorum dedi.

Talimat tetkik edildi.

G/G:

Buraca işi biten talimatın ikmalen İstanbul 6 Nolu DGM'ye iadesine oybirliğiyle karar verildi. 23.12.2002

BAŞKAN-21907 ÜYE-19017 ÜYE-23883 T/K-40

GÖRÜLDÜ
C.SAVCISI

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
ADLİ SİCİL VE İSTATİSTİK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI :.....

ANKARA

KONU : ADLİ SİC. SOR

18.02.2003

ADLİ SİCİL KAYDI SORGULAMASI SONUÇLARI

SOYADI: GÜNEL
ADI: GÜLÇİÇEK
B.ADI: ABDÜLMECİT
A.ADI: HAYRİYE
DOĞUM TAR.: 00/00/953
DOĞUM YERİ :
NKYER:

YUKARIDA KİMLİK BİLGİLERİ BULUNAN KİŞİNİN ADLİ SİCİL KAYDI YOKTUR.

18. 2.2003
YETKİLİ MEMUR
H. Ö. 77133

ADLİ SİC.VE.İST.GN.MD.Y.

T.C.
İSTANBUL
DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI

ESAS NO: 2002/126

DAVACI :K.H.
SANIK :**1-FATİH TAŞ**
2-GÜLÇİÇEK GÜNEL
SUÇ :IRK VE BÖLGE FARKLILIĞI GÖZETEREK HALKI KİN VE DÜŞMANLIĞA TAHRİK ETMEK.
SUÇ TAR :01/04/2002

Sanık Fatih Taş –Aram Yayınları- isimli yayınevinin sahibi ve sorumlusu olup, sanık Gülçiçek Günel tarafından yazılan ve bu yayınevi tarafından basılan **"Dilimiz Varlığımız dilimiz kültürümüzdür"** isimli kitapta müsnet suçun işlendiği iddiasıyla dava açılmıştır.

Suç konusu kitap, 59 kaynağın taranmasıyla oluşturulmuş olup, genel olarak Kürtçe nin müstakil bir dil olduğu bu sebeple Kürtlerin bulunduğu bölgelerde Türkçenin yanı sıra Kürtçe eğitim yapılmasının gerektiği tezlerini işlemektedir. Anayasamızda yapılan değişikliklerle belli şartlarda Terkçe dışında eğitim yapılabilme imkanı getirilmiş olup, kitapta bu daha kapsamlı ve daha geniş bir hak olarak savunulmaktadır. Kitaptaki düşüncelerin bir çoğu gerçeklere uymasa bile nihayet dil konusunu işleyen fikir ürünleri olup, bu fikirler sebebiyle halkın birbirine karşı kışkırtılmış olması mümkün değildir.

Bu kitaptaki düşünceler TCK.nun 312/2. maddesinden ziyade, 3713 Sayılı kanunun 8. maddesine uyan bölücülük propagandası bakımından incelemeyi gerektirecek özellikte olmakla beraber, iddianameye alınan ve suç teşkil ettiği iddia edilen bölümler, bu suçu oluşturacak mahiyete ulaşmamış ve düşünce hürriyeti çerçevesinde kalmıştır.

Talep: Müsnet suç oluşmadığından sanıkların beraatlarına, kitap hakkındaki toplatma kararının kaldırılmasına, adli emanette kayıtlı bir adet kitabın delil olarak dava dosyasında muhafazasına;

Karar verilmesi kamu adına talep ve mütalaa olunur. 4 / 4 **/2003**

Turan ÇOLAKKADI 22794
İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi
Cumhuriyet Savcısı

T.C.
İ S T A N B U L
6 NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ

TÜRK ULUSU ADINA YARGILAMA YAPMAYA VE HÜKÜM KURMAYA YETKELİ İSTANBUL 6 NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİNİN 4.4.2003 TARİHLİ MAHKÜMİYET KARARIDIR .

Sav. Esas No	:2002/483	
Mh. Esas No	:2002/126	
Karar No	:2003/53	
BAŞKAN	:METİN ÇETİNBAŞ	(24570)
ÜYE	:RAŞİT ERGİN ŞERAN	(26486)
ÜYE	:ALİ TAMER TARGAN	(24472)
C.SAVCISI	:TURAN ÇOLAKKADI	(22794)
KATİP	:ZEYNEP DENİZ	(134)
DAVACI	: K . H .	
S A N I K L A R	:	

1-FATİH TAŞ:Hüseyin ve Gülperi' den olma 7.5.1979 Gevaş doğumlu, Van İli, Gevaş İlçesi Kurultu köyü Cilt : 30 Hane 16 da nüf.kay., Nüf. kayıtlı. Evliya çelebi mahallesi Ayhan sokak NO: 19 da oturur , bekar , okuryazar ,öğrenci, sabıkasız.
2-GÜLÇİÇEK GÜNEL : Abdülmecit ve Hayriye ' den olma kozluk 1.1.1953 doğumlu İzmir . Tire , Kızılcahavlu köyü Cilt : 77 Hane 140 da nüfusa kayıtlı , 6794/3 sokak No: 6 Daire 5 Evka 1 çiğli adresinde oturur , evli, 2 çocuklu , okuryazar ,emekli öğretmen,sabıkasız,

SUÇ :HALKI IRK FARKLILIĞI GÖZETMEK SURETİYLE KİN VE DÜŞMANLIĞA AÇIKÇA TAHRİK ETMEK .

SUÇ TARİHİ:01.04.2002

Yukarıda müsnet suçu ve açık kimliği yazılı bulunan sanıklar hakkında mahkememizce yapılan yargılama sonunda /

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ /

Yukarıda açık kimlikleri yazılı bulunan sanıklardan Fatih Taş hakkında Aram yayıncılık tarafından basılıp yayınlanan " Dilimiz varlığımız , dilimiz kültürümüzdür " adlı kitabın 117 sayfasında baylayıp120 sayfasında biten " Sonuç : Çözüm : önerilerimiz " başlıklı yazıda halkı ırk farklılığı gözetmek suretiyle kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmek suçunu işlediğinden bahisle İstanbul DGM C.Başsavcılığının 2002/ 483 esas ve iddianame numaralı 29.4.2002 tarihli iddianamesiyle 765 TCK. nun 312 /2- son 5680 S.Y.nın ek 2/1 TCK.nun 36 maddelerinin tatbiki suretiyle

T.C.
İ S T A N B U L
6 NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ

TÜRK ULUSU ADINA YARGILAMA YAPMAYA VE HÜKÜM KURMAYA YETKELİ İSTANBUL 6 NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİNİN 4.4.2003 TARİHLİ MAHKÜMİYET KARARIDIR .

Sav. Esas No	:2002/483	
Mh. Esas No	:2002/126	
Karar No	:2003/53	
BAŞKAN	:METİN ÇETİNBAŞ	(24570)
ÜYE	:RAŞİT ERGİN ŞERAN	(26486)
ÜYE	:ALİ TAMER TARGAN	(24472)
C.SAVCISI	:TURAN ÇOLAKKADI	(22794)
KATİP	:ZEYNEP DENİZ	(134)
DAVACI	: K . H .	
S A N I K L A R	:	

1-FATİH TAŞ: Hüseyin ve Gülperi' den olma 7.5.1979 Gevaş doğumlu, Van İli, Gevaş İlçesi Kurultu köyü Cilt : 30 Hane 16 da nüf.kay., Nüf. kayıtlı. Evliya çelebi mahallesi Ayhan sokak NO: 19 da oturur , bekar , okuryazar ,öğrenci, sabıkasız.
2-GÜLÇİÇEK GÜNEL : Abdülmecit ve Hayriye ' den olma kozluk 1.1.1953 doğumlu İzmir . Tire , Kızılcahavlu köyü Cilt : 77 Hane 140 da nüfusa kayıtlı , 6794/3 sokak No: 6 Daire 5 Evka 1 çiğli adresinde oturur , evli, 2 çocuklu , okuryazar ,emekli öğretmen,sabıkasız,

SUÇ :HALKI IRK FARKLILIĞI GÖZETMEK SURETİYLE KİN VE DÜŞMANLIĞA AÇIKÇA TAHRİK ETMEK .

SUÇ TARİHİ:01.04.2002

Yukarıda müsnet suçu ve açık kimliği yazılı bulunan sanıklar hakkında mahkememizce yapılan yargılama sonunda /

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ/

Yukarıda açık kimlikleri yazılı bulunan sanıklardan Fatih Taş hakkında Aram yayıncılık tarafından basılıp yayınlanan " Dilimiz varlığımız , dilimiz kültürümüzdür " adlı kitabın 117 sayfasında baylayıp120 sayfasında biten " Sonuç : Çözüm önerilerimiz " başlıklı yazıda halkı ırk farklılığı gözetmek suretiyle kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmek suçunu işlediğinden bahisle İstanbul DGM C.Başsavcılığının 2002/ 483 esas ve iddianame numaralı 29.4.2002 tarihli iddianamesiyle TCK. nun 312/2- son 5680 S.Y.nın ek 2/1 TCK.nun 36 maddelerinin tatbiki suretiyle

cezalandırılması için kamu davası açılmış açılan bu davaya ilişkin dosya tevzien mahkememize gelmekle mahkememizin 2002/ 126 numaralı esasına kayıd edilmiştir.

Gene yukarıda açık kimliği yazılı bulunan sanığın 1.4.2000 suç tarihi itibarıyla Aram yayınları tarafından basılıp yayınlanan " Dilimiz varlığımız , dilimiz kültürümüzdür " adlı kitabın yazarı olması sebebiyle adı geçen kitabın 117-120 sayfalarında "Sonuç : Çözüm önerilerimiz " başlıklı yazıda halkı ırk farklılığı g özetmek suretiyle kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmek suçunu işlediği iddiasıyla TCK.nun 312/2- son 5680S.Y.nın ek 2/1 TCK.nun 36 maddelerinin tatbiki suretiyle cezalandırılması için İstanbul DGM C .Başsavcılığının 2002/ 203 esas ve iddianame numaralı 8.11.2002 tarihli iddianamesiyle kamu davası açılmış açılan bu davanın iddianamesinde yukarıda zikredilen davadan da bahsedilmiş mahkememize gelen bu dosya mahkememizin 2002/291 esasına kayıd edilmiş 2002/ 291 -276 esas karar sayılı 28.11.2002 tarihli kararı ile bu dosyanın mahkememizde derdest ana dosya 2002/126 esas sayılı dava dosyası ile aralarında fiili ve hukuki irtibat nedeni ile birleştirilmelerine karar verilmiştir .

Sanık FATİH TAŞ MAHKEMEMİZDEKİ SORGUSUNDA ÖZETLE : Kitap benim sorumlu işletmecisi ve sorumlu yazı işleri müdürlüğünü yaptığım Aram yayıncılık şirketi tarafından basılmıştır , suç unsuru görmedim , esasında yazıda bir kısım yazılar ve konferanslardan alıntılar mevcuttur , kitabı derleyen ,Gülçiçek Genel Tekin' dir aideylet belgesi getirip kendisini dinletebilirim suç kastı ile hareket etmedim şeklinde savunmada bulunmuştur .

Sanık GÜLÇİÇEK GÜNEL TEKİN İZMİR DGM ' DEKİ SORGUSUNDA ÖZETLE : Suçlamayı kabul etmiyorum , kitabın yazarı benim suç ihtiva ettiği belirtilen sözleri herhangi bir suç kastı ile yazmış değilim bilimsel ve akademik bir çalışma sonucu olarak belirtilmiş ibarelerdir şeklinde savunmada bulunmuş talimat mahkemesine 4 sayfadan ibaret yazılı savunma ibraz etmiştir .

Sanıkların nüfus ve sabıka kayıtları celp edilmiş , okunmuş incelenmiş ve aidiyetleri belirlenmiştir .

İDDİA MAKAMI ESAS HAKKINDA : " Dilimiz varlığımız , dilimiz kültürümüzdür " isimli kitapta müsnet suçun işlendiği iddiasıyla dava açılmıştır suç konusu kitap 59 kaynağın taranması ile oluşturulmuş olup genel olarak kürtçenin müstakil bir dil olduğu bu sebeple Kürtlerin bulunduğu bölgelerde Türkçe'nin yanı sıra kürtçe eğitim yapılmasının da gerektiği tezlerini işlemektedir .kitaptaki düşüncelerin bir çoğu gerçeklere uymasa bile nihayet dil konusunu işleyen fikir ürünleri olup bu fikirler sebebiyle halkın birbirine karşı kışkırtılmış olması mümkün değildir , müsnet suç oluşmadığından sanıkların beraatlerine kitap hakkındaki toplatma kararının kaldırılmasına karar verilmesi yolunda mütalaada bulunmuştur .

Heyetimizce dava konusu yazı okunmuş,incelenmiş ve kitabın bütünlüğü içerisinde değerlendirilmiştir ..Bu değerlendirme ayrı esaslardan açılıp ana dosyada birleştirilen sanıkların savunmaları ve son değişik hali ile TCK.nun 312 . maddesi göz önüne alınarak yapılmıştır.

DGM C. Savcısının duruşmada beraat isteyen mütalaasına rağmen dava konusu edilen "Dilimiz Varlığımız , Dilimiz kültürümüzdür " adlı kitabın bir bütün olarak ele alınıp değerlendirilmesi sonunda sözde dil sorunu vurgulanmak istenirken ana fikir olarak Türkiye de yaşayan halkın Türkler ve Kürtler olarak ikiye ayrıldığı iki ayrı ulusmuş gibi gösterilerek Kürtlere baskı ,eziyet ve zulüm uygulandığı dillerini kullanma hakkının dahi yasaklandığı konusunun ırk , mezhep ve bölge farklılığı gözetilerek birbirlerine karşı kamu düzeni için tehlikeli olabilecek bir şekilde düşmanlığa, kin beslemeye alenen tahrik edildiği sabit olduğundan

İddianameler , esas hakkmdaki mütalaa, davaya konu yazı içeriği ve sanıkların savunmaları TCK.nun değişik 312 . maddesine nazaran birbirleri ile kıyaslanmak

suretiyle incelenip irdelendiğinde ve kitap içerik itibarıyla bu doğrultu da değerlendirildiğinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Anayasamızda gösterilen manada ve basın hürriyeti çerçevesinde değerlendirilebilecek türden bir yazı olmadığı bu yazının savunmanın ve mütalaasında aksine bilimsel kriterleri bünyesinde bulunduran bu durumda da bilimsel bir yazı olarak kabul edilebilecek türden bir yazı da olmadığı aksine TCK.nun 312 maddesinde gösterilen manada içerik itibarıyla halkı ırk farklılığı g özetmek suretiyle kin ve düşmanlığa açıkça tahrik eder bir biçimde kaleme alındığı bu hali ile yazının suç teşkil ettiği sonuç ve vicdani kanaatine varılarak dosyadaki bilgi ve belgelere nazaran biri söz konusu bu kitabı yayınlayan Aram yayıncılığın sahibi ve sorumlu yazı işleri müdürü olan sanık Fatih Taş ile diğer bu yayıncılık tarafından basılıp yayınlanan "Dilimiz Varlığımız Dilimiz Kültürümüzdür adlı kitabın yazarı olan sanık Gülçiçek Günel (Tekin) ' in bu sıfatları da nazarı dikkate alınarak sabit görülen eylemlerinden dolayı ve eylemlerine uygun bir biçimde cezalandırılmaları hususunda aşağıdaki hükmün kurulması gerekmiştir .

Hüküm / Yukarıda etraflıca açıklandığı üzere

Sanık Fatih Taş' ın sorumlusu olduğu ,Sanık Gülçiçek Günel ' inde yazarı olduğu İstanbul da faaliyet gösteren Aram yayıncılık isimli basın ve yayın evi tarafından basılıp yayınlanan Dilimiz, varlığımız , dilimiz kültürümüzdür. adlı kitabın Mart 2002 tarihli baskısının incelenmesinde :

Kürtlere asimilasyon yapıldığından bahisle ve dillerini kullanamadıklarından bahisle bölge farklılığına dayanarak halkı birbirine karşı kamu düzeni için tehlikeli olabilecek şekilde düşmanlığa , kin beslemeye, alenen tahrik edildiği sabit olduğundan müsnet suçtan eylemine uyan TCK. nun 312/2 maddesi gereğince suçun işleniş şekli , yeri , özelliği ve ağırlığı dikkate alınarak temel cezanın tayininde asgari hatten ayrılmayı gerektiren bir neden olmadığından takdiren 1'er yıl hapis cezası ile cezalandırılmalarına

TCK. nun 312/ son maddesi gereğince verilen cezanın 1 kat arttırılarak sanıkların 2' şer yıl hapis cezası ile cezalandırılmalarına ,

sanıkların dosyaya yansıyan kişilikleri dikkate alınarak TCK .nun 59/2 maddesi gereğince verilen cezaların 1/6 oranında indirilerek 1· er yıl 8 er ay hapis cezası ile cezalandırılmalarına

Sanık FATİH TAŞ yasal süre içerisinde yazar açıklayıp , yazar Gülçiçek Günel kitabın kendisi tarafından yazıldığını kabul ettiğini Fatih Taş 'a verilen cezanın 5680 S.Y .nın 16 maddesi gereğince 1 yıl 8 ay hürriyeti bağlayıcı cezanın beher günlüğü takdiren 7.270.136 TL hesabıyla 4.398.432 280 TL ağır para cezası ile cezalandırılmasına

sanığa verilen para cezasının miktarı ve paranın satın alma gücü dikkate alınarak 647. Sayılı yasanın 5 maddesi gereğince verilen para cezasının aydan aya eşit 5 taksit halinde sanıktan TAHSİLİNE

Taksitlerden herhangi birinin süresinde ödenmemesi halinde geri kalan kısmın tamamının bir kerede TAHSİLİNE

Sanıkların atılı suçu işleyiş biçimi , suç sebep ve saiki suç işlemezden önceki ve sonraki tutum ve davranışları , dosya kapsamından hiçbir pişmanlıklarının görülmemesi karşısında cezalarının tecili halinde yeniden suç işlemekten çekinmeyecekleri kanaatine varıldığından ve cezanın caydırıcılık ve uslandırıcılık özeliliği , hükmolunun cezalarının infazı ile gerçekleşeceği kanaatine varıldığından sanıkların cezalarının 647 SY. nın 6 maddesi gereğince TECİLİNE TAKDİREN YER OLMADIĞINA ,

İstanbul DGM C. Başsavcılığı emanetinin 2002/ 285 numarasında kayıtlı dava konusu edilen bir adet kitabın delil olarak dosyada saklanmasına ,

5680 S.Y. nın 4748 S.Y le değişik ek 2/1 maddesinin uygulanmasına taktiren YER OLMADIĞINA

Dosyada yapılan 4 mülzekkere masrafı 2.000.000 TL 1 talimat masrafı 1..500.000 TL olmak üzere toplam 3.500.000 TL nin sanıklardan MÜTESELSİLEN TAHSİLİNE

Sanıkların yokluğunda sanık Fatih Taş vekili Av .Özcan Kılıç'ın yüzünde C. Savcısı sayın TURAN ÇOLAKKADI ' nın huzuruyla mütalâaya aykırı temyizi kabil olmak üzere açık yargılama sonucunda oybirliğiyle verilen karar açıkça okunup anlatıldı. 6.7.2004

BAŞKAN 24570 ÜYE 26486 ÜYE 24472 KATIP

6 NO'LU DEVLET GÜVENLİK MAH..
BAŞKANLIĞI
Kod No: 80700

İşbu Temyiz Dilekçesi
Temyiz Defterinin 03 sayı 39
sırasına kayıt edildi.
07.04.2003
Yaz. Müdr.

2003/39

29

K.
7.4.2003

YARGITAY 9. CEZA DAİRESİ BAŞKANLIĞI'NA
Sunulmak Üzere,
İSTANBUL 6 NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
BAŞKANLIĞI'NA

Dosya No : 2002 / 126 Esas

TEMYİZ EDEN SANIK : Fatih TAŞ

V E K İ L İ : Av. Özcan KILIÇ- Çukurluçeşme Sok.14/4 –Beyoğlu-İST.

Ö Z Ü : Süre tutum dilekçemizdir.

Yerel Mahkemece yapılan yargılama sonucu müvekkilim hakkında oluşturulmuş bulunan, 04.04.2003 tarihli mahkumiyet kararını, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kurallarına, usul, yasa ve dosya kapsamına aykırı buluyor süresi içinde temyiz ediyoruz.

Gerekçeli temyiz dilekçemizi gerekçeli karar tarafımıza tebliğ edildiğinde sunacağız.

SONUÇ VE İSTEM : Usul ve yasaya aykırı yerel mahkeme kararının bozularak dosyanın Mahkemesine iadesine karar verilmesini vekil olarak talep ederim.
07.04.2003

Sanık Vekili
Av. Özcan KILIÇ

Avukat Özcan KILIÇ
Çukurluçeşme Sok.14 / 4
Beyoğlu-İstanbul
Tel: 292 94 10-14

YARGITAY İLGİLİ CEZA DAİRESİ BAŞKANLIĞINA
Sunulmak Üzere,
İSTANBUL 6 NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
BAŞKANLIĞI'NA

Dosya No: 2002/ 126 Esas
2003/ 53 Karar

TEMYİZ EDEN SANIK : Fatih TAŞ

V E K İ L İ : Av. Özcan KILIÇ -Başlıktaki adreste.

T. OLUNAN KARAR : İstanbul 6 Nolu DGM. nin 2002/ 126 E., 2003/ 53 K. ve 04.04.2003 tarihli kararı.

AÇIKLAMALAR :

I-)Yerel Mahkemece yapılan yargılama sonucu, iddia makamının beraat yönündeki istemine de aykırı olarak, Müvekkilim Fatih TAŞ' ın, TCK. nun 312/2-son maddesi gereğince mahkumiyet yönünde karar oluşturulmuştur.

II-) Mahkumiyete gerekçe yapılan kitap, bir bütün olarak ele alınıp değerlendirildiğinde; İddia edilen suçun unsurlarını içermediği, eğitimci olan kitabın yazarı tarafından, dil sorunu ile ilgili olarak, bazı görüş, düşünce ve değerlendirmelerin ortaya konulduğu, bu görüşlerin soyut ve tartışmaya açık argümanlardan ibaret olduğu anlaşılmaktadır.

Sözkonusu kitapta; Türkiye' de, ana dilde eğitim meselesi ile ilgili olarak yaşanan bazı olayların ve ortaya çıkan olguların, eleştirel bir şekilde ele alınarak tartışıldığı; Yazar tarafından yapılan değerlendirmelerin, tarihsel, siyasal ve bilimsel bir çerçeve içerisinde yapılmaya çalışıldığı, bu davranışın, düşünce ve ifade özgürlüğünü kullanmaktan ibaret olduğu açıktır.

Bu davranışın, ülke ve toplum bütünlüğünü bozabilecek içerikte, nitelikte ve yoğunlukta bulunmadığı, iddia edilen suçu işleme kastını kanıtlayacak somut olguların olayımızda mevcut olmadığı da açıkça görülebilmektedir.

Müvekkilim sözkonusu kitabı, görüş ve düşünceleri ifade edilmesi özgürlüğünün kullanılması bağlamında, toplumu bilgilendirme, bilgi alma ve yayma hakkını kullanma amacıyla yayımlanmıştır.

Bu davranışın, herhangi bir suçun işlenmesine yönelik bir kasıt taşımadığı; Bireyleri veya toplumu, suç işleme yönünde, teşvik, telkin veya tahrik edici bir yönünün bulunmadığı açıktır. Mahkumiyete gerekçe yapılan yazı, demokratik toplum düzeninin gerektirdiği ölçülere uygunluk göstermekte olup, bu çerçevede değerlendirildiğinde suç oluşturmamaktadır.

III-) Mahkemece, sözkonusu kitap bir bütün olarak ele alınıp değerlendirilmemiş, sadece kitapta yeralan birkaç cümle **"cımbızlama"** yöntemi ile seçilerek mahkumiyet kararına gerekçe yapılmıştır. Bu uygulama hem yasaya, hem de Yargıtay içtihatlarında belirlenen kriterlere açıkça aykırıdır. Bu nedenle suçun maddi unsurunun oluşmadığı, kararın bu nedenle yasaya ve hukuka aykırı olduğunu düşünüyoruz.

IV-) Bilindiği üzere yapılan yeni bir düzenleme ile, TCK. nun 312. Maddesindeki suçun tanımı şu şekilde yapılmıştır: *" Sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge farklılığına dayanarak insanları birbirine karşı kamu düzenini bozma olasılığını ortaya çıkaracak bir şekilde düşmanlığa veya kin beslemeye alenen tahrik eden kimseye 1 yıldan ....."*

Müvekkilimin davranışı, demokratik toplum düzeninin en vazgeçilmez kurallarından biri olan toplumu bilgilendirme, haber alma-verme ve haber dolaşımını sağlama görevi çerçevesinde, bir hakkın kullanılmasına yöneliktir. Bu da basın **"olmazsa olmaz"** kurallarının en önemlisidir.

Bu bağlamda; Müvekkilimin davranışının yasada tanımlandığı şekilde "kamu düzenini bozmaya yönelik nitellikte ve yoğunlukta olduğu, bu anlamda bir tehlikeli durum yarattığı da, Yerel Mahkemece maddi verilerle- kanıtlarla ortaya konulamamıştır. Bu nedenle sözkonusu Yerel Mahkeme kararı esas yönünden bozulmalıdır.

V-) Yerel Mahkemece, müvekkilim hakkında 647 sayılı Kanunun 6. maddesinin uygulanmamasına ilişkin gösterilen gerekçeler yetersiz ve hukuki temelden yoksundur.

VI-) Yine müvekkilim hakkında oluşturulmuş olan mahkumiyet kararı, içerik ve şekil yönünden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. ve 10 maddelerine ihlal edici niteliktedir.

Özellikle ifade özgürlüğü konusunda, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, Sözleşme hükümlerinin uygulanması ve yorumlanmasında içtihat haline gelen bazı kararlarından örnekler vermek istiyoruz.

> *"..Bir görüş ve düşüncenin açıklanması, bir haberin iletilmesi, yayılması eylemi, içerik ve şekil olarak kural dışı ve resmi tezlere aykırı olabilir. Toplumun büyük bir çoğunluğunda şaşkınlık, antipati veya tepki yaratabilir. Hatta şok yaratıcı, sarsıcı ve rahatsız edici olabilir. Tüm bunlara karşın, bu davranışın suç oluşturduğunu kabul etmek mümkün değildir...."*
>
> *(AİHM. nin Handyside / İngiltere; Lingens / Avusturya ; Müller at autres / İsviçre; Sunday Times / İngiltere; Oberschlick / Avusturya kararları. Ve yine Mahkemenin, bu içtihatlar çerçevesinde, Türkiye aleyhine yapılmış olan başvurularda oluşturduğu kararlar örnek olarak gösterilebilir)*

Bu belirlemeler, temel hak ve özgürlüklerin düzenlendiği uluslararası hukuk kurallarında yeralmakta ve temel hak ve özgürlüklerin sınırlarının çizilmesinde ölçü olarak kabul edilmektedir. Demokratik toplum düzeninin varlığı ve devamı için konulacak olan sınırlamaların çerçevesi, ancak bu kriterlere göre belirlenebilir.

)

S O N U Ç : Yukarıda açıkladığımız ve yine Yüksek Mahkemece gözönüne alınacak diğer nedenlerle; Yerel Mahkeme kararının, müvekkilimizin beraati yönünde bozulmasına ve dosyanın Mahkemesine ladesine karar verilmesini dilerim. 28.05.2003

Sanık Vekili
Av. Özcan KILIÇ

Avukat
Mustafa ROLLAS

1363 Sk.No:1 K:3/304 Çankaya-İZMİR
0 232 425 10 19- 484 02 53

94

YARGITAY İLGİLİ CEZA DAİRESİ BAŞKANLIĞI'NA
Gönderilmek Üzere
İZMİR DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI'NA
Aracılığıyla
İSTANBUL 6.NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI'NA

-Duruşma İstemlidir.-

DOSYA NO :**2002/126 Esas**
2003/ 53 Karar

TEMYİZ EDEN SANIK :Gülçiçek GÜNEL
VEKİLİ :Av.Mustafa ROLLAS
Adres antettedir.

29.5.2003
Hakim 19019

DAVACI :K.H.

SUÇ İSNADI :Halkı ırk farklılığı gözetmek suretiyle kin ve düşmanlığa açıkça Tahrik etmek.(TCK 312.maddesi.)

SUÇ TARİHİ :01.04.2002

TEBLİĞ TARİHİ :23.05.2003

KONUSU :İstanbul 6.Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin 2002/126 E.-2002/53 K. sayılı mahkumiyet içerikli kararının bozulması dileğiyle temyiz talebimiz ve gerekçeli temyiz dilekçemizden ibarettir.

TEMYİZ NEDENLERİ :

Yukarıda esas ve karar sayısı verilen yerel mahkeme kararı hukuka,yasalara ve tarafı bulunduğumuz uluslar arası sözleşmelere aykırıdır.Şöyle ki;

OLAY :

1-Müvekkilem emekli almanca öğretmenidir.Dil alanında bilimsel araştırma ve incelemelerde bulunmaktadır.Suç tarihinde Aram Yayınları isimli yayınevince baskısı ve yayımı yapılan 'Dilimiz varlığımız,dilimiz kültürümüzdür' isimli kitabının sonuç bölümünde yer alan ifadeler nedeniyle hakkında 29.04.2002 tarih ve 2002/483 iddianame numaralı ve yukarıda esas ve karar sayısı verilen kamu davası açılmıştır.Yapılan yargılama sonucunda müvekkilemin 1 yıl 8 ay hapis cezası ile mahkumiyetine karar verilmiştir.Müvekkilem İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi aracılığıyla alınan savunmasında söz konusu çalışmasının ve suç isnadı yapılan ifadelerinin bilimsel ve akademik bir içerik taşıdığını,yararlandığı kaynakları kitapta belirttiğini,suç işlemek kastının olmadığını belirtmiştir.

2-Müvekkilemin suç isnadına dayanak yapılan kitabı bir bütün olarak incelendiğinde kitabın bilimsel-akademik ölçütlerle ve kaynakçada gösterildiği gibi çoğu daha önce yayınlanmış yayınlarda işlenmiş ifade ve belirlemelerin ışığında yapılan tespit ve belirlemelerden ibarettir.Kitapta 59 kaynakça gösterilmiştir.Müvekkilemin vardığı tüm sonuçlar ve yaptığı belirlemeler kitabın tamamına hakim olan dilin insanın bedensel-zihinsel gelişiminde rolü ve aksinin sebep olduğu olumsuzlardan ibarettir.Kitabın bir bölümünde üzerinde durulan Kürtçe'nin ve diğer bazı dillerin kitabın tamamına hakim bilimsel ve akademik ölçütler ışığında değerlendirilmesi ve bu dilin bu dilli konuşan insanlar yönünden önemini aynı şekilde elle almaktadır.

M. Rollas

Avukat
Mustafa ROLLAS

1363 Sk.No:1 K:3/304 Çankaya-İZMİR
0 232 425 10 19- 484 02 53

33

AÇIKLAMALAR :

1-Kitap bir bütün olarak elle alındığında akademik ve bilimsel çalışmadır.Bu belirlemenin doğru veya yanlış olması bilimsel bir değerlendirmeyi gerektirse de ceza yargılanmasını gerektirdiği düşüncesinde değiliz.Mahkeme kitapta işlenen düşüncelerin bilimsel olup olmadığını değerlendirmeye gitmiştir ki bizce bu yerinde bir değerlendirme ve gerekçe değildir.Çünkü ne mahkeme heyetinde dil bilimci vardır ne de kitabın bilimsel inceleme konusu yapılması vardır.Yapılan ceza yargılamasıdır.Yapılması gereken suçun olup olmadığının tespitidir.Bizce heyetin kitabın bilimsel olmadığı tespitiyle suç belirlemesi yasal ve yerinde değildir.

2-Kitapta yapılan değerlendirme ve belirlemelerin ifade ve yayın özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerekirken tamda aksi bir düşünceyle Avrupa İnsan Haklan Sözleşmesi ve Anayasamızda belirtilen basın ve ifade özgürlüğü kriterlerini içermediği belirtmek suretiyle ceza hükmü tesis edilmiştir.Oysa ki Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ifade özgürlüğünü düzenleyen 10. maddesi ve bu konuda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesini vermiş olduğu içtihat niteliğindeki kararlan birlikte alındığında basın ve ifade özgürlüğü şu şekilde nitelendirilmektedir.

'İfade özgürlüğü,toplumun ilerlemesi ve her insanın gelişmesi için esaslı koşullardan biri olan demokratik toplumun temel müeseselerinden birini oluşturur.İfade hürriyeti,sadece lehte olduğu kabul edilen ya da ilgilenmeye değmez görünen 'bilgi' ve 'düşünceler' için değil,ama ayrıca devletin ya da nüfusun bir bölümünün aleyhinde olan şok eden bilgi ve düşünceler içinde uygulanır.Bunlar,'demokratik toplumun' olmazsa olmaz unsurlarından olan;çoğulculuğun,hoşgörünün ve açık fikirliliğin gerekleridir.'

Ayrıca bir ifadenin cezai yaptırıma konu olması için bu ifadenin şiddeti ve isyanı teşvik niteliğinde olması gerekmektedir.Oysa ki kitapta yer alan hiçbir belirleme ne şiddeti ne de bir grubun diğer veya devlete karşı isyana çağırmaktadır.Bütün bunlar birlikte değerlendirildiğinde demokratik bir toplumda gerekli olan demokratik hoşgörü sınırlannı aşan bir içerik taşımayan ifadelerin cezai yaptırıma tabi tutulması Anayasa,yasalar ve tarafı bulunduğumuz uluslar arası sözleşme hükümlerinde ifadesini bulan (AİHS,9-10 md.) 'Düşünce,İfade ve basın özgürlüğünün' ihlali niteliğindedir.

3-Ayrıca TCK 312.maddesi anlamında tanımlanan bir suçun unsurları da söz konusu kitapta bulunmamaktadır.İddia makamının da esas hakkındaki mütealasındaki yerinde belirlemesi ile kitaptaki fikirler uygun görülmese dahi dil konusunu bilimsel ve akademik bir inceleme metodu ile elle alan kitabın ve bu kitaptaki ifadelerle halkın birbirine karşı kışkırtılması mümkün değildir.Yani olayda suçu oluşturan bir fiil olmadığı açıktır.Bunun yanında bu kitapta işlenen fikirlerin suç işleme kastı ile ifade edildiğine dair bir delilde dosyada mevcut değildir. Sanık müvekkilin savunması ve iddia konu kitap bir bütünsellik içerisinde incelendiğinde suç kastının olmadığı görülecektir.Suç ve kast söz konusu olayda subjektif ve varsayıma dayalı olarak belirlenmiştir.

4-Yine yerel mahkeme hükmünün verilen cezanın teciline dair kısmı bizce yerinde değildir.Çünkü,'.... Sanıkların atılı suçu işleyiş biçimi,suç sebep ve saiki,suç işlemezden önceki ve sonraki tutum ve davranışları,dosya kapsamında hiçbir pişmanlıklarının görülmemesi karşısında cezaların tecili halinde yeniden suç işlemekten çekinmeyecekleri kanaatine vanldığından....cezaların TECİLİNE TAKDİREN YER OLMADIĞINA, şeklindeki gerekçe bizce hukuksal ve maddi bir dayanağı olmayan bir kanaatte varmadır.Çünkü sanık müvekkillemin modern ceza hukukunda yeri olamayan 'saik-niyet' gibi bir kavramla cezasının tecil edilmemesi hukuksal değildir.Yine suç işlemezden önceki ve sonraki tutum ve davranışları ibaresi,sanık müvekkillemin ilk ve tek kitabını yayınlamış olması,sabıkasız ve yine

Avukat
Mustafa ROLLAS

1363 Sk.No:1 K:3/304 Çankaya-İZMİR
0 232 425 10 19- 484 02 53

32

gerek hazırlık ve gerekse de yargılama sırasında yargılamayı yapan Mahkeme huzurunda bulunmaması karşısında nasıl böyle bir kanaatte varıldığı doğrusu düşündürücüdür.Ayrıca hukuksal ve maddi dayanağı da yoktur.Yine modern ceza yargılamasında pişmanlık gibi bir kavramın hüküm gerekçesi yapılması yerinde değildir.Pişmanlık gibi göreceli ve olaydaki gibi sanık müvekkilemin aksi kanaatte olduğu ve iddia makamı dahil farklı bakış açılarına göre suç olup olmadığı tartışmalı bir konuda sanıktan bir pişmanlık beyanı ve iradesi istenmesi ve hükme gerekçe yapılması bizce kanaat ve takdir hakkının keyfi ve yerinde olmayan kullanımı söz konusudur.

Belirtilen nedenlerle söz konusu hükmün temyiz gereği doğmuştur.

SONUÇ VE İSTEM : Yukanda belirtilen ve resen göz önüne alınacak nedenlerle sanık müvekkilem hakkında verilen mahkumiyet hükmünün –duruşma yapılarak-BOZULMASINA karar verilmesini vekil eden adına talep ederim.

Saygılanmla;28.05.2003

Sanık(Gülçiçek GÜNEL)Vekili
Av.Mustafa ROLLAS

İşbu temyiz dilekçesi bugün
Tarih
verilmekle temyiz defterinin
2002/5.....sıra numarasına
kaydedildi. ..29/...5./2002....
Yazı İşl. Md. 10

2003/2230

T.C.
İSTANBUL
6.NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
BAŞKANLIĞI

ESAS NO :2002/126
KARAR NO :2003/53

KESİNLEŞME ŞERHİ

Sanık GÜLÇİÇEK GÜNEL' e tebliğ edilen işbu karar fotokopisi aslının aynı olup, hüküm süresinde temyiz edilmeyerek 02.06.2003 tarihinde kesinleşmiş olmakla,

Hüküm GÜLÇİÇEK GÜNEL hakkındaki 1 YIL 8 AY [illegible] HAPİS CEZASI infaz edilmek üzere ilam İstanbul DGM.C.Başsavcılığına sunulur.17.06.2003

Y:İşl.Müdürü

Başkan 26496

T.C.
İSTANBUL
6. NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
BAŞKANLIĞI

ESAS NO :2002/126
KARAR NO :2003/53 SIRA NO/ 104

HARÇ TAHSİL MÜZEKKERESİ

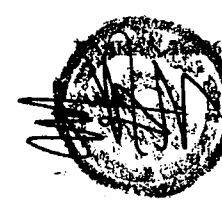
Mükellefin adı,soyadı: GÜL.ÇİÇEK GÜNEL- Abdülmecit 1953 d.lu, İzmir nüf. kayıtlı. 6794/3 Sokak no 6 D. 5 Evka 1 Çiğli-İZMİR.

Harcın Nev'i ve Mahiyeti : 1.500.000 Lira mahkeme masrafı
3.000.000 lira tebligat masrafı

TOPLAM : 4.500.000 lira
ÇİĞLİ/İZMİR VERGİ DAİRESİNE

Yukarıda adı, soyadı ve ikametgahı yazılı mükellefin ve mükellef bulunduğu... ..... lira harcın, harçlar kanununun 130. Maddesi gereğince tahsili rica olunur.17.06.2003

İcra Müdürü
Mühür ve İmza

T.C.
İSTANBUL
6. NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
BAŞKANLIĞI

CEZA FİŞİ

İlam
2003/2230

T.C.
Devlet Güvenlik Mahkemesi
Cumhuriyet Başsavcılığı

Sayı :
Tarih : 18/6/2003

A-)KİMLİK BİLGİLERİ

1.SOYADI	Günel
ADI	Gülçiçek
3.BABA ADI	Abdülmecit
4.ANA ADI	Hayriye
5.DOĞUM TARİHİ (gün,ay,yıl)	01.01.1953
6.DOĞUM YERİ (il ve ilçe)	İzmir
7.NÜFUSA KAYITLI OLDUĞU YER (il ve ilçe)	İzmir, Tire, Kızılcahavlu köyü C.77 H.140

B-)VERİLEN CEZAYA AİT BİLGİLER

8.SUÇ TARİHİ	01.04.2002
9.KARARI VEREN MAHKEME	**İSTANBUL 6.NOLU DGM**
10.KARARIN TARİH VE NUMARASI	04.04.2003 gün 2002/126 Es. 2003/53 Kr.
11.KARARIN KESİNLEŞME TARİHİ	02.06.2003
12.UYGULANAN KANUN VE MADDESİ / TCK.nun 312/2-son TCK.nun 59/2.5680 S.K.16.	
13.VERİLEN CEZA : **1 YIL 8 AY HAPİS**	

Bu Ceza Fişi: 3682 sayılı Adli Sicil Kanunu ile Yönetmelikte yer alan esaslara uygun olarak düzenlenmiş ve süresi içinde gönderilmiştir. 17.06.2003

Resmi mühür ve
Hâkimin imzası

Resmi mühür ve
C.Savcısı imzası

T.C.
İSTANBUL
6.NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
BAŞKANLIĞI

ESAS NO :2002/126
KARAR NO :2003/53

20.06.2003

DGM CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI
İNFAZ-BÜROSUNA

Sanık GÜLÇİÇEK GÜNEL Vekili Av. Mustafa Rollas İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi Başkanlığından havaleli 29.05.2003 tarihli dilekçesi ile süresinde temyiz edilmiş olduğundan, 18.06.2003 tarihinde infaza verilen evrakların işlem yapılmadan mahkememize iadesi rica olunur.

Y. İşl. Müdürü

Başkan 26456

T.C.
İSTANBUL
DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI

İLAMAT NO:2003/2230

İNFAZ İŞİ/ACELE
20.06.2003

İSTANBUL (6) NOLU DGM.BAŞKANLIĞI

İLGİ: 20.06.2003 tarih, 2002/126 esas, 2003/53 karar sayılı yazınız.

İlgi sayılı yazınız gereği; Mahkemenizin 2002/126 esas, 2003/53 karar sayılı ilamı ile 1 Yıl 8 Ay HAPİS cezasına hükümlü GÜLÇİÇEK GÜNEL (TEKİN)'a ait ilam temyizinden bahisle kaydı kapatılarak bila infaz iade edilmiştir.

Bilgileriniz rica olunur.

KAYA KABACAOĞLU-24912
İSTANBUL DGM C.SAVCISI

EKİ: - Hapis ilamı
- 2 adet ceza fişi.

AB

8. CEZA DAİRESİ
10874
18 EYLÜL 2003

TC
YARGITAY
ÜRİYET BAŞSAVCILIĞI

TC
YARGITAY
8.CEZA DAİRESİ
YÜKSEK BAŞKANLIĞ

: 8.MASA
: 2003/113677

	:	GÜLÇİÇEK GÜNEL, FATİH TAŞ,
(Ş.Davacı)	:	
ev'i	:	HALKI IRK FAKRI GÖZETMEK SURETİYLE KİN VE
		AÇIKÇA TAHRİK ETMEK
ihi	:	01/04/2002
si	:	İSTANBUL 6.DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ.
a	:	Sanık Fatih Taş, TCK 312/2, 312/son TCK
		SY 16, 647/4,5.4.398.432.280 TL apc..
		Sanık Gülçiçek Günel için TCK 312/2-son TC
		yıl 8 ay hapis.
arihi ve Nosu	:	04/04/2003 2002/126(E) - 2003/53(K)
Tarihi	:	yüze karşı 23.5.2003
Tarihi	:	07.04.2003 29.0.5.2003
Eden	:	Sanıklar vekilleri ayrı ayrı

tarafından temyiz edilmiş olmakla, evrak tetkik olundu :

çıçek Günel ile ilgili temyiz incelenmesinde; temyiz iti
e dosyaya, delillere, uygulama ve taktire göre usül ve ya
kumiyet hükmünün ONANMASINA.
k Fatih Taş ile ilgili olarak;
r itirazların reddine ancak;
6 Sayılı yasa ile değişik TCK nun 30/2 maddesi ve CMUK
birlikte değerlendirildiğinde ağır para cezasının 4.397.7
dirilmek suretiyle sair yönden usul ve yasaya uygun buluna
EREK ONANMASI talep ve evrak tebliğ olunur. 04/09/2003

ZAFER YAVUZ
Cumhuriyet Başsavc
Yargıtay Cumhuriyet

T.C.
YARGITAY
Sekizinci Ceza Dairesi

YARGITAY İLAMI

ESAS NO : 2003/ 10834
KARAR NO : 2005/ 4059
TEBLİĞNAME NO: 8/2003-113677

Halkı ırk ve bölge farklılığı gözeterek kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmek suçundan sanıklar Gülçiçek Günel, Fatih Taş'ın yapılan yargılanmaları sonunda; Hükümlülükleri dair (**İSTANBUL**) 6 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesinden verilen 4.4.2003 gün ve 126 esas, 53 karar sayılı hükmün süresi içinde Yargıtay'ca incelenmesi sanıklar müdafiileri tarafından istenilmiş olduğundan dava evrakı C.Başsavcılığından tebliğname ile 18.9.2003 günü daireye gönderilmekle incelendi:

TÜRK MİLLETİ ADINA

Gereği görüşülüp düşünüldü:

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 7. maddesinde "zaman bakımından uygulama", 5252 Sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 9. maddesinde "lehe olan hükümlerin uygulanmasında usul" kurallarının düzenlenmesi, aynı Kanunun 12. maddesi ile 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun yürürlükten kaldırılması, 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve bu Kanunların hükümden sonra 1.6.2005 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunması karşısında;

lehe

5237 Sayılı Kanunun 7. ve 5252 Sayılı Kanunun 9. maddeleri uyarınca sanıkların hukuki durumunun 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri de nazara alınarak yeniden değerlendirilmesinde zorunluluk bulunması,

Bozmayı gerektirmiş sanıklar müdafiilerinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde görülmüş olduğundan hükmün **(BOZULMASINA)**, 6.6.2005 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye	Üye
Z.Aslan	S.Çetinkol	H.Y.Aktan	A.E.Özgenç	H.Akdağ

İstanbul DGm

Başkan

Karşılaştırıldı.
Yazı İşleri Md.

İ.Y.

T.C.
İSTANBUL
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI
(CMK.250. MADDESİ İLE KURULAN)

İSTANBUL 14. AĞIR CEZA MAHKEMESİ
BAŞKANLIĞINA

İLGİ : 14/7/2005 tarih, 2005/1100 esas sayılı yazınız.

İlgi yazınız ile gönderilen dosya ile ilgili olarak görev konusunda mütalaa bildirilmesi istenilmiş olup,

Sanık-Sanıklar hakkında halkı sosyal sınıf, ırk, bölge ve din farklılığına dayanarak kin ve düşmanlığa tahrik etmek suçundan kamu davası açılmıştır.

Mahkememizin görev alanına giren suçlar CMK 250. maddesinde tahdidi olarak düzenlenmiştir.

Sanık/Sanıklara atfedilen suç CMK.250. maddesinde belirtilen fiillerden olmaması nedeniyle mahkememizin görev alanına girmemektedir.

Bu nedenle görevsizlik kararı verilerek dosyanın görevli ve yetkili asliye ceza mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi mütalaa olunur. 14.07.2005

C. Savcısı-33341

T.C.
İ S T A N B U L
14 NOLU AĞIR CEZA MAHKEMESİ

TÜRK MİLLETİ ADINA YARGILAMA YAPMAYA VE HÜKÜM KURMAYA YETKİLİ VE GÖREVLİ İSTANBU 14. AĞIR CEZA MAHKEMESİNİN 15.07.2005 GÜNLÜ GÖREVSİZLİK KARARIDIR.

Sav. Esas No	:2002/483	
Mh. Esas No	:2005/150	
Karar No	:2005/87	
BAŞKAN	:SİNAN ÇELAKIL	(20735)
ÜYE	:TEYFİK SUHA MUTLU	(23810)
ÜYE	:ERKAN CANAK	(24462)
C.SAVCISI	:SÜLEYMAN PEHLİVAN	(33341)
KATİP	:HAYRETTİN ÖZGÜL	(133)
DAVACI	: K . H .	
S A N I K L A R	:	

1-FATİH TAŞ:Hüseyin ve Gülperi oğlu,7/5/1979 GEVAŞ doğumlu, Van İli, Gevaş İlçesi Kurultu köyü, nüfusuna kayıtlı. EVLİYA ÇELEBİ MAH. AYBASTI SOK. NO : 19/5 BEYOĞLU İSTANBUL ADRESİNDE OTURUR adresinde oturur.

2-GÜLÇİÇEK GÜNEL (TEKİN):Abdülmecit ve Hayriye kızı,1/1/1953 KOZLUK, İZMİR doğumlu, İzmir İli, Tire İlçesi Kızılcahavlu köyü, nüfusuna kayıtlı. adresinde oturur.

SUÇ :HALKI KİN VE DÜŞMANLIĞA AÇIKÇA TAHRİK ETMEK

SUÇ TARİHİ:01.04.2002

Yukarıda açık kimlikleri ve müsnet suçları yazılı sanıklar hakkında yapılan yargılama sonunda/
GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ :

Sanıklar FATİH Taş ve GÜLÇİÇEK GÜNEL (TEKİN) hakkında halkı ırk farklığı gözetmek suretiyle kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmek suçundan dolayı mahkememizde açılan kamu davasının yapılan açık yargılaması sonunda mahkememizden verilen sanıkların mahkumiyetine ilişkin 4.4.2003 günlü 2002/ 126 esas 2003/ 53 karar sayılı hüküm Yargıtay 8 ceza dairesinin 6.6.2005 günlü 2003/ 10834 esas 2005/4059 karar sayılı ilamı ile;

" 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 7 maddesinde zaman bakamından uygulama , 5252 sayılı Türk Ceza Kanunun yürürlük ve uygulama şekli hakkında kanunun 9 maddesinde " Lehe olan hükümlerin uygulanmasında usul " kurallarının düzenlenmesi , aynı kanunun 12 maddesi ile 765 sayılı TCK. Nun yürürlükten kaldırılması , 5271 sayılı ceza mahkemesi kanunu ve bu kanunların hükümden sonra 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunması karşısında ; 5237 Sayılı kanunun 7 ve 5252 sayılı kanunun 9 maddeleri uyarınca sanıkların hukuki durumunun 5271 sayılı ceza mahkemesi kanunu hükümleri de nazara alınarak yeniden değerlendirilmesinde zorunluluk bulunması gerekçesi ile

bozularak gönderilmiş olmakla, gelen dosya mahkememizin 2005/150 esasına kayıd edilerek iddia makamından mütalaa alınmış,

İDDİA MAKIM 14.7.2005 TARİHLİ YAZILI MÜTALAASINDA ; sanıklar hakkında Halkı sosyal sınıf, ırk bölge ve din farklılığına dayanarak kin ve düşmanlığa tahrik etmek suçundan dolayı kamu davası açıldığını, mahkemenin görev alanının 5271 sayılı yeni ceza mahkemesi kanunun 250 maddesinde tahdidi olarak düzenlendiğini ve bu nedenle sanıklara atfedilen suçun yeni ceza mahkemesi kanunun 250 maddesinde belirtilen fiillerden olmaması nedeniyle görev kapsamında bulunmadığını bildirerek görevsizlik kararı verilerek dosyanın yetkili ve görevli Asliye ceza mahkemesine gönderilmesine karar verilmesini talep etmiştir

01,06.2005 tarihinde yürürlüge giren yeni ceza mahkemesi kanunun 250 maddesinde mahkememizin görey alanı tahdidi bir şekilde gösterilmiştir .Mahkememizin görev alanında bulunmayan suçlardan dolayı bu nedenle yargılama yapma olanağı bulunmamaktadır.

5271 sayılı ceza mahkemesi kanunun 4-5 ,250 maddesi ,5252 sayılı yasanın 9 maddesi ,Yargıtay ilamındaki gerekçe nazarı itibara alınarak müsnet suçtan dolayı sanıklar hakkında yargılamanın mahkememizin görev kapsamında olmadığı anlaşılmaktadır.

İş bu nedenle görevsizlik kararı verilmesi gerekmektedir .

HÜKÜM :Yukarıda etraflıca izah edildiği üzere;

Olay tarihinde DİLİMİZ VARLIĞIMIZ, DİLİMİZ KÜLTÜRÜMÜZDÜR isimli mevkutenin yayıncıları olan sanıkların iddianamede belirtilen yazılardan dolayı halkı din ve mezhep farklılıklarını gözeterek kin ve düşmanlığa açıkça tahrik ettiği, böylece sanıkların 765 sayılı TCK.nun 312/2-son maddelerinde gösterilen suçu işlediği yolunda her ne kadar mahkememizde kamu davası ikame edilmiş ise de;

Sanıklara isnat olunan müsnet suçtan dolayı yargılamanın icrasının 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren yeni CMK.nun 250. maddesi gereğince mahkememizin görev kapsamından çıkarıldığı, bu nedenle mahkememizin görevli olmadığı, görevli mahkemenin asliye ceza mahkemesi olduğu anlaşılmakla, yeni CMK.nun 4-5 ve 250. maddeleri gevreğince MAHKEMEMİZİN GÖREVSİZLİĞİNE.

Delillerin takdiri yetkili ve görevli mahkemeye ait olmak üzere sanıklar hakkında yargılamanın icrası ile suçunun sübutu halinde eylemine uyan yeni TCK.nun 216/1, 218. maddeleri gereğince cezalandırılması için dosyanın yetkili ve görevli BEYOĞLU ASLİYE CEZA MAHKEMESİNE GÖNDERİLMESİNE.

Sanıkların bulundukları hal üzere mahkemesine sevkine.

Evrak üzerinde yapılan inceleme sonunda, mütalaaya uygun oybirliğiyle itirazı kabil olmak üzere karar verildi. 15.07.2005

KATİP ÜYE-24462 ÜYE-23810

T.C.
İ S T A N B U L
14 NOLU AĞIR CEZA MAHKEMESİ
(5190 Sayılı Kanunun 1. Maddesinde Yazılı Suçlara Bakmakla Görevli)

Esas No :2005/150
S.Esas No :2002/483

T E N S İ P T U T A N A Ğ I

BAŞKAN	:SİNAN ÇELAKIL	(20735)
ÜYE	:TEYFİK SUHA MUTLU	(23810)
ÜYE	:ERKAN CANAK	(24462)
KATİP	:HAYRETTİN ÖZGÜL	(133)

DAVACI : K . H .

S A N I K L A R :

1-FATİH TAŞ:Hüseyin ve Gülperi oğlu,7/5/1979 GEVAŞ doğumlu, Van İli, Gevaş İlçesi Kurultu köyü, nüfusuna kayıtlı. EVLİYA ÇELEBİ MAH. AYBASTI SOK. NO : 19/5 BEYOĞLU İSTANBUL ADRESİNDE OTURUR adresinde oturur.

2-GÜLÇİÇEK GÜNEL (TEKİN):Abdülmecit ve Hayriye kızı,1/1/1953 KOZLUK, İZMİR doğumlu, İzmir İli, Tire İlçesi Kızılcahavlu köyü, nüfusuna kayıtlı. adresinde oturur.

SUÇ :HALKI KİN VE DÜŞMANLIĞA AÇIKÇA TAHRİK ETMEK

SUÇ TARİHİ:01.04.2002

Mahkememizin 04.04.2003 Tarih, 2002/126 Esas, 2003/53 Karar sayılı dava dosyası Yargıtay 8. Ceza Dairesinin ilamı ile bozulmasına karar verilmiş olmakla, dosya mahkememize gönderilmiş olup, mahkememiz esas defterine kaydı yapıldı.

İDDİA MAKAMINDAN MAHKEMEMİZİN GÖREVİ KONUSUNDA YAZILI GÖRÜŞÜ ALINDI.

İddia makamı Yazılı görüşünde; Sanıklara atfedilen suç CMK.nun 250. maddesinde belirtilen fiillerden olmaması nedeniyle mahkememizin görev alanına girmemektedir. Bu nedenle görevsizlik kararı verilerek dosyanın yetkili ve görevli asliye ceza mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi mütalaasında bulunmuştur.

Dosya incelendi.

HÜKÜM :Gerekçeli kararda etraflıca izah edileceği üzere;

Olay tarihinde DİLİMİZ VARLIĞIMIZ, DİLİMİZ KÜLTÜRÜMÜZDÜR isimli mevkutenin yayıncıları olan sanıkların iddianamede belirtilen yazılardan dolayı halkı dini ve mezhep farklılıklarını gözeterek kin ve düşmanlığa açıkça

tahrik ettiği, böylece sanıkların 765 sayılı TCK.nun 312/2-son maddelerinde gösterilen suçu işlediği yolunda her ne kadar mahkememizde kamu davası ikame edilmiş ise de;

Sanıklara isnat olunan müsnet suçtan dolayı yargılamanın icrasının 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren yeni CMK.nun 250. maddesi gereğince mahkememizin görev kapsamından çıkarıldığı, bu nedenle mahkememizin görevli olmadığı, görevli mahkemenin asliye ceza mahkemesi olduğu anlaşılmakla, yeni CMK.nun 4-5 ve 250. maddeleri gevreğince MAHKEMEMİZİN GÖREVSİZLİĞİNE.

Delillerin takdiri yetkili ve görevli mahkemeye ait olmak üzere sanıklar hakkında yargılamanın icrası ile suçunun sübutu halinde eylemine uyan yeni TCK.nun 216/1, 218. maddeleri gereğince cezalandırılması için dosyanın yetkili ve görevli BEYOĞLU ASLİYE CEZA MAHKEMESİNE GÖNDERİLMESİNE.

Sanıkların bulundukları hal üzere mahkemesine sevkine.

Evrak üzerinde yapılan inceleme sonunda, mütalaaya uygun oybirliğiyle itirazı kabil olmak üzere karar verildi. 15.07.2005

BAŞKAN-20735 ÜYE-23810 ÜYE-24462 KATİP

T.C.
İSTANBUL
14. AĞIR CEZA MAHKEMESİ
Çırağan Caddesi No:12 BEŞİKTAŞ/İSTANBUL

ESAS NO : 2005/150
KARAR NO :2005/97

02.08.2005

İSTANBUL C.BAŞSAVCILIĞI VEKİLLİĞİNE
HAZIRLIK-BÜROSUNA

Sanıklar FATİH TAŞ ve GÜLÇİÇEK GÜNEL hakkındaki dava dosyası ekli olarak gönderilmiştir.

Kararda görüleceği üzere, CMK.4-5.ve 250.maddesi gereğince MAHKEMEMİZİN GÖREVSİZLİĞİNE dosyanın görevli ve yetkili **BEYOĞLU ASLİYE CEZA MAHKEMESİNE** gönderilmesine karar verilmiştir.

Karar gereğince dosyanın **BEYOĞLU ASLİYE CEZA MAHKEMESİNE gönderilmesi ile alındığına dair belgenin de mahkememize gönderilmesi rica olunur.**

Y.İşl.Müdürü

Başkan 2002

HAZIRLIK BÜROSU
BEŞİKTAŞ / İSTANBUL

Eki.Dosya.

2002/483 Es

Beyoğlu Cumhuriyet Başsavcılığına
02-8-2005

T.C
BEYOĞLU
2.ASLİYE CEZA MAHKEMESİ
2005/442

SANIK TALİMATI

673

ASLİYE CEZA MAHKEMESİNE
İZMİR

Halkın kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmek suçundan sanıklar GÜLÇİÇEK GÜNEL VE FATİH TAS Hakkında mahkememizde açılan kamu davasında verilen tensip gereğince,

Sanığın aşağıdaki adresinden ÇAĞRI KAĞIDI ÇIKARILMASINA, gelmediği takdirde zorla getirilerek duruşmadan vareste tutulmayı talep ettiği taktirde ekli belgeler doğrultusunda CMK'nın 147.ve 191. maddesindeki yasal hakları hatırlatılarak,

1-Müsnet suçtan sanığın sorgusunun yapılması

2-Sanığın sabıkası olması intimaline binaen sanığa EK SAVUNMA HAKKI verilmesi savunmasının ve ek savunmasının alınarak, bu hususta tutulacak olan talimat zaptının duruşmanın bırakıldığı 02.02.2006 gününden evvel mahkememize gönderilmesi rica olunur. 21.09.2005

Katip

SANIK : GÜLÇİÇEK GÜNEL / Abdülmecit ve Hay[illegible]53 d.lu
Tire ilçesi Kızılcahavlu köyü İZMİR

EK : Görevsizlik kararı ve iddianame fotokopisi

T.C.
İSTANBUL
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI
(CMK 250.MADDE İLE GÖREVLİ)
BEŞİKTAŞ/İSTANBUL

Muhabere No : 2006/8753 **14.11.2006**

BEYOĞLU CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İlgi : Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının 30.10.2006 gün ve 2006/9597 Muh. sayılı yazısı.

İlgi sayılı yazı ekinde gönderilen Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü tarafından zaptedilen "DİLİMİZ VARLİĞİMIZ DİLİMİZ KİMLİĞİMİZDİR" isimli kitap İstanbul 5 Nolu DGM'nin 2002/104 müt. 2002/668 Hz. sayılı toplatma kararına istinaden Cumhuriyet Başsavcılığımıza gönderilmiş ise de,

İstanbul 14.Ağır Ceza Mahkemesinin 15.07.2005 tarih 2005/150 Esas ve 2005/87 karar sayılı görevsizlik kararı ile dosyanın yetkili ve görevli BEYOĞLU ASLIYE CEZA MAHKEMESİNE gönderilmesine karar verilmiş olup,

Görevsizlik kararına bağlı olarak Cumhuriyet Başsavcılığınıza gönderilen dava dosyasına eklenmek üzere (149) adet DİLİMİZ VARLIĞIMIZ DİLİMİZ KİMLİĞİMİZDİR isimli kitap yazımız ekinde gönderilmiştir.

Gereği rica olunur.

Kadir ALTINIŞIK-34960
İstanbul Cumhuriyet Savcısı

177

EKİ :
1-İlgi yazı ve ekleri.
2-(149) adet Dilimiz Varlığımız Dilimiz Kimliğimizdir isimli kitap.
3-Görevsizlik kararı.

NOT: Yapılan telefon görüşmesinde Cumhuriyet Başsavcılığınızın 2005/9080 Sav. Esası ile Beyoğlu 2.Asliye Ceza Mahkemesinin 2005/442 Esas sırasında derdest olduğu belirtilmiştir.

2005/442

HAKİM : İRFAN ADİL UNCU 20925
C.S : MEHMET AKILLI 27965
KATİP : ZEYNEP RAHŞAN DOLU
C.T. : 14.12.2006
BELLİ GÜN VE SAATTE CELSE AÇILDI :

Gelen olmadı acık duruşmaya devam olundu.

Sanıklar hakkında ki kamu davasının İstanbul 14 Ağır Ceza Mahkemesince görevsizlik kararı verilerek mahkememize gönderildiği görüldü.

C.SAVCISINDAN SORULDU / Esas hakkında mütalaam hazırdır dedi.

C.SAVCISI ESAS HAKKINDA MÜTALAASINDA / Sanıklar hakkında DGM C.Başsavcılığının iddianamesi ile TCK'nun 312/2-son maddesine muhalefet sucundan cezalandırılmaları nedeni ile acılan kamu davasında sanıkların mahkumiyetlerine dair verilen kararın temyiz edilmesi sonucu Yargıtaya gönderildiği Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 02.06.2005 tarihli yazıları uyarınca 5237 sayılı TCK'nın 7. maddesi ve 5252 sayılı kanunun 9. maddeleri uyarınca sanığın hukuki durumunun 5271 sayılı CMK hükümleri de nazara alınarak yeniden değerlendirilmesinde zorunluluk bulunması yönünden iade edilmekle görevsizlik kararı verilerek mahkememize iade edildiği anlaşıldığından mahkememizce görevsizlik kararı verilerek uyuşmazlık için dosyanın Yargıtaya gönderilmesi mütalaa olunur dedi.

Dosya incelendi yapılacak başka işlem olmadığı anlaşılmakla duruşmaya son verildi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ /

İstanbul DGM Cumhuriyet Başsavcılığının 19.04.2002 tarihli iddianamesi ile sanıkların TCK'nın 312/2-son maddesine muhalefet sucundan dolayı cezalandırılmaları için İstanbul 14 nolu Ağır Ceza Mahkemesine kamu davası acıldığı yapılan yargılamalar sonucu sanıkların eylemlerine uyan TCK 312/2-son maddesi uyarınca mahkumiyet cezası verildiği, Temyiz edilmesi sonucu dosyanın Yargıtaya gönderildiği, Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 02.06.2005 tarihli yazıları uyarınca 5237 sayılı TCK'nın 7. maddesi ve 5252 sayılı kanunun 9. maddeleri uyarınca sanığın hukuki durumunun 5271 sayılı CMK hükümleri de nazara alınarak yeniden değerlendirilmesinde zorunluluk bulunması yönünden bulunduğundan mahkemesine yeni bir değerlendirme yapılması gerekli kıldığından gereğinin takdiri için dosyanın mahkemesine gönderilmesi sonucu İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin 15.07.2005 tarihli kararı ile GÖREVSİZLİK KARARI VERİLMEKLE, dosyanın mahkememize gönderildiği anlaşılmıştır.

5235 sayılı Adli yargı ilk derece mahkemeleri ile Bölge adliye mahkemesinin kuruluş, görev ve yetkileri hakıkında ki kanunun geçici 1 maddesi ile bu yasanın yürürlüğe girdiği tarihte görülmekte olan dava ve işlerde mahkemelerin görevinde bir değişiklik olması halinde sadece alt dereceli mahkemelerin görevsizlik kararı vererek dosyanın üst dereceli mahkemeye gönderilmesi hükmü getirilmiştir.

İstanbul 14 nolu Ağır Ceza Mahkemesinin 2002/483 esas sayılı dosyasında yargılamanın İstanbul DGM C.Başsavcılığının 19.04.2002 tarihli iddianamesi ile başlanılmış ve aynı mahkemenin görevsizlik kararı verilme tarihi olan 15.07.2005 tarihine kadar sürdürülmüştür.

Mahkeme, Yargıtay 8. Ceza Dairesinin yeniden değerlendirilme yapılması talebi ile dosyanın, sanığın hukuki durumunun takdir edile-

rek uyarlamayı kendisinin yapması gerekli iken sırf bu aşamada kendi dosyasını uyarlama için Görevsizlik kararı verilerek mahkememize gönderilmesi yoluna gidilmiştir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 01.03.2005 tarih ve 14-20 sayılı kararı ile benimsenen ve doğrulanan Yargıtay 4.Ceza Dairesinin 18.5.2004 tarih ve 2003/5417 esas, 2004/6426 sayılı ilamında da belirtildiği üzere 765 sayılı TCK'nun 2/2, 1412 sayılı CMUK'nun 402, 405 maddeleri çercevesinde yapılacak incelemelerin hükmü veren İstanbul 14 nolu Ağır Ceza Mahkemesinde yapılması gerektiği, esas olan hükmü veren mahkemenin infaz işlemlerine bakmasıdır. Uyarlama yapmakta hükmü veren mahekemeye ait olup Yargıtay 5 ceza dairesinin 27.3.2006 tarih, 2006/2485 esas, 2006/2449 sayılı ictihatı da göz önünde bulundurulduğundan mahkememizin görevsizliğine karar verilmesi kanaatine varılmıştır.

H Ü K Ü M / Yukarı da gerekceli belirtildiği üzere

MAHKEMEMIZIN GÖREVSIZLIĞINE,

Sanığın TCK 312/2-son maddesi gereğince yargılanmak üzere dosyanın İSTANBUL 14 NOLU AĞIR CEZA MAHKEMESINE GÖNDERILMESINE,

Mahkememiz ile İstanbul 14 nolu Ağır Ceza Mahkemesi arasında görev uyuşmazlığı oluştuğundan çözümlenmesi yönünden dosyanın İLGİLİ YARGITAY CEZA DAIRESINE gönderilmek üzere BEYOĞLU CUMHURIYET BAŞSAVCILIĞINA TEVDIINE,

Sanıkların yokluklarında C.savcısının huzuru ile talebe uygun yasal yollar acık olmak üzere verilen karar alenen ve usulen okunup anlatıldı. 14.12.2006

Katip HAKIM 20925

TC
BEYOĞLU
2. ASLİYE CEZA MAHKEMESİ GÖREVSİZLİK

ESAS NO : 2005/442
KARAR NO : 2006/1131
C.S NO : 2005/9080

T Ü R K M İ L L E T İ A D I N A
K A R A R

HAKİM : İRFAN ADİL UNCU 20925
C.S : MEHMET AKILLI 27965
KATIP : ZEYNEP RAHŞAN DOLU

DAVACI : KH.
SANIKLAR : 1- FATİH TAŞ / Hüseyin ve Gülperi oğlu 1979 d.lu
Evliya celebi mah. aybastı sok. no:19/5 BEYOĞLU/İST
2- GÜLÇİÇEK GÜNEL / Abdülmecit ve Hayriye oğlu 1953 d.lu
Tire ilcesi Kızılcahavlu köyü İZMİR

SUÇ : TCK 312/2-son maddesine muhalefet etmek
SUÇ T. : 01.04.2002

Yukarıda acık kimliği yazılı olan sanılark hakkında İstanbul 14 Ağır Ceza Mahkemesinin 15.07.2005 tarihli görevsizlik kararı mahkememize gelmekle yapılan yargılamalar sonunda.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ /

İstanbul DGM Cumhuriyet Başsavcılığının 19.04.2002 tarihli iddianamesi ile sanıkların TCK'nın 312/2-son maddesine muhalefet sucundan dolayı cezalandırılmaları icin İstanbul 14 nolu Ağır Ceza Mahkemesine kamu davası acıldığı yapılan yargılamalar sonucu sanıkların eylemlerine uyan TCK 312/2-son maddesi uyarınca mahkumiyet cezası verildiği, Temyiz edilmesi sonucu dosyanın Yargıtaya gönderildiği, Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 02.06.2005 tarihli yazıları uyarınca 5237 sayılı TCK'nın 7. maddesi ve 5252 sayılı kanunun 9. maddeleri uyarınca sanığın hukuki durumunun 5271 sayılı CMK hükümleri de nazara alınarak yeniden değerlendirilmesinde zorunluluk bulunması yönünden bulunduğundan mahkemesine yeni bir değerlendirme yapılması gerekli kıldığından gereğinin takdiri için dosyanın mahkemesine gönderilmesi sonucu İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin 15.07.2005 tarihli kararı ile GÖREVSİZLİK KARARI VERİLMEKLE, dosyanın mahkememize gönderildiği anlaşılmıştır.

5235 sayılı Adli yargı ilk derece mahkemeleri ile Bölge adliye mahkemesinin kuruluş, görev ve yetkileri hakıkında ki kanunun geçici 1 maddesi ile bu yasanın yürürlüğe girdiği tarihte görülmekte olan dava ve işlerde mahkemelerin görevinde bir değişiklik olması halinde sadece alt dereceli mahkemelerin görevsizlik kararı vererek dosyanın üst dereceli mahkemeye gönderilmesi hükmü getirilmiştir.

İstanbul 14 nolu Ağır Ceza Mahkemesinin 2002/483 esas sayılı dosyasında yargılamanın İstanbul DGM C.Başsavcılığının 19.04.2002 tarihli iddianamesi ile başlanılmış ve aynı mahkemenin görevsizlik kararı verilme tarihi olan 15.07.2005 tarihine kadar sürdürülmüştür.

Mahkeme, Yargıtay 8. Ceza Dairesinin yeniden değerlendirilme yapılması talebi ile dosyanın, sanığın hukuki durumunun takdir edile-

rek uyarlamayı kendisinin yapması gerekli iken sırf bu aşamada kendi dosyasını uyarlama için Görevsizlik kararı verilerek mahkememize gönderilmesi yoluna gidilmiştir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 01.03.2005 tarih ve 14-20 sayılı kararı ile benimsenen ve doğrulanan Yargıtay 4.Ceza Dairesinin 18.5.2004 tarih ve 2003/5417 esas, 2004/6426 sayılı ilamında da belirtildiği üzere 765 sayılı TCK'nun 2/2, 1412 sayılı CMUK'nun 402, 405 maddeleri çercevesinde yapılacak incelemelerin hükmü veren İstanbul 14 nolu Ağır Ceza Mahkemesinde yapılması gerektiği, esas olan hükmü veren mahkemenin infaz işlemlerine bakmasıdır. Uyarlama yapmakta hükmü veren mahekemeye ait olup Yargıtay 5 ceza dairesinin 27.3.2006 tarih, 2006/2485 esas, 2006/2449 sayılı ictihatı da göz önünde bulundurulduğundan mahkememizin görevsizliğine karar verilmesi kanaatine varılmıştır.

H Ü K Ü M / Yukarı da gerekceli belirtildiği üzere

MAHKEMEMİZİN GÖREVSİZLİĞİNE,

Sanığın TCK 312/2-son maddesi gereğince yargılanmak üzere dosyanın **İSTANBUL 14 NOLU AĞIR CEZA MAHKEMESİNE GÖNDERİLMESİNE,**

Mahkememiz ile İstanbul 14 nolu Ağır Ceza Mahkemesi arasında görev uyuşmazlığı oluştuğundan çözümlenmesi yönünden dosyanın **İLGİLİ YARGITAY CEZA DAİRESİNE** gönderilmek üzere **BEYOĞLU CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA TEVDİİNE,**

Sanıkların yokluklarında C.savcısının huzuru ile talebe uygun yasal yollar acık olmak üzere verilen karar alenen ve usulen okunup anlatıldı. 14.12.2006

Katip

HAKİM 20925

T.C.
YARGITAY
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI

İNCELEME: N.A

Sayı : 2007/26897
Konu : Yargı yeri belirlenmesi.

27/02/2007

YARGITAY BEŞİNCİ CEZA DAİRESİ
YÜKSEK BAŞKANLIĞINA

3713 sayılı yasaya aykırılık suçundan sanık Gülçiçek Günel, Fatih Taş hakkında yapılan yargılama sonunda, Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi ile İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi arasındaki olumsuz görev uyuşmazlığının giderilmesi, yargı yerinin belirlenmesi istemiyle gönderilen dosya incelendi:

Yüklenen suçun niteliğine, iddianamede olayın anlatılış biçimine, incelenen dosya içeriğine ve Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesinin görevsizlik kararındaki gerekçeye göre, yerinde görülmeyen İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin 15.07.2005 Gün 2005/150 Esas 2005/483 Karar sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına karar verilmesi istemiyle dosya ilişikte sunulur.

Mehmet ÖZKILIÇ
Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Y.
Yargıtay Cumhuriyet Savcısı

5. CEZA DAİRESİ
2007 / 2514

T.C.
YARGITAY
5. Ceza Dairesi

TÜRK MİLLETİ ADINA
YARGITAY İLAMI

Esas No : 2007/2514
Karar No : 2007/2110
Tebliğname No : TM/2007-26897

Kayda Kaydedildi
Tarihi : 24240
17/04/2007

3713 sayılı Yasaya aykırılık suçundan sanıklar Gülçiçek Günel ve arkadaşlarının yargılanmaları sırasında; Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesiyle İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi arasında oluşan olumsuz görev uyuşmazlığının giderilmesi ve yargı yerinin belirlenmesi istemiyle gönderilen dosya Yargıtay C.Başsavcılığından tebliğname ile daireye verilmekle incelenerek gereği düşünüldü:

İncelenen dosya içeriğine, sanıkların üzerine atılan suçun niteliğine, iddianamede olayın anlatılış biçimine, 5532 sayılı Yasanın 8. maddesi ile değişik 3713 sayılı Yasanın 9. maddesi ve Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi kararındaki gerekçeye göre, yerinde görülmeyen İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin 15.07.2005 gün ve 2005/150 Esas, 2005/87 Karar sayılı **GÖREVSİZLİK** kararının **KALDIRILMASINA**, dosyanın mahalline gönderilmesi için Yargıtay C.Başsavcılığına **TEVDİİNE**, 21.03.2007 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

BAŞKAN	ÜYE	ÜYE	ÜYE	ÜYE
H.Cevheroğlu	A.C.Tuğrul	M.Ekmekçi	M.N.Ömeroğlu	A.İlhan

Aslı Gibidir
Yz.İş.Müdürü V.

BEYOĞLU
C. Savcılığına
9 Nisan 2007
Cum... ...cısı V.
Yargıtay C. Sa... ...ı

Başkan

M/G

T.C.
İSTANBUL
14. AĞIR CEZA MAHKEMESİ (CMK. 250. MADDESİ İLE GÖREVLİ)

TENSİP ZAPTI

DOSYA NO	: 2007/440
BAŞKAN	: ERKAN CANAK 24462
ÜYE	: SİNAN ÇELAKIL 20735
ÜYE	: ALİ KAYAOĞLU 33511
KATİP	: HAYRETTİN ÖZGÜL 86622
DAVACI	: K.H.
SANIK	: FATİH TAŞ, HÜSEYİN ve GÜLPERİ oğlu, 07/05/1979 GEVAŞ doğumlu, VAN, GEVAŞ, KURULTU KÖYÜ mah/köy nüfusunda kayıtlı. Cemal Nadir Sk. Uğur Han. No.18/304-305 Cağaloğlu Eminönü/ İSTANBUL adresinde oturur. İş adresi: .
SANIK	: GÜLÇİÇEK GÜNEL, ABDÜLMECİT ve HAYRİYE kızı, 01/01/1953 KOZLUK doğumlu, İZMİR, TİRE, KIZILCAHAVLU KÖYÜ mah/köy nüfusunda kayıtlı. 6794/3 Sokak No.6 D:5 Evka-2 Çiğli/ İZMİR adresinde oturur. İş adresi: .
SUÇ	: Örgüt Mensuplarına Yardım Ederken veya Propaganda Yaparken Başka Bir Suç Oluşturmak
SUÇ TARİHİ	: 01/04/2002

İstanbul C. Başsavcılığının 25.04.2007 tarih ve 2002/483 Esas sayılı yazısı ile tevzien mahkememize gelen dosya mahkememiz esas defterine kaydı yapıldı, duruşma icrasma karar verildi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

1. Sanıkların CMK 145. maddesi gereğince duruşma gününü bildirir meşruhatlı davetiye ile celbine. Duruşmaya gelmedikleri takdirde zorla getirileceklerinin davetiyeye yazılmasbına.

2. Duruşmanın bu nedenle 31 / 08 /2007 günü saat 09.00'a bırakılmasına oybirliği ile karar verildi. 05/05/2007

Başkan 24462 Üye 20735 Üye 33511 Katip 86622

T.C.
İSTANBUL
14. AĞIR CEZA MAHKEMESİ (CMK. 250. MADDESİ İLE GÖREVLİ)

DURUŞMA TUTANAĞI

DOSYA NO : 2007/440
DURUŞMA TARİHİ : 31/08/2007

BAŞKAN : ERKAN CANAK 24462
ÜYE : SİNAN ÇELAKIL 20735
ÜYE : RÜSTEM ERYILMAZ 33377
CUMHURİYET SAVCISI : MEHMET MURAT YÖNDER 34877
KATİP : TÜLAY AĞBAŞ 93519

Belirli gün ve saatte celse açıldı.

Sanıklar Gülçiçek Günel ve Fatih Taş m geldikleri görüldü

Sanık Gülçiçek Günel müdafi Av. Özcan Kılıç ile sanık Fatih Taş müdafi Av. İnan Akmeşe hazır.

Açık yargılamaya devam olundu.

Kuruldaki değişiklik nedeni ile tutanaklar önceden okundu.

Sanıkların kimliklerinin tespitine geçildi.

SANIK : GÜLÇİÇEK GÜNEL (TEKİN) Abdülmecit ve Hayriye'dan olma, 01/01/1953 Kozluk doğumlu, İzmir, Tire, Kızılcahavlu Köyü nüfusunda kayıtlı olup halen 6794/3 Sokak No.6 D:5 Evka-2 Çiğli/ İZMİR adresinde oturur. Evli, 2 çocuklu. OkurYazar.emekli öğretmen olduğunu, araştırmacı yazar olduğunu beyan eder, beyanına göre sabıkasız, aylık ortalama gelirinin 850 YTL olduğunu söyler.

SANIK : FATİH TAŞ, Hüseyin ve Gülperi'dan olma, 07/05/1979 Gevaş doğumlu, Van, Gevaş, Kurultu Köyü nüfusunda kayıtlı olup halen Cemal Nadir Sk. Uğur Han. No.18/304-305 Cağaloğlu Eminönü/ İSTANBUL adresinde oturur. Bekar, OkurYazar. yayıncılık yaptığını , sabıkasız olduğunu beyan eder aylık ortalama gelirinin 750 YTL olduğunu beyan eder.

Yargıtay 8. CD. nin 06/06/2005 tarihli, 2003/10834 esas ve 2005/4059 sayılı bozma ilamı okundu

Sanıklara yüklenen suçu anlatıldı, CMK 147. maddesi gereğince müdafii seçme hakkının bulunduğu ve onun hukuki yardımından yararlanabileceği müdafiinin ifade ve sorgusunda hazır bulunabileceği, müdafii seçecek durumda olmadığı ve bir müdafii yardımından faydalanmak istediği takdirde kendisine baro tarafından birmüdafii görevlendirileceği, yüklenen suç hakkında açıklamada bulunmamasının kanuni hakkı olduğu şüpheden kurtulması için somut delillerin toplanmasını isteyebileceği kendisi aleyhine olan şüphe nedenlerini ortadan kaldırmak ve lehine olan hususları ileri sürme olanağının tanındığı hatırlatıldı.

Sanık Fatih Taş tan soruldu

Yargıtay bozma ilamına uyulsun dedi

Sanık Gülçiçek Günel Tekin den soruldu

Yargıtay bozma ilamına uyulsun dedi

Sanık FATİH TAŞ müdafi Av. İnan Akmeşe den soruldu

Bozma ilamına uyulsun dedi

Sanık Gülçiçek GÜNEL müdafi Avö. Özcan kılıç tan soruldu

Yargıtay bozma ilamına uyulsun dedi

İddia makamından soruldu

Yargıtay bozma ilamına uyulsun dedi

A. GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ

Usul ve yasaya uygun bulunan Yargıtay 8. CD. nin 06/06/2005 tarihli, 2003/10834 esas ve 2005/4059 sayılı bozma ilamına uyulmasına oybirliğiyle karar verilip açık yargılamaya devam olundu

İddia makamından varsa tevsi tahkikat talebi olmadığı takdirde esas hakkındaki mütalaası soruldu

Yargıtay bozma kararından önceki verilmiş olan esas hakkındaki mütalayı aynen tekrar ederiz, mütalaa doğrultusunda sanıkların müsnet suçtan ayrı ayrı beraatlerine karar verilmesi kamu adına talep ve mütalaa olunur dedi

Mütalaa okundu

Sanıklardan ayrı ayrı soruldu

Sanıklar, önce avukatlarımız beyanda bulunacaktır dedi

Sanık FATİH TAŞ müdafi Av İnan Akmeşe den mütalaya karşı diyecekleri ve esas hakkındaki mütalaya karşı diyecekleri soruldu

mütalaaya katılıyoruz müvekkil hakkında beraat kararı verilmesini talep ederiz dedi

Sanık FATİH TAŞ dan soruldu

avukatımın beyanlarına katılırım, beraatime karar verilsin dedi

Sanık GÜLÇİÇEK GÜNELTEKİN müdafi Av. Özcan Kılıç tan mütalaya karşı diyecekleri ve esas hakkındaki mütalaya karşı diyecekleri soruldu

mütalaaya katılıyoruz müvekkil hakkında beraat kararı verilmesini talep ederiz dedi

Sanık Gülçiçek Güney Tekin den soruldu

avukatımın beyanlarına katılıyorum beraatime karar verilmesini talep ederim dedi

Sanık FATİH TAŞ tan son sözü soruldu

Suçun unsurları oluşmamıştır, sözkonusu kitap suçla ilgili herhangi bir ibare yoktur, dolayısı ile müsnet suçtan beraatime karar verilmesini talep ederim dedi

Sanık GÜLÇİÇEK GÜNEL TEKİN den son sözü soruldu

Ben araştırmacı yazar ve bilim adamıyım, yaptığım araştırmaların sonucunu yayınlarım kamu oyu ile de paylaşırım yazdığım kitapta suç unsuru yoktur, suçun unsurları oluşmamıştır ,bu nedenle müsnet suçtan beraatime karar verilmesini talep ederim dedi

Dosya İncelendi

Açık yargılamaya son verildi

HÜKÜM :Nedenleri gerekçeli kararda izah edileceği üzere;

Her iki sanık hakkında her ne kadar 765 sayılı TCK 312 madde gereğince halkı ırk farklılığı gözetmek sureti ile kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmek suçundan kamu davası açılmış ise de 5237 sayılı TCK nun 1 maddesinde zaman bakımından uygulama ,5252 sayılı TCK

yürürlük maddesinin 9 maddesi gereğince lehe olan hükümlerin uygulanması sanıklar hakkında gerektiğinden 5237 sayılı TCK nun 216 maddesi ,eski yasanın TCK 312 maddesinin karşılığı olarak yer almış ise de 5237 sayılı TCK 216 maddesinin unsurlarının sözkonusu kitapta gerçekleşmemiş olduğu dolayısı ile suça konu olan "Dilimiz varlığımız,dilimiz Kültürümüzdür" başlıklı kitapta halkı ırk farklılığı gözetmek sureti ile kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmek suçu ile ilgili yeni yasa gereğince suçun yasal unsurları oluşmadığından sanıklar FATİH TAŞ ve GÜLÇİÇEK GÜNEL TEKİN in müsnet suçtan ayrı ayrı BERAATLERİNE,

Yapılan yargılama giderinin yerinde bırakılmasına,

Suça konu "Dilimiz Varlığımız, Dilimiz Kültürümüz" başlıklı kitabın dosyada muhafazasına,

Sanıklar ve sanıklar müdafilerinin yüzlerine karşı iddia makamında C. Savcısı Sayın Mehmet Murat Yönder in huzurunda ve talebine uygun olarak yasa yolları açık olmak üzere oybirliğiyle karar verildi ,verilen karar açıkca okunup anlatıldı.31/08/2007

Başkan 24462 Üye 20735 Üye 33377 Katip 93519

T.C.
İSTANBUL
14. AĞIR CEZA MAHKEMESİ (CMK. 250. MADDESİ İLE GÖREVLİ)

DOSYA NO	: 2007/440
KARAR NO	: 2007/385
C.SAVCILIĞI ESAS NO	: 2002/483

TÜRK MİLLETİ ADINA YARGILAMA YAPMAYA VE HÜKÜM KURMAYA YETKİLİ VE GÖREVLİ İSTANBUL 14. AĞIR CEZA MAHKEMESİNİN 31/08/2007 TARİHLİ BERAAT KARARIDIR.

BAŞKAN	: ERKAN CANAK 24462
ÜYE	: SİNAN ÇELAKIL 20735
ÜYE	: RÜSTEM ERYILMAZ 33377.
C. SAVCISI	: MEHMET MURAT YÖNDER 34877
KATİP	: TÜLAY AĞBAŞ 93519
DAVACI	: K.H.
SANIK	: FATİH TAŞ, TC. Kimlik Numarası:72250027106 Hüseyin ve Gülperi oğlu, 07/05/1979 GEVAŞ doğumlu, Van, Gevaş, Kurultu Köyü cilt no :30 Hane no :16 BSN:20 de nüfusunda kayıtlı. Cemal Nadir Sk. Uğur Han. No.18/304-305 Cağaloğlu Eminönü/ İSTANBUL adresinde oturur.Bekar, okuryazar, yayıncılık yapar, aylık ortalama geliri 750 YTL
SANIK MÜDAFİ	:AV. İNAN AKMEŞE
SANIK	: GÜLÇİÇEK GÜNEL (TEKİN) TC. Kimlik Numarası ;38617668702 Abdülmecit ve Hayriye kızı, 01/01/1953 KOZLUK doğumlu, İzmir, Tire, Kızılcahavlu Köyü Cilt no :77 Hane no :140 BSN :9 DA nüfusa kayıtlı. . 6794/3 Sokak No.6 D:5 Evka-2 Çiğli/ İZMİR adresinde oturur. Evli, 2 ç ocuklu, okur yazar, emekli öğretmen ve yazar
SANIK MÜDAFİ	:AV.ÖZCAN KILIÇ
SUÇ	: Örgüt Mensuplarına Yardım Ederken veya Propaganda Yaparken Başka Bir Suç Oluşturmak
SUÇ TARİHİ	: 01/04/2002
KARAR TARİHİ	: 31/08/2007

Yukarıda açık kimliği yazılısanıklar hakkında mahkememizde yapılan duruşma

sonunda:

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

Sanık Fatih Taş hakkında İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesinin 06/05/2002 tarih ve 2002/483 sayılı iddianamesi ile sahibi ve sorumlu yazı işlediği müdürü olduğu İstanbulda bulunan ARAM yayıncılık tarfından basılıp yayınlanan " Dilimiz Varlığımız, Dilimiz Kültürümüzdür " adlı kitabın Mart 2002 baskının 117. sayfasında başlayıp 120 sayfasında biten yazı içeriğinde, Halkı ırk farkı gözetmek sureti ile kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmek suçunu işlediği iddiası ile 765 sayılı TCK 312/2-son , 5680 sayılı yanın Ek2/1 maddeleri uyarınca cezalandırılması istemi ile kamu davası açıldığı,keza sanık Gülçicek Günel(tekin) hakkında birleşen 2002/291 esas sayılı dosya içerisinde bulunan İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi C.Başsavcılığının 18/11/20025 tarih ve 2002/203 sayılı iddiamesi ile diğer sanık Fatih Taş'ın sorumlusu olduğu yayınevi tarafından adı geçen kitabın yazarı olduğu ve yüklenen suçu işlediği iddasıyla 765 sayılı TCK 312/2-son , 5680 sayılı yanın Ek2/1 maddeleri uyarınca cezalandırılması istemi ile kamu davası açılmıştır.

Yapılan yargılama sonunda İstanbul 6 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesinin 04/04/2003 tarihli kararı ile sanıkların 765 sayılı TCK 312/2-son,59/2 maddeleri uyarınca birer yıl 8 er hapis cezası ile cezalandırılmalarına , sanık Fatih Taş'ın cezasının 5680 sayılı yasanın 16. maddesi gereğince sonuç olarak 4 Milyar 938 Milyon 432 Bin 280 TL Ağır para cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, yapılan temyiz üzerine Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 06/06/2005 tarih 2003/10834 esas 2005/4059 sayılı kararı ile bozularak dava dosyasının mahkememize iade edildiği, mahkememizce 15/07/2005 tarihligörevsizlik kararı ile dosyanın Beyoğlu 2. Asliye Ceza mahkemesine gönderildiği, Beyoğlu Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 14/12/2006 tarihli karşı görevsizlik kararı verilmesi üzerine, olumsuz görev uyuşmazlığının halli için dava dosyasının Yargıtay 5. Ceza Dairesine gönderildiği, dairenin 21/03/2007 tarihli kararı ile de mahkememizin görevsizlik kararının kaldırıldığı anlaşılmıştır.

iddia makamının esas hakkındaki mütalaası :

Yargıtay bozma öncesindeki 04/04/2003 tarihli oturumda verilmiş olan sanıkların beraatlerine karar verilmesi yönündeki mütalaayı, aynen tekrar ettiği anlaşılmıştır.

Sanıklar Fatih Taş ve Gülçiçek Günel (Tekin) hakkında sanık Fatih Taşın sahibi ve sorumluğu olduğu ARAM yayınları tarafından basılıp yayınlanan " Dilimiz Varlığımız, Dilimiz Kültürümüzdür " isimli kitap sebebi ile halkı ırk farklı gözetmek sureti ile kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etme suçunu işledikleri iddiası ile cezalandırılmaları için kamu davası açılmış ise de; kitabın konusunun çeşitli kaynakların taranmasıyla genel olarak Kürtçenin müstakil bir dil olduğu, bu sebeple Kürtlerin bulunduğu bölgelerde , Türkçenin yanına kürtçe eğitim yapılması gerektiği tezlerini içerdiği,Anayasada yapılan değişikliklerde belli şartlarda Türkçe dışmda eğitim yapabilme imkanının getirildiği,bu kitaptada daha kapsamlı daha geniş bir hak olarak bu hususun savunulduğu,kitaptaki düşüncelerin bir çoğu realiteye uymasa bile sonuç olarak dil konusunu işleyen düşünceler olup,bu düşüncelerin kitaplaştırılması, halkın birbirine karşı kıştırtılmış anlamına gelmeyeceği,kitabın düşünce hürriyeti kapsamında kaldığı,yüklenen suçun unsurları oluşmadığı kanısına varılarak her iki sanığın yüklenen suçtan beraatlerine karar vermek gerektiği sonucuna varılmıştır.

HÜKÜM :Gerekçesi yukarıda izah edildiği üzere;

Her iki sanık hakkında her ne kadar 765 sayılı TCK 312 madde gereğince halkı ırk farklılığı gözetmek sureti ile kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmek suçundan kamu davası açılmış ise de 5237 sayılı TCK nun 1 maddesinde zaman bakımından uygulama ,5252 sayılı TCK yürürlük maddesinin 9 maddesi gereğince lehe olan hükümlerin uygulanması sanıklar hakkında gerektiğinden 5237 sayılı TCK nun 216 maddesi ,eski yasanın TCK 312

maddesinin karşılığı olarak yer almış ise de 5237 sayılı TCK 216 maddesinin unsurlarının sözkonusu kitapta gerçekleşmemiş olduğu dolayısı ile suça konu olan "Dilimiz varlığımız,dilimiz Kültürümüzdür" başlıklı kitapta halkı ırk farklılığı gözetmek sureti ile kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmek suçu ile ilgili yeni yasa gereğince suçun yasal unsurları oluşmadığından sanıklar FATİH TAŞ ve GÜLÇİÇEK GÜNEL TEKİN in müsnet suçtan ayrı ayrı BERAATLERİNE,

Yapılan yargılama giderinin yerinde bırakılmasına,

Suça konu "Dilimiz Varlığımız, Dilimiz Kültürümüz" başlıklı kitabın dosyada muhafazasına,

Sanıklar ve sanıklar müdafilerinin yüzlerine karşı iddia makamında C. Savcısı Sayın Mehmet Murat Yönder in huzurunda ve talebine uygun olarak yasa yolları açık olmak üzere oybirliğiyle karar verildi ,verilen karar açıkca okunup anlatıldı.**31/08/2007**

Başkan 24462 Üye 20735 Üye 33377 Katip 93519

T.C.
İSTANBUL
14.AĞIR CEZA MAHKEMESİ
Çırağan Cad.No 12 BEŞİKTAŞ/İSTANBUL

ESAS NO :2007/440
KARAR NO :2007/385

KESİNLEŞME ŞERHİ

Sanıklar ve vekillerinin yüzüne karşı verilen işbu karar ,taraflarca süresinde temyiz edilmediğinden 10.09.2007 tarihinde kesinleşmiştir.

Yz.İşl.Müdürü

Başkan 24462

Yargılanan kitaplar

DİLİMİZ VARLIĞIMIZ DİLİMİZ KİMLİĞİMİZDİR

Gülçiçek Günel Tekin

12 Eylül faşizminin en iğrenç uygulamalarından biri de, Kürt tutsakların Türkçe bilmeyen aile mensupları ile konuşmalarının engellenmesiydi. *Kamber Ateş Nasılsın?* sözü bir simge haline gelmişti.

Eski Diyarbakır Belediye Başkanı Mehdi Zana, 12 Eylül yargılamaları sırasında Kürtçe savunma hakkı için en kararlı mücadele veren birkaç kişiden biriydi.

İngiliz yazarı Harold Pinter, *Dağ Dili* adlı ünlü oyununu yazarak, anadil trajedisini evrenselleştirdi.

1990 yılında Ankara'daki İHD Genel Kurulunda Vedat Aydın'ın anadil hakkını kullanarak Kürtçe konuşma yapması, kimi İHD üyelerince bile dehşetle karşılanmış, salonu terk etmelerine neden olmuştu. Vedat Aydın ise Kongreden çıkarken, bir koridor oluşturan polisler tarafından, tercümesini yapan Avukat Okçuoğlu ile birlikte yaka paça tutuklanacaktı. Bir süre sonra serbest kaldı, ama kaçırılarak, işkence gördükten sonra hunharca katledildi. Ama onun bu sivil itaatsizlik eylemi 1991'de bu iğrenç anadil yasağı kanununun kalkmasında etkili olan nedenlerden biri oldu. Onu minnetle anıyoruz.

90'lı yıllarda Dr. İsmail Beşikçi, ısrarla, anadil çabasının, özgürleşme sürecinin son derece hayati bir parçası olduğunun altını çizdi ve bu çabanın fiilen ikinci plana itilmesini haklı olarak eleştirdi.

Ragıp Zarakolu

